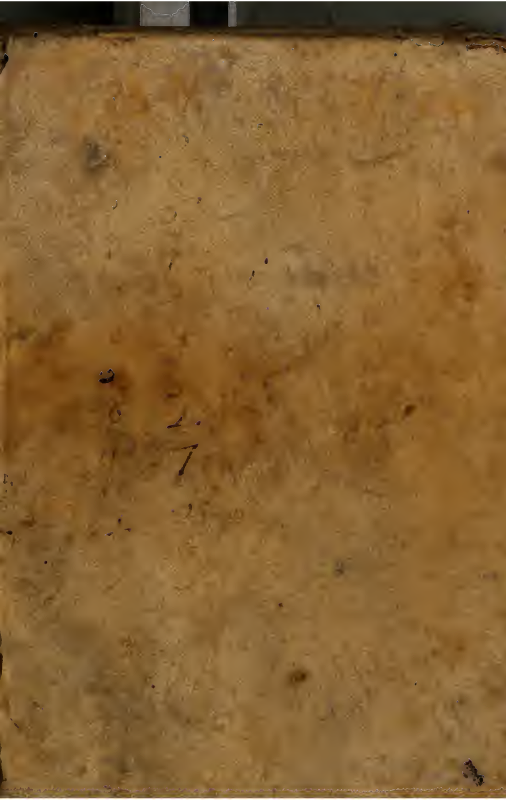

Inter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

PAVLI MOCCIAE

In Regio Neapolitano Ephebeo
Eloqventiae Professoris

EPISTOLAE

ACCEDVNT

DIVI BASILII VINDICIAE

*Adversus Joannem Barbeyracium
quoad Jusjurandum*

NEAPOLI CIϽIϽCCLXIV
EX TYPOGRAPHIA SIMONIANA
SVPERIORVM PERMISSV

CLARISSIMO VIRO

FERDINANDO LEONIO

CAMPANIAE PRAEFECTO

PAVLVS MOCCIA

Vin tibi potissimum nuncuparem has qualescumque meas extemporales epistolas, quas, ut amicis morem gererem, edendas curavi, nemo omnium fuit, qui id in dubium revocarit. Qua enim me sem-

per benevolentia complexus sis, notius est, quam ut probationibus indigeat. At vero noster πρὸς ἀλλήλους amor immane quantum crevit, cum Cl. Idelphonsi Clementis de Arostegui Hispaniarum ad utriusque Siciliae Regem Oratoris aedes, tanti viri benigno liberalique accitu, frequentare occoepimus. Numquam enim non accidebat, quin eruditis apud eumdem (qui illic sollemnis mos est) sermonibus detineremur, quibus in dies magis magisque conjungebamur. Neque aliter contingere poterat. Mira enim eruditio, quam sedulo dissimulabas, vel te invito ac repugnante se se prodebat, nec non consummata totius litteraturae cognitio: quo fiebat, ut tibi nihil omnino novi

acci-

accideret, nihilque tam impeditum ac spinosum poneretur, quod non summa dexteritate expedires. Tanti quidem certe est, rite recteque litterarum studia ab ineunte aetate non sine optimo duce atque auspice instituisse. Id vero te τῷ μακαρίτῃ Ludovico Leonio, Patruo tuo, qui nullis non virtutibus clarus, ac doctrina perinsignis non semel generali Caelestinorum ministerio functus est, te acceptum referre debere quis perneget? Is enim te cum apud se tempestive arcessisset, sub non poenitendo magistro, πολυμαθεστάτῳ scilicet Josepho Orlando, qui nunc Juvenacensem Ecclesiam sapientissime moderatur, te jam humanioribus litteris perpolitum, in philosophicis ac mathe-

maticis ſtudiis erudiendum curavit. Neque ejus exſpectationem fefelliſti. Nam contento ſtudio, improboque labore, &, quod caput eſt, morum innocentia, id effeciſti, ut animum optimis artibus excoleres, & jacta ab tuis illuſtri genere ortis parentibus ingenuae educationis ſemina ad maturitatem cum foenore perduceres. En, quî tantam tibi fortunam ſupra aetatem finxiſti, tuis licet viribus relictus: en, quî ad ampliſſimorum virorum amicitias tibi aditus facillime patuit. Et tamen animi aequabilitas eadem ſemper fuit, eademque cum in bonis, tum arduis in rebus modeſtia. Atque hinc haud dubie factum eſt, ut noſtra benevolentia ſemel conſtituta ne vel pauxillulum quidem

dem

dem refrixerit, cum Auditoris munere insignitus hujusce Regni provincias obire incoepisti. Quin imo ita huc rediisti, cum Regis nostri jussu inscius Campaniae rebus cum jure gladii praefectus fuisti, ut nihil nobis antiquius cariusque nostra vetere familiaritate fuisse videretur. Vni autem Comiti Carolo Firmiano, viro qua generis claritate, qua omnijugena eruditione praestantissimo, quo tu, cum hic Caesarei Oratoris munere fungeretur, amicissime utebaris, & cujus ope atque opera prorsus insciens ad Senatoriam Mediolanensem dignitatem ab incomparabili Theresia Hungariae Regina promotus fueras, quod tu munus animo invicto excelsoque repudiasti, ut, quam

tuo

tuo indulgentissimo Monarchae operam jam navandam susceperas, in ea, quoad tibi vita suppeteret, fortiter constanterque perseverares, huic uni, inquam, ni primas in te amando concessero, pudorem abjecisse existimarer. Sane quidem, ecquisnam huic palmam praeripere ausit, qui hominibus nedum quantiscumque beneficiis demerendis studiosissime incumbit; verum etiam illos ita diligit ex animo, ut, qui sint amandi, cunctis tamquam exemplum numeris omnibus absolutum proponi posse videatur? Verum enim vero, si hunc unum, quem Deus, utpote publico bono unice natum, diutissime sospitem tueatur, seposueris, en ego principem mihi locum nulla omnino temeritatis nota

vin-

vindicabo. Contra ea, hujuſcemodi amoris benevolentiaeque indiciis me coluiſti, itaque prae ceteris licet dignitate conſpicuis, & doctrina illuſtribus eximium habuiſti, ut nullus omnino dubitationi locus relinquatur. Numquam ſane Nivanum, ubi habitare conſtitueras, abiiſti, quin me tecum duceres; numquam rebus ita poſtulantibus, regiiſque juſſibus urgentibus, quod non raro accidit, peregre profectus es, quin reverſus me primum omnium domum tuam arceſſeres, meque tuorum ſermonum tamquam primitiis impertires. Quae cum ita ſe habeant, deliberandum ne diu erat, cuinam haſce litteras αὐτοσχεδίως conſcriptas inſcriberem, cum tibi tot tantiſque offi-

cii

cii benevolentiaeque vinculis obstringerer? Quin & illud mihi non parum dolendum omnes intelligent, quod non multo ante in id consilii descenderim, omnique conatu contenderim, ut qualicumque publico litterarum monumento meum erga te gratum animum meamque observantiam testarer. Ecquem enim fugit, beneficiis si non omnino, saltem quoquo modo pro virili esse satisfaciendum? Verum & hîc, modo si mecum mitius agere volueris, non omnino reprehendendus videor. Ita enim comparatus sum, ut λελληθότως *vivere in deliciis habeam, meique pertenuis ingenii fetibus sane quam monstrosis non immerito prorsus diffidam. Hinc haud dubie factum*

est,

est , ut haec qualia ea cumque sint epistolia , pro re nata , chartis illita , aut potius ab amicis expressa , tamdiu consulto presserim , ac in publicam lucem prodire noluerim . Quoniam vero tandem cedendum fuit , ne rusticus atque inofficiosus , ut levissime dicam , perhiberer , ecce tu mihi primus omnium jure ac merito occurristi , cui meas hasce lucubrationes consecrarem . Quare fac illas , ea benignitate atque vultus hilaritate , excipias , qua & ipsarum auctorem , pro ea qua es humanitate , excipere consuevisti . Quod si ita feceris , uti dubio procul te facturum nedum spero , verum etiam confido , quominus publici juris fiant , haud diutius impediam . Tuo enim

patro-

patrocinio, tuaque tutela nixae, tutius & fidentius illam lucem intuebuntur, quam tamdiu non temere defugerant. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. v. kal. Quinct. CIƆIƆCCLXIV.

PAVLI

PAVLI MOCCIAE

EPISTOLAE

NICOLAO SPINELLO

Aversanorum Antistiti

Paulus Moccia S. D. 1

VNTIATO Scaleae Principis, fratris tui, viri sapientissimi juxta atque integerrimi obitu, quantopere dolui, non facile verbis expresserim. Animo statim occurrit meo, cum vulnus florentissimae familiae inflictum, tum jactura, quam litteraria fecit Respublica, tanto amisso vindice atque adsertore. Hinc mihi haud difficile fuit conjectura assequi, quo affectus fueris dolore, tanti fratris morte. Sed jacentem tuum animum non parum erigent excitabuntque, quae exstant divini ejus ingenii monumenta, nulli obnoxia fato. Qua de re minime ad temporis longinquitatem, qua demum vel gravissimus quisque dolor mitescit, confugiendum est. Haud enim te fugit, illum mortalem natum, mortis arbitrio obnoxium vixisse; sed adhuc, ingratiis illius, meliore sui parte superesse, gloriaque immortalitatis apud posteritatem omnem exsistere sempiterna. Quod

vero serius omnino, quam par erat, meo satisfecerim apud te officio, ne mirere. Fuit enim, quod me aequo meticulosiorem, fortasse non temere, ab ejusmodi consilio revocavit. At nunc tua invitatus humanitate, & confirmatus clementia, nullam omnino moram interponendam putavi, quin meas partes explerem. Quoniam vero tam egregii viri, cum in vivis ageret, te dante & permittente, nedum sermonibus, verum etiam familiaritate fruitus sum; ut aliquod meae erga illum observantiae argumentum apud posteros exstaret, haec epigrammata, crassa licet Minerva concinnata, ad te, cui, secundum Deum, tantum debeo, quam cui maxime, mittenda curavi. Si libenter, quae tua humanitas est, acceperis, laetabor; sin autem minus, certe in eis gratum meum animum deprehendes. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei kal. Jun. CIↃIↃCCLII.

IDELPHONSO CLEMENTI DE AROSTEGUI

Hispaniarum apud utriusque Siciliae Regem Oratori

Paulus Moccia S. D. 3

QVod paucis ante diebus, rumore tantum nuntio, de immatura Castruccii Bonamici morte audieramus, jam exitu comprobatum esse, dolui vehementer. Proh qualem quantumque virum amisimus! Et tamen est, cur non mediocriter laetemur. Continenter quidem, quibus aegro-

grotavit diebus, si quid peccaverat, deflevit, veniam ab omnium bonorum largitore Deo enixe precatus. Neque lacrymis abstinuit, non vi quidem expressis, sed quas verus sincerusque dolor elicere consuevit. Ne vero tam laudabilis mutatae vitae ratio intra domesticos tantum parietes contineretur, epigrammate, pridie quam decederet, tremebundis labiis dictato, verum animo excelso invictoque, quippe qui divino sustentabatur auxilio, in marmore sepulcrali post suum fatum incidendo, ut cunctis pateret, testamento cavendum curavit. Vbi isthaec non mediocri animi mei voluptate accepi, statim per litteras tibi significare, officii mei partes esse existimavi. Quotus enim quisque est, quem praetereat, quanti tu illum feceris, quantoque opere, ut ejus dignitati, famae, commodisque inservires, contenderis? Praeterea communi illum mensa non raro dignabaris, ut non vulgarem eloquentiam tanti viri, atque orationem, quae ab ejus ore melle dulcior fluebat, auribus animoque haurires, omnigenamque eruditionem, ac versatile ingenium ad omnia summa factum suspiceres. Quid multa? Consuetudine unius viri, tamquam promptuario totius litteraturae, quanta quanta est, perfruebaris. Dolorem, si quem tibi hisce meis litteris attuli, facillime deterges, si attenderis, minime deflendum esse, qui tanto cum foenore mortalitatem cum immortalitate commutavit. Benedictus fratris tui filius pancratice valet, & graeca ἀμυστὶ bibit, ut concitatae de se exspectationi, quoad fieri poterit, respondeat. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei III. kal. Mart. CIƆIƆCCLXI.

ANTONIO SPINELLO

Scaleae Principi

Paulus Moccia S. D. 3

QVod meas epiſtolas ex tempore fuſas, atque omni prorſus elegantiarum lepore deſtitutas tanto tu opere cupias, id mihi uſque adeo gratum jucundumque accidit, ut nihil ſupra. Sane quidem, quid optabilius, quidve praeſtantius fingi poterat, quam ſi mea, qualia ea cumque ſint, in illius manus pervenirent, quem mihi praeſentiſſimum Patronum fore non deſpero? Accedit quod ea tu nites eruditione, ac tanta liberalium artium, diſciplinarumque omnium cognitione praeditus es, ut, ſi tantum obiter meas litteras ſubciſivis horis legeris, quo tempus ab occupationibus vacuum fallas, ad eas, nominis tui celebritate, non parum dignitatis atque ornamenti acceſſurum confidam. Ecquem enim fugit, niſi ſua in patria peregrinetur, quae tu doctrinae tuae, rectique cultus experimenta edidiſti, ubi a rebus domeſticis per aetatem immunis, totus in litteris, muſiſque eras? Vſque adeo verum eſt, Patrum mores in filios una cum ſemine abire. De Parente enim tuo praeclariſſime de ſcientiis omnibus, ac praecipue de Philoſophia merito nulla umquam aetas conticeſcet, ejuſque laudes uſque recentes apud poſteritatem omnem perennabunt. Macte igitur eſto tanti Parentis virtute, quam tu quidem labore improbo, boniſque moribus mirifice promoviſti. Macte inſuper tanta virtute, quam exemplo

tuo

tuo a Magnatum ac virorum Principum aedibus minime exulare ostendisti. Quam bene haec duo conjurent amice, neque invicem pugnent, qui te litteratura aeque ac majorum fumosis imaginibus praestantem adspexerit, ni meridiana in luce caecutire velit, liquido cognoscet. Interim haec ingenioli mei monumenta, pro ea qua prae ceteris praestas humanitate, aequi bonique consulito; illudque cogites velim, si quid iis boni inest, id tuo in agro, tuisque in latifundiis provenisse. Quanti enim debeam Nicolao Spinello τῷ πάνυ, atque immortalitate digno Aversanae Ecclesiae Praesuli, tu, qui tanto in patruo, cum viveret, gloriabaris, ac post fata revereris, probissime calles. Quid multa? Si quid sum, modo quid sim, id totum illi, cujus beneficia in me liberalissime collata, memoria retinebo immortali, me acceptum referre fateor, ac prae me fero. Quam ob rem in spem ingredior fore, ut vel istis nominibus mihi, meique ingenii tenuitati libentius ignoscas; atque, si quid boni apud me est, quod certe exiguum est, quod apud te deponatur, minime mireris. Jamdudum tibi haec debebantur, ac, ni pudor obstitisset, jam meo officio satisfecissem. Nunc quando tuo me jussu confirmas, atque haec haud despicatui tibi fore significas, aliter me in posterum geram. Audacius scilicet mea, qualiacumque fuerint, tibi sistam. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei IV. non. Sextil. CIϽIϽCCLXIII.

JANVARIO XYSTO

Paulus Moccia S. D. 4

QVod ad id usque temporis, communi omnium opinione, etiam apud cordatissimos quosque viros recepta, pene ἀδύνατον putabatur, jam exitu comprobatum esse, laetatus sum vehementer. Sane quidem antehac, qui Graecae linguae studium auspicaturi erant, arduum opus ac salebrosum suscipere existimabantur, nec laudabiliter absolvendum, nisi postquam multos exantlassent labores. Neque id temere creditum est. Hoc enim studium tam late patet, tantaque redundat atque exuberat vocum copia & multitudine, ut vix pauca cum illo comparari posse videantur. Accedit huc (quod meo quidem judicio impeditissimum supra fidem hoc efficit studium) innumerus numerus Grammaticarum, quae hac de re in lucem hactenus prodierunt, ac tot tantaeque suffarcinatarum regularum ambages, ut ex illis tamquam e labyrintho nonnisi filo Ariadnaeo adolescentes minime extricari posse contenderim. Quis igitur jure meritissimo non demiretur, tantos ac tam immensos labores, tantas vigilias, tantosque sumptus compendifactos, & tam diuturnum tempus, tua incredibili ac pene divina industria & ope, in arctum redactum? Ita ut, qui nonnisi permultis elapsis annis, multaque epota lucernae fuligine, graece scire vix credebantur; nunc spatiolo, ad summum, unius mensis, dempris vero festis diebus, id non sine ingenti commodo & voluptate assequantur. Praeterea ipsemet, quem nihil tale me-

merentem tanto dignatus es honore, audivi tuos adolescentulos, qui de Hellenistarum sermone ne inaudiverant quidem, nedum prima norant elementa, Grammaticae canones, prolixos illos quidem, variasque in classes divisos, nunc per te mira arte in compendium redactos, primum memoriter reddentes, deinde interrogatiunculis identidem interpellatos, facillime & summa dexteritate respondentes, ut non jam edidicisse, sed, quod ante probe calluerant, expromere viderentur. Quid dicam de Graecorum librorum explanatione? Qui enim primo mensis dimidio Grammaticae rudimentis imbuti, primum bene collocatae industriae, ac navatae diligentiae experimentum publice ediderunt; altero statim dimidio ita ad Grajorum Auctorum intelligentiam expoliuntur & comparantur, tantaque instruuntur & vocabulorum & graecae φράσεως cognitione, ut libris graecis explicandis, sive prorsa oratione, sive numeris adstricta compositis, non mediocri labore idonei effecti, eodem vertente mense in publicum prodire minime cohorrescant. Et quod magis magisque mirandum est, ita officio perfunguntur suo adolescentuli, recens Grajae linguae mysteriis initiati, ut non solum vocum vim significationemque assequantur; verum etiam in singulis quibusque dictionibus, pro lubitu interrogantium, Θέμα, radicemque quam facillime investigent. Quod quidem quanta circumsaepitur difficultate, is dixerit, qui Graeca pleno haustu ebibit, nedum summis tantum labiis degustavit. Neque hoc declamatoris ad instar in umbra dumtaxat a te ostentatum est, aut scripto tantummodo consignatum Platonicae

Reip. ritu; sed Romae primum, ac deinde in hac florentissima; & bonarum artium parente urbe Neapoli, saepenumero ad solem prodiisti, tantae tamque novae industriae, ac fortasse in omnibus retro saeculis inauditae rationem redditurus. Quanta jam cum omnium admiratione in Regio Neapolitano D. Dominici Coenobio excepti fuere adolescentes, quos tu quam brevissimo temporis spatio Graecis litteris erudieras? Vt auditores partim admiratione raperentur, partim pene ira inflammati praeceptoribus suis succenserent. Ipsimet enim videbant puerulos tenerrimae aetatis, mediocri labore, aut saltem haud diuturno, nulloque sumptu id adeptos, quod ipsi aegerrime post multas exhaustas difficultates, diutinaque temporis usura compararant. Quodque magis mirari subit, hisce oculis vidi te audire viros aetate provectos, qua Monastico insignes cucullo & gradu, qua Clericali militiae adscriptos, & Theologica conspicuos laurea, ut laudabile Catonis exemplum, ac litterarum monumentis posterorum memoriae commendatum, jam revocatum esse maximo opere gauderem. Quae cum ita sint, non possum, Amice in paucis care, quin tibi, adeoque nostri saeculi hominibus vehementer gratuler, cum graecae linguae ad id usque tempus horridae, incomptae, & fere vix paucis tractandae, eam dulcedinis & comitatis induxeris speciem, ut nunc nemo omnium sit, qui non illam amet, colat, & equis, virisque, ut ajunt, assequi connitatur. Jamque animo auguror futurum, ut huic Grammaticae idem contingat, quod & Hebraicae, quam Venetiis edidisti, usuvênit: quae non solum ambabus,

bus, ut dicitur, ulnis excepta fuit; verum etiam illam maximae utilitati litterariae Reip. fuisse, & linguae sanctae addiscendae compendiariam methodum facilemque expetentibus summopere profuisse, publica litterarum monumenta testantur (a). Perge igitur, ut coepisti; & quod beneficium Romae, Venetiis, ac Neapoli impertivisti, operam da omnem, ut illius quam remotissimae participes efficiantur Nationes. Nam interest litterariae Reip. ut res tanti momenti minime arctis limitibus circumscribatur, quin omnes totius orbis terrarum partes pervadat. Tandem illud enixe Deum optimum maximum oro obtestorque, ut te bono publico natum quam diutissime sospitem servet, tibique vires suppeditet, quo tantis laboribus ac vigiliis supersis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VIII. kal. Apriles anno a P.V. CIϽIϽCCLIII.

ANDREAE SERRAO

Paulus Moccia S. D.

QVas mihi puer tuus a pedibus attulit Locorum Moralium commentarioli pagellas, ea qua fieri potuit diligentia atque ἀκριβείᾳ, recognovi. Et, quod caput est, quoad mea cetera, statim manum de tabula. Nihil enim mihi antiquius, nihilque jucundius tuis mandatis accide-re

(a) *Videsis Prologum galeatum ad opus Majus Fr. Rogerii Bacon Ordinis Minorum excusum Venetiis 1750. apud Franciscum Pitterium.*

re poterat. Neque id eo consilio scribendum existimavi, ut laureolam, uti ajunt, in mustaceo quaererem, vel περπερευομένων ritu; sed ut vel ex hac levissima re, quanti te faciam, intelligeres. Quid enim? Te virum ita de bonis artibus, severioribusque studiis meritum, quam qui praeclarissime, quique me potissimum selegeris, ut Ethicas institutiones, primum vagantes atque effrenes, nunc per te, tamquam inhibitis habenis, in officium redactas, atque certa lege procedere jussas, legerem, antequam lucem intueantur, non jure ac merito plurimi faciam? Neque hîc stetit tua summa erga me benevolentia: longius progressa est, atque haud scio an ulterius, quam par erat. Nam & illud tibi (utinam incogitanti!) excidit, mihi non parum invidiosum, nimirum te tum demum omnino quieturum, cum, me praede atque vade, tua praeclara scripta, auream que aetatem praeseferentia promulgarentur. Vide, quaeso, quo te amoris vis, eximiaque in me benevolentia abripuit. Amo quidem amorem tuum, qui te ad haec scribenda incitavit; at vero, qui tam honorifico tuo de me judicio par sim, vix aut ne vix quidem decernere valeo: Quare, si me amas, uti me a te amari intelligo, cura, ut, quae ἐνθουσιασμῷ correptus scripsisti, recantes. Tum enim vero animus, qui nunc nescio quanam anxietate aestuat, conquiescet. Nimirum iterum tibi adscribi eas laudes laetabor, quas tibi aequo quietoque animo detrahi patiebaris. Moriar, ni meas potius, si aliquae in me sunt, laudes in te transfuderim, quam quidquam ex tuis sinerem exhauriri. Haec, sive joco, sive serio dicta, si aequi bonique feceris, ni-

nihil gratius facere poteris. Is enim sum, qui propria in pelle quiescere tantum cupio, quam qui avidissime. Tandem istud ὕστερον πρότερον vere Ὁμηρικῶς, patere, te obsecro. Quod enim posterius in elegantissima epistola scripsisti, id me permovit, utque ad se primum converterer, me impulit nolentem. En illuc redeo. Vehementer laetatus sum, & quod rusticatione animum continentibus laboribus defatigatum recreandum curaveris, & quod non infructuose illum remiseris. Regium enim Musaeum Herculanense infinita atque supra fidem pretiosa rerum omnium gaza locupletissimum, totum quantum est, oculis lustrasti, illudque singillatim, qua fieri potuit, animo hausisti. Sane quidem, quid jucundius, quidve praestantius fingi potest? Vbi paveris oculos, animo ita ditescere, multiplici rerum copia, ut nec Croeso, Attalove invideas? Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. non. Novemb. CIϽIϽCCLXIII.

SCIPIONI CASALIO

Reip. Genuensis apud utriusque Siciliae Regem Oratori

Paulus Moccia S. D. 6

EN dissertatio, cujus legendae studio te valde teneri mihi humaniter significasti. Eam exacto saturni die in πολυθρυλλήτῳ Sparanensi Academia coram non infrequenti eruditissimorum hominum corona per orbem de scripto pronuntiavi. Qua potui, Barbeyracii argumentis occurri-

ri. Vtinam vaferrimi hostis impetus omnino retuderim! Nihil enim prorsus intentatum reliquit, omnesque latebras, recessusque omnes, venatici canis ritu, odoratus est, quo D.Basilii testimoniis unde unde corrasis, jurisjurandi auctoritatem elevaret, roburque perfringeret. Sed, uti spero, operam oleumque perdidit. Plerumque enim σοφίζεται. Hinc, fere semper a vero multis parasangis aberrat. Et, ni animus me fallit, rem acu tetigi. At vero otiose tum demum dormiam, cum te virum qua politioribus, qua severioribus litteris ad miraculum excultum huic dissertationi legendae saltem subcisivas horas tribuisse cognovero. Tum enim vero tuo in judicio acquiescam, in utrumque paratus. Nae ego, nedum spongia, verum lingua quoque, quidquid tibi labare, aut ἀπροσδιόνυσον videbitur, libentissime expungam. Quoniam autem Fraggianniani Epicedii carminibus adjectam epistolam meam legisti, alias duas etiam typis editas tibi mitto. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XVI. kal. Jan. CIↃIↃCCLXIV.

FERDINANDO LEONIO

Campaniae Praefecto

Paulus Moccia S. D. 7

QVod dissertatio de profectione D.Iacobi Apostoli in Hispanias a Benedicto Clemente de Arostegui concinnata, quantivis pretii adolescentulo, & praeclare de litteris merito, per me potissimum ad te mittatur, ne mirere, te ro-

rogo obtestorque. Imo potius, ni fallor, si caussam attenderis, cur ita prorsus factum oportuerit, mirari desines omnino. Quid te pluribus detineam? Tua singularis benevolentia, tuusque erga me amor effecere, ut ego praecipue deligerer, qui tale tantumque litterarium munus tibi, musarum delicio, atque consummatae litteraturae viro, exhiberem. Vide, amabo te, quibus dignor honoribus, quod me diligis! Quid, quaeso, fiet, si me amare occoeperis? Quare te obsecro, ut, quod tibi sistitur munus, ea qua solitus es humanitate, accipias, tuoque patrocinio sartum tectum tuearis. Quod si feceris, & τὸν πάνυ adolescentem beneficio tibi obstringes sempiterno, &, ut me vicariae meae operae minime poeniteat, efficies. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei X. kal. Sext. CIϽIϽCCLXIII.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 8

QVam velim, ut, quae tuo in scrinio servas jam perfecta, nedum affecta opuscula πολυγλώττου Michaëlis Amati, Patrui tui, cujus memoria tamdiu exstabit, quamdiu litterae bonaeque artes colentur, quam velim, inquam, ut quamprimum in publicum emittantur. Haud enim dici potest, quanto illorum studio teneor, ex quo nudius tertiana die, ea, te permittente, per summa capita, & raptim licet, percurri. Argumenta quidem in iis omnibus hujuscemodi persequitur, quae nemo est, qui sacratiora studia

vel

vel primoribus labiis gustavit, quin ad se pertinere, ac sine magno piaculo praeteriri non posse arbitretur? Quanto sane labore, quantoque eruditionis cum sacrae, tum profanae penore selecta quaedam ex universa Ecclesiastica historia capita pertractat! Et, quod magis mirari subit, ita vetera quaedam atque ab aliis peracta, si res id interdum postulat, concinne refricat, ut nova prorsus intactaque videantur. Quid commemorem, quae ad Regia jura spectant, Regiique sacelli Praefectum? Spinosas res profecto atque impeditas tanta dexteritate expedit extricatque, ut non jam sinuosis maeandris, sed prono alveo fluere convincaris. Ita imperium reveretur, ut Sacerdotium indemne tueatur. Da igitur operam, ut quanto ocius typis edantur. Anne ita agrestis eris ferreusque, ut publica vota morari, atque omnium exspectationem fatigare, hili faciendum existimes? Haud patere, quaeso, ut diutius in tenebris delitescant, quae jam situs squalorisque pertaesa, ut in publicam lucem prodeant, te obtestantur. Patruum tuum Crotoniensium Antistitem, qui licet sane quam violento acerrimoque *δυσουρίας* morbo torqueatur, ita tamen se hilarem gerit, ut revera dolorem *malum* non esse prae se ferat, a me plurimum salvere jubebis. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. non. Octobr. CIↃIↃCCLXIII.

RE-

BENEDICTO CLEMENTI

De Aroftegui

Paulus Moccia S.D. 9

QVod per litteras officii mei partes impleam, quas ipfemet praefliturus omnino forem, haud tibi mirum fortaffe videbitur, fi paullifper attenderis (quod beati non libenter factitant) locorum διάστημα nummis vincendum; ubi hi defuerint, epiftolari officio bene laudabiliterque compenfari. Hac quidem una ratione abfentium amicorum, atque vel interjectis fluminibus, maribus, montibufve a nobis fejunctorum aegritudo non parum lenitur, leviorque evadit; neque, quod illis diu caremus, gravatim ferimus, aut dolemus vehementer. Namque per litteras quodammodo cum illis colloquimur; quae fentimus, ingenue aperimus; fi quid peccatum eft, aperte fatemur; veniamque damus, petimufque viciffim. Quod quidem divinitus factum effe arbitror, ut homines praefertim a re nummaria imparati ita rebus fuis confulerent, amicitiamque, ingratiis anguftiarum rei familiaris, quoquo modo foverent. Quare, quod per litteras meo fatisfecerim officio, tuo luftrico recurrente die, id te aequi bonique facturum confido. Quid ni? Vbi enim fis, nefcitur omnino. Vix comperio te Neapoli effe, atque ad te venire ftatuo, cum alius nuntiat te jam peregre profectum effe, & plu-

fcu-

sculos dies absuturum. Accedit quod tu aeque atque tuus optimus Patruus, quem moribus, doctrina, eruditione, optimeque inita vitae ratione adamussim refers, ab istis germanis nugis, tricisque abhorres. At enim, cuinam istas commendabo, quo ad te in interiorem aedium partem abditum, uti moris est, tuto perferantur? anne tuo praeceptori? At quis illum alloquetur, tibi semper haerentem, atque a te ne latum quidem unguem discedentem? Ad Helvetium igitur militem, qui nunc januae praefectus est, mihi omnino confugiendum est, ipseque mihi etiam atque etiam orandus (utinam exorem!) ut istas, quas ad te dedi litteras, tibi sistat quam celeriter. Vtinam, ubi ad tuas aedes adpropinquabunt, illum minime vino sepultum offendant! Actum profecto de ipsis erit, si in illum jam temulentum inciderint. Verum quid angor animi, idque doleo, quod sit eventurum, nec ne, quis sciat? Forrasse praeter exspectationem continget, ut benigne per Helvetium exceptae, illi sistantur, cui jam Nestoreos annos enixe apprecor, quemque tanti facio, ut non difficile paterer meos illi apponi annos, eosque quam beatissimos. Jam animus praesagit meus fore, ut ita prorsus accidat, spesque exspectationi respondeat. Illud vero unum in antecessum vos monitas volo: cavete, ne verbosiores sitis. Nihil enim juxta fugitat atque garrulos. Si forte, ut valeo, roget: quod minus belle praeteritis diebus habuerim, nunc vero meliuscule, sic respondete, ut pudore suffundamini. Mirum in modum pudentibus,

bus, honestisque delectatur. At vero si supercilio-
liosus dimiserit, officiose ubi salutaveritis, statim
digrediminor. Digressas limis intuebitur, atque
e vestigio facti poenitens, amice revocabit, he-
rumque vestrum suo nomine plurimum salvere ju-
bebit. Est iracundus, sed placabilis idem. At quo
progressus sum imprudens, teque vel in otio non
otiosum per summam impudentiam interpellavi?
Paucis accipe: vale pugiliter, teque bono Reip.
natum, atque ad omnia summa factum quam diu-
tissime incolumem serva. A me Patruo tuo aman-
tissimo, quicum Musae omnes, ipseque Μουσηγέ-
της Apollo rusticatum abiisse videntur (ita hic
frigemus omnes) salutem plurimam impertitor.
Praeceptorem tuum ne insalutatum relinquito,
ejusque suavissimum parentem. Vale.

MARCHIONI PASCHALI SANCTO-SEVERINIO

Paulus Moccia S. D. 10

QUod ad te adhuc puerulum, atque in lin-
guae latinae studiis tirunculum, latine scri-
pserim, ne mirere, quaeso. Primum enim haud
ita scripsi, ut tibi rescribendi onus imponerem.
Qui, amabo te, id postulem? Deinde, quod ce-
teris forrasse mirum videri posset, id mihi po-
tissimum incitamento fuit, ut tecum latiali ore
loquerer. Nimirum eo consilio id egi, ut te sub
non poenitendo magistro ad virtutem incitato
gradu, pro aetatulae modo, ingeniique viribus,

procedentem, latinisque auctoribus intelligendis inhiantem, magis magisque hisce admotis stimulis impellerem. Nonne ego, Parentum tuorum bene de ingenuis artibus meritorum jussu, te aureas Cornelii Nepotis imperatorum vitas, fortuito tibi ad explicandum oblatas, ita illas ex tempore italice vertentem audivi, ut nihil concinnius praemeditata opera fieri posse contenderim? Et quod mirabilius fuit, cum quid Gallice profecisses, periculum subinde fieret, latine, verbum *tuer*, transtulisti, Gallia tota reclamante. Verum ego id tamquam bonum omen accepi. Quam tibi latinae cupediae saperent, nolens repugnansque prae te tulisti. Macte igitur hoc animo, & strenue perge, ut coepisti. Mihi crede, tuam sane quam generosissimam familiam, gentemque, ex qua, tanquam ex equo Trojano, praestantissimi domi, militiaeque viri prodierunt, ingenti laudis accessione posterorum memoriae etiam atque etiam commendabis. Atque haec fusius, quam par erat, cur latinam ad te epistolam miserim. Nunc, qui jam instant Natalitii festi dies, eos tibi felicissimos opto, tuisque praeclarissimis parentibus, qui ita tuae educationis studio vacant, ut, qua exemplo (quid enim illis praestantius tibi ad imitandum proponi potest?) qua expensis, nihil omnino reliqui fecisse videantur. A me illis salutem officiosissime dices. Meo etiam nomine praeceptorem tuum eruditissimum virum, laborisque perferentissimum peramanter salutabis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei. XIV. kal. Januar. CIↃIↃCCLXIII.

VIN.

VINCENTIO CARAFAE BRUTIANORUM DUCI

Paulus Moccia S. D. 11

EN epistolam, quam tibi proxima nocte in aedibus Goysuetianis promisi. Percelebrati veteris Musaei, meaeque famae, si qua est, quae certe exigua est, vindicias complectitur. De ignoto epistolae auctore pene verbum nullum. Sane quidem, cui bono fuisset, certamen more Andabatarum initum? Quocirca ea tantum in medium protuli, quae me non casu, aut gloriae aucupandae caussa in arenam descendisse ostenderent. Cetera, tute emunctissimae naris juvenis, atque fere omnigena classicorum auctorum lectione praestantissimus, re propius inspecta, oculisque subjecta fidelibus, melius judicabis. Cuinam palmam des, nihil omnino laboro. At vero triumphabo, si me honesti viri officio functum fuisse tibi persuaseris. Quod non despero futurum, pro ea qua es humanitate, atque ad aequum bonumque propensione. Verum haec hactenus. Qui jam appetunt Natalitii festi dies; eos tibi quam faustissimos intimis animi sensibus exopto; infantulumque Christum Iesum enixe oro, ut te bono Reip. natum sospitet quam diutissime. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei xv. kal. Januar. CIƆIƆCCLXIII.

MARCHIONI SALVATORI SPIRITEO

Supremi S. Clarae Conſilii a Secretis.

Paulus Moccia S. D. 12

NAtalitios feſtos dies, quos laudabili conſuetudine Nativitatem infantuli Chriſti Ieſu recolentes jam jam ſumus celebraturi, ex animi ſententia tibi precor illuceſcere fauſtiſſimos. Hui! Num peregre abiturus es, aut pedibus laboras? Neque peregrinatio inſtat, neque podagra implicor. At vero, qui morbus ceterorum pedes plerumque invadit, ille ipſe meas manus corripuit, adeoque arthritide divexor. Apertius dicam, miſſis ambagibus, verborumque circuitu. Mihi vehementer dolet, quod te, cui tantum debeo, quam cui maxime, vel tenuiſſimo pomorum munuſculo proſequi prohibeor. Hinc ad litterulas, levidenſe quidem munus, ſed litteratorum (praefiſcini) ancoram confugi. Has igitur accipe hilari vultu, nec gravare vel raptim, limiſque oculis percurrere. A me idem bonum, fauſtumque omen tuae incomparabili uxori, Patruoque tuo litterarum ornamento ſingulari imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XII. kal. Januar. CIↃIↃCCLXIII.

STE-

STEPHANO PATRITIO REGIO CONSILIARIO

Paulus Moccia S. D. 13

QUin mecum praeclarissime agatur, nullus dubito. Quam enim pene conceptis votis optaveram occasionem, quo ad te non temere, aut gloriae captandae caussa aliquid litterarum darem, meam dumtaxat erga te observantiam quoquo modo testaturus, en mihi nec opino opportunissime obvênit. Lustricus quippe tuus faustissimus exspectatissimusque dies recurrit. Quo quidem, quid aptius, quidve mihi jucundius aeque atque praestabilius contingere poterat? Quam ob rem, ut hic tibi semper laetior, felicior, fortunatiorque multorum annorum circumactu affulgeat, D. O. M. bonorum omnium largitorem enixe precor atque obtestor. Dignus namque est, ut Nestoreos annos vivat, eosque honorum omnium accessione cumulatissimos, qui, pro ea, quam instituit vitae rationem, constanterque retinet, se non sibi suisque, sed bono Reip., litterisque fovendis natum, argumentis luce meridiana clarioribus, ostendit. Illud vero cures velim diligenter, si vota tibi publica, meaque qualiacumque omina grata sunt, uti tibi gratissima fore confido, ut te quam diutissime incolumem serves. Nihil enim universis, ac praesertim, quibus cor sapere datum est, gratius facere poteris. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. kal. Januar. CIƆIƆCCLXIII.

JOANNI CARANGELO

Paulus Moccia S. D. 14

QUas tibi mitto papyraceas multiplicis formae spiras pyrio pulvere artificiose infartas, has ut, Francisco Goysuetae alumno tuo, puero praeclaris ingenii dotibus praedito, meo nomine des, te etiam atque etiam oro. Quin ipsi quam gratissimae accidant, haud dubito. Bononiae enim compactae sunt. Quanto autem in pretio hîc habeantur, quae illinc ad nos afferuntur, haud te fugit. His accedit, quod eas mihi dono misit Ludovicus Archintus, eques tui, alumnique tui studiosissimus, quem, absoluto hoc in Regio Ephebeo laudabiliter studiorum curriculo, jam patrios repetisse penates, adhuc vehementer dolemus. Qua litteris, qua morum probitate, auro contra non carus videbatur. Hui! inquies: tu, qui nullum fere diem abire finis (quotidie fere ad has aedes ventitas), quin me amice horteris, quo puerum meae fidei concreditum, quemque ad humanitatem informandum suscepi, pro virili virtutis amore incendam; nunc monitorum immemor, ad puerilia illum oblectamenta invitas? Puderet quidem me facti, tibique vicissim benevole commonenti libenter manus darem, ni tibi persuasum esse scirem, studia scilicet litterarum ita pueris esse proponenda, ut illa numquam veluti laboriosa oderint defugiantque. Nimirum ea suavitatis specie sunt convestienda, ut ludo non absimilia videantur. Idque tum omnino contingit, cum animus identidem

tandem alio aliquantisper avocatur honesta qualicumque ratione, ut institutus cursus acrius peragatur. Quare, ne mirere, quaeso, quod hujuscemodi munuscula miserim. Tantum enim abest, ut puerum a proposito vel tantillum abducant, ut ei potius majori ad virtutem amplectendam incitamento futura confidam. Illud vero te rogo, ut, quos mitto Bononienses discos, ne ipsi omnes una praebeas; verum singulos in singulis diebus, vel plurimum, duos. Nam ita una fidelia duos parietes dealbabis. Ne nimium in ludos effundatur, cavebis; illudque, mihi crede, etiam assequêris, ut, qui nunc tibi dicto audiens est, deinceps magis magisque morigerum expêriaris Hisce enim licet perexiguis, at elegantibus praemis puerull mirum quantum capiuntur. A me Jonni Goysuetae, atque Isidorae, pari conjugum beatissimo, tuaeque disciplinae alumni parentibus amantissimis, quibus tantum debeo, quantum vix aut ne vix quidem me praestaturum confido, salutem plurimam officiose dices; quam etiam puerulo dulcissimo, ac Benedicto Mauritio, priscae fidei viro, meis verbis peramanter impertìes. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei v. kal. Mart. CIƆIƆCCLXIV.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 15

GRavissimus letalisque morbus, quo per plures dies conflictata est vetula mea parens

annos jam quinque & ſeptuaginta nata, in cauſſa fuit, cur per tres fere hebdomades meis de more litteris carueris. Febris enim eam corripuit aeſtuoſiſſima, poſtquam convellentibus motibus perculſa jam in eo fuit, ut (quod omen Deus avertat) ad plures abiret. Vide quaeſo quanto in periculo verſata eſt: omnibus ſtatim ſacramentis muniendam curavimus. Verum enim vero quod noſtram familiam omnem ſane quam numeroſam percellebat, nimirum proximus abitionis dies, id ei ſolatio, idque incredibili voluptati erat. Hinc enim proficiſci videbatur, non tamquam e domicilio, ſed veluti e diverſorio, ſupremi Numinis juſſa factura. Tanta quidem animi firmitate, tanta conſtantia jam jam appetentem mortem praeſtolabatur. Idque uſque adeo meum jacentem proſtratumque animum pene moerore confectum erexit, confirmavitque, ut ipſemet illam, cum jam (horreſco referens) animam efflatura videretur, ad bene moriendum adjuverim. At inquies, qui nunc valet? Pugiliter; Neſtoreoſque annos ſpero victuram: ita quidem redintegratis viribus tamquam phoenix altera e cineribus revixit. Neque dum malorum Ilias abſoluta eſt. Eodem tempore quo decrepita dulciſſima parens mea aegrotabat, Parens meus & ipſe devexa aetate natuque major duplici tertiana febre laborabat. En quo miſeriarum deveni nec opinus. Dum uni ſuppetias ferebam, en alius meam opem poſcebat. Hinc plerumque fiebat, ut quo me verterem, neſcirem. Verum & hic divino auxilio e morbo emerſit Americanae corticis ope, quam vulgo Chinam appellitant. Et

quod

quod caput est, uterque nedum vires, verum etiam corpus recepit. Firma enim valetudine, nullaque corrupta externa lue semper usi sunt. Desine ergo tandem mollium querelarum, omnemque, si qua oborta est, deponito suspicionem. Imo me valetudinarium administrum fac in posterum magis magisque suspicias. Fraggiannianum Epicedium jam emissum in publicum est, idque dolui, quod in eo vestra carmina auro contra non cara minime deprehendi. Id qui factum sit, nescio. Hesterna die huc redii. Nondum quemquam amicorum vidi. Si divinare liceat, quod serius huc illa miseritis, non temere suspicarer. Si quid certi deprehendero, te certiorem faciam. Campolongus te officiose salutat, sibique aegre esse dicit, quod adhuc nullum ad te Polyphemeidos exemplum miserit: verum se omnem lapidem moturum persancte affirmavit, ut tuis votis satisfaceret. Vide interim, num isthic aliqua divendi possint exempla: id Marchio Berius percupide optat. Editio perelegans est, atque Hollandica videtur. Ambabus, uti aiunt, ulnis hic opus exceptum est. Vale.

JOSEPHO ACAMPORAE

Paulus Moccia S. D. 16

VIx huc Deo favente salvus incolumisque perveni, cum ad te aliquid litterarum mittere cogitavi. Neque id immerito. Cum primum enim fieri poterat, illa te molestia levarem oportebat, quae te non parum torserat male omina-

tae

tae nostrae profectionis caussa. Jam ut illud primum dicam, quae ceperamus consilia pene omnia evanuerunt. Auriemma nobilis Surrentinus atque a fortunae bonis laute copiosus homo, a quo certo exceptum iri sperabamus, jam in eo erat, ut de sua salute actum conclamatumque esse pronuntiaretur. Acerrimo enim laterum dolore correptus mirifice torquebatur. Quare alio animum convertimus, viam praemonstrante Seraphino non impuro Massensi cive. Sed & id frustra tentatum est. Ejus enim fratrem, apud quem hospitatum pergebamus, Massam petiisse nuntiatum est. Hinc consilii incerti, re infecta Surrentum repetere statuimus. Verum in itinere, tamquam e machina Deus, obviam nobis occurrit Bronzolii propinquus, adolescens bene moratus, atque ab hospitalitate non alienus. Nos igitur suas in aedes rusticanas duxit, & ea benigne praestitit, quibus & corpus longitudine itineris defatigatum curaremus, & non incommode quiesceremus. Vix dici potest, quanto studio, ac sedulitate egerunt, ut nos hospitii non poeniteret. Octava tandem noctis hora more Italo pulsata, cymba, quam conduxeramus prima noctis vigilia, Surrentino e portu solvimus. Tempestatem quippe nacti sumus ex sententia. Mare vix superficie tenus crispatum molliter movebatur. Remis usque ad Promontorium, quod *Scrana* dicitur, navigavimus; quod ubi praetervecti sumus, vela statim ventis permisimus. Atque hinc vento paullatim increbrescente commodius iter fecimus celeriusque. His accedebat, quod non sine lunae luce navigabatur,

quip-

quippe quae jam e montibus emicuerat. Mihi crede, feliciſſimum iter confeciſſemus, ni ubi e regione Regii Suburbani Herculanenſis vehebamur, caelum, quod ſerenum fuerat, nubibus obduci incoepiſſet. Vſque adeo verum eſt, nihil hic eſſe undequaque beatum. Vix Neapolis litus attigimus, cum nec opina pluvia ingruit. Caelum jam piceum ſpiſſiſque nubibus opertum vel ipſius Phari conſpectum impediebat. Hinc Navarchus nautaeque, quo ſe verterent, neſcire viſi ſunt. Ne in ſaxa ad litus oppoſita impingeremus, metus fuit. Verum tandem portum occupavimus, ac vix expoſiti, tanta decidit pluvia, ut vix quo nos reciperemus, otium fuerit. Vbi per pluviam licuit, Caffai officinam petivimus, quo calidis ſorbitionibus refecti, quod reſtabat itineris, alacrius conficeremus. Recta illinc nos ad aedes communis amici Bronzolii contulimus, audito prius Sacro. Qua vero illic benignitate exceptus ſim, tute judicabis, qui illum intus & in cute noſti. Lectulo vere ſollicante uſque ad meridiem ubi quievi, laute apud eumdem pranſus ſum non ſine Liparitano vino. Vna a prandio meridiati ad duas fere horas, tandem prodeambulatum cum mellitiſſimo Campolongo exivimus. Sanctae Luciae oram totam emenſi, ad amici communis aedes divertimus, ad foros, qui in propinquum mare imminent, conſeſſuri, ac eidem Campolongo obſecuturi. Quid? nondum etiam conquievit? nondum, qui exarſerat aeſtus, deferbuit? nondum ruſticandi fames expleta? ita vero. Qua fieri poteſt, iſthaec amoena loca ſaltem oculis perluſtrat, atque illi aegre

eſt,

est, si quid forte intuenti objicitur. Vix credas, hac vespera vehementer angebatur, quod ignes, qui ex condicto isthic faciendi erant, minime emicuerint. Nebulam obstitisse sibi persuasit, quominus viderentur. Quare te obsecrat, quo sedulo moneas, quos tu probe nosti, ut ignis ex constituto accendatur, mansurae amicitiae argumentum. Haec ad te fusius scripsi eo prorsus consilio, quia te isthaec non aspernaturum confido. Quanti enim Emmanuelem, ac Bronzolium, viros optime de litteris meritos facias, probe novi. Imo & ipsis acceptum refero, quod me nihil tale merentem tibi amicum adsciveris. Josepho Nerio adolescenti supra aetatem eruditissimo, atque mirifica ad virtutem indole a me salutem plurimam dicito. Quam etiam tibi adscribunt Emmanuel, atque Bronzolius, nec non Nerio amantissimo, officiose. Cura ut valeas.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 17

JAm tantum tibi debeo, quantum vix spero persoluturum, licet Nestoream aetatem superem vivendi diuturnitate. Iis enim me beneficiis affecisti, iisque ornatum cumulatumque officiis me voluisti, quae vel a benemerentissimo vix exspectassem. Quid? beneficii ne loco posuisti, quod eruditissimas Michaëlis Amati, Patrui tui, viri τῦ πάνυ, Differtationes, quas mihi dono dedisti, attente legere incoeperim, mihique melle Hyblaeo dulcius sapere scripserim? Quod editas

tas jam, quoad per me fieri potuit, laudibus in caelum extulerim; quasque domi servas non dum prelum expertas, ut quamprimum typis excudas, te etiam atque etiam rogaverim, id mihi laudi vertas? Num tandem id mihi profuit, quod te continentibus negotiis, iisque gravissimis districtum, litteris ex tempore fusis *εὐκαίρως καὶ ἀκαίρως* interpellarim? In hoc certe quidem humanitatem, benignitatemque tuam agnosco. Verum quî, amabo te, in rationes accepti inferes, quod in tabulas expensi omnino referendum foret? Tua enim beneficia eaque singularia in me, officiis studiisque omnibus prosequeris perinde ac si a me in te profecta fuerint. Quin imo jam angi videris, atque animo discruciari, quod promeritorum copia obrutus pene desperes fore, ut tandem aliquando par pari referas. Hinc nullam prorsus elabi finis occasionem, quo mihi, meisque commodis strenue inservias. Anne exiguum illud est, floccique faciendum, quod cum Januario Carbone viro consummatae litteraturae juxta atque tibi familiaritate coniunctissimo ita egeris, ut mihi signum ad bene sperandum sustulisse videaris? Et tamen neque in hac re a tua malitia discessisti. Nimirum ne tibi soli (quod re quidem vera erat) tantum tamque eximium beneficium acceptum referretur, jam te stimulos currenti admovisse significasti. Perrara quippe haec est beneficia conferendi ratio, quam haud scio an quisquam hactenus inierit, cum iis te debere videri velis, de quibus te non vulgariter esse meritum nemo est, qui nesciat. Quocirca jam mirari desinam, quod tuis minime probaris, quod-

que

que rei familiaris negligens audis, cum te non tibi tuisque, verum Patriae, amicis, publicaeque rei bono natum esse expertus cognoverim. A me Patruo tuo Crotoniensium Antistiti, viro cum pietate, tum doctrina spectando salutem plurimam. Carbonem de politioribus aeque ac severioribus studiis insigniter meritum, eumque mihi meisque pro virili parte consulentem meis verbis salvere jubebis officiosissime. Neque insalutatos relinquito Marchionem Galianum, ac Maximilianum, Viros in omni humanitate versatissimos. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VI. kal. Octobres CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 18

CRedideris! Vel ipsâ dialis Nivanensis rusticationis recordatione recreor atque confirmor. Identidem occurrunt animo suavissimi iuxta atque omnigena eruditione conditi Antonii Genuensis viri τῦ πάνυ sermones, quos pro re nata ab ipso exprimebamus. Proh qualem quantumque virum, & quam versatilis ingenii! ut cetera taceam, alias qui finis scribendi? prandium ipsum tot tantisque leporibus iisque gravitate insignium convivarum, conviviique Modimperatoris haudquaquam alienis condivit, ut saepe numero risu non sine lacrymis cibaria pugna, quam aeriter inieramus, constiterit. Adhuc animo haeret, haerebitque perpetuum nec opina festivissimi non minus, quam eruditissimi Januarii Carbonis atque expromta jocandi facilitas, qua nudi

nudi nescio cujusdam Patris ad thermas sedentis, sudoreque a calce ad caput madentis iconem effinxit. Hic, quod natura peculiari quadam indulgentia praeter modum pendêre voluerat, callide elevaturus, tamquam miserum quiddam, ac neque hili faciendum contemnebat. Cui callidior nasutiorque, qui forte fortuna adsidebat: Hem bone vir, tam immane monstrum, quod e Lybia non erupit umquam, in postremis habebimus! Quid hic commemorem mellitum Galianum, Campaniaeque Praefectum, proh qualem virorum bigam! qui ubi pugna paullulum remisisse videbatur, tamquam aliud agentes, narratiunculis ϗ ἀπροσδιονύσοις ita praelium redintegrabant, ut tunc primum committi videretur? Quî vero tandem praedicem divinum Honuphrii Colacii ingenium, quem vere Musarum corculum, Apollinisque eximium alumnum appellaverim? Ex tempore, jam oestro percitus, divinoque afflatus spiritu, suaviter interea atque ad numerum chely & cymbalo tinnientibus, qua carminum elegantia, dicendique incredibili volubilitate, Lucretiae factum ad vivum expressit? Deus immortalis! nihil omnino sive quod Historiam, sive quod argutissimum Poëseωs ingenium spectabat, reliqui fecit. Quid plura? Antonio Genuensi, cujus ille auditorium frequentaverat, prae gaudio lacrymas easque uberes elicuit. Jam enim illum haud tamquam juvenem, ac juvenilia tractantem, sed veluti homine majorem, ac posthac magna sonaturum suspiciebat. Quam bene sic convivia celebrarentur! Haud illa tantum corporibus paullo lautius procurandis, sed animis quo-

quoque instituendis ad omnem humanitatem inirentur. Quare quid non Ferdinando omnium amicorum glutino, integerrimoque Campaniae Praefecto debetur, qui ita amicos convivio excipit, ut eos & corpore & animo meliores dimittat? Jam pene memoria exciderat Philomarinus Mateolae Antistes, vir profecto non vulgari doctrina, ac morum candore, comitate, & facilitate nulli secundus, convivaque quantivis pretii, quem a me, ubi primum poteris, officiose salutabis. Meo quoque nomine Patruo tuo Crotoniensium Antistiti, Stephanoque Patritio salutem plurimam imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal. Novemb. CIↃIↃCCLXIII.

EIDEM. 19

JAm percurri a capite ad calcem primum πολυθρυλλήτου auctoris tomum, neque indiligenter. Thasio enim vino, ac melle Hymettio mihi dulcius sapiebat. Neque aliter fieri poterat, modo ne palatum mihi praejudicatae opiniones exsurdavissent. Nemo enim non putavit usque adhuc pueros suis viribus minime relinquendos, atque a teneris usque unguiculis, litteris imbuendos, ne forte, ubi adoleverint, inepti studiis effecti, perpetua in socordia inertiaque marcescant. Illud, ni fallor, non mediocriter verentur, ne jure ὀψιμαθεῖς redarguantur. Hui! Quam turpiter falluntur. Hoc in illos non injuria dictum est, qui cum ceteram vitam omnem otio dediderint, sesequе ignaviae manci-

pave-

paverint, tandem aliquantisper anteactae vitae pertaesi, ut jacturam compensent, ἐν παρόδῳ aliquid opellae scientiis impendunt. At numquam horum in numero fuerunt tenerae aetatis pueri, quos, donec puerilis ardor defervescat, atque corpusculum viribus accedentibus durius firmiusque evadat, a libris, atque ab omni litteraturae cogitatione arcere praestat omnino. Quid ni? alias non temere verendum est, ne quas litteras per aetatem haud assequi possunt, ab ipsis pueritiae incunabulis odisse incipiant. Nominum infinitorum thesaurus inanis est, ni ratio praesto sit, quae illis utatur. Quî, malum, utetur, ni mens maturuerit? Quare gratiae publice àgantur Auctori sapientissimo oportet; & ab iis, qui publicae rei praesunt, in id incumbendum naviter est, ut ita puerorum institutio temperetur. Milites vi delecti, ubi primum occasio affulserit, a duce desciscent; at ii, qui sponte nomen dederunt, haud saepe accidit, ut signa deserant. Qui a pueris studium litterarum exsecrari occoepit, numquam in posterum adducetur, ut illi reconcilietur. Quare sinamus, quaeso, ut pueri, dum licet, ludant par impar, equitent arundine longa, aedificent e luto domos, jungant plostello mures, ceteraque puerilia oblectamenta consectentur. Ubi vero ad adultiorem aetatem pervenerint, ac sine cortice nare potuerint, quid de illis faciendum sit, deliberabimus, neque parte inaudita altera. Illorum quippe ingenium, quod se vel invitum pro re nata prodet, explorabimus, naturamque ducem sequemur. Sane quidem, quo pacto naturae obluctabimur? Quo relaban-

tur flumina, machinis efficiemus certe quidem; at si hae defecerint, statim delabantur oportet graviore impetu, quam ascenderant. Hoc in Dante, hoc in Boccaccio, hoc in Petrarcha accidit (ut veteres taceam) quos sui parentes aliis rebus devoverant. Furcillis enim naturam expellas licet, usque recurret. Quorsum isthaec tam putida oratio? Vt me non infructuose, quem mihi commodasti aureum librum, legisse intelligas. A me Marchioni Galiano, Maximiliano, Cymaliisque mihi oculis ipsis carioribus salutem dicito officiose. Vale.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 20

NEscio qui fiat, ut quotiescumque tecum colloquor, sive tuis dectissimis, iisque non vulgaris notae libris mihi uti permittitur, quod non perraro contingit; fere toties acutissimis stimulis adigar, quo aliquid, pro mea scilicet ingenii tenuitate, viriumque industriae modulo, sive ad scribendum, sive ad commentandum aggrediar. Qui enim diu consopiti jacuerant gloriolae igniculi, ita tua opera excitantur, novamque vim adepti, tanto interius serpunt impetu, ut foras erumpere connitentes, me ceteroqui solutum tardumque hominem minime conquiescere patiantur. Et quod magis mirandum est, qui timide omnia peragere solitus sum (ita enim natura sum comparatus); te auctore, & veluti occulto impulsore sic confirmor, tot tantosque spiritus

ritus sumo, ut qui antea nihil non pertimescere, atque vel puerorum terriculamentis concuti ac labefactari videbar, in medias irruam res confidentissime, easque seu temporis injuria corruptas, situque obsitas; sive difficultatis magnitudine impeditas, spinosasque amplectar volens libensque. Vix enim mihi allatum fuit Musaei Poëma de Amoribus Herûs & Leandri italice soluto, ut ajunt, versu redditum per Joannem Baptistam Caracciolum, immortalis memoriae virum, qui jam quartum annum Aversana in Cathedra sanctissime adsidet, cum illud avidissime legi, atque relegi. Quodque non semel tum graece, tum in Etruscum sermonem a Bernardo Tasso, atque a Bernardino Baldo conversum, non perfunctorie, neque limis legeram, ita animum nova perfudit voluptate, ut nullam omnino mihi pepererit satietatem, imo magis magisque famem irritarit. Nuperus profecto sapientissimus aeque ac diligentissimus interpres, quod vel unus & alter, praeterea nemo assecutus est, id quam felicissime perfecit. Nimirum ita verbum verbo appendit fidus interpres, ut utriusque linguae splendorem, ingenitum nitorem, &, quod caput est, ipsam ἰδιότητα sartam tectam laudabiliter servarit. Nihil quippe graece sonat, quod non Etrusce translatum eadem venustate nitescat, eleganterque, licet quam diverso ore, loquatur. Pene dixerim duarum linguarum τὰ ὁμοιώδη ita in unum coaluisse, mirabili, atque antehac inaudito interpretis artificio, improboque sane labore ferruminata & compacta, ut quid utrique sit proprium innatumque; quidve adscititium, & foris arcessitum

 tum

tum, difficile judicatù videatur. Hoc vero quo facilius effectum suspicio, eo mirabilius, omnique exspectatione majus existimo. Quem enim fugit, quot quantasque exciverit contentiones inter eruditos homines, optimeque de litteris meritos, Musaei incomparabilis, puraque dictio, veneres, lepores, &, quod primas fert, scribendi scilicet πρέπον, orationisque genus honestati ubique consentaneum? Vel ipsum Homerum Poëtarum sine controversia principem hinc non pauca imitatum esse critices callentissimi Auctores affirmarunt. Quid vero de Musáeo post Joannem Tzetzae, Willelmum Canterum, atque Antonium Morellum Julius Scaliger senserit, nemo omnium est, qui nesciat. Verum cum id nullo inniti fundamento videretur, & potius temerario quodam ausu dictum, quam solidis se tueri rationibus putaretur; hinc factum est, ut ab opinione virorum ceteroqui doctissimorum liberrime discesserint, atque alia omnia censuerint. At vix dici potest, quot quantaque commenti sunt, ut suam quisque sententiam firmo tibicine, quoad fieri poterat, fulcirent. Quae quidem omnia libenter recenserem, ni id non temere vererer, ne epistolium, quod scribere exorsus sum, in justum excresceret volumen. Illud vero sine piaculo praetermitti nequit, majorem scilicet, sanioremque criticorum partem ita laudati Poëmatis Auctorem ad recentiora revocasse tempora, ut parum absfuerit, quin iis, qui Sibyllina carmina confinxerunt, σύγχρονον, aequalemque effecerint. Siquidem Musaeum Alexandrinum poëtam esse existimarunt, qui IV. vertente saeculo

culo floruerat. Et prima quidem fronte, neque immerito, neque temere in hanc sententiam concessisse videntur. Namque in eo Poëmatio ea se deprehendisse arbitrantur, quae nonnisi recentioris poëtae indolem, mores, ingeniumque vel caecutientibus exhibent. Sane quidem mores pudentissimae juxta atque quam liberaliter eductae puellae ita in eo poëmate exprimuntur, ac tamquam penicillo delineati legentibus ob oculos ponuntur, ut dubio procul cultiorem, elegantiorem, atque ad humanitatis, civilitatisque jura magis informatam aetatem redolere videantur. Nihilo secius tamen mihi attentius rem omnem perpendenti, atque pro mei ingenii modo penitius introspicienti visum est, hoc ipsum obesse potius, quam prodesse illis, qui pro Musaeo Alexandrino steterunt. Nimirum vel hinc proclivius faciliusque est, colligere Musaei Poëma nedum recentiorum temporum, verum etiam sane quam vetustorum ita exsistere, ut idoneis, iisque non contemnendis rationibus propugnari posse videatur. Hui! qui finis scribendi, si omnia, quae huc faciunt, enumerem? Quare duo tantum seligam ex eleganti Poëmate decerptâ, quae mihi in caussa fuerunt, cur te adolescentem numquam non gravissimis occupationibus distentum hisce solito verbosioribus litteris interpellarem. Haec vero ita se habent. Poëta ut castissimam puellam, cum solitudinis studiosam, tum ab iis abhorrentem, in quae nuptae fere omnes effusissimo quodam studio, ne dicam effreni licentia rapiuntur, atque alienissimam expingeret, ait illam cane pejus & angue

defugiſſe (*). *ferre pedem choro* , & *certare joco* : quae enim graece habentur , pene iis ſunt ἰσοδυναμοῦντα . Quotus autem quiſque eſt , quem fugiat , quanto in id opere incubuerint veteres , ne innuptae conviviis , choris , ceteriſque publicis coetibus intereſſent , quibus matribusfamilias , apud Romanos praeſertim , minime interdicebatur ? Qua de re Horatius Liciniae mores , indolem , ingenium , corporiſque dotes laudaturus , illam inquit haud *dedecuiſſe ferre pedem choro* , nec *certare joco* , ſcilicet ita ſe geſſiſſe , ut jocantis , ſi quando ita res poſcebat , & ſerio agentis , quod in hominum conſuetudine , atque celebritate accidebat , officia calluiſſe videretur . Quod igitur in uxoribus καθῆκον exiſtimabatur , illud ita virgines dedecebat , potiſſimum apud Graecos , ut contra ſe gerere , atque omnium conſpectu ſe abſtinere maximae illis laudi duceretur . Hinc quae Venuſinus vates Liciniam adamuſſim praeſtitiſſe officia commemorat , ea Hero dedita opera deſeruiſſe nedum vitioſum , verum etiam honeſtum , rectumque putatur . Quae cum ita ſint , nonne , amabo te , amice amantiſſime , vel Flaccum Muſaci , vel Muſaeum Flacci veſtigia diligenter ſecutum luce meridiana clarius apparet ? At vero Muſaeum Alexandrinum Horatii φράσεις graece ver-

(*) οὐδὲ χορὸν χαρίεντα μετήλυθεν ἥλικος ἥβης,
μῶμον ἀλευομένη ζηλήμονα θηλυτεράων .
. . . . . *Mai non in alcun coro*
Di gioventù della ſua età feſtoſo ,
S' introduceva ; il motteggiar fuggendo
Invidioſo delle Giovanette .

vertisse, cuinam non putidum, absonumque videtur? Quis umquam fando audivit Graecos fastidiosissimi palati viros, copiaque rerum nulli secundos, eo aliquando angustiarum devenisse, ut latinam reciperent dictionem, atque latiali ore loquerentur?

. . . . *Credat Judaeus Apella*,

Non ego . . . .

Neminem profecto esse arbitror, qui nesciat, quot difficultates exhauserit; & quot quantosque exantlaverit labores Romanae eloquentiae Parens, ut Latium ea ditaret vocum copia, quae singulis quibusque rebus responderent, vel quo quo modo congruerent. Verum haud scio an exitus exspectationi responderit. Latinum enim sermonem arctissimis se continuisse finibus prae graeco, nemo sanae mentis diffitebitur. Quamobrem illud ausim affirmare Romanae Fidicinem lyrae ea ex hoc vate carpsisse, quae suis sensis quam verissime aperiendis accommodatissima videbantur, quaeque suis aureis dictionibus suavius, aptiusque famulata scribentis consilium exprimerent quam facillime. Haud vero me praeterit, quanto Horatius opere sit aversatus graeca cum latinis miscere; quippe qui hoc praecipue capite Lucilium notat, ac non leviter vellicat, populumque Romanum cupidius novis rebus inhiantem, tamquam plus aequo patientem, ut levissime diceret, insimulat ridetque. Sed illud nemo nisi perfrictae frontis inficiabitur, Venusii scilicet Alumnum haud ita Graecis bellum indixisse, ut, si qua latiale ingenium saperent, libenter exciperet, atque civitate donaret. Super-

sedeo exemplis, quorum vel sexcenta suppetunt. Cum igitur res ita se habeat, ecquisnam dubitabit Poëma de Herûs & Leandri amoribus vetustius, antiquiusque esse, quam olim eruditi non pauci censuerunt? Praeterea, si Venusinum vatem aetate praecedit, cur Homero non praeisse putabimus? Cur illum Homero praeluxisse inficias ibimus? At enim maximo erit dedecori vatum principi ea accepta alteri referre, quae tot saeculorum circumactu, ac pene omnium criticorum consensione, nullo praeeunte habuisse nemo non existimavit. Perridiculum sane, irritumque effugium. Ergone vitio vertetur Ciceroni, quod Demosthenem, graece eloquentissimum sit imitatus, ipsique Demostheni probrosum erit, quod Thucydidem, auctore Dionysio Halicarnasseo, teste locupletissimo, octies legerit, atque octies manu sua exscripserit? Minime vero. Quocirca ut, quod sentio, ingenue dicam, haud umquam adducar, ut quis istis, aliisque hujuscemodi rationibus ductus, dejiciat jure antiquitatis mellitissimum juxta atque ad unguem perfectissimum Musaei Poëmatium, inque nuperorum scriptorum gregem ablèget. Vno igitur alteroque dicendi genere ita triumphas, ut quadrata rotundes, ac tamquam oestro percitus, εὕρηκα, exclames? Ita vero. Quid enim? Vel unum verbum satis superque esse contendo, quo libri cujuscumque γνησιότης dignoscatur, certeque ratio temporis ineatur, quo in vulgus, publicamque lucem prodivit. Nonne, quaeso te, hinc clarissimus Mabillonius quamplurima Diplomata, quae vetustissimam aetatem, seniumque ingens osten-

ostentabant, recentissima esse liquido ostendit? Una quippe voce *Assassinus* tamquam Ariadnaeo filo usus est, quo ex falso proditae antiquitatis ambagibus, involutisque temporum maeandris pedem tuto expediret, atque triumphata veteratorum astutia veritatem clarissimo in lumine collocaret. Quid igitur impedimento est, quominus una alterave dictione deprehensa, eâque ad Horatianum dicendi genus tamquam ad lydium lapidem exacta, Musaei divina carmina in pristinum παλαιότητ☉ jus, statumque vindicemus? Accedit quod hisce ita se habentibus non mediocris lux affundetur laudato Venusini vatis loco, quem perperam hactenus interpretati, Poëtam licet repugnantem, invitumque, per fas atque nefas, ταυτολόγον effecerunt. Namque illic, ni mea me fallit opinio, atque φιλαυτίᾳ pervideo, *chorus* haud locum saltationi, choreisque destinatum, sive saltationem ipsam significat; sed hominum multitudinem, coetumque, qui aliquò dedita opera concedunt, diem, noctemve mutuis colloquiis, ludis, jocisque ex tempore exprompstis hilariter fracturi. Qua quidem in re, qui se gesserit Licinia, & quam concinne liberalis feminae, honestaeque dominae officiis satisfecerit, legenti paullo attentius Horatium (*) liquido patebit. Nam, quid in saltatorio ludo profecerit, & quam belle atque ad numerum membra moverit, inferius innuit, cum vel tenellulae aetatis die sacro celebris Dianae, saecu-

lari

(*) *Ode XII. lib. II.*

lari scilicet festo illam cum nitidis virginibus choreas ducentem inducit. Licet haec tanti non sint, ut, si in vulgus exeant, non injuria pertimescendum sit, ne velut aegrotantium somnia sibilis excipiantur; tamen, ut promissis starem, fidemque liberarem, qualia ea cumque sint, ad te mittenda curavi; ita tamen ut tibi tamquam alteri Tarpae sistantur, tuumque candidum judicium exspectent. Cui enim latet, quanti te merito facio, & quam merito tuum veneror judicium, sententiamque deosculor? Quare illud tibi persuadeas velim, me ita esse affectum, itàque animatum, ut, quidquid tibi videbitur, ambabus, ut ajunt, ulnis amplectar, tuamque in sententiam manibus, pedibusque concedam. Quam bene mecum ageretur, si Marchio Salvator Spiriteus, subcisivis horis, haec vel raptim, cursimque legeret! Tum enimvero utriusque judicio, suffragiisque suffultus securum agerem aevum, atque in utramque aurem otiose dormirem. Omnes enim norunt, quam praeclare de politioribus litteris, ac praesertim de Α'ρχαιολογίας studiis meritus sit, & quot quantaque divini prorsus ingenii atque ad omnia versatilis monumenta ediderit: a me illi salutem plurimam impertitor perofficiose. Vale, meque, ut facis, ama. Neapoli ex Aedibus Regii Ephebei prid. idus April. CIↃIↃCCLXII.

EIDEM.

EIDEM. 21

En iterum ex umbra ad solem, licet perinvitus, prodeo. At in quemnam culpa conferetur? Aperte dicam: in me unum dumtaxat. Namque, nisi maximum piaculum putabam, fidem, quam pene reluctans obligaveram, vel tantillum laedere, nedum prodere; minime eo devenissem, quo nunc progressum esse me non parum piget, taedetque. Jam, velim nolim, ab illo proposito discedam oportet, a quo nonnisi morte solum dimotum iri sperabam. Apud me enim firmus statueram ita vivere, ut, si homines fallere mihi contigisset, praeclarissime mecum actum existimarem. At male sit tibi, amice ceteroqui amantissime, qui tamquam invidisses meae felicitati (quorsum enim res evasura esset haud nescius), eo me perpulisti mellito sermone, phaleratis verbis, rationibusque prima fronte non contemnendis, ut, quae ἐν παρόδῳ, atque per jocum de Musaei antiquitate chartis illeveram, quominus typis mandarentur, minime adversarer. Praeterea metu, ne factum mutarem, consiliumque revocarem, astute hujusmodi tempus captasti, quod neutiquam mihi profuturum videretur, quamvis enixe vellem. Ad Coniclen enim perrexeram sacras de more exercitationes obiturus. Ecce modo praeproperae tuae festinationis poenam luo licet omnino immeritus. Vix quidem extemporalis epistola promulgata fuit,

fuit, cum rumor dilatus est operam oleumque deperditum, eo quod in id frustra incubitum fuerat, ut ea extitisse viderentur, quae utrum fuerint umquam, omnino ignorabatur. Laudatum Musaei Poëma, & quot quot illi tribuuntur, fabulis omnia accensenda. Neminem omnino Poëtarum Homero anteisse, & quidquid litterarum est, ab illo uno ceu fonte promanasse. Quod vero Criticorum non pauci, neque ineruditi illud quaesierint, exstiterint ne aliqui, quos Homerum praecessisse appareret, id tantum factum esse, quo stilum declamatorio, umbratilique more exercerent, paratioresque evaderent, ubi vera argumenta pertractanda pro re nata offerrentur. Ceterum certo certius esse quidquid de Musaeo proditum est; prorsus commentitium esse, atque otiosorum hominum pura putaque somnia fuisse. At enim bene multa in Poëtarum principe offenduntur, quae adamussim Musaei dictionibus respondent, atque ad illas tamquam ad obrussam exacta videntur. Λῆροι. Ergone sic apud unum quempiam sermo instituitur, itâque sibi sua ipsius sensa vindicat, ut, quae ipse cogitando, commentandoque ab se se extudit, ceteris eodem forte ingenio, iisdem industriae viribus, eodemque ad virtutem, disciplinasque impetu praeditis ita illis interdicantur oporteat, ut suos fines, veluti albam lineam transilire per moratores prohibeantur? Nonne haec in dies observare licet in eruditis doctissimorum hominum operibus, in quibus quandoque nedum sensus ipsos, sententiarumque ipsos longos numerososque anfractus; verum etiam vel ipsissima verba consentire, atque in unum

unum idemque amice conjurare animadvertimus? Et tamen neutrum neutri quidquam suffuratum confidenter dicimus, neque illos plagii insimulamus. Quae igitur nunc accidunt, quodque accidant minime miramur, cur non & pridem ita se rem habuisse dubitabimus? En qui fieri potuit, ut neuter neutri quidquam omnino debere videatur. Haec, atque alia hujuscemodi ita efferunt, ut a signo (si superis placet) ne latum quidem unguem aberrasse laetentur. At quonam progressus sum? Quove me imprudentem scribendi vis abripuit? Vtinam in tempore illud in mentem venisset, qui contra sentiunt, aliaque omnia censent, vel illud sparsisse Musaeum numquam in vivis degisse, nedum, quod circumfertur, Poëma condidisse, quam bene dictis supersessum foret! Atque utinam heic consisteret novarum rerum studium! Haud temere deinceps verendum erit, ne omnia susque deque miscentes, eo res tandem redeat, ut nihil nisi incertum, anceps, dubiumque deprehendatur. Quid, Deus bone! ita ne homines desipient, ut, quidquid ad critices canones exactum, ceteroqui neque constantissimos, neque exploratissimos, non statim suo ipsius splendore, nativoque decore in oculos incurrit; tantum ut non praestringat, illud Aristarcheo supercilio rotunde e medio tollendum pronuntient? Quod, ni fallor, ita omnino fit, aut quod sic ab ineunte aetate, jurati in verba magistri, inaudiverint, ac pene ipso cum lacte suxerint; aut quia, ubi adoleverunt, critices studiis (praefiscini) adeo se se dediderint, litterionum fama qualicumque ducti, ut ne

ad

ad biennium quidem silentio servato Pythagoreorum laudabili consuetudine, in singulos quosque obvios libros, Auctoresque, sive vetustate venerabiles, sive doctrina, eruditione, scientiisque omnibus ad miraculum excultos censoriam virgulam distringere sibi suo quodam jure sumpserint atque vindicarint. Quod jure ne, an injuria, aut potius per summam impudentiam fiat, aliorum judicium esto. Haud enim tantum mihi adrogo, ut tantae litis disceptator haberi audeam. Illud vero ingenue, uti solitus sum, fateor, eos, qui ita autumant, haud assecutos esse ea, quae me, ut epistolam conscriberem, si non aliud, saltem perspicuitate non contemnendam, impulerunt. Ad viginti dies, antequam id aggrederer, legens Horatii oden XII. lib. II. ubi in illud incidi: *quam nec ferre pedem dedecuit choris*, aliquantisper substiti, animique pependi. Haud enim sibi constare mihi prima facie videbatur Poëta ceteroqui sollertissimus, atque ad minima quaeque supra fidem oculatissimus; quippe qui inferne repetebat, quae superiore in versiculo diserte expresserat. Quare, licet timide; ita accipiendum vatem esse arbitratus sum, ut explicata, atque ob oculos posita Liciniae elegantia; qua ferre pedem choris, hoc est inferre gradum in diurnos, nocturnosve coetus perbelle consueverat, laudem etiam profecto eximiam sibi partam, progressionesque in saltatoria palaestra pro modulo aetatis factas minime praetereundas existimarit. Deinde vix pauci effluxerunt dies, cum tuâ operâ legi elegantissimum Musaei poëma pari elegantiâ, diligentiaque per eruditissimum, at-

que

que ἀκριβέςατον Praesulem Etrusce translatum. En mihi nihil tale cogitanti, ubi ad illa, cum attentissime legerem, graecaque cum Etruscis ἐκ παραλλήλȣ conferrem, perveni (*): & illud occurrit, quod paucis ante diebus non perfunctorie adverteram, atque non temere ita intelligendum putaveram. Ut verum fatear, non potui, quin laetitia exsultarem, mihique plauderem, quod mea me opinio minime fefellerat. Sane quidem, quis non sibi gratularetur, ac pene triumpharet tanti interpretis auctoritate, limatoque judicio suffultus? Verum, ut aliud ex alio incidit, vel illud hinc non invita Minerva, iratisque musis erui posse mecum ipse reputavi, nimirum haud ita spernendam tanti Poëmatis παλαιότητα, neque somniantes inter amandandos, qui ita senserunt. Quocirca non abs re fore duxi, si quae nova mihi deprehendisse videbar, litteris consignassem. Profecto securus omnino id peregi, neque mihi cramben recoquendam existimavi. Videlicet, exstiterit ne Musaeus, vera ne an supposititia carmina, & quotquot illi adscribuntur. Hoc enim pacto ceterorum vestigiis inhaerens, jam dicta alias, atque eruditissime posteritati commendata persecutus, tum alienis laudibus inhiassem, tum nulli non mediocre negotium facessissem. Cui enim ista non cognita, licet vel primoribus labiis litteras delibarit? Quamobrem tantum illud imbibi, tamquam ex transverso incurrens, ut ab Julio Caesare Scaligero

stans,

(*) Οὐδὲ χορὸν χαρίεντα μετήλυθεν ἥλικος ἥβης, μῶμον ἀλευομένη ζηλήμονα θηλυτεράων.

stans, Patris manes per filium impudentissime violatos ab injuria, quoad fieri poterat, vindicarem, provideremque, ne in posterum impune inquietarentur. Hinc tantum absuit, ut argumenti veritatem curiose anquisierim, ut potius nihil omnino addubitans, confidenterque conatus tantummodo sim, ut Musaeum vetustati, unde dejectus fuerat, restituerem. Quae cum ita se habeant, haud satis intelligo, cur in me nihil tale merentem ea dicantur, quae si somniassem dumtaxat, pudore suffunderer. Accedit his, quod sub initium epistolae, quid inter eruditos disceptaretur innui ita, ut vel leviter litteris imbutis satis superque esse viderentur. Quare desinant, quaeso, in me invehi, atque mihi objectare, quod ad illa asseveranda securus processerim, quae nonnisi rationibus magni momenti, iisque singulatim recensitis, atque ad trutinam naviter revocatis in medium proferri potuissent. Neque iniquo animo ferendum est, atque crepantibus ambabus buccis exprobrandum, quod immanem hiatum Horatium inter atque Homerum vacuum reliquerim, atque aliis Musaeis valere jussis, ne gomphis quidem oppleverim. Namque si quis Bibliothecas illustrium virorum qua graecorum, qua latinorum vel obiter percurrerit, nedum mihi succensere, verum etiam ne hiscere quidem ausurum vel deposito pignore contenderim. Nullus enim toto illo tempore, quantum quantum est, quod Horatium inter atque Homerum intercedit, poëta fuit, qui hoc nomine laudatorum carminum dignitatem sustineret. Nisi vero iis, quibus in deliciis est pro numero operum aucto-

auctores multiplicare, imperitumque vulgus ludificari, temere accredere velimus. Quod in Musaeo, quo de agitur, quivis, vel si leviter attenderit, contigisse animadvertet. Haec si aequi bonique consulentur, haud despero futurum, ut invidentiae os obstruatur, atque Musaeo, qui ad Caesarem usque Scaligerum Homero praeiverat, Edicto *uti possidetis* adversus Josephum ejus filium, ceterosque, qui deinceps pedibus in suam sententiam iverunt, uti, Praetorio jure non reluctante, permittatur. Haec raptim scripsi, non modo ut satis amicorum votis facerem, quorum aures jam obloquentium vocibus caluerant; verum etiam, ut ne detrectare viderer imperium summi, eruditissimique viri, cui tantum debeo, quam cui maxime. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XIII. kal. Quinct. CIↃIↃCCLXII.

STEPHANO PATRITIO

Regio Consiliario

Paulus Moccia S. D. 22

QVam hesterna die Regiis in Aedibus, quo te contuleras, ut annum jam ineuntem Regi nostro, qui ad populorum felicitatem, hujusce Regni incolumitatem, bonarumque artium ornamentum adolescit, bonum faustumque apprecarere, quam, inquam, a me petisti Dissertationem, tibi mitto volens libensque. Eam enim in ipsa aggredior ἀπολογίαν, quam te, nedum

pro ea qua nites christianae Religionis integerrima laude ; verum etiam propter non vulgarem Ecclesiasticae historiae cognitionem notitiamque, ambabus, uti dicitur, ulnis amplexurum confido. Divum quippe Basilium, quem prae ceteris Patribus juramento infensum Barbeyracius, nescio quonam deliramento, commentus est, defendendum suscepi. Neque id sponte feci, aut eruditionis venditandae, eloquentiaeve ostentandae gratia; sed ut nostrae Academiae praesidi ac προστάτῃ, Canonico Josepho Sparano, viro insigniter de scientiis disciplinisque merito, uti par erat, obtemperarem. Is enim illic sollemnis mos est, ut quisque illam ornet Spartam, quam, qui omnibus sapienter praeest, ornandam demandat. Mihi igitur ea obtigit provincia, ut Basilium a Barbeyracii calumniis ac sycophantiis vindicarem. Quid profecerim, & an σκοπὸν attigerim, tute, qui multiplici rerum omnium cognitione tantum praestas, quam qui maxime, tute, inquam, judicabis. Quod scholarum methodum rationemque defugerim, haud mirabere, si animum adverteris, ex perpetua commentatione, sibique invicem necessario succedentibus rationibus, ac momentis, majorem exsistere perspicuitatem, quam si oratio in partes diducta & concisa, legentium oculis frustillatim subjiciatur. Tandem si seria quandoque cum σαρκασμοῖς miscui, id quidem feci, tum ut lectorum satietati occurrerem, tum ut adversario par pari referrem. Ita interdum praesidens est (vide, quaeso, quo transversum illum agit verae Religionis praeconceptum odium), ut Catholicorum arma, tamquam lusoria atque batuen-

batuendo tantum apta, contemnat. At vero, ni fallor, pro merito vapulavit. Vtinam tuo etiam adjuver sustenterque elegantissimo judicio! Jam me caussam vicisse triumpharem. Legas igitur hanc te precor, ac, si per negotia, quibus pene obrueris, licebit, etiam relegito. Scire valde cupio, quid de ea sentias. Cura, ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei postr. kal. Januar. CIↃIↃCCLXIV.

MARCHIONI XAVERIO DANZAE

M. C. V. Judici

Paulus Moccia S. D. 23

NIhil quidquam minus putassem, quam ut per te nedum amantissime, verum etiam honorificentissime in tuum suburbanum Herculanense pransurus invitarer. Jam enim conscius mihi eram nihil me de te ita meritum esse, ut me & benevolentia tua, & communione mensae dignum existimares. Et tamen ita se res prorsus habuit. Apud eos quidem tu equites, quos nuper vocasti, ita questus es, ut, quod non me quoque secum una adduxerint, cum tua carruca, qua vehebantur, tres facile admitteret, non parum doluisse videreris. Id, ut vere quod sentio dicam, pro eo ac debui, admodum graviter, ac moleste tuli. Te namque, quem numquam non gravissimis negotiis, occupationibusque forensibus distentum, inque litterarum studia tota mente, omnique animi impetu incumbentem cogno-

vi; jam gravitatem remittentem, severitatemque exhilarantem selecto honestorum virorum consortio perspexissem. Neque ulla alia prorsus de caussa id dolendum mihi fuit, quippe qui, cum te adiissem una cum Philippo de Januario Regio Ephebo equite, cum moribus, tum litteris, quibus pro modo aetatis imbutus est, illustri, meique perstudioso, & nunc eo magis, quod sui avunculi Marchionis Aulettae τῦ μακαρίτυ amorem erga me cum reliqua hereditate creverit, cum te adiissem, inquam, quo Natalitiis faustis ominibus tibi bene precarer, benigne exceptus iis officiorum indiciis fui, quae ne optare quidem ausus essem. Tuum praeterea mihi studium, operam, fidem, opemque perliberaliter detulisti. Quod mihi usque adeo gratum jucundumque exstitit, ut vel ipsius illius diei, qui mihi tam feliciter illuxit, me recordatio non mediocriter consoletur. Quae cum ita sint, tibi gratias ago, quod mihi tua sponte aditum ad tuam amicitiam patefeceris; atque illud etiam tibi sancte recipio me diligenter operam daturum, ut huius ad me amandum inductionis animi, voluntatisque te numquam poeniteat. Quid tibi prolixius pollicear, haud mihi omnino suppetit. Vtinam, quod animo valeo, id etiam litteris praestare possem! Profecto id efficerem, ut aliquod grati animi monumentum tuae eximiae erga me benevolentiae, singularisque humanitatis apud posteros exstaret. Nunc hanc meam qualemcumque voluntatem fac aequi bonique consulas, &, quem gratiam referre non posse nosti, eum tibi saltem gratias egisse, satis habeas. Philippus de Januario

rio te plurimum salvere jubet. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei kal. April. CIↃIↃCCLXIV.

EMMANUELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 24

HAud te fugit, quippe qui philologicis tantum excellis, quam qui maxime, veteres Romanos id cavisse quam accuratissime, ut nihil nisi auspicato perageretur. Quin imo eo processit superstitionis studium, ut nedum Jovem Elicium consulerent, quid facto opus esset, exploraturi; verum etiam nominibus male ominatis dedita opera abstinerent. Idque tum maxime videre erat, cum delectus habebantur. Jam primi omnium legebantur ii, quibus Valerio, aut Statorio nomen erat. Praeterea nihil omnino inceptabant, nisi prius rite praefati essent: *Quod felix, faustum, fortunatumque siet*. Si rogites, cur ita fieret? en in promptu responsum: nimirum quia pene jam perfecisse negotium vulgo putabatur, qui illud bene incepisse videretur. Quae cum ita se habeant, vel me tacente, in proclivi erit colligere fere conclamatum illius opus videri, qui inauspicato illud aggreditur peragendum. At inquies: hui! jam me confecisti tam putida oratione, quae quorsum sit eruptura, prorsus ignoro. Bona verba, quaeso. Non possum simul omnia loqui. Id eo consilio scripsi, ut ne obstupesceres, si Polyphemëis, quae hominum exspectationem vicit, nulli omnino usui

 labo-

laborioſo illius auctori ac opifici exſtiterit. Nimirum quod argumentum perſecutus eſt luctuoſum atque infinitis aerumnis, vicibuſque refertum, id in cauſſa fuiſſe ſi affirmavero, moriar, ni σκοπὸν attingam. Quid, ſodes, boni e calamitoſo amatore extunderes? Niſi vero illud non contemnendum bonum tibi videtur, quod lacrymis, ſuſpiriis, ſiti, fami, aerumniſque omnibus ferendis aſſueveris. Jam poſthac paupertatem minime tamquam quid malum, turpeque defugies, quodque nullus omnino nummus e tua crumena vel excuſſa emittatur, haud gravatim patieris. Hinc ſi, quando tua adſcititia coma pectenda eſt, pecten defuerit, haud gravaberis ſi ſtrigili defricabitur. Pro punicea roſa Paeſtana, ſi Heliotropium per ſervulum tibi praebebitur, quo politulorum, comptulorumque ritu pectus exornes, num, quaeſo, iraſcêris? Minime gentium. Jam enim Polyphemi ornamentis aſſuetus, haec nullum penitus tibi negotium exhibebunt. Quare ſi iſthaec tibi bona videntur, haud poenitendum opus te aggreſſum tandem ad umbilicum feliciter perduxiſſe aſſeverabo. Ceterum ſi tibi ab initio mens non laeva fuiſſet, aliquod felicius, fauſtius, laetiuſque argumentum legiſſes ſolida cum voluptate aeque atque ingenti utilitate pertractandum. Sane quidem, quibus te non divitiis cumulaſſet Boruſſus Rex, Belli fulmen paciſque ornamentum, ſi ejus fortiter pugnata praelia, vere Muſis dicenda, ceciniſſes? Jam curru vectus aureo per urbem incederes imis juxta atque ſummis conſpiciendus ubique. Culpam igitur omnem ſi in teipſum inclinaveris, tibique uni adſcripſeris, quod

male

male tecum actum sit, tot jam exhaustis laboribus, evigilatisque noctibus usque ad ipsum mane, haud falleris, opinor. Absit vero, credas haec me scripsisse, propterea, quod tuum consilium improbem omnino, quodve illi nuncupaveris opus (cui quando fides, justitia, liberalitas, ceteraeque virtutes omnes invenient parem?) sed quod argumentum nescio quonam fato male ominatum selegeris, adeoque litora bobus non profecturis aranda susceperis. Verum quoniam factum infectum fieri nequit, posthac saniora ac utiliora consilia inibis. Ita haud dubie fiet, ut nedum publicae rei consulas; verum etiam tibi tuisque eas prospectum. Publica quidem bona privatis anteferenda quis perneget? verum illa ita gerantur oportet, ut nostra ipsorum commoda omnino posthabuisse minime redarguamur. Haec si maturius perpenderis, numquam deinceps te tui consilii poenitebit. Marchionem Berium hujusce aetatis lumen ac ornamentum a me si salutaveris plurimum officiose, per mihi gratum facies. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. idus Septemb. CIϽIϽCCLXIII.

MARCHIONI SALVATORI SPIRITEO

Supremi S. Clarae Consilii a Secretis

Paulus Moccia S. D. 25

Litterae tuae sane quam elegantes, atque humanitatis, officii, diligentiae, amorisque plenae, quas ad me per communem amicum

Francifcum Danielem perferendas curafti, per mihi jucundae, grataeque acciderunt. Ex iis profecto, quanti me faceres, quantoque me amore profequereris, aperte cognovi. Primum enim, quas ad te identidem αὐτοσχεδίως litteras dederam, quanti feciffes, vel ex eo intellexi, quod eas diligenter fervaveras. Omnes quippe remififti, neque unas omnino intercidere paffus es. Quod quanti fit, is dumtaxat dijudicabit, qui te virum omni humanitate perpolitum, divini humaniqye juris fcientiffimum juxta atque graviffimis negotiis tantum non obrutum probe novit. Deinde non potui non vehementer gaudere, quod ita tibi illas probari fignificafti, ut, quam celerrime publici juris quo facerem, etiam mihi auctor effe volueris. Quid? quod jam amicorum precibus atque ἐγκελεύμασι expugnatus illas praelo, committere conftitueram, quod te inaudiffe fignificabas, nedum mihi, verum etiam Reipublicae (vide quo te mei amor impulit) gratulandum exiftimafti. Multum igitur te amo ac merito, tibique gratias ago, habeoque immortales. Illud vero te oro, ut me amare pergas, ut facis, mihique recipias fore, ut tua mihi opera, ftudium, fidefque praefto fit. Tum enimvero haud defperabo futurum, ut exfpectationi de me concitatae quoquo modo refpondeam. Quin ita facturus fis, pro tua fingulari erga me benevolentia, nullus dubito. A me Francifco Danieli juveni de philologicis infigniter merito falutem dices. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XII. kal. April. CIↃIↃCCLXIV.

IDEL-

IDELPHONSO CLEMENTI

DE AROSTEGUI

Hiſpaniarum apud utriuſque Siciliae Regem Oratori

Paulus Moccia S.D. 26

MAle ſit occupatiunculis, quae neſcio quonam meo fato in dies, aut potius in horas ſingulas emergunt me prorſus enecturae! Nam, abſque eo eſſet, jamdiu tuis juſſis, uti par erat, obtemperaſſem. Quodque me magis angit, jam jam mihi in eo fuiſſe videor, ut apud te, cui tantum debeo, quam cui maxime, jure ac merito ingratus audirem. Praeter enim conſuetudinem tuam, quod mihi imperaras, quoties tuum in conſpectum prodii, mihi in memoriam redegiſti. Quo quid jucundius, quidve honorificentius mihi accidere poterat? Quid tandem incitatius, quo tua imperata quam celerrime facerem? En igitur quae curſim notavi ad *μόριον Nae* ſpectantia. Fere ſemper pronominibus, modiſque, qua ὁριστικοῖς, qua ὑποτακτικοῖς praemittitur. Verum & illud apud eoſdem Grammaticos exploratum eſt id non omnino ſervari. Horatius lib.2. ſerm. 3. v.98. juxta Henrici Stephani viri τοῦ πάνυ lectionem ſic habet: *Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens, nae etiam Rex*. Plautus antea ita adhibuit, ut ἐπιῤῥήμασι Aedepol, Mecaſtor, aliiſque praeiviſſe voluerit. Plura in hanc eam-

eamdem ſententiam corraderem , cumulatius tibi morem geſturus, ſi plus otii eſſet. Ceterum ubi curae, quae nunc circum latus, caputque ſaliunt, paullulum quieverint, aeſtuſque Diatribarum deferbuerit, haud committam, ut meam diligentiam ſedulitatemque requiras. A me Benedicto fratris tui filio quantivis pretii adoleſcenti, ejuſque non poenitendo διδασκάλῳ ſalutem plurimam. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei poſtr. Id. Decemb. CIƆIƆCCLXIII.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 27

QVanto nos opere noſtra plerumque fallat opinio, quamque a vero aberremus, ſi numquam alias, heſterna die domi tuae cognovi. Jam enim illud imbiberam, mihique penitus ea inſederat opinio, primarias quaſque feminas, utpote ingenitae nobilitatis conſcias, quotquot filios terrae natura eſſe voluit, illos nedum tamquam infra ſe poſitos; verum etiam ut triſte evitandumque bidental exiſtimare. Atque hac in ſententia adhuc obfirmate perſtarem, ni ipſemet hiſce oculis rem aliter ſe habere perſpexiſſem. Proh magnum facinus egregiumque, aureoque ſeculo dignum! Primariam feminam, ataviſque Regibus prognatam, &, quod caput eſt, praeclaris animi corporiſque dotibus praeſtantem, hanc, inquam, ita ſe ceteris aequare, ut par infimis fiat, nulla majeſtatis jactura, quis non jure mirabitur? Quin quotquot Venuſinus alumnus in Liciniam laudes

laudes affatim congessit, eas potiore jure tali Principi feminae deberi, fateatur oportet. Namque & ferre pedem choris, & certare joco ita illam decet, ut primas ferat. Sane quidem, ludere libeat, ejus joci ipsis Atticis salibus salsiores videntur. Quodque mirabile est, & loco jocatur, & πρεπόντως. Alterius vita exprimenda est, ita actiones imitatur, ut nihil lepidius, nihilque venustius fingi queat. Tute, amice, testis es locuples, qui, quod subsidente collo humerisque arrectis incedis testudines imitaturus, quodque tenero supplantas verba palato, pene totius fabulae argumentum fuisti. Quid memorem, qua oris elegantia, quibusque leporibus Virgines Vestales, quibuscum vixerat, maritalis vitae tirocinium positura, sacro in Odêo cantillantes agebat? Nullus quidem esset finis scribendi, si quidquid de non invenusta ancillula, quam ad novas dapes parandas adscivit, dictum est, chartis illinere vel cursim eniterer. Illud vero haud praetermittam, me scilicet tanta admiratione fuisse correptum, ut, quae scripsi, me somniasse, haud oculis vidisse mihi videar. Vide, quaeso, amice amantissime, quî me, qui usque adhuc alia omnia censueram, permira atque incredibilis praestantissimae Heroinae urbanitas perculerit! Quare potius, ut meum qualecumque grati animi atque observantiae monumentum erga tantam feminam, atque omnibus retroactae aetatis matronis sine controversia anteferendam exstaret, quam quod meo me officio satisfacere posse putaverim, haec festinanti calamo ad te, cui forte fortuna propius illam suspicere, colere atque observare

con-

contingit, scribenda existimavi. Tu qui Chiron alter videris, fac eamdem morum suavitatem urbanitatemque praeclarissimo eius filio tuae fidei concredito instilles. A me nostri seculi Heroinae, matrique familias lectissimae, ejusque incomparabili viro, suavissimoque filio, mihi oculis ipsis cariori, salutem impartitor multam officiosissime. Eamdem infantulo Principi nomine omnium epheborum equitum nunciabis peramanter. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei IV. kal. Decemb. CIƆIƆCCLXIII.

JOSEPHO CARVLLO

Paulus Moccia S. D. 28

MAle sit Dominico Amato, quem ceteroqui vere dixerim amicorum glutinum, alienarumque laudum sincerum praeconem, qui hesterna die domi tuae dum sermones caedebamus, de mea dissertatione mentionem fecit. En tibi sitis excitata, en fames inexplebilis. Statim, ut illius tibi exemplum mitterem, mihi amice imperasti. Quî tua jussa non faciam, tibique non illico dicto audiens sim, cui tantum debeo, quantum vix persolvi potest? Verum, quî mihi mens colorque sua in sede manebunt, cum in illius eam manus perventuram cogito, qui nedum in omni humanitate, quanta quanta est, versatus est; verum etiam ita de sacratioribus studiis est meritus, ut nemo non ipsi primas deferendas jure optimo arbitretur? Quis non coram illo contremiscet, tamquam Lugdunensem dictu-

dicturus ad aram, ad quem nihil nisi perfectum ingenio, elaboratumque industria afferri oporteat? Atque ad haec omnia illud tamquam cumulus accedit, quod tanta, tamque firma vales memoria, ut quaecumque legeris (quae sit in te aviditas legendi, quem ex omnibus praeterit?) omnia in numerato habeas. Quae cum ita se habeant, qua animi alacritate tibi morem geram, tu omnium optime vides. Saltem illud te oro, ut impudentiae me nota absolvas. Alias, quî ferendus essem, quippe qui nedum reprehensione, verum animadversione quoque dignus existimarer? At tu mihi poenas pro merito dabis, jurisconsultissime Amate, qui me nihil tale cogitantem has in angustias conjecisti, quique ut meae famae consuleres, me plane perdidisti. Interim hanc fac legas, &, si tibi ita visum fuerit, ubi legeris, conscindito. Illud mihi pergratum accidet, si tanti viri manibus interierit. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. kalend. April. CIↃIↃCCLXIV.

SERGIO SERSALIO

Paulus Moccia S. D. 29

ATtentissime legi ac relegi, quam mihi misisti omnigena eruditione refertissimam dissertationem de Romanae Ecclesiae Patriarchatu, &, quod caput est, nihil in ea offendi, quod non ad obrussam exactum videretur. Rem enim ipsam ab ipsis incunabulis mira sedulitate, elegantique judicio repetitam animadverti,

ti, atque ita ad perfectionis fastigium gradatim perductam, ut nihil supra. Praeterea dictio pura puta est, atque Augusteae candorem aetatis munditiemque prae se fert. Verum illud te etiam atque etiam oro obtestorque, ut aequi bonique facias, quod, graece quae scripta erant mendose, aliaque paucissima, in quae scribae oscitantia errores irrepserant, liberrime correxerim. Pro ea qua mirifice praestas humanitate, non despero fore, ut hanc veniam libenter impetrem. Ceteras quoque dissertationes, diligentia qua fieri potuit maxima, perlustravi, tantamque cepi voluptatem, ut utri sermoni, latiali ne, an Etrusco primae sint deferendae, dijudicatu difficile existimem. Mira incredibiliter perspicuitate nitent, Tyrrhenique idiomatis veneres ubique ostentant. Et, quod mirum est, ab omni fucatae dictionis ornamento omnino abhorrent. Macte igitur animo, ac perge, ut instituisti. Brevi enim ad eam pervenies virtutis laudem, quam tibi contentum studium, improbus labor, atque acerrimum, quo polles, ingenium certo certius polliceri videntur. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. id. Februar. CIƆIƆCCLIX.

STE-

STEPHANO PATRITIO

Regio Consiliario

Paulus Moccia S. D. 30

VBi hesterna die accepi te filiolo, eoque scitissimo auctum, laetatus sum vehementer. Quodque salva tua incomparabili uxore id evenerit, mirum quantum gavisus sum. Quare tibi gratulor, quod tanto bono cumulatus sis, quodque tibi Rempublicam novis pignoribus, tamquam quantivis pretii obsidibus obstrinxeris. Interest sane omnium e tantis parentibus liberos suscipi, quos utpote bonis prognatos, tum sponte sua, tum paternis auspiciis rite nutritos, uberrimos suo tempore fructus pariturus quis desperaverit? Illos igitur ita fac tollas, educesque, ut te referant. Jam cives numeris omnibus absolutissimos, eosque publicae rei deditissimos habebimus. Quem enim fugit, quam tu egregiam naves operam communibus rebus, cum tuis amplissimis muneribus tam laudabiliter perfungaris? Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VI. kal. April. CIƆIƆCCCLXIV.

MA.

MAXIMILIANO MVRAENAE

Paulus Moccia S. D. 31

EX quo te de facie cognovi, quem ceteroqui jampridem de nomine noveram, tantum mihimetipse placui, ut nihil magis. Licet enim, quae litteris prodideras, satis superque, quis esses, ostendissent: ingenii sane foetus, animi imago sunt; tamen nondum animi mei impetus, flagransque tui cognoscendi studium conquieverat. Nescio quidnam amplius desiderabatur, quo omnino voti compos viderer. Hoc tandem forte fortuna domi Marchionis Galiani, viri insigniter de litteris meriti, accidit. Tum enimvero is mihi visus fuisti, quem te scribentem animo conceperam. Facilitate enim, morum probitate, animique aequabilitate tanta te expertus cognovi, quanta te praeditum esse haud temere divinando existimaveram. Cumulus vero ad meam de te existimationem accessit, ubi auream tuam laudationem in Fraggiannium τὸν μακαρίτην, virum memoriae immortalis, compositam mihi legendam tradidisti. Quantum Etrusce scires, quantumque fructus e latinis graecisque litteris hausisses, aperte intellexi. Haud enim innumera insignis Herois gesta, inclytaque facta orationis floribus convestire contentus, quot quantaque e veteribus monumentis repetita ad bene actam vitam magis magisque illustrandam pro re nata adspersisti! Et quod magis mirari subit, numquam veritati offecisti. Quae cum ita sint, qui te ex ani-

animi sententia mecum agere mihi persuaserim, cum mihi per Dominicum Amatum mirae eruditionis, ac subacti ingenii virum, communemque amicum significas, tibi haud injucundum fore, si litteras ad te qualescumque, etiam nullo argumento, dedero? quid? te me ludos facere velle suspicer? Fractum potius illapsurum orbem crediderim. Nisi (ut mitius tecum rem transigam) id eo consilio facis, ut qualecumque mei erga te amoris benevolentiaeque testimonium extundas mihi vel invito repugnantique. Quod si ita rem se habere cognovero, te nedum unis atque alteris, verum sexcentis litteris obruam, atque, illud prorsus tibi usuveniat, faciam, quod plerumque in cantoribus quotidie observamus. Quod si tuae exspectationi minime responderint, ne gravatim patiaris, te obsecro. Alias, qui ferri poteris, si, quod tibi flagitanti morem gessi, id mihi vitio vertendum censueris? Dominicus Amatus, ac Marchio Galianus, quorum in ore pene habitas, quique te jure ac merito in sinu ferunt, tibi salutem plurimam impertiuntur, faustamque rusticationem precantur. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei VI. kal. Novemb. CIƆIƆCCLXIII.

MVTIO NOVELLO

Paulus Moccia S. D. 32

EN ad te mitto epigraphen lapidariam, utinam non lapidandam! quam si hebdomadis sanctae tempore accepisses, bene tecum actum iri

 puta-

putabas. Vide, quaeso, quam naviter meam fidem liberaverim! illud vero non mediocriter vereor, ne non tuae exspectationi responderim. Quod profecto mihi ita aegre foret, ut nihil magis. At pauculis versibus nullo omnino pigmento infuscatis, nihilque ostentationis redolentibus (cuinam latet quam fastidiosi palati sis?) amicorum inopiam, qua isthic laboras, aëris intemperiem, solitudinis fastidium, congerronum caritatem, tandem hortulos ad normae rigorem consitos exactosque, quis, amabo te, expresserit? ille profecto dumtaxat, qui te argute cogitantem, pressequе scribentem exaequabit. Quare si aliena appetis, ut mutatis vel in deterius escis famem irrites; quidquid a tua exspectatione votisque absonum offendes, aequi bonique facito. Qua quidem ratione si te mecum gesseris; quin epigramma benigne excipias, meamque voluntatem probes, nullus dubito. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VI. kal. Mart. CIↃIↃCCLXII.

QVO

QVO
SVCCISIVIS HORIS
SOLITVDINIS MOLESTIAE LEVAMEN
LIBERIORE SI NON SALVBRIORE CAELO
PRAESTO FORET
MVTIVS NOVELLVS REI FAMILIARIS CAVSSA
INOPINANTER EX VRBANO RVSTICVS
HOSCE HORTOS NORMALITER EXACTOS
SIBI AMICISQVE PARAVIT
ANNO A. P. V. CIϽIϽCCLXII.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 33

HOc matutino, ſcholaſticis exercitationibus abſolutis, cum meo in cubiculo ad abacum de more ſederem, calamum in manum ſumpſi, ut aliquid ad te litterarum darem. Aliquantiſper cogitabundus haeſi, ut argumentum unde unde conraderem, ne prorſus quidquid in buccam. Ecce tibi, tympanotribae exaudiuntur, qui e colle Lucullano deſcendentes copias, ad numerum pulſatis tympanis, praecedebant. Hoc mihi ſtatim in memoriam redegit, quod Campolongo, communi amico contigerat, cum intempeſta nocte inter ſilentia lunae, e Regio Theatro Pauſilypum pergebat quoſdam amiculos ex condicto conventurus. Ipſe enim, cum in excubias incidiſſet, rogatus, cui Regi incolumitatem optaret; tam putida reſponſione excubanti morem geſſit, ut tantum non enecuerit. Memoriter omnem Regiam progeniem protulit ab avo atque atavo, & quod magis mirabile eſt, nullo omnino honorum titulo praetermiſſo. Rides? tanta memoriae felicitate reſpondit, ut, ne de ſcripto diceret, excubitori ſuſpicionem non mediocrem injecerit. In poſterum, credo, valde cavebit, ne tales ad miraculum uſque officioſos ad ſalutandum impellat. Hiſtoriam Regiae domus, tota quanta eſt, ne porrecto jugulo audire cogatur, non temere pertimeſcet. Neque tamen velim quidquam ita detractum amico quantivis pretii. Ab officio, cui

cui unice atque anxie ſervit, id profectum arbitreris, te rogo. Numquam enim non cinctus eſt, etiam cum decoquitur olus. Ita natura comparatus eſt, hoc eſt ejus vitium. Quid illi facias? nemo vitiis ſine naſcitur. Vtinam hujuſmodi verrucis omnes urgeremur! Perpauca, mihi crede, in amicis offenderemus, quae nobis nares corrugarent. A me Alumno tuo ſuaviſſimo feſtiviſſimoque, ejuſque incomparabilibus parentibus, quos vere diſciplinae exemplum appellaverim, ſalutem dicito plurimam. Campolongum etiam, inſigniter de philologicis meritum, amicumque communem, meo nomine multum ſalvere jubebis. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei III. Non. Decemb. CIↃIↃCCLXIII.

EMMANVELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 34

QVod propediem Maſſam Lubrenſem una cum communi amico Cajetano Bronzolio petere conſtitueris illic ad paucos dies ruſticaturus, laetatus ſum vehementer. Quin imo id mihi dupliciter gratum prorſus accidit. Locum enim legere nequibas, qua natura ſua, qua induſtria incolarum ac ſeduſitate amoeniorem, ut altera Tempe videantur. Praeterea eum comitem ſociumque tibi adſciviſti, qui iis omnibus dotibus boniſque copioſe praeditus eſt, quae verum, candidum, fidumque amicum ornent oportet. Quid? ſi ad iſthaec omnia non modicae divitiae acceſſerint? Tum profecto nihil penitus

 erit,

erit, quod amplius optetur. Qua de re illud non despero futurum, ut, quos constituistis dies, laetos transfigatis. Quid ni? Locus, mutuus animus, incolarumque aurei mores, vestra in commoda amice conjurabunt. Verum illud ne gravemini si vos monuero: animum ita facite ut remittatis, ut aliquando in officium redigendum cogitetis. Corpus praeterea ita procurate, ut ne laboris impatiens evadat. Hoc non raro accidit immoderate rusticantibus, ut prae eo ut acrius revocent intermissas exercitationes, eas oderint defugiantque. Cavete igitur sedulo, ne tamquam equi impotentes frenum morsuri videamini, ubi huc pugiliter valentes reduces eritis. Insuevisse quidem voluptariae vitae malum est, ubi ad laborem necessario est redeundum. Curate igitur, ut animo obsequamini, genioque indulgeatis ita, ut rure tandem valere jusso, vobis iterum in urbe, nimirum negotiorum in fluctibus vitam traducendam esse existimetis. Quod si ita feceritis, recordatio rusticana, quae hic cum eritis, identidem recurret, nullam prorsus vobis molestiam facesset. Magno potius vobis erit levamento, si quando inter laborum incommoda, negotiorumque fastidia, quam illic voluptatem cepistis, animo, memoriaque recoletis. Nam licet malorum jam praeteritorum jucunda sit recordatio; tamen dubitari nequit, quin beatae vitae, & procul a negotiis actae memoria jucundior sit putanda, praesertim cum nobis integrum sit, quando collibitum fuerit, illam facili negotio revocare. Ἑνὶ λόγῳ: quae sponte relinquimus, ubi meminimus, voluptatem; quae inviti repugnantesque

que, molestiam pariant necesse est. Haec eo tantum consilio scripsi, ut ne, ubi redieritis, nobis morosi, difficilesque evadatis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei kal. Octob. CIↃIↃCCLXIII.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 35

HEm! quid sibi latinum os cum Etrusco sermone, eoque eleganter numeris adstricto? Verum dicis, haud diffiteor: manus volens libensque do. Quin si tantum Etrusce pollerem, tantumque (quod pene ἀδύνατον ἐστὶ) daretur, ut vel ipsis linguae, nulli sine controversia secundae, parentibus oppedere possem, vix aut ne vix quidem tibi par pari referrem. Sane quidem, quî nervosum stilum assequar, ubi gravia persequeris? Quî fiet, ut non inficetum dicendi genus quis attingat, ubi ridicularia tractas, Bernioque ipsi salivam moves? Quis te liquidum aethera tranantem, inque nubes ipsas, ut Ὁμηρικῶς loquar, caput condentem consequetur, cum sublimia argumenta versare, peniculoque exprimere tibi collibuerit, quod non raro contingit? Quare haud despero fore, ut aequi bonique consulas, si pedestribus copiis (utinam satis!) instructus, pedestri sermone respondeam. Rides! Nonne, amabo te, Musa te solum voluit dicere dulces cantus Phillidis, pectusque Laurae mutuis bene fidum amoribus? Ecquisnam hoc, nisi illi sit ossea facies, pudoremque abjecerit, pernegabit? Crede mihi, nemo non tibi lampadem tra-

der, ubi tua carmina vel curſim legerit. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. kal. Maj. CIↃIↃCCLXII.

EMMANVELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 36

POſtero die, ſi ſuperis placuerit, una cum Cajetano Bronzolio, omnium horarum viro, te conveniam. Quare jube ſterni lectulos, & ea parari, quae hoſpitibus excipiendis neceſſaria videbuntur. Parochum te eſſe memento. Hui! num legatione libera impetrata iter facitis legatorum honoribus fruituri? Ita vero. Amicus plus legato eſt, ſi ita ipſum expertus noveris. Quid? fugit ne te φίλων πάντα κοινά? Fac praeterea praeſto ſint culinaria vaſa: ollae ſcilicet, ahenum, tripus, ſartago, craticula, veru, cochleare, batillum. Haud enim lucanicis tantum contenti, teſta ſi adfuerit, jam menſa opipare inſtruetur. Hinc nobiſcum paſtillos, agninam carnem, haedos integros, botellos, caſeum Parmenſem, primariumque panem afferemus. Crede mihi, haud moleſtis hoſpitibus opprimêris. Interim faxit Deus, ut maris tranquillitas perſeveret! Alias omnia conſilia ad irritum recident. Quî enim inſolens maris me cymbulae committam? Michaël Teſta tandem aliquando precibus expugnatus hodierna die *Pollenam* petivit. Ipſemet infantulus Princeps una cum Comite Giannettio Neapolim venit. Cajetani verbis, & a me tuis ruſticationis ſociis, Acamporae ſcilicet, & ejus contubernali,

nali, animis Apollini amicis, salutem plurimam impertitor. Vale.

IDELPHONSO CLEMENTI DE AROSTEGVI

Hispaniarum apud utriusque Siciliae Regem Oratori

Paulus Moccia S. D. 37

LEctis tuis eruditissimis juxta atque sale Attico refertissimis litteris, vix dici potest, quamdiu consilii incertus, quo me verterem, addubitaverim. Primo succurrebat mihi singularis tua humanitas, atque non vulgaris benevolentia, qua me sine gente homuncionem prosequeris fovesque. Hinc admotis veluti facibus, adactisque ad vivum stimulis incitari videbar, ut in tuorum promeritorum, officiorumque commemorationem, praedicationemque crepantibus ambabus buccis effunderer. Quem enim fugit, quae in me nihil tale merentem contulisti, quotque per te sum nedum affectus, verum etiam obrutus beneficiis? Deinde attentius perpendenti, quae in me stilo Augusteo quidem aevo haudquaquam impari, sed salso nimis acrique effudisti, veluti frenum quoddam injectum est, ne latius exspatiaretur oratio. Ita enim mecum ipse: num latet anguis in herba? num infidum calco solum lubricumque? num mihi imprudenti atque alia omnia agenti clanculum parantur insidiae? Athenas

nas ne perrexiſſe malum ? utrumne vinoſus mihi obfuit Tejus vates Anacreon ? Num ne docuiſſe, quod olim Columbae tabellarii vicem functae fuerint , Dominiſque ſuis fideliter διηκονήσωσι , mihi fraudi fuit ? Haec aliaque animum meum μελαγχολίᾳ tamquam ſpiſſa nubecula circumfuſum ſubiere . Verum , ubi me paullulum recepi, fugienteſque ſpiritus collegi ; e tenebris ad lucem emerſi , quidque mihi humaniſſime ſignificares , probe tenui atque cognovi . I nunc , atque Iberos tamquam forenſibus rebus , juriſque vafritiei minime aptos accuſato . I nunc, atque illos tamquam rudi minimeque fucato dicendi generi addictos ne vereare , atque veluti Lacedaemones alteros ab omni orationis pigmento , adſcititiiſque coloribus abhorrentes exiſtimato . Immo meo judicio , vel depoſito pignore , callentiſſimos omnium ſchematum , troporumque , quos verſatiſſimi , inque omnem formam ſe vertentes Oratores effinxere , autumato . Egone Domus tuae quietem , tranquillitatemque interturbavi , quod honeſtiſſimos adoleſcentes proprio quodam naturae munere ad omnia ſumma factos ad ſacra Cecropia manu duxi ? Habes confitentem reum : neque quaeſtionibus opus eſt , quo tormentorum vi veritas exprimatur . Egone illos abs te veluti e paterno ſinu avulſos abſtraxi, quod ita ad Graeca proſequenda hortatus ſum , ut illorum amore incenſi , cetera tamquam obſoleta, vieta , & caſca averſentur? Potius mihi oculos emungi ſinam, quam adducar, ut iſta pernegem . Egone in cauſſa fui , cur Bartholis , Bardis , aliiſque hoc genus vale dicerent ? Vtinam , quod modo contigit,

decem

decem ab hinc annis accidisset! o quam praeclarius secum actum fuisset, si, quod effluxit tempus, minime in tricis, gerris, apinisque consumptum fuisset! Quam melius sapuisset ipsis Vinnius civilis juris supra omnes retro auctores peritissimus, graeceque scientissimus! Minime quidem, ipsis inter legendum ore excidisset, ubi quid graecum occurrerat: *graecum est, non legitur*; tamquam si ingens visus fuisset anguis, puerorum terriculamentum, ne facerent oletum. *Anguis est, ne pueri mejite*. Vtinam quod per me alte descendit vulnus, altius descendat! crede mihi nulla γαστροθήκης opera indigerent. Vulnus enim ipsum alit saucii vires roboratque; & tantum abest, ut quis sanare velit, ut potius diligenter curandum sit, ne obducatur. Quin istud vulnus, vel gladiatoriae saginae anteferendum, immortalitatem parit, utque nostris cineribus superfimus, committit. Quare abeant in malam crucem Galenus, Hippocratesque, suaque sibi habeant pharmaca, curationesque. Nos enim nostris malis haerere, atque immori malumus, quam illis utcumque emergere. Vtinam humanissime omnium, multo ante in me ista jamdudum concepta enutritaque effudisses! Vtique in id incubuissem diligentius, ut tibi, qui tam concinne lepideque irasceris (faxit Deus, ut semper ita succenseas!) gratias agerem verbis quam exquisitissimis, tuisque litteris mihi exspectatissimis tamquam verae solidaeque benevolentiae fruerer monumento. Si concepta iracundia tantum parit boni, utilitatisque, irascare quaeso, iramque evomito non sine elegantissimis epistolis. Nonne isthaec

isthaec Archilocum celeri armavit jambo in Lycambem, effecitque, ut versibus auro contra non caris uteremur? Verum illud non concoquo, quod ita tuis contubernalibus φιλελλήνεσι uteris frueris, ut omnino meo conspectu colloquioque avellantur. Ergo ne per mensem solidum solitudine hîc maceratus ipse solus dolebo, ringarque? Ergo ita illorum custos eris, ut Draconis ad instar Hesperiis malis servandis destinati, omni me excludas aditu, accessuque? At inquies, nonne te isthuc rusticatum invitavi, utque quamprimum venias, hortatus sum? haud diffiteor, gratiasque tibi ingentes ago, habeoque immortales: verum ita nunc vivo, ut nonnisi difficile loco cedere, aliquóque animum occupationibus delassatum aliquandiu remissum abire concedatur. Quae cum ita sint, ita mihi infensus eris, ut tamdiu me ipsorum absentia torqueas, desiderioque conficias? Quae tua humanitas est, haud adduci possum, ut credam, te ita gesturum, neque vel tantillum severitatem remissurum. Ceterum, ut ut res erit, semper mecum praeclare actum putabo, modo tibi meum consilium probasse non desperem. Commodum haec scribebam, qualia ea cumque sunt, cum repente pulsato ostiolo mei cubiculi commotus, rogo, heus tu, quis es? En nec opinus Nicolaus Algherius occurrit mihi, mutuisque persolutis officiis, quid scriberem, sciscitatur. Tuis respondere litteris subjeci. Statim subdidit, ni grave est, meam ipsi salutem adscribito, meque, si diutius hîc morari daretur, etiam illuc libenter advolaturum. Male sit pecuniae, quae in caussa est,

quo-

quominus iter aggrediatur. Credideris! emungi vel paucis denariis ipsi perniciosum. Hui! qui finis scribendi! Anne id ago, ut, quantum quantum tibi tempus a negotiis vacat, meis istis inelegantibus litteris nulloque sale conditis legendis impertias? profecto impudentis notam subirem, frontemque perfricuissem. Et tamen haec scripsi tanto obloquentium tumultu obrutus, ut, quid scripserim, nesciam. Quare te etiam atque etiam rogo obtestorque, ut haec qualiacumque ex tempore carptimque chartis illita aequi bonique facias. A me meis graecis μαθηταῖς sane quam diligentissimis, meique supra fidem studiosissimis salutem plurimam impertitor; quod idem officium tibi, tuisque, qui hic adsunt Ephebi omnes una cum suavissimo beneque morato Nicolao Algherio persolvunt libentissime; nominatim vero Archintus φιλόπονος, morumque probitate spectatissimus adolescens. Vale nostri saeculi, reique publicae litterariae decus atque ornamentum. Ex Aedibus Regii Ephebei VI. non. Octob. CIƆIƆCCLXI.

BENEDICTO CLEMENTI DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 38

LVstrico clarissimi tui Patrui, fausta temporis circumactione, recurrente die, haec qualia ea cumque sunt, ad te scribenda omnino existimavi, ut tua vicaria opera officii mei partes praestarem. Haud enim sum nescius, quod is, qui

qui in omni vita ab aulicis tricis, atque morionum, maleque feriatorum hominum ambitione, fucatisque manuum prensationibus abhorruit, hodierna luce quam maxime undam salutatorum confertim ultro citroque itantium declinet. Quamobrem, quandoquidem litteras non erubescere neminem praeterit, id illarum ope perficiendum curavi; & quo scriptori negatur adire, illuc ipsae, te tamen admittente, easque veluti manu ducente, penetrarent, ipsique licet pudibundo atque officiorum fastidioso se sisterent confidentissime. Quin ita futurum sit, haud dubito. Jamdudum, Benedicte auro contra non care, quanti me faceres, expertus cognovi. Te, te igitur duce atque auspice non despero fore, ut meis flagrantissimis votis satisfiat. Neque te pigebit id facere, propterea quod adeant te opobalsamo affatim perfusum, Gallice comptum, Angliceque vestitum, horridulae, impexae, pannisque obsitae. Haud enim ignoras quam acriter earum dominus urgeatur fortuna. Quod non vernacula lingua loquantur, ne mireris, quaeso. Namque Augusteus sermo, quoad fieri potest, usurpetur necesse est, ubi Augusti viri, Augustamque personam pro dignitate sustinentis est conspectus subeundus. Faxit Deus, ne majestatis, licet morum suavitate attemperatae, splendore praestrictæ concidant, metuque perculsae obmutescant! Illi igitur annos Nestoreos, salutemque pancraticam meis verbis comprecaminor enixe. Et, si tantum licebit, Benedicti praesertim opera atque beneficio, ipsi manum meo nomine adorate quam officiosissime. Cavete, quaeso, ne quid

quid audacter, aut impudenter agatis. Oculos a Benedicto ne vel tantillum dejiciatis, vos rogo obteſtorque. Quidquid ille nictantibus oculis indicaverit, illud peragite quam diligenter. Haud enim facile concoquerem; imo gravatim id ferrem, ſi officii mei partes impleturae, jure ac merito inofficioſae, audaculae, atque inurbanae apud illum, hoc praeſertim die, audiretis. Abite ergo bonis avibus, meaque juſſa adamuſſim exhaurite., Benedictoque humanitate, eruditione, probatiſque moribus nulli ſecundo, ejuſque erudito praeceptori, ubi gratias, uti par eſt, exquiſitiſſimis verbis egeritis, ſalutem meis verbis maximam impartiminor. Vale, meque, ut facis, ama.

EIDEM. 39

EN, quod tantopere, ac pene conceptis votis expetebatur, quodque curioſorum hominum exſpectationem fatigabat, jam abiit, momentoque temporis evanuit. Jam acta tranſactaque ſunt omnia, atque exſpectatiſſima Pompa haud dubie cum veterum triumphorum (abſit verbo jactatio) apparatione conferenda tamquam dies heſterna praeteriit. Vbinam, amabo te, hodie ſunt Equeſtrium cohortium turmae pulvere ſordidae, ſoliſque aeſtu aduſtae, clare ſtrepentium tympanorum, tubarumque ſonitu, agmine inſtructo procedentes? Vbinam fortiſſimi agminum Ductores equis generoſis iiſque magnifice phaleratis inſidentes, aliis quoque honorariis, ſumptuoſis ſtragulis gentilitia ſigna auro argentoque eleganter inter-

intertexta referentibus, pone ſtipati? Vbinam annoſus exercitus Imperator magna Centurionum, Succenturionum, Tribunorum, Primipilorumque corona circumfuſus, qui tamquam copias luſtraturus, ſurſum deorſum decurrebat non ſine ſpectantis frequentiſſimi populi admiratione? Vbinam longus perpetuuſque pretioſarum, ſplendidarumque carrucarum ordo? Vbinam pompaticum carpentum Regio conſpectu, Majeſtateque plenum, tanto auro collucens tamque affabre elaboratum, ut opus Daedalaeum eſſe videretur? En, ut fori ſive ferrei, ſive lignei, feneſtraeque omnes, quae heſterna die prae ingenti innumerae multitudinis onere laborabant, nunc deſtitutae, ſolaeque proſtant? En, ut viae vacuae ſunt multitudine ultro citroque itante, & terra ipſa, quae heri gemere prae gravi pondere videbatur, nunc quieſcit onere tanto levata, ac, pene dixerim, reſpirat. Sed neſcio quî factum ſit, ut id, in quo caput eſt, memoria exciderit. Quonam abiere epulae opipare ſplendideque inſtructae, & exquiſita vina e longinquis oris huc advecta? Quonam ſaltationes, & choreae? tamquam aegrorum ſomnia evanuerunt. Evanuerunt? Quin imo tanta laxiſſimos heluonum ventres faſtidia inceſſerunt, ut vel memoria ipſa pridiani cibi crucientur. Sane quidem, quanto aeſtuant calore, quam acri capitis dolore torquentur, quantaque ſomni difficultate laborant! Vel ipſae ſollicantes culcitae molli pluma infartae, dura ſtramenta videntur. O quam bene nobiſcum heſterna luce actum fuit, quam beati, quamque fortunati fuimus! Menſa excepti frugali, ſed mellitiſſimo numquam ſatis lauda-

laudati Patrui tui sermone condîta, nulli vel magnifice lauteque apparato convivio prorsus invidimus. Comptuli quidem cincinnatique equites, primariaeque desuere matronae, dapsilium mensarum ornamentum juxta atque incitamentum; verum nobis novenus adsuit chorus, junctaeque nymphis gratiae decentes, cana fides, religio, pietasque non sine auro contra non cara temperantia. Adde his carrucariam pomeridianam transvectionem non sine aprica per amoena palustria loca inambulatione, albo catello nos fideliter comitante, caudaque adblandiente. Sacchari sacra fames, quo non ipsos catulos rapis? Tandem; quid nobis redeuntibus jucundius suaviusque accidere poterat occursu tui cordatissimi gravissimique Patrui aureo curru vehentis? quid optabilius, amabiliusque illo non exspectato viatico colloquio? Nihil igitur defuit, quominus beati putaremur. Sibi igitur habeant parasiti epulas, convivia, crapulas, comessationes, saltationes, scenicosque ipsos ludos; nobis nihil extra nosmetipsos expetetur; quodque alii foris vestigant animum voluptatis cupidum exsaturaturi; nos si parvo contenti vixerimus, intus, domique nullo labore, nullaque omnino corporis mentisque jactura inveniemus. Vide, Benedicte in paucis care, quo me impulit hypochondriacum virus, quo non leviter divexor atque arrodor, ut tamquam pro meo jure Ethica pertractem, virtutem scilicet collaudem, vitiaque insecter! utinam mihi constem, propositique tenax persistam! A me Patruo tuo priscae fidei viro solidaeque virtutis amantissimo salutem pugilicam, Nestoreosque an-

 nos.

nos. Idem officium, ni grave est, tuo fido A. chati imperties meis verbis per quam diligenter. Vale, meque, ut facis, ama.

EMMANVELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 40

QVod meas laudes in te, tuumque immortalitate dignum Polyphemeidos opus rudi calamo congestas, pro ea qua es humanitate, aequi bonique feceris, gratias tibi ago maximas, habeboque immortales. Per mihi gratum accidit, te, qui tuo judicio contentus tuto esse potes, ac ceteris praeluces, haud posthabenda censuisse, quae ex animi mei sententia, ac pro ingenii modulo de tuis carminibus latinis juxta atque Etruscis, chartis illeveram amicorum votis satisfacturus. Medius fidius, ita laetatus sum, ut qui praeter spem signum attigit. Distuli vero id facere, quia nescio quonam pudore impediebar, quominus animi mei sensa in apricum producerem. Varia enim multaque mihi occursabant, quae me a proposito deducerent. At vero illud inter cetera, ne arrogantiae jure ac merito insimularer. Tandem spectata satis animi tui modestia omnem mihi prorsus scrupulum exemit. Quare modo & illud addo, nec timide, tibi Polyphemeida tantum parituram honoris ac dignitatis, quanto ornatus auctusque omnium consensione fuisti, cum Mergillinem, seu Halieutica carmina Etrusca, quibus prosa oratione praeludebas, publici juris fecisti. Actio sincero, ut levissime dicam, si in vivis fuis-

fuiffet, falivam procul dubio moviffes. Paftores enim, qui ufque ad id temporis nonnifi meras oves, capraíque crepuerant, te duce atque aufpice de pifcibus iifque cujufcumque generis, Neptuniaque familia univerfa fermonem inftituere haud refugerunt. Quandoquidem igitur tanti vales, illud cures velim, ut femper recentibus ingenii tui vere verfatilis fetibus litterariam rem publicam ornare, quoad fieri poterit, contendas. Ita profecto committes, ut fuus utrique linguae nitor, fuaque elegantia munditiefque farta tecta ferventur. Et, fi recurrentibus quibufque faeculis, quidam divino beneficio exftiterunt praeftantes ingenio viri, qui obfolefcentem litterarum fplendorem revocarent, tu certe is es, qui hac aetate ceteroqui florentiffima, ne quid hujufcemodi umquam accidat, praeftiturus videris. Qua de re, fi novis nos operibus ditaveris, nedum litteris ornamento eris, verum etiam valido firmoque illas tibicine; Atlas alter, fuftentabis. Perge igitur, quaefo te, operam tuam in commune conferre, ac publicae, quod in te fitum eft, utilitati fac profpicias. Id enim honefti ratio, id Patria, id amici, id denique univerfum hominum genus fibi jure quodam fuo poftulant. Haud quidem nobis, fed Patriae, amicifque nati fumus. Neque te tui ipfius rationem habiturum putes, ni ceterorum exiftimationi, bonis, commodis, publicifque rationibus utilitatibufque confulueris. Quod fi feceris, uti te haud dubie facturum non defpero, cumulatiffime officio tuo non fine ingenti reip. emolumento perfungêris. Marchioni Berio, meis verbis falutem plurimam

impertitor. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. idus Septemb. cIↃIↃCCLXIII.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 41

JAm acerrimus capitis dolor, quo jam tertium pene diem mirum in modum torquebar, nedum levior factus est, sed etiam propemodum evanuit. Idque neque cibi parsimoniae, neque que bibendi abstinentiae, nec ipsis calidis Caffai potionibus acceptum referendum existimavi; verum (ne vivam) tuae consuetudinis suavitati, tuaeque lectissimae familiae non minus quam festivissimae urbanitati omnino debeo. Sane quidem, quem vel moerore confectum curisque perditum non exhilarassent tui liberi, cum scitissime personati, nobis nihil tale opinantibus, in medium prodiere, belleque suas partes praestiterunt? Imo neque muta contenti persona inertique, ne statarii viderentur, statim variis saltationibus, qua gravibus, qua festivis initium fecerunt. Adhuc mihi ante oculos obversatur tuae sororis filia vix quinquennis, quae pro aetatulae modo, ita Anglicum, & Germanicum saltandi ritum moremque sane quam laboriosum, miraque pedum celeritate absolvendum expressit, ut nihil concinnius fieri posset. His accessit nec opinus Canonici Crotoniensis Ecclesiae Cimeliarchae adventus, qui mihi jucundissimus laetissimusque accidit. Quid enim? Quod, vel te deprecatore, me obtenturum desperabam, id ille mihi sponte obtu-

obtulit. Nimirum ad ſuam mihi amicitiam aditum aperuit, in quam jampridem me inſinuare cupiviſſem. Ipſe enim de litteris tantum meretur, quam qui inſigniter, & morum probitate nulli concedit. Vide, quantum tibi debeo, tuiſque! Qui enim prae dolore, quo mirifice cruciabar, vix ſomnum capturum eumque leviſſimum ſperabam, nunc tua ope pluſquam Machaonia ita valeo, ut & haec chartis illinere, & ceteris meis occupationibus aliquid temporis tribuere potuerim. Neque illud deſpero fore, ut, cum ſtata hora dormitum pergam, ſomnum, qui me alias reliquiſſet, quam facillime repetam. Credideris? dum haec ſcribo, jam paullatim non intellectus obrepit, meoſque urget importunus ocellos. Quare jam faciam modum epiſtolae, quam verboſiorem ac longiorem animo conceperam. Tui enim Patrui, Crotonienſium praeſulis laudes minime reticuiſſem. Nunc igitur te illud oratum volo, ut ipſi a me manum oſculeris officioſe, atque ſalutem peramanter nunties; quam etiam meo nomine tuis omnibus, atque Crotonienſis Eccleſiae Cimeliarchae, viro eruditiſſimo, meique ſupra fidem ſtudioſiſſimo communicabis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei III. kal. Febr. CIↃIↃCCLXIV.

EIDEM. 42.

QVantum temporis a continentibus occupationibus, quibus in dies neſcio quonam meo fato diſtineor, ſurripere potui, quod certe perexiguum fuit, id totum tui Patrui τῦ μακαρίτυ

eruditissimis Dissertationibus legendis maxima cum animi mei voluptate impendi. Et ut verum ingenue dicam nihil non occurrit, quod non subactum omnijugena eruditione ingenium prae se ferret, nihilque quod non exquisitissimi palati virum liquido ostenderet. Vno verbo: a calce ad caput totus sapientia est. Hui! quantam Scripturarum cognitionem, qualem quantamque SS. Patrum lectionem prodit, quotiescumque res postulat, ut ejusmodi testimoniis firmetur. Quid Concilia commemorem? Canones illorum ita calluisse apparet, ut illi uni tantum studio operam navavisse omnem videatur. Si quid in illis obscurum offenditur, ita collustrat, ut, cavillis omnibus declinatis, Patres ita omnino sensisse, idque, cum illos conderent, animo imbibisse, affirmetur oporteat. Et tamen quis crederet? ita animi sui sensa aperit, ut nullibi non ejus modestia, docilitas, aequanimitasque luce meridiana clarius deprehendatur. Ita quandoque dissentit, ut non vitilitigandi cacoëthi, discrepandique libidini, sed tantum veritati litasse videatur. Macte esto igitur, tantoque cum Patruo si superbiam sumpseris, nemo est, qui te illam merito sumpsisse negaverit. His accedit, quod tanta praeditus es virtute, tantumque tibi, editis cedro linendis operibus, honorem comparasti, ut non ab illo aliquid mutuatus esse ornamenti decorisque videaris; verum, quod acceperas, auctius cumulatiusque effecisse jure ac merito ab omnibus existimeris. Haec modo scribenda ad te duxi, tum ut tibi pro merito gratias agerem, quod me nihil tale merentem tanto munere affecisti;

tum

tum ut tibi morem gesturus quid de illo sentirem, quoad fieri poterat, te facerem certiorem. Cum ceteras, prout otium erit, Diatribas legero (nunc tantum illam, in qua de esu Avium disputatur, integram lustravi, una cum iis, quae maleferiato Critico responsa fuerunt) iterum ad te scribam. Nunc ita scripsi, ut qui leonem ex ungue. A me Marchionem Galianum, Maximilianum, ac Campolongum, viros optime de litteris meritos, salvere plurimum jubebis. Vale.

SALVATORI SPIRITEO

Supremi S. Clarae Consilii a Secretis.

Paulus Moccia S. D. 43

HEsterna die vix me domum recepi; cum chartis illevi, quae mihi imperasti epigrammata in τὸν πάνυ Joannem Baptistam Jannusium. Hui! tam cito. Certe quidem urinum ovum edidisti. Qui, malum, obcallescere potuisset adeo brevi temporis intervallo? Ita prorsus factum. Qua fronte inficias iverim? Verum ne ita quidem venia indignus videor. Is enim sum, qui imperata ni statim fecero, vix est, ut conquiescam. Quare te oro obtestorque, ut quae calente oestro effudi, obstetricantibus manibus foveas; quaeque rudia sunt, concinnes, aut iterum refingas. Interim voluntatem licet praeproperam aequi bonique facito, &, quae corrigenda, aut mutanda autumabis, si amice significaveris, per

mihi gratum facies. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei IX. kal. Novemb. CIↃIↃCCLXIII.

Ampliſſimum Praefecturae Commercii munus
A Franciſco Ventura
Ac deinde a Dominico Caravita
Publica privataque approbatione adminiſtratum
Ab eodemque ſponte ſua abdicatum
Quum
Ferdinando IV. utriuſque Siciliae Rege jubente
Joannes Baptiſta Jannuſius
Vir doctrina vigilantia celeritate ingenii
Miraque in rebus agendis dexteritate
Vſu atque conſuetudine
Frequentium delatorum honorum
Comparata
Alacriter gerendum ſuſceperit
Cives atque peregrini negotiatores
Ne tanti beneficii memoria
Intercideret
Has grati animi ſignificationes

FER.

FERDINANDO IV.
Vtriusque Siciliae & Jerusalem Regi
Quod
Joannem Baptistam Jannusium
Summis quibusque honoribus usum
Omnis juris humani divinique scientissimum
Adeoq; ad impeditissima quaeq; negotia expedienda
Proprio naturae munere factum
Juri Dicundo
Cives inter atque peregrinos praefecerit
Vniversum negotiatorum Collegium
Beneficii magnitudine obstrictum
Domino indulgentissimo providentissimoque
Litterariis monumentis
Vtinam numquam intermorituris
Grates immortales
Devotum numini majestatique ejus
Persolvit

CAJE-

CAJETANO MIGLIORE

Paulus Moccia S. D. 44

QVae recensuisti folia, jam accepi, praeloque committenda curavi. Mirum quantum gavisus sum, cum illa omni vel tenuissimo mendo carere, & quod magis est, ita interpuncta animadverti, ut nihil limatius, nihil elegantius, nihilque argutius optari posse videretur. Cetera, quaeso, ita fac percurras. Jam quidem illis tanta fiet accessio dignitatis, quantum tibi ornamenti attulerunt, quae tu tanto cum reipublicae litterariae bono, tuaeque patriae splendore ac gloria publici juris fecisti. Neque tui ingenii fetus quantivis pretii promulgasse contentus, qui, si non aliud, tibi illud pepererunt, ut inter Cortonenses Academicos αὐτομάτως cooptareris; nunc improbo sane labore, ac sedulitate quanta maxima in id incumbis, ut Joannis Baptistae Vici, viri procul dubio omnis Minervae, opuscula ἀνέκδοτα, quam nitidissima elegantissimaque in publicum emittantur. Age, quaeso, & meis hisce epistoliis αὐτοσχεδιαςὶ conscriptis aliquid temporis impertire; & quantum otii tuis occupationibus, quibus continenter distringeris, subripere poteris, id totum mihi uni fac tribuas. Otiose profecto dormiam, si ita feceris, operamque te mihi tuam, quoad fieri poterit, dicaturum receperis. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei XI. kalend. Majas CIƆIƆCCLXIV.

FA-

FABRICIO PIGNATELLO

Paulus Moccia S. D. 45

LItteras tuas amoris, officii, humanitatisque plenas legi libentissime. Verum praeter modum meam auxit voluptatem id, quod mihi in eis peramice atque benevole significasti. Laetitiis certe omnibus, non potui, quin gestirem, cum per te comperi Josephum germanum tuum natu minorem, jam clericali militiae mancipatum, die Virginis Purificationi sacro, Orationem domestico in Sacello, coram frequenti auditorum corona, maxima cum laude habuisse. Atque eo vel magis gavisus sum, quod, quae hic divinando dixeram, jam exstitisse cognovi. Jam enim viridi in aetate praecox emicabat ingenium, qualisque futurus esset, apparebat. Macte igitur esto tot tantisque progressionibus, atque illud non desperet futurum, ut tanto sub magistro deinceps fructus industriae percipiat uberiores. Quam bene cum Ecclesia ageretur, si tale ponerent tirocinium, qui sacrae inhiant militiae. Qua de re minime miratus sum, quod merito Etruscis carminibus, iisque elegantissimis ornatus sit. A quonam, amabo te, non egregias laudes expressisset adolescentulus tenellula in aetate insigniter de interioribus litteris meritus? Gratulor igitur ei tantam felicitatem, quam ipsi Deus propriam perpetuamque saxit! Gratulor ejus parentibus, quod gnatum habeant tali ingenio praeditum, ut omnes uno ore laudibus efferant:

rant: postremo gratulor tibi, quod hujusmodi fratrem nactus sis, quem cum tute laudandum susceperis, omni prorsus privati commodi careas suspicione. Quod enim Etrusce ab eruditissimo viro, Hieronymo Episcopo, in ejus laudem compositum fuerat, id ita Latine, pene verbum verbo appendendo, transtulisti, ut, musa Latina prior, musane Tusca siet, difficile judicatu videatur. Quod vero tibi aegre fuisse dicis, quod haec non ante ad me miseris, quam publici juris fierent, id tanti non est, ut angaris. Imo pecces velim in hanc partem, modo tantum emolumenti Reip. eximiis ingenii tui fetibus sis allaturus. Illud, extra jocum, te oro etiam atque etiam, ut, si per occupationes licebit, crebriores ad me epistolas mittas. Exspectatissimae mihi accidunt atque jucundissimae. Valde enim te amo ob egregios mores tuos, tuum praestans ingenium, modestiamque singularem. A me Praeceptori tuo salutem officiose, quam etiam meo nomine tuis parentibus, fratribusque omnibus tuis peramanter nuntiabis. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei III. idus Febr. CIϽIϽCCLXIV.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 46

HOc matutino vix lecto surrexeram (licet dies multum processisset) cum mihi tuae exspectatissimae litterae redditae sunt. Hui! qui antelucano tempore tantopere delectabaris, ut, si quan-

quando opificum maturiore industria atque opera victus esses, vehementer doleres, nunc derepente somniculosus inersque usque ad ipsum diem stertis? Bona verba quaeso; iramque jam naso se se prodentem, paullisper comprimito. Statim, spero, illam ad Erebi tenebras abire jubebis, ubi, cur ita omnino factum oportuit, audies. Hesterna luce una cum universa ephebica familia, ne canibus quidem relictis, Casoriam commigravimus, dialem rusticationem peracturi. Quo ubi perventum est, e vestigio omnes diversi abiere, diverse vecti. Partim enim asellis insidentes Aversam perreptaverunt; partim vero, iique palaestrae equestris scientiores Casertanum Praetorium concitatissimo cursu, veredis scilicet vehentes, petiere. At tu, inquies, quonam versus movisti? Solitaria rheda in municipium Frattense me contuli meos parentes jam grandaevos, innumerum nepotum numerum, Patriosque Penates, anniversaria itione, revisum. Magno illic opere laetatus sum, ubi illos offendi ita validos aeque atque floridos, & quod caput est, roseos, ut non jam senum, verum juvenescentium ora mihi intueri viderer. Diuturna illis Deus haec munera faxit! At quorsum verbosa istaec oratio? Mane: non possum una omnia. Vix dies ad umbilicum pervenerat, cum omnes dicta hora incolumes redierunt. En nulla interposita mora mensa parata fuit quam opipara. Hic qua fame omnia degustata, aut potius devorata fuerint, vel me tacente, tute potes assequi. Haud enim inambulationibus subter procerissimas populos, uti mos erat philosophorum,

verum

verum praecipiti cursu omnes famem opsonaverant pene parasiticam. Credideris? integra usque ad ultima fercula permansit. Remotis primis mensis ad secundas vocati. Huc irritatiores atque acriores accessimus, quippe qui bellariis omnigenis, frigidisque sorbitionibus iisque ita concretis, ut varios ad vivum fructus, pisces, praesertim mullos, caseosque exhiberent, vinisque exteris invitabamur. Momento temporis omnia evanuerunt. Borussos ira percitos captum oppidum diutina obsidione eâque laboriosa victum avide direque depopulantes vidisses. Quae cum ita sint, permirum tibi videbitur, si, cui alias nigram epotare lucernae fuliginem volupe fuit, is ipse totam noctem usque ad ipsum mane stertuerit! Quî, malum, aliter pridianum cibum edormissem, crapulamque exhalassem? Atque haec hactenus. Quatuor Thylesiana exempla rustice glutinata apud me sunt, quorum jam unum ad Joannem Baptistam Caracciolum Aversanorum Antistitem perferendum curavi. Cetera vero mittam, ubi opportune & tuto potero. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei XII. kal. Novemb. CIↃIↃCCLII.

P. S. Complicatam epigraphen jussu Melphitanorum Antistitis, mei supra fidem studiosissimi, ex tempore fudi. Tuo illam acri judicio remitto, &, quid de ea sentias, si scripseris, mihi quam gratissimum continget. Quanti enim te faciam, nemo ignorat. Iterum vale.

D.O.M

D. O. M

ET MEMORIAE THEODORAE BASTAE
HIC IVXTA OSSA CINERESQVE FRATERNOS
SEGREGE IN REQVIETORIO SITAE
CAELIBATV ATQVE INGENTI VIRTVTVM PENORE
SVPRA SEXVM COMMENDATISSIMAE
PASCHALIS THEODORVS
SORORI CARISSIMAE ET INCOMPARABILI
AETERNVM MOERENS P
VIXIT ANNOS LX. M. . . D. . .
OBIIT XI. KAL. SEPT. CIƆIƆCCLXII.

MAR-

MARCHIONI PASCHALI SANCTOSEVERINIO

Paulus Moccia S. D. 47

ADhuc mihi ſapit, ſapietque magis tua mellitiſſima epiſtola, qua mihi nedum reſcribere, verum etiam gratias quam exquiſitis honorificiſque verbis perſolvere voluiſti. Eam profecto ego tamquam non vulgare tuae erga me benevolentiae, eximiique amoris indicium ac monumentum diligenter ſervabo. Atque haud ſcio an edam, cum meae qualeſcumque litterae, pro re nata conſcriptae, publicam hominum lucem intuebuntur. Ita demum factum oportebit, ne amicorum votis obſiſtere, exſpectationemque videar fatigare. Interim illud te rogo, ut, pro eo quanti me facis, Latinis auctoribus operam navare ſedulam pergas, cumque illis, tamquam cum tui, tuaeque dignitatis ſtudioſiſſimis agere in deliciis habeas. Etenim hinc tua omnis laus repetenda eſt, atque ad iſtos tuam omnem induſtriam, ſtudium, operam, ſedulitatemque referas oportet. Iſtos nunc diurna, nocturnaque manu verſare, quantum per aetatem licebit, haud te pigeat. Cum vero tuo τῷ πάνυ magiſtro duce atque auſpice eos in ſanguinem & ſuccum convertiſſe cenſeberis; ad graecos auctores animum gradatim appelles. Nimirum fontes ipſos repetes, unde ad nos ingenuae artes, ſcientiae, diſciplinaeque omnes profectae ad ſummum faſtigium pervenerunt. En quî paullatim ad ſupremam adoleſces eruditionem. Qua

tan-

tandem, uti spero, si praestiteris, cum prosapiae claritate, tum tua non vulgari doctrina, Patriae tuisque eris ornamento singulari. Magno fortique animo fac sis igitur, nec laboribus deterreare. Nihil enim arduum, nihil difficile, nihilque impervium volenti. His accedit, quod id es aetatis, ut nihil difficultatis non exhauriri posse videatur. Iis praeterea abundas praesidiis domi, quibus facili negotio virtutem assequêris. Tuos tantum inspice praestantissimos parentes: praesto jam tibi erit acutissimus stimulus, quo ad virtutem comparandam contentissimo cursu inciteris. Nemo enim est, qui nesciat, quam bene uterque de litteris meritus sit. A me illis salutem plurimam dices officiose, tuoque eruditissimo praeceptori. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. non. Jan. CIↃIↃCCLXIV.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 48

HEbdomadario penso, quod per orbem absolvimus, impeditus, quominus cum Campaniae Praefecto Nivanum irem, me jure excusavi. Verum, qui tibi amicissime me vocanti repugnem, qui pene in hac nostra vicinia habitare existimaris? Si hodie per tempus, quod vere piceum est, & urceatim aquas effusurum minatur, carrucis prodeambulatum exeundum est, statim huc, quamvis bene pransus potusque, convolabo. En, cur isthaec fusius, quam par erat. Alias tibi dicto audiens fuissem, nihil omnino caussatus. Quare

re me exſpecta, atque ita exſpectes velim, ut tibi non cum homine cibi parciſſimo; verum cum edaci rem tibi futuram perſuadeas. Integram famem ad carnem jurulentam, aut potius offam affero, atque ita uſque ad aſſum vitulinum opera perducetur. Te igitur para, utque tota feſtinet familia ſedulo curato. A me ſuaviſſimo atque eruditiſſimo Crotonienſium Antiſtiti, tuaeque lectiſſimae conjugi una cum jucundiſſimis liberis ſalutem. Marchioni Galiano coram ſalutato ipſe propinabo. Vale.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 49

VAlde gratulor diligentiſſimo noſtro Paulo Simonio pene Manutiis haud ſecundo, quod iis operis utatur, quae nullum emendationi locum relinquunt. Vtinam eadem induſtria, eademque ſedulitas ubique vigeret! Jam purgatiſſimi libri, nitidiſque excuſi typis manibus omnium tererentur. Praeterea quam bene ſtudioſae juventuti conſuleretur, quae neſcio quonam fato nonniſi mendoſos libros magna cum operae induſtriaeque jactura pervolutat. Quare pro virili ſollertem Paulum noſtrum cohortare, quo neque ſumptibus, neque laboribus parcat. Male ſit feſtinationi, ac avaritiae, quae duo rem typographicam prorſus peſſumdant. A me Marchioni Spiriteo viro τῷ πάνυ, atque Paulo ſalutem. Vale. Prid. kal. Octob. CIↃIↃCCLXIV.

EM.

EMMANUELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 50

QVod Cajetano Bronzolio aedificii rusticani ichnographiam exaraturo ad radices montis Spinaei te comitem adjunxeris, non potui, quin id summopere probarem. Nam aperte ostendisti te illi laboranti amicum, cum eumdem Surrentinam universam oram animi relaxandi gratia autumnalis rusticationis tempore peragrantem sectatus sis libenter. Hoc quidem amicitia postulat, id nos officium cogit. Quod si vero aegre tibi fuerit rheda convectum fuisse instrumentis omnibus architectonicis instructa suffarcinataque; ut, ubi pedem poneres, haud esset omnino: in mentem fac, quaeso, revoces, quî, Surrenti cum esses, exceptus, acceptusque fueris, quî cubueris follicantibus certe quidem plumeisque culcitis, & iis in aedibus, ubi dossuariae & brachiatae sellae affatim prostabant, & tandem quibus honoribus affectus pene intumueris. Haec si memineris, quantum quantum incommodi subiisti, jam tibi leve fiet, neque amico quantivis pretii subirascêris. At, inquies, isthaec quodam modo sunt ferenda (quis non det aliquid amicitiae?) verum illud quis concoquat, quod vel ipsius rhedae procurrentes vectes ita funibus erant obligati, quippe qui Circinos, Euthygrammos, Decempedas, Gromas sive tetrantes, ceteraque architectonica ὄργανα sustinebant, ut nedum rheda, verum plaustro vectari videremur? Crede mihi,

si vasa culinaria adfuissent, jam Scytharum in plaustris degentium speciem praebuissemus. At vero si illud cogitasses, te haud cum Saltatricula, aut Psaltria, ut nunc sunt mores, iter fecisse, quae ni cisio umbella testudineata, velis sericis, lemniscis, plumeis pulvinis, crystallis, & scandulis instructo vehantur, vix est ut pedem quoquam efferant; verum cum viro Architectonices callentissimo, quique adeo incommodis viarum, siti, fami, pulveri, solique assueverit vel a teneris, ut ajunt, unguiculis, mirari desiisses omnino. Quin & illud meo monitu efficies, ut talem tantumque virum, tuis carminibus, quibus jam ita inclaruisti, ut ab axe Boreo ad Austrum tua fama merito personare coeperit, inornatum minime patiaris. Dignus enim est, qui posterorum memoriae commendetur. Hem! quid ringeris? Nonne is ille est, quem antiquitas omnis caelo beasset, si illa in tempora incidisset? Ita factum. Sed haud mihi illa vis ingenii, & copia dicendi; neque ipsi animus egens laudum hujuscemodi. Toto caelo erras, qui ita loqueris. Nemo est, quin a laudato viro laudibus ornari haveat. Vel ipse personatus Polyphemus scommatis dicteriisque omnibus proscissus, ubi mutato sermone, te ad laetiora convertebas, Galateae benignam imponens personam, jam illico injuriarum oblitus, ita laetitiis omnibus gestiebat, ut Jovi de felicitate bellum inferre videretur. Quare Cajetani laudibus si quid dicaveris opellae, vel subcisivis horis, quotquot reip. student, iis omnibus gratum facies. Ita quidem agatur oportet cum iis, qui publicum bonum unice spectan-

ſtantes, quidquid privatum eſt, in poſtremis habendum arbitrantur. Cura igitur, ut quae te amice monui, accurate exhaurias. Ita dubio procul committes, ut tanti viri memoria apud poſteritatem omnem numquam intermoritura perennet. A me illi officioſe ſalutem impertito plurimam, quam etiam meis verbis germano tuo, Eccleſiaſtici ordinis ornamento ſingulari, ac Michaëli Teſtae communicabis. Vale.

COMITI CAROLO REZZONICO

Paulus Moccia S. D. 51

PRimas tres Anacreontis odas abs te Etruſcis verſibus translatas, ac pene ad verbum exſpreſſas, maxima cum animi mei voluptate legi & relegi. Quam belle, (licet ſane quam diverſo loqueretur ore) Tejus vates niteret, quamque vivi adhuc ſpirarent commiſſi fidibus calores, non potui, quin maximopere ſuſpicerem. Ceteras quoque te miſſurum ſignificas, antequam typis committas. Vere ut dicam, avide illas exſpecto. Nam, perfeceriſne illas, quas hoc in Regio Ephebeo tantum informaveras, an penitus refinxeris, novaque methodo utendum cenſueris, id quidem certe ſcire quam maxime cupio. Quid enim? Quanti te, cum hîc nobiſcum eſſes, feceris; haud te fugit. Hîc tu mihi aſſiduus ſocius ac ſodalis, tu mihi contubernalis eras. Tibi uni mea libraria ſupellex prae ceteris patebat, atque apud me privatim ſtudiis litterarum, quibus incredibiliter incendebaris, operam navabas.

Me tandem auctore ac duce graecam linguam auspicatus, pene anni curriculo, totam percurristi. Percurristi autem? Imo & primum Iliadis librum soluto versu Italice vertisti, atque Anacreontem vario carminum μέτρῳ non sine laude atque omnium admiratione Etrusce reddendum suscepisti. Atque id nunc laetor vehementer, quod jam ita absolveris, quae hic exercitationis gratia adumbraveras, ut quam primum promulgare decreveris. Perge, quaeso, neque incepto fac desistas; imo in id incumbe sedulo, ut rempublicam novis semper operibus illustres. Egregium enim nactus divino beneficio ingenium, atque ad omnia summa factum, ita illo utaris oportet, ut patriae tuisque utilitati, ac litteris litteratisque viris gloriae atque ornamento exstitisse videaris. Postremo, ut cetera desint, da operam, ut ita te geras, quo parente tuo, viro de ingenuis artibus, disciplinisque omnibus sine controversia praeclarissime merito, dignus existimeris. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei kal. Maiis CIↃIↃCCLXIV.

BENEDICTO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 52

QVod Heroum bene auspicatas nuptias graece, latineque (praefiscini) laudaverim, id in caussa fuit, cur apud tuum Patruum, tamquam ardelio, ac πολυπράγμων audirem. Bone

ne Deus! quo progredimur, cum maledicendi cacoëthe incitamur! Antehac mirum in modum traducebar, quod ventralium officinas, flabellorumque opifices non raro adirem, atque illic otiosus nullam partem de solido die demerem, ignavusque veluti unus e forensi turba, tunicatoque popello marcescerem. Abstinui, quoad fieri poterat, meque in Bibliopolia recepi, experturus, utrum hoc pacto carpendi ardor restingueretur. Vix aliquot dies interquieveram, famamque, cujus non mediocrem jacturam feceram, jam me reciperasse laetabar; cum ecce tibi novum vellicandi genus e faucibus orci erupit. Quod maritas taedas, nuptialiaque sacra collaudem, non leviter describor. Benedicte amantissime, pene rumpor ira, macerorque. Id quod Lex Julia de maritandis ordinibus, Lexque Papia Poppaea sibi proposuerint, perinde ac si prorsus nesciret (astutus!) ita in me invehitur, ut conceptam iram numquam depositurus esse videatur. Verumtamen faciat, quod lubet, per me licebit. Namque patientia atque ἀδιαφορίᾳ id efficiam, ut praeacutum linguae gladium retundam. Quae cum ita sint, te rogo, obtestorque, ut illum, quoad fieri potest, mitiges, mihique amiciorem reddas. Profecto fieri poterit, ut metu, quo fere in singulos dies concutior, tandem confectus tabescam. Tum, amabo te, quid fiet mea misella vetulâ? Vide, quaeso, ut tanto malo opportune occurras. A me illi salutem plurimam nunciato, ubi jam iram deferbuisse, ac jucundiorem induisse vultum cognoveris. Idem officium praestabis meis verbis Lucae Machaonia arte prae-

ſtantiſſimo, ejuſque ſuaviſſimis filiis, ac praeſertim Michaëli Angelo forenſibus technis ad miraculum inſtructiſſimo. Tandem illud etiam atque etiam te rogo, ut ſcitiſſimae Infantulae, in cujus os omnes charites, venereſque conceſſiſſe confertim videntur, ſalutem meo nomine impertias. Vale, meque mutuis apud Deum precibus adjuva. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. idus April. CIↃIↃCCLXII.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 53

HAec curſim ſcripſi, ac vino ſomnoque ſepultus. Vix enim e diali ruſticatione reverſus me domum receperam, cum mihi tuae jucundiſſimae litterae redditae ſunt. In aliud tempus rejicere conſtitueram reſpondendi officium, metu ne praepropera officii feſtinatione inofficioſus exiſtimarer. Quî pro dignitate tantum ad virum, cui tantum litterae debent, quam cui maxime, ſcriberem, omnigena ciborum, vinorumque copia ad nauſeam uſque refertiſſimus? Quî autem manum abſtineas dubio prandio adſidens? tute, qui hac eâdem luce opipara menſa exceptus es una cum eruditiſſimo Marchione Galiano, recte judicabis. Tandem, qua fronte liberali convivatori adverſaberis, qui continenter inter prandendum: hoc probum eſt: illud melius: iſtud recte curarunt ſervuli: hoc vero artificioſe condîtum: haec vitulina acipenſerem ſapit? Et tamen pluris mihi amici imperium fuit, quam certa meae exi-

existimationis, si qua est, quae certe perexigua est, jactura. En epistolam ad communem amicum Maximilianum Muraenam. Quin aequi bonique consulas, nullus dubito. Quibus enim temporis angustiis coërcitus illam conscribillarim, probe tenes. A me Galiano salutem. Vale. P. S. Tuum Patruum Crotoniensium Antistitem a me plurimum salutabis. Iterum vale.

JOSEPHO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 54

QVam me sollicitum habuerit tua adversa valetudo, quaque jam ad duos pene menses conflictaris, vel ex eo intelligere poteris, quod nullum ad te ventitantem abire siverim, quin, postquam de te quaesierim, tibi salutem meis verbis nunciare jusserim. Dolebam equidem vehementer te adolescentem bene moratum, praeclaraeque ad virtutem indolis, quique jam magnam tui exspectationem concitaveras, jam eo pervenisse, ut pene jam a viris medicis de tua salute conclamaretur. Quanta modo laetitia affectus sim, cum te jam bene habere certis auctoribus accepi, tute facile judicabis. Atque eo magis laetatus sum, ubi relatum est, quod nedum vires, verum etiam corpus recipere occoeperis. Quare iterum in eam ingressus sum spem, qua praeteritis diebus fere decideram, nimirum fore, ut simul ac firma commodaque valetudine uti incipies, illa revoces studia, quae morbi caussa intermisisti. Neque dubito, quin tibi perinde u-

su-

ſuveniat atque iis, qui ruſticatum abierunt, qui ſtatim ac lares quiſque ſuos repetunt, acrius ad intermiſſa negotia animum convertunt. Interim vero illud te etiam atque etiam rogo, ut ſaluti parcas, animumque, quoad licuerit, remittas. A me tuo germano ſalutem plurimam impertire. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei IV. non. Octob. CIƆIƆCCLXIII.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 55

ELegantiſſimum juxta atque ad unguem perfectum clariſſimi viri Joſephi de Januario τοῦ μακαρίτου elogium, quod mihi dono peramanter dediſti, ubi perlegi, mihi temperare non potui, quin nulla interpoſita mora per litteras meam tibi ſignificarem voluptatem. Quid enim? Virorum praeclariſſime de litteraria Rep. meritorum, qualicumque data occaſione, quantum in nobis ſitum eſt, memoria poſteritati commendetur oportet. Sane quidem haud alia ratione fieri poteſt, ut erga illos, quibus tantum debemus, quantum vix aut ne vix quidem perſolvi poteſt, ſi non referenda gratia, ſaltem habenda, officioſi gratique videamur. Quare, ne boni viri officium deſeruiſſe jure ac merito redarguerer, quippe qui publicum bonum ipſe unus oculis irretortis, atque ἀδιαφόρως intuerer, tibi gratias ago maximas, habeoque immortales, quod me nihil tale merentem tanto tamque ſingulari munere beaveris. Quid enim mihi jucundius, quidve optabi-

tabilius poterat contingere, quam viri ad miraculum eruditi elogium, nedum miro latini sermonis nitore; sed presso, nervosoque dicendi genere conscriptum; verum etiam veluti peniculo delineatum, atque ad vivum expressum contemplari? Accedit quod sapientissimus auctor ita illum, puerum, adolescentem, juvenem, senemque proponit legentibus, ut, qui is in omni vita vitia defugerit, quique virtutem sedulo semper secutus sit, sepositis partium studiis, veritatis unice studiosus, patefacere voluisse facili negotio dignoscatur. Quod quidem tum gnavum, diligentemque βιογράφον maxime decet; tum etiam peculiari quodam jure modoque in Aurelii vitam quadrare nullo non consentiente existimatur. Ita enim natura comparatus erat, ut veritati vel πάσης οἰκουμένης dominatum imperiumque posthabere; quam ne latum quidem unguem ab illa mallet aberrare. Quamobrem auctori praestantissimo, sollertissimoque magnopere gratulor, quod ita laudationem πολυμαθεστάτου viri pertexuit, ut non solum Patriae monumentum aere perennius reliquerit; verum etiam universis exemplum solidae, minimeque fucatae virtutis ad imitandum proposuerit. Et quis scit, an tanti viri, postque fata majoris exemplo, tantis tamque doctis editis operibus, studia qua amoeniora, qua severiora magis magisque augescant, sacratiorisque jurisprudentiae dignitas, ad illud splendoris culmen, fastigiumque perveniat, quo illam clarissimi viri legum callentissimi laudabiliter perduxerunt? Forsan hanc nostram aetatem, qua litterae refloruerunt, tanta tamque incredibilia

bona

bona, commodaque manebunt. Faxit Deus Opt. Max. ut ſpes, in quam non temere ingredimur, exitu comprobetur! Marchioni Salvatori Spiriteo, viro ſubacti ingenii, omnijugena eruditione ac doctrina exculto, atque ad promovendas bonas artes diſciplinaſque, eorumque, qui iis inclaruere, memoriam ab interitu vindicandam proprio quodam naturae munere facto, meis verbis ſalutem plurimam perofficioſe impertitor. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei poſtrid. non. Decemb. CIƆIƆCCLXI.

BENEDICTO CLEMENTI DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 56

QVae ſolido virtutis fundamento nititur amicitia, atque mutua benevolentia, officiiſque ultro citroque culta confirmataque eſt, haud patitur, ut locorum intervallo, mariumque interjecto ſpatio vel tantillum obliteretur, minimeque frigeſcat. Quin mutuis litteris, quibus perbelle abſentium veluti colloquium, commerciumque ſervatur, ita plerumque augeſcit, ut de locorum diſtantia haud conquerendum videatur. Abſque enim eo eſſet, quanam alia re, amabo te, a feris differemus? Quae ſentimus, ita litteris concredimus, itâque conſignamus, ut cum amicis colloqui, inambulare, ludere, confabulari, epularique videamur. Quare licet urbe abſitis, ruſticationeque fruamini; tamen ita mihi adeſtis, ut animo veſtra ſpectra aſſidue obſerventur.

tur. Quod profecto immensum crescet, atque praeter modum voluptas cumulabitur, si a scribendo minime cessaverimus. At, inquies, enecat rusticantes vel leve defunctoriumque studium, pensumque vel rudi calamo absolvendum. Haud diffiteor, manusque darem, si seria, graviaque scripturus, animo, cui isthic liberiores laxantur habenae, vis esset inferenda, quodque exaratur, ad trutinam esset revocandum, tamquam acerrimorum judicum examen subiturum. Quid, si chartis illinendum, quidquid in buccam venerit, nullumque epistolae conquirendum argumentum? Quid, si scribendum, quod edentula anus suburbani Domina, diligentius attentiusque solito uvis carpendis operam det, caveatque, ne racemus quidem depereat; quodque excubiarum ritu tamquam e specula circumspectet, ne quis pirum, malumque punicum suffuretur? Quid, si scribillandum, quod scitissima coqui filia cum eleganti lepidoque Michaële inter prandendum altercetur, pugnâque victrix discedat, tuo suavissimo Patruo plaudente, cachinnosque tollente? Haec aliaque hujuscemodi suppetent, si meam hîc solitudinem commiseratus, me nihil tale merentem recreare volueris. Verum haud tale se mihi nunc offert argumentum, cum tuo fidissimo Achati ea sim persoluturus officia, quae vel Tullianam vincunt eloquentiam. Lustrico enim ipsius die recurrente, unde exordiar, nescio. Annos ne illi Nestoreos adprecer, an Croesi divitias, Attalique? Thiaram, trinamque Coronam, an vero animi tranquillitatem nullo adversariae fortunae impetu perturbandam? En ad tempus Venusi-

nusinus Vates auriculas mihi vellens me monet, ut ipsi mentem sanam in corpore sano usque ad extremum senium enixe exoptem, Deumque O. M. obsecrem, ut haec ei munera propria faxit. O factum bene! Nescio quo modo mea ceteroqui jactata navicula, fluctuumque impetu perculsa tantum tamque immanem scopulum incolumis sit praetervecta. Profecto, qui Horatio dexter adstitit Apollo, cum a garrulo conficeretur, idem me servavit, tantoque eripuit periculo. Qua de re si hujusmodi tibi argumenta pertractanda proponerem, utique iniqui putidique viri nota inurerer, meritoque vellicarer. Sed jocorum, tricarumque satis. A me Patruo tuo mihi oculis ipsis cariori, quemque intimis animi mei sensibus nedum diligo, verum etiam amo, salutem Athleticam, rusticationemque faustissimam, optimeque ominatam. Meo quoque nomine Michaëlem Angelum non injuria tanto insignitum nomine plurimum salvere jubebis, vitamque corniculae comprecaberis. Vale, meque quam devinctissimum tibi existimato. Vale.

P.S. Aloysius Archintus tuo Patruo, tibi, tuoque praeceptori salutem plurimam impertit; idemque officium praestato, ni grave est, iisdem nomine omnium Regiorum Epheborum, qui, cum jam jam complicarem epistolam, me, ut id ipsorum verbis adscriberem, etiam atque etiam rogarunt. Iterum vale.

DO-

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 57

LVstrico tuo recurrente faustissimo die, ea tibi intimis animi mei sensibus ab omnium bonorum largitore Deo precor, quae mihi conjunctissimo amico conceptis votis exoptarem. Quid, si hunc litterae qua politiores, qua severiores ad miraculum usque una cum aureis moribus excolerent? Tum quidem certe nihil prorsus esset, sive dignitate, sive pretio, seu quovis alio nomine commendabile, quo non eum dignum existimarem. Is tu profecto es, amice in paucis care: in te haec omnia examussim conveniunt, quippe qui unus omnium praeclarissime de litteris disciplinisque cunctis mereris. Et quod caput est, ea tu es modestia, ut, tum cum maxime laetaris, gaudioque exultas, cum ceteros fefellisse vidêris. Macte quaeso isthac non vulgari virtute, ac de te ipse demisse sentire pergito. Ita profecto fiet, ut cum tibi numquam satisfacias, nobis in dies operosioribus ac utilioribus summi ingenii tui fetibus etiam atque etiam satisfacias. Doleas per me licebit, quod tenui sis ingenio: modo in litterariam rempublicam tot tantaque bona ab ista tenuitate proficiscantur. Illud vero meum est officium, ac non sine maximo piaculo hac praesertim fortunatissima luce Divo Dominico sacra desereretur, nimirum Deum O. M. enixe orare, ut tibi Nestoreos annos benigne impertiatur, teque non tibi

bi tuisque, sed bono publico natum quam diutissime incolumem sospitemque tueatur. En tibi ceteros ingeniosae educationis tomos mira prudentia refertos. Societatis vero nova omnino elementa atque usque adhuc, quod sciam, intacta nondum absolvi. Mirum quantum omnigenis occupatiunculis in dies singulos distringor. Vale.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 58

LEctis tuis melle Hyblaeo dulcioribus Hendecasyllabis, tuis, inquam, quia te duce atque auspice ab alumno tuo concinnata elucubrataque sunt, non potui, quin summopere tuam prope divinam industriam atque in erudiendis adolescentulis dexteritatem collaudarem. Proh superûm fidem! tam brevi tempore (nondum enim annus effluxit) tantas istos tuos auditores progressiones fecisse, ut publicam lucem editis carminibus intueri minime vereantur? Vereantur autem? imo jam sine cortice nare posse crediderim. Qua de re gratulor Fabricio, quod jam hominum exspectationem superarit. Gratulor praeterea tibi, quod pene jam laborum fructus uberrimos perceperis. Gratulor tandem fortunato Parenti, quod eos nactus sit liberos, quos sibi magno ornamento futuros nemo omnium est, quin auguretur. Quoad impressionem spectat: titulus idem retentus est, quippe qui ad rem erat. Editio curata est quam diligentissime. Nullum omnino

mnino mendum irrepsit. Exemplaria ad centum & viginti excusa sunt, quorum duo apud me sunt. Cetera tradidi servo, prout jusseras, una cum elencho impensarum, tum quoad impressionem, tum quoad compactionem. Quo ipsemet typographo deferret, mandavi. Tandem & illud eidem non vulgariter commendavi, nimirum ut quam accurate illa compacta tela cerata operiret adversus pluviarum lutique injurias. Hugo Petra eques quantivis pretii tuis alumnis, quo salutem ejus nomine adscriberem, mihi praecepit, non sine querimonia intermissionis litterarum. Conquerebatur enim suis litteris responsum minime fuisse. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postr. non. Octob. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 59

QVod omnia exempla elegantissimi Phaleucii Fabricii Pignatelli tui alumni tradiderim, praeter duo tantum, in causa fuit metus, ne tibi isthic deessent. Nec temere. Quis enim non illa ambiat ac deosculetur? Praeterea gratias tibi Fabricioque ago, quod qualemcumque meam curam, quam illis edendis corrigendisque impendi, aequi bonique feceritis. Haud vero est, quod doleas vocem *adprecatio* minime in Lexicis inveniri. Num te fugit illud Venusini vatis? *rite Deos prius adprecati*. Quid non inde *adprecatio* sponte sua fluet? Qui Tabulas Heracleenses, ac commentarium Alexii Mazochii, viri de antiquitate praeclarissime meriti, vel leviter legerit, id liquido intelliget. Proh quot quantasque voces

H illic

illic deprehendimus, quas temporis injuria obruerat! Cui umquam notum vocabulum *Lanistitium*? Et tamen illinc erutum est. Quot graecae dictiones in lucem prodierunt, quae ad duo millia annorum in tenebris delituerant? Quare bono fac sis animo, ac suspicionem omnem amolitor. Atque id eo vel magis, quod jam truncus exsistit, unde proles subolescere potuisset. Quam complicatam misisti epistolam, jam ad tuum germanum perferendam curavi una cum exemplo Hendecasyllaborum, quod penes me erat. Qui enim epistolam tuam pertulit, janitori ubi tradidit, abivit. A me excellentissimo Principi, ejusque suavissimis liberis, ac nominatim Fabricio, salutem plurimam nunciato. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal. Novemb. CIↃIↃCCLXIII.

EIDEM. 60

HEm! tanta te nec opinum corripuit fames epistolaris, ut continenti perpetuoque litterarum commercio non modo non minuatur, verum etiam in dies magis magisque ingravescat? Vt verum ingenue fatear, animo concidi, ac vix mihi tantum virium inesse cerno, quî tam improbo labori sufficiam. Et quod magis mirabile est, si quando, vel tabellarii incuria, vel temporis caussâ, epistola forte deest, ita ringeris, tamquam de bonis, fortunis, ac capite ipso agatur. Vel ipso rusticationis tempore, cum nemo non animum relaxat, conqueri ausus es, quod scribere vel semel intermiserim. Parce, precor, amico

mico non exiguis occupationibus distento, ejusque non firmissimae valetudinis rationem habeto. Illud cogites velim, quid meis fiet, quorum innumerum pene numerum nosti, si quid mihi humanitus contigerit? Quare brevibus litteris, iisque levi calamo scriptis contentus esto. Haud enim ex illis, quî scribam; verum quî te amem (amo equidem te intimis animi sensibus) intelligas velim. Quod si ita te gesseris, qualicumque te epistola, tamquam promulside dumtaxat conficiam. Hîc Novemdialia indicta sunt, ac interim Theatra omnia constiterunt, Poloniae Regis morte. His exactis, iterum scena resumetur. Vale.

MARCHIONI SALVATORI SPIRITEO

Supremi S. Clarae Consilii a Secretis

Paulus Moccia S. D. 61

FOrensem vafritiem, caussidicorumque tricas semper juxta atque pestem externamque luem aversatus sum. At vero iis loco uti, non ultimam sapientiae partem existimavi. Quidquid enim intra recti aequique fines sistit, modumque non excedit, commendabile est. Haud te detinebo pluribus. Hodierna luce multis capitibus fausta, ac eo etiam nomine, quod tuus lustricus dies recurrit, si ad te, quem ceteroqui semper comem, humanum, affabilem, benevolumque expertus sum, ipsemet de more venissem, haud scio an admissus essem. Statim profecto ac

Procaetonem ingressus essem, illud audissem per admissionum Praefectum: *Herus, hui! quot negotiis districtus ringitur! summo mane e lecto surrexit, & necdum ostium crepuit. Ni fallor, ad abacum assidet hesternum momentosum negotium expediturus. Redi cras, perendie. Crediderís? ne per nos quidem pretiosioribus vestibus indutos (viden!) se salutari passus est. Ita salutatorum molestam turbam exsecratur*. En quae mihi aulicae vitae peritissimo (jam enim ad XIV annum hoc saxum volvo) responsa fuissent reddita, devoratis jam declivibus tuarum aedium gradibus, vixque spiritum ducenti. Quare aliam mihi viam ineundam duxi, quo voti compos, pene sine ullo labore, evaderem. Ad rudes ac molli brachio fusas litteras tamquam ad anchoram confugi. Hîc certe nulla caussa, hîc nullus color, nullusque emendicatus praetextus per admissionalem Praefectum in medium proferri potest. Haud temere litteras aedibus extrudit; neque ita suae famae, ac commodi parum sollicitus est, ut Hero illas non exhibeat. Timet astutus, ne quid momentosum in illis agatur. En, qua plerumque est imperitia ac bonitate (ignarum fere atque ignavum hominum genus hoc munere fungitur) litteras excipit, suisque ipsius manibus eas Domino officiosae turbae, eo praesertim die, fastidioso libens sistit. Caperabit interea ille frontem, atque ore distorto pedes supplodet. O maria! o caelum! o terra! iratus clamitabit. At vero ego voti compos laetitiis omnibus exulto. En, cur per litteras ea tibi ex animi sententia opto, quae coram tibi, manu prius rite adora-

ta,

ta, ab omnium bonorum largitore Deo enixe essem precatus. Haec igitur absentis officia aequi bonique consulito, atque ita velim agnoscas, tamquam praesens praesenti detulissem. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. non. Sextil. CIƆIƆCCLXIII.

EMMANUELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 62

Aisne Ludovicum germanum tuum de Philologia praeclare meritum usque adeo non abhorrere a meis litteris, ut illas etiam in deliciis habere coeperit? Quod illas, te hortante, vel leviter ac defunctorie legisset, id mihi tanti fuit, ubi per te comperi, ut nihil mihi amplius optandum videretur. Nunc, quî exultaverim, quantaque perfusus sim laetitia, postquam rescivi, eas & ipsi sapere, atque aliquo in pretio haberi, tuum judicium esto. Tanti profecto illum facio, tantumque ipsi jure ac merito tribuo, ut, si ejus in judicio dumtaxat acquievero, omnium judicio me niti, non temere existimem. Qua de re te etiam atque etiam oro obtestorque, ut illi meo nomine gratias agas, quod de me tam honorifice senserit, quodque meam industriam sua aequanimitate ad scribendum auxerit. Atque ita prorsus fiet, ut, si quid publice profuero, (absit verbo jactantia) ipsi primum, tibique deinde acri impulsori, omnino acceptum referendum esse videatur. Admotis veluti facibus me indormiscentem excitastis, utque publicam homi-

num lucem intueri audeam, pene jam effecistis. Bone Deus! haud contenti Remp. litterariam per vosmetipsos operibus immortalitate dignis ornasse, ceteros quoque, quo pro se quisque ad idem faciendum contendant, cohortari non desinitis? Pergite, quaeso, ac vestro exemplo, quo mirifice universis praelucetis, viam ad virtutem, quam asperam salebrosamque vulgus existimat, quoad fieri poterit, expedite. Vobis enim praeeuntibus, nemo erit, quin se itineri committat, ac, difficultatibus exhaustis, eo brevi perveniat, quo nullo comite ac praemonstratore se perventurum desperabat. Interim Deum O. M. enixe precor, quo vos & natura & studiis vere germanos publicoque bono natos quam diutissime sospitet, ut cunctis ad virtutis aditum procedentibus, quam diutissime facem praeferatis. Dominicum Amatum, Cajetanum Bronzolium, ac Dominicum Malarbium, quos plus quam oculos meos amo, meis verbis plurimum salvere jubebis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. kal. Octob. CIϽIϽCCLXIII.

IDEL-

IDELPHONSO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Hiſpaniarum apud utriuſque Siciliae Regem Oratori

Paulus Moccia S. D. 63

LVſtrico jam tuo illuceſcente die, novis votis nuncupandis ſuperſedebo. Illud vero Deum O. M. enixe oro, ut, quae praeteritis annis pro tua incolumitate volens libens ſuſcepi vota, illa firma rataque eſſe patiatur. Ipſe enim id pro virili petieram, ut te, ſemper novis honoribus auctum, ſoſpitem tueretur, tuique fratris filium, tibi oculis ipſis cariorem, recte valentem ampliſſimis dignitatis gradibus ornaret. Idque exoravi. Qua de re tibi gratulor, quod optatis potitus es; mihi vero gaudeo, quod jam voti damnatus ſum. Perſolutis igitur, uti par eſt, illi gratiis, a quo tanta bona profecta ſunt, quemque deinceps majora tibi tuiſque largiturum confido, tandem ei majore hoſtia litabo. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal. Febr. CIↃIↃCCLXIV.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 64

EN tandem divino prorsus consilio factum est, ut, quae invidum sane, rerumque omnium edax tempus tamdiu hominum genus celaverat, densisque tenebris circumsaepta tantum non absumpserat, hoc fortunatissimo saeculo, ab interitu vindicata, publicam in lucem prodirent. Ad CC. annos & amplius, clarissimi ANTONII TELESII quantivis pretii Opera delituerant, situque pene corrupta marcuerant; & , quod caput est, nulla affulgebat specula fore, ut e tenebris emergerent, squaloreque deterso hominum conspectum lucemque intuerentur. Quodque desperatum profecto, atque conclamatum opus videbatur; illud, te uno, quali quantoque juvene! accurante, & expeditum est celerrime, atque ad exitum perductum quam feliciflime. Ipse enim nulli pepercisti labori, nullas non exhausisti difficultates, nihilque tandem intentatum reliquisti, quo omnia penitus laudati Auctoris Opera undique diligenter conquisita corraderes, inque unum coacta volumen promulgares. Quantum vero operae pretium feceris, quamque fructuose operam collocaveris tuam, is haud dubie intelliget, qui vel defunctorie tanti viri, tamque praeclare de litteraria republica meriti divinas lucubrationes percurrerit. Tot quidem, tantisque abundant ingenitis bonis, iisque in oculos nulli non incurrentibus, ut, quid prius mirere, quidve posterius, am-

ambigas oporteat. Tanta enim se prodit elegantia, puritas, nitor, tantaeque enitent veneres, ubi prosa utitur oratione, ut nihil cultius, nihilque ornatius optari posse videatur. Quod si ad ea, quae metro adstricta scripsit, oculos animumque converteris, mirum profecto erit, si tibi constiteris. Jam ad ea te derepente tempora, nescio quanam occulta vi, impetuque pertractum, ac sensim sine sensu translatum intelliges, quae Landinum Vatem, Venusinumque Alumnum tulerunt. Absit vero, ut isthaec inter paradoxa amandentur. Siquidem ANTONII TELESII elegantissima juxta atque purissima Poëmatia ita Achillis Statii, ac postea Josephi Scaligeri (proh quam emunctae naris viros, quamque sagaces!) oculos praestrinxerunt, ut illa tamquam diu, seu temporum injuria, sive hominum inertia atque incuria, tenebris consepulta, demumque eruta atque vitalis lucis usura iterum donata, jure postliminii Cassio Parmensi vindicaverint. Neque σφάλμα τȣτο ἀναχρονιστικὸν detectum patuisset, ni ipsemet Sertorius Quadrimanus, qui Achilli Statio imposuerat, sive dedita opera, sive imprudens in quadam epistola ad Franciscum Baronem, qui tum in philologicis facile primas ferebat, quae inferne posuimus (†), scripsisset. At enim cui hoc acceptum referendum est? Incompara-

(†) QUATTROMANI (*Lettere lib.* I. *lett.* XIII.) Avrà V. S. con questa un' altro Poema dell' istesso TELESIO intitolato da lui *Orpheus*, il quale è così dotto, e così maraviglioso, ch' egli medesimo vi scrisse sopra: *hoc imprimatur omnino*. Veggialo con diligenza, che il giudicherà tale, quale è stato giudicato dagli altri.

parabili profecto tuae industriae, atque ἀκαμάτῳ ἀρχαιολογίας studio, quod pene una cum ipso lacte hausisse videris. Jam vero, ut omnia omnibus numeris absolveres, operique feliciter incepto, atque ad umbilicum laudabiliter perducto coronidem imponeres, quae ceteri sparsim, pro re nata, atque aliud agendo de ANTONIO TELESIO litteris consignata reliquerunt, ea Tu, tamquam Absyrti disjecta membra naviter colligens ita affabre compegisti, ut uno prorsus tenore continentique serie, atque ab uno eodemque auctore profecta & exarata esse videantur. Proh quale & quam versatile ingenium! Ecquid enim, amabo, est tam retrusum, quod non luce meridiana clarius reddis? quid tam a vulgari cognitione remotum, quod non ita facile assequeris, tamquam si de trivio, nulloque labore peteretur? Postremo, ne longus sim, omnibus his unum tantummodo addam, quod nemo, ni fallor, negaverit, nimirum te ita purum putumque aureorum Scriptorum dicendi genus probe callere, ut nativo puritatis candore atque elegantia, quaecumque publici juris fecisti, se commendare videantur. Haec me neque assentandi cupiditate, neque veritatis infuscandae gratia scripsisse; sed tantum ut quae sentiebam ingenue aperirem, neminem omnino fore confido, qui inficias sit iturus. Jampridem animis omnium, quibus cor sapit ac palatum, ista insedit opinio, te supra tenerae aetatis vires, ea istud aetatulae edidisse ingenii experimenta, quae nonnisi a consummatae litteraturae viro, eoque subacti ingenii exspectari posse videbantur. Qua

de

de re te etiam atque etiam oro obtestorque, ut haec, qualia ea cumque sunt, aequi bonique consulas, tibique persuadeas, me tibi, tuaeque famae tantum esse addictum, quam qui maxime. Quod si feceris, uti non despero te facturum, me tibi beneficii memoria devincies sempiterna. Marchionem Salvatorem Spiriteum, virum omnigena, qua ad miraculum usque excolitur, eruditione, hujusce saeculi lumen ac ornamentum, cujus quotidianae consuetudini tantum debes, ut, quidquid es, te illius ope assecutum non injuria prae te feras, a me si plurimum salvere jusseris, per mihi gratum facies. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei kal. Mart. CIↃIↃCCLXII.

BENEDICTO CLEMENTI DE AROSTEGUI

Paulus Moccia S. D. 65

ENimverò perii, actum est de me, conclamatumque. Calamitates enim, quibus non mediocriter conflictor, non modo hominum animos non tangunt, neque misericordiam cient; verum etiam, quod pejus est, illos efferatiores faciunt, solitoque immaniores. O tempora! o mores! Nec opino correptus morbo, seu potius rheumate, decumbere coactus fui. Vix in lectum, quem festinanter straverunt, ascenderam, vastumque corpus composueram jam gausapa bene contectum, cum gelidum frigus per ossa nervosque pervasit. Deinde ita contremui, itaque subsultim

tim membra dimovi, ut, continenti succussatione, scamna asseresque tantum non in frustilla lancinata dissiluerint. Cohorrui, steteruntque comae, dentesque dentibus reciprocante motu contusi collisique fremuerunt. Vix frigus, rigorque constiterat tremoris, cum derepente ita concalui, ut igni, qui interius ossa nervosque depascebatur, tandem absumendus viderer. Hinc modo dextrum, modo sinistrum latus expertus, ne hilum quidem profeci. Nihil intentatum reliqui: procubui, incubui lecto, num ita loco stare possem: verum omnia irrito conatu. Incredibili aestu torquebar. Tandem excalefacta cutis tot tantosque improviso meatus patefecit humoribus jam erumpentibus, ut a calce ad caput totus maduerim. Indusium madefactum adhaeserat carnibus, neque, nisi aliena ope, detractum fuit. En tantillum requietis, sed nulla affulgebat spes fore, ut somnum caperem: oculi pervigiles erant, tamquam diuturna exsaturati quiete. Cibi nulla orexis; tantum lingua, quae jam calore exaruerat, aquae appetens, qua illam affatim prolui. Proh quot quantaque in uno morbo incommoda malaque! Nemo non me tantis conflictatum aerumnis commiseratus est. Quid enim tam aequum, rationique consentaneum est, quam hominem nihil humani a se alienum putare? Et tamen, quis crederet? tuus amantissimus Patruus, quem natura clementem, etiam Clementino cognomine donavere Majores, audito meo morbo per Paternonium nostrum in Regia Pinacotheca, vix haec, sed frigide protulit: en paratum est remedium: *Qui rheumate laborant, octonaria inedia utuntor.*

Astu-

Aſtutus! Quî, amabo te, ad oćtiduum vitam producerem, ni labans venter vacuuſque aliquo cibo ſuffulciatur? Vel ipſi Chamaeleonti id difficile, licet, ſi vera fabulis tribuamus, aëre paſcatur. Itane illi negleſtui ſum, ut vita mea aeque afficiatur atque morte? O fallaces meas ſpes! utique haud deſperabam futurum, ut, meo morbo audito, ſtatim peregrinis me donaret vinis iiſque ſeleſtioribus. Hui! quam bonum eſt, ſapidum, fervidumque illud, quod neſcio quo caſu de *Siccis* vocitant! Nihil enim aeque aptum ad rheumata profliganda atque vina quam generoſa. Torpentes quidem humores attenuant, aprioreſque efficiunt, quo foras facilius erumpant. Vt omnia uno verbo comprehendam: tot tantiſque malis, vinis dumtaxat iiſque optimae notae obviam itur. Amice mihi oculis ipſis carior, quanto correptus ſim dolore, ubi frigidum reſponſum accepi, ex iis, quae ἀτάκτως chartis illevi, haud difficile intelliges. Tantum non perii. Nihil quippe minus exſpeſtabam. Vale.

EIDEM. *66*

HAud falſus vates fuiſti. Jam enim pituita omnino carebam, quique me tentaverat calor, jam deferbuerat, imo prorſus effluxerat, cum tuas elegantiſſimas litteras perlegi. Atque nunc cum maxime perſuaſum habeo, amicos plerumque, quae ad amicos pertinent, nedum perſentiſcere, verum etiam praeſagire. Neque id temere ſentio. Namque cum ſit amicus dimidium animae alterius amici, cumque duo corpo-

ra

ra una pene insideat regatque anima, quis neget, quin, quae in nobis fiunt mutuo utriusque *ὠσίας* commercio (quî fiant, viderint philosophi) eadem, amicorum ratione fere eodem vinculo conjunctorum, contingant? Idque haud multis abhinc diebus mihimetipsi accidit, cum lecto decumberem, nescio quonam importuno phlegmate implicitus. Ab Antonio enim Sersalio pedestris cohortis ductore, suavitate morum praestanti equite, qui nunc Messanae moratur, litteras accepi; seque, ut excusatum haberem, me rogabat, quod sua ipsius manu minime scripserat, morbum caussatus *ἐπιδήμιον*, qui illic grassabatur licet impune; idemque subdebat, haud scio an isthic quoque furat serpatque, tuque etiam illo urgearis. Commodum (credideris?) mihi jacenti, eoque morbo laboranti litterae redditae fuerunt. En quî haud dubie fieri potuit, ut me convaluisse jam, morboque emersisse quasi divinus praescieris. Verum haec satis. Quod tuus mei studiosissimus Patruus me non vulgariter Hostiliani Principi viro commendaverit, ipsi tibique gratias ago maximas, habeboque, quoad mihi vita suppetet, immortales. Vtinam Deus Opt. Max. meis votis annuat! A me Patruo tuo, cui, quidquid sum, acceptum refero, licet aliud agere meisque commodis *ἀδιαφόρως* consulere videatur, a me, inquam, salutem pagilicam impertito peramanter. Quod officium, ut illi etiam verbis Martini Pansani persolvas, te rogo obtestorque. Commodum heri pervesperi cum funus Fraggiannianum visum ivissemus, id mihi quam accurate in mandatis dedit. Archintus, Somaliaque te resalutant amicissime. Caesari mon-

tis

tis Pagani Marchioni dolet, quod nescio quo fato anguillae omnes, quas olim Sebethus alebat copiosissimas, nunc effugerint, evaserint, perierint. Quare te obsecrat, ut ipsum excuses, quod promissum non praestiterit. Haud enim per ipsum stetit, quominus obligatam fidem liberaret. Te igitur salutat una cum tuo Patruo de se optime merito, quam officiose. Proh labilis memoria! Jam pene animo exciderat, quod in primis scribendum fuerat. Quos communione mensae cohonestasti ephebos equites ab ascopêra, ii me statim de eo certiores fecerunt, utque ego etiam tibi gratias eorum nomine agerem per litteras; me etiam atque etiam rogaverunt. Quî igitur tibi gratias agam? Pudore suffusus humanitatem tuam deosculor. Michaëlem Angelum, ejusque dulcissimum Parentem, amantissimosque fratres salutabis meo nomine singulatim. Cura ut valeas, familiamque tuam omnem salvere jubeto officiose. Ex Aedibus Regii Ephebei III. idus April. CIↃIↃCCLXIII.

P. S. Quam tibi adscribo salutem, eam tibi dicunt Trinitarius Minister, qui meliuscule habet, oculisque utitur commodius, & Hispanus Pater, qui nuper ab aeterna Vrbe huc advenit, quemque hac vespera in Area maxima ante Castrum novum obvium habui, cum forte fortuna simiam juxta Aretalogi praecepta saltantem prospicerem. Iterum vale.

DO-

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 67

QVod domum tuam nondum venerim, neque officio, uti par erat, satis meo fecerim, ne mirere precor. Is enim sum, qui non dicis caussa amicos salutare aveo, & satis habeo, si atrii custodi dixerim: *memento, ubi Herus salvus redierit, illi dicas, me advenisse, ut ipsi manum adorarem. Id mihi est nominis, & is ipse sum, quem ipse hesterna die una cum Joanne Baptista Puccio Regio in Ephebeo invisit. Ne obliviscare, quaeso te, vale.* Hoc si pacto me gererem, haudquaquam tamquam inofficiosus male audirem. Verum ab hoc officiorum genere, tantum quo amicis (utinam non fictis!) illudatur excogitato, ita abhorreo, quam qui maxime. Jampridem tuas ad aedes ceteroqui non valde dissitas, & quod caput est, prima in contignatione sitas, me contulissem, tuasque scalas adscensu descensuque detrivissem, ni illud persuasum habuissem, mihi tantum cum tuis servis fuisse salutationis negotium transigendum. Primo enim mane lectulo surgis, tum quo forum frequentes, tum quo Regis vice defungentes ministros adeas, tuorum clientium negotiis operam daturus. Contra vero hîc nonnisi summo die aeris campani signo excitamur, quippe qui fere semper nocte intempesta cubitum pergimus. En quî fit, ut infrequens sim, ac tamquam officii immemor merito traduci posse videar. Quare si vis tecum pom-

patico

patico pittacio agatur, jam nulla interposita mora Paulo Simonio Typographorum diligentissimo, ut mille exempla excudat, mandabo. Tunc nedum semel atque iterum, verum centies te conveniam, pulsatoque ostio audiam per servum Atriensem. *Quem quaeris? estne herus domi? Hui! jamdudum exivit. Neque, ut redeas, cogita. Meridie enim ipso se recipiet. Hem! cape pittacium, vale.* Haud scio an sic officiosus urbanusque perhibear, qui antehac fortasse tamquam μισάνθρωπος, humanitatisque expers carpebar. Interim, quae per litteras persolvo officia, aequi bonique fac consulas: deinceps me tibi morem gesturum recipio, prout jusseris. A me Joannem Baptistam Puccium adolescentem litterarum studiis deditissimum, quemque, prout se dant initia, nemo est, quin speret magno litterariae Reip. futurum usui, sibi utilitati, ac Patriae suae ornamento, saluta officiosissime. Vale.

EMMANUELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 68

INique prorsus comparatum esse, ut semper, qui paupertatis angustiis premuntur, iis addant, qui divitiis affluunt, vivuntque facillime, nemo omnium est, qui nesciat. Quare, si ita loqui liceat, nescio quid magneticum nummos adipisci putarem, ubi eo pervenerunt, ut solum appendi, nedum numerari patiantur. Hinc tantum abest, ut, cum congesti fuerint, detumescentes decrescant, ut potius quidquid pecuniae

ipsis accedit, totum illico attrahant, corradantque. Neque aliter Midae fabulam interpretatum irem. Sane quidem, quid, amabo te, sibi illud vellet, quod eum finxerint, quidquid tangeret, in aurum convertentem, nisi id profecto, quod nihil intuebatur, quod non, oculis suffuratus, manibus contrectaret? Huc praeterea facit quidquid omnes poëtae carminibus posteritati commendarunt, nimirum eam esse pecuniae vim, ut quavis ingenti immodicaque copia non modo vinci, verum etiam ne paullulum quidem valeat sedari. Quae cum ita sint, desine, quaeso, mirari, si a nummis imparatus cum sis, a ditioribus, ac pecuniosis expileris. Haud certe quidem tibi novum posthac accidet, si, quae levi calamo scripsi, paullo attentius perpenderis. Ceterum illud te erigat soleturque, quod plerumque tamquam aranea difflantur, quae diutino labore parata, perpetuum duratura videbantur. Fac enim animum incessat inanis gloriae cupido, studiumque nobilitatis ostentandae: en corruat necesse est cumulus ingentium nummorum minorque evadat. Hoc unum, si locupletem corripuerit, nummis fundo arcae adhaerescentibus hederae ad instar, nummis, inquam, quidquid glutinosum tenaxque inerat, adimit exscinditque. Atque id tum cum maxime cernere est, cum nuptiae sunt parandae. Tum enimvero, ut quam sanctissimae magnificentissimaeque fiant, cum primis sedulo cavetur. Haud aditur Pontifex, quod vulgo fit; verum, ut ipse sponsi domum veniat, id curatur diligentissime. Atque interea domus frigidis sorbitionibus calidisque, bellariis, peregrinisque vinis multabitur, mul-

multoſque alios ſumptus admittet. En quî emunguntur nummi, atque ex arca eruuntur, in qua ceteroqui aeternum ſuſpiraſſent. Proh plumbeum ſunginumque hominum genus! Quo inani gloriolae aura, Chamaeleontis ritu, paſcantur, fucumque tunicato popello faciant, haud os oblituri cordatis, eos faciunt ſumptus; quos ne pro vita quidem tuenda, vel medico jubente, feciſſent. Haec ſaltuatim ſcripſi: nondum enim relaxatum animum, ruſticationeque, licet brevi, pene jam torpentem collegeram. Ad ſex enim dies una cum clariſſimo Campaniae Praefecto, viro mihi amiciſſimo, ruri moratus ſum liberiore caelo fruiturus. De te illic cum ſermonem a coena inſtituiſſem, uſque ad multam noctem produximus. Atque hoc in cauſſa fuit, ut miro tui cognoſcendi de facie deſiderio exarſerit. Jam enim Polyphemeida totam percurrerat. Quare, ni grave eſt, ubi per otium licuerit, illum adibimus votis ipſius ſatiſfacturi. Tandem vix dici poteſt quanto ego opere laetatus ſim, ubi huc redii, cum audivi tibi potiſſimum demandatam fuiſſe provinciam condendorum Epigrammatum in funere Ornatiſſimi Patris Pinelli Minimorum ordinis, qui ultimum vitae actum laudabiliter concluſit. Percupide aveo illa legere: omnium exſpectationi reſpondiſſe certis iiſque eruditis auctoribus accepi. A me Dominico Malarbio praeclariſſime de litteraria Rep. merito, ſalutem plurimam dicito. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal.Octob.CIↃIↃCCLXIII.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 69

EN iterum tibi meae litterae defuerunt. Verum, veniam quin impetrem, nullus dubito. Rusticationis tempore id accidit. Vna cum Bronzolio, ac Campolongo Massam Lubrensem petivi. Quam libenter illic fuerim, tute conjicies. Loca enim peramoena sunt, ac salubritate tanta, ut nihil supra. Fructus porro melle hyblaeo dulciores. Vinum dumtaxat vix aut ne vix quidem ab aceto differebat. Quare aqua contentus Baccho bellum indixi. Incolarum mores haud rustici. Pagi vero, qui non pauci ad urbem ipsam Massensem pertinebant, non ineleganti aedificiorum structura mirum in modum se commendabant; atque ii praesertim, qui ad Sinum Salernitanum vergebant. Pene omnes percurri, &, quod caput est, pedes. Mulo enim vehi verebar. Declivia quippe loca sunt, & saxis temere jacentibus ubique referta. Scilicet, quae decurrit aqua, hac illa avulsa, provolvit. Numquam olim me tantum sudoris profudisse commemini. Verum & hoc mihi mirifice profuit. Nam sic fames opsonabatur acriter, ac nausea, qua torquebar, statim evanuit. Pugiliter illic valui. At reditus haud itioni respondit. Mare quod tranquillum experti eramus, cum redibamus pene furere visum est. Vno verbo: metus fuit, ne ad saxa ad oram Neapolitanam objecta impingeremus. Verum Deo juvante incolumes litus attigimus

mus. Qui igitur scriberem nondum fere timore deposito? Jam Paroecus Virginum Cassanensis Episcopus renunciatus est. A me Excell. Principi ejusque suavissimis liberis salutem de more dicito officiosissime. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei Non. Nov. CIↃIↃCCLXIII.

P. S. Drama, cui titulus *Olympias* proxima nocte actum, stetit. Prae ceteris autem placuit incomparabilis Gabriel, altero quoque cantilenae versu tota plaudente cavea. Choreae haud aeque omnes arriserunt. Primus Saltatorum Quaternio sibi palmam praeripuit. Chorum ducebant Saltatores, quibus nomen *i Forti*. Rex, quem Deus sospitet, pene toti actioni interfuit. Regia manus adoratio innumero primorum Equitum concursu decorata fuit. Exteri etiam non pauci, qua Anglici, qua Germani adfuerunt. Iterum vale.

EIDEM. 79

PRo eo ac debeo, dolui, quod pullus equinus generosa stirpe nobilissimus, qui tibi destinatus erat, siticulosae Apuliae monstri praeda evaserit. Jam enim, qui pedes hinc discesseras, eques tandem aliquando revertisses. Attamen est, cur id accidisse minime conqueraris. Ne labaris, aut equo excutiaris, nullus metus erit. Vt missas faciam expensas, quas necessario subjisses. Hui! nunc percarum est hordeum, ac pene duplicato pretio divenditur. Quid memorem soleas ferreas identidem mutandas, ephippia, phaleras, subjices pedaneos, strigilesque? Quare potius si-

bi gratulor, quod, divino prorsus beneficio, tanta vitaveris damna impensasque. Atque de his hactenus. Jam in eo sum, ut, quas temporis fallendi caussa conscripsi epistolas, typis committam. Qua de re te rogo, ut, quas penes te servas, quae non paucae sunt, ad me quam primum remittas. Vltimam illis manum imponam, praesertim quas publica luce non indignas censuero. Campolongus te officiose salutat. Polyphemeida una cum Mergilline quanto ocius mittendam curabit. A me Fabricio mei studiosissimo, tuisque omnibus Alumnis una cum praestantissimo Parente salutem plurimam dices. Vale. Postrid. id. Jan. CIↃIↃCCLXIV.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 71

SI umquam divitiae optandae essent, hoc potissimum tempore, quo Natalitii festi dies infantuli Christi Jesu recurrunt, optandae viderentur. Jam enim munusculis illam amicitiam coleremus, quam toto fere anno tantum mutuis officiis atque litterulis fovendam curavimus. Quod, nescio quonam modo, ipsum anni tempus, in quod tanta religiosissimi festi celebritas incidit, postulare videtur. Capi prae ceteris, nunc quam aptissimi vescendo sunt. Quid si Nuceriae alti saginatique fuerint? Quid memorem Indicos gallos, suillam carnem, apros, mugiles, majorisque formae anguillas Linterno in lacu captas? Quid denique caricas ipsas, quas opulenta mittit

tit Calabria, pomorumque genus omne denarrem? Nunc ſapiunt, nunc ad ſe ſe, neſcio quonam lenocinio, alliciunt invitantque. Quam porrò doleam, quod his omnibus deſtituor, tute, qui me, pro ea quas es humanitate, nedum diligis, verum etiam amas, facili negotio judicabis. Alias, te capis etiam Nucerinis, malisque omnigenis conficerem ac onerarem. Quae cum ita ſint, litterario officio contentus ſis, te oro obteſtorque; meamque fauſtam precationem ita accipe, tamquam ab eo, qui tibi bene velle, quoad vixerit, numquam ceſſabit, profecta ſit. Puerulum igitur Jeſum obſecro enixe, ut te bonis omnibus cumulatum quam diutiſſime incolumem tueatur. Hoc idem fauſtum omen toti familiae ſane quam numeroſae, ac praeſertim tuae amantiſſimae parenti de pictura inſigniter meritae, tuoque patruo Crotonienſium Antiſtiti meis verbis imperties. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal. Jan. CIↃIↃCCLXIII.

EIDEM. 72

NOn ſemel atque iterum Marchionis Galiani aedes adivi, quo te convenirem, ſed fruſtra fuit. Quin imo dupliciter dolui, tum quod te non offenderim, tum etiam, quod communem amicum ruſticatum abjiſſe deprehendi. Quare vel illud ſupererat, ut te litteris alloquerer, quandoquidem coram caedere ſermones negatur. Primum ſcribam mihi forte fortuna, cum prodeambulatum exiſſem, occurriſſe Paulum Simonium Typographum quantivis pretii, qui mihi rem

jam actam transactam nuntiavit. Vnum tantum excepit, nimirum aliquantulam temporis moram. Iis quippe se urgeri ajebar negotiorum angustiis, ut nihil sibi temporis vacuum relinqueretur. Ceterum ineunte hebdomade, quae proxime instabat, omnem se mihi operam dicaturum, sancte promisit. Illud igitur nunc restat, ut equis virisque, ut ajunt, contendamus, quo res, quantum potest, perficiatur. Ad me quod attinet, jam id curabo, ut, quotquot conquiri epistolae possunt, quamprimum ad me perferantur. Tuum vero erit, ut typographicae operae festinent. Cetera coram, &, ut spero, propediem. A me Marchioni Galiano, ac Januario Garboni, viris de literaria Rep. praeclarissime meritis, salutem dicito, quam etiam meis verbis Stephano Patritio τῷ πάνυ imperties. Vale.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 73

HEm! me ita bonum virum crassaque minerva putabas, ut temere me tua jussa facturum, tibique me inconsideratum imprudentemque obsecuturum sperares? Mihi crede, male tecum rationem deputasti. Me ne tibi tamquam illicio futurum confidebas, quo Domus tua, ceteroqui consummatae litteraturae virorum conventus, etiam sapientissimi aeque atque mellitissimi Catulli conspectu bearetur? Vsque adeo ne in hac Vrbe peregrinaris, ut te omnino fugiat, quanti ille sit aestimandus? Vel deposito pignore

re contenderim, neminem prorſus ubique exſiſtere, qui ſive Latini, ſive Etruſci ſermonis candore, ſive omnigena eruditione, ſeu tandem Apollineo quo incaleſcit oeſtro, ſit cum eo comparandus. Ego autem, ita affectus voluptate ſum, ubi clariſſimi iſtius, ac πολυμαθεςάτυ viri ſcripta perlegi, ut mihi palatum vel ad Auguſteos Auctores obſurduerit. Aſtutus! Me eo imprudens (ut leviſſime dicam) conjiciebas, unde pedem expediri pene ἀδύνατον foret? Quare, ut, quod miſere cupis, tuto aſſequaris, alio cogitationes curaſque tuas conferas oportet. Ἐνὶ λόγῳ: melius rationes ineas neceſſum eſt; alias tanto deſiderio confectus tabeſces. A me amicis omnibus ſalutem plurimam officioſe nunciato. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kalend. Jun. CIƆIƆCCLXII.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 74

HAec ex tempore fudi, & quod caput eſt, a prandio, eoque ſi non lautiore, ſaltem pro meo ſtomacho, copioſiore. In id enim operam non ſine dolo bono dedi, ut, quae e caupona petita nullius pretii erant, ipſemet devorando, vobis famem irritarem. Accedit quod & vini non parciſſimus fui, ut vobis, quos jam nauſea ceperat, ſi non ſquillis, aut inulis, ſaltem coronatis cantharis, acrioris potoris ad inſtar, propinans, ad bibendum praeirem. Quae cum ita ſint, quanti ſint facienda, quae ad te mitto,

tute-

tutemet aquae potor, adeoque ſiccus judex, pro tribunali conſtitues. Cave precor, ne quid nimis juſte ſtatuas. Num te fugit Deum omnia dura ſiccis propoſuiſſe? A me Marchioni Spiriteo ſalutem pugilicam nuntiato, meque ei commendato non vulgariter. Vale.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 75

QVod mea fauſta Natalitia precatio tuis alumnis, eorumque praeſtantiſſimis parentibus non ingrata exſtiterit, vehementer gaviſus ſum. Qua de re te etiam atque etiam rogo, ut a me illis gratias agas diligenter. Elenchum librorum Anglorum, quem mihi miſiſſe ſignificas, apud me haud deprehendi; neque illum umquam accepiſſe commemini. Quocirca, ni alterum confeceris, quem Trinitario Miniſtro oſtendam, omnis mea opera fruſtra erit. Campolongus pene jam convaluit. Cum primum fieri poterit, Polyphemeidos exemplum una cum Mergilline (pretio indicato) mittetur. Nullum omnino exemplum ſibi reliquum eſt. Marchio Berius, cujus expenſis typis mandata fuerunt, omnia diligenter cuſtodit. Meam vero Diſſertationem mittam, cum potero. Nam longa eſt, & labor deſcribendi ſane improbus. At cura, inquies, ut deſcribatur. Noſtin' librariorum incuriam atque oſcitantiam? Nudius tertiana die deceſſit Theleſiae Dux, atque militari funere elatus fuit. Drama cui nomen *Hyſipyle* pene ſtetit. Quatuor cantilenae, quae

quae Gabrieli, decantatissimae Psaltriae, obtigerunt, mire placent. Saltationes etiam libenter spectantur. Meo nomine tuos omnes officiose salvere jubebis. Campolongus te salutat. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. kal. Jan. CIↃIↃCCLXIII.

FERDINANDO SECVNDO

Paulus Moccia S. D. 76

S. P. P.

LIbenter tua jussa facio, licet hoc matutino illa mihi pene praeteriens significaveris. Illud autem vereor, ne fidem, quam tuo magni nominis amico obligasti, non omnino liberem. Quae pro re nata scripsi epistolia, quin a te, pro eo quantum me amas, ac pro tua singulari humanitate qua eximie praestas, aequi bonique consulerentur, nullus dubitavi. Temporis enim fallendi gratia isthaec me exarasse, eaque me tanti facere, quanti pura putaque nugamenta, te persuasum habere, ita mihi exploratum erat, quam quod exploratissimum. Verum, qui patiar, ut meae, quales eae cumque sunt, litterae illius judicium subeant, cui uni cor sapere datum esse nemo non profitetur? Vt cetera desint, illud unum satis superque erit, e spectatissima Caracciolorum gente prodiisse, qui semper domi militiaeque, qua rebus praeclare fortiterque gestis, qua eruditissimis ingenii fetibus, primas nullo non concedente tulerunt. Agedum, amice eruditissime, quem tui πολυμαθεστάτα Patris, viri insigniter

gniter de re litteraria meriti absolutissimam imaginem jure ac merito appellaverim; quod animo concepisti opus, ac pene jam affectum in forulis habes, nimirum publicam Romanorum vitam; quando jam privatam e Gallico idiomate Italice pereleganter convertit Dominicus Amatus, vir ὁ πάνυ, quique jam typis commissurus est privatam Graecorum, quamprimum in publicum emitte. Hoc certe quidem opus dignum erit, quod & omnium manibus teratur, & tanti viri acerrimum judicium experiatur. Fac, quaeso, ut quam celerrime promissum persolvas, neque ullam praeterea moram nectendam arbitreris, quo publicis votis satisfacias. Quod si feceris, amici tui, Francisci Caraccioli, quem tanti non immerito facis, pro ea qua praeditus est eruditione, atque omnijugena scientiarum disciplinarumque omnium cognitione, abunde responderis exspectationi, litterariamque remp. litteratosque omnes beneficio tibi devincies sempiterno. Illud vero te etiam atque etiam oratum volo, ut viro tantum de litteris merito, quam qui maxime, quique me nullis omnino meis meritis benevolentia sua non indignum existimavit, gratias ubi meo nomine egeris immortales, salutem etiam dicas plurimam officiose. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei III. id. Febr. CIↃIↃCCLXIV.

BE-

BENEDICTO CLEMENTI
DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 77

AIn' tu ? in florentiſſima ampliſſimorum hominum atque omnijugena eruditione excultorum corona & conſeſſu , celeberrimam juxta atque impeditiſſimam de *ideis* quaeſtionem ſecundum ſcholaſticae familiae dogmata atque ſcita propugnaturus , hujuſmodi uſurpabis ſermones, ac monſtroſa loquendi genera , ut vel Ennii ſterquilinium ſcrupuloſe rimatus eſſe , vel ſopitos Evandri cineres excitaſſe , jure meritiſſimo exiſtimeris ? Apage , apage , quaeſo , iſtas ineptias, ac puerilia nugamenta . Jam ſingulari D. O. M. beneficio , puriore atque elegantiore fruimur ſermone , rancidis atque obſoletis vocibus vel inter barbaras gentes amandatis , vel omnino valere juſſis. Quare confer te animo ad aureum Auguſteumque aevum , in quo pene innutritus videris, opera atque incomparabili induſtria eruditiſſimi tui magiſtri , ſubacti ingenii viri , quem tibi divinitus obtigiſſe non temere autumo , atque laetor vehementer. Namque tui mihi in re litteraria , ac praeſertim in politioribus ſcientiis progreſſus aeque cari antiquique ſunt ac ſi mea ipſius res ageretur . Quandoquidem vero tuae Nationis conſuetudo , ingenium , atque inſtitutum ita ferunt , ut ſeverioribus ſtudiis ſcholaſtico ritu imbuaris , haud gravatim id patere : verum ita iſtud patiaris velim , ut ne vel tantillum quidem

dem detrimenti capiat institutio , quam hic peculiari praepotentis Dei largitate , ac sapientissimo Patrui tui , sine controversia litterariae reipublicae luminis ac ornamenti , ductu auspicioque videris assecutus. In arenam igitur descende a locupletissimo scholasticarum scientiarum penu copiosus, sed illas nitido , terso , elegantique dicendi modo exprome , ut in scholam phaleratos aurei saeculi sermones, atque latialem puritatem, munditiemque , invitis ac repugnantibus faeculentae atque impurae latinitatis patronis , maxima cum laude invexisse videaris. Si ita feceris, latinae linguae laudes atque commoda afferes, tibi gloriam paries , magistrique tandem tui famae consules , illiusque improbos labores ad irritum minime recidisse evinces. Praeceptori tuo, quem in oculis fero , ac jure optimo plurimi facio , a me salutem. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei III. id. Jun. CIƆIƆCCLVII.

EIDEM. 78

VBi legi atque relegi suavissimas tuas litteras humanitate supra fidem conditas, atque non vulgari eruditione refertas coram hoc lectissimo Melitensi equite jam theologiae sacris initiato, difficile dictu est , quantopere gavisi simus atque laetitia exultaverimus. Et primo Augustei candorem aevi tua in doctissima epistola reviviscentem , fucoque omni remoto splendentem suspeximus. Deinde , quod caput est , morum tuorum elegantiam , munditiem , atque ingenuitatem, pene singulis in verbis, demirati sumus. Namque,

que, absque eo esset, undenam tot tantaeque laudes, quas in me largissime contulisti, profectae fuissent? Ita quidem natura comparatus es, ut, quae unice in te quadrant praeconia laudum, illa, pro ea qua es humanitate, etiam amicis, tuique cultoribus communia arbitreris. Atque, ut ingenue, quod sentio, dicam, inde haud dubie factum est, ut, quas in me congeris laudes, veras sincerasque, omni prorsus sublata suspicione, existimaverim. Etenim, ut ceteras animi tui dotes missas faciam, quibus mirifice supra ceteros omnes tuae aetatis adolescentes excellis, ingenuitate atque candore potissimum ita anteis omnibus, ut primas sine ulla controversia feras. Bartholomaeus Aretius Regius ephebus eques ab ascopera, tui perstudiosus, tibi plurimam salutem dicit. Ex Aedibus Regii Ephebei v. kal. April. CIƆIƆCCLVII.

EIDEM.

QVod tuo lustrico recurrente faustissimo die nihil tibi omnino muneri mittam, quod meam saltem voluntatem, meique animi propensionem indicet, ne mirere. Numquam enim ita a dulciariis Aversanis imparatus fui aeque atque in praesenti. Vel ipsae formicae, quae antehac meas ductiles thecas obsidebant, partim diffugêre, partim fame confectae perierunt. Vix profecto, aut ne vix quidem adducêris, ut credas, me neque a furtulis abhorruisse, quo in tanta hujusce diei celebritate partes meas pro virili implerem. Astaphidem enim nucleis pineis sacrarum Ve-

stalium

ſtalium manibus ſedulo infartam, cujus te cupiſſimum cognovi, ut ſuffurarer, omnem navavi operam, ſed fruſtra fui. Nam, qui primum indiligens ſuarum rerum cuſtos nihil clauſum nihilque obſignatum habebat, ubi contrectantium manus odoratus eſt, arculam corio contectam ſtatim clavibus muniendam curavit. Quare me excuſatum habeas te rogo; neque me tamquam avarum, aut ingratum inſimules; ſed potius meae inopiae, reique dulciariae anguſtiis adſcribas, ſi meo officio defuerim. Illud vero, quod in manu mea eſt, minime praetermittam, Deum ſcilicet Optimum Maximum enixe obſecrabo, ut quem hodierna luce jucundiſſime diem peragis, qua amicorum confalutationibus, qua lautioribus epulis, is perpetuo innumerabilium annorum orbe ſemper laetior candidiorque recurrat. Canonico Bayerio viro ἀρχαιολόγῳ, atque omnigena eruditione ad miraculum uſque excultiſſimo, meis verbis ſalutem plurimam imperties. Michaëlem etiam a me ſalutato diligenter. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei XII. kal. April. CIↃIↃCCLIX.

EIDEM. 80

TE recte valere, laetatus ſum vehementer. Ego quoque valeo! Rhabarbari enim ope e pertinaci capitis dolore emerſi tandem. Ne perpetuo illo excruciarer, non temere verebar. Ita quidem me corripuerat, atque utrumque oculum mihi obſederat. Abſtinentia quid non aſſequimur? Numquam cubitum eo, niſi incoenatus,
&

& postquam Regias nundinas vicies percurrerim, quo obaesum corpus atque in dies ingravescens exerceam. Visne diuturnam vitam vivere, eamque omni penitus morbo immunem? Et parcissimo cibo utere, & corpus exerceto continenter. Librorum, aestate praesertim, hostis esto acerrimus. Nihil officit valetudini vehementius. Quid? frontem caperas, meque increpiturus exsurgis? Apage, quaeso, iracundiam. Consilia quo quo modo dentur, haud desinunt esse bona; licet a non bono proficiscantur auctore. Si olim cibo indulsi liberalius, si in libros incubui acrius; haud id impedimento est, quominus posthac moderatius me geram. Expertus cognosces, qui fuero in posterum. Valetudo mihi in primis curae erit; deinde tui optimi Patrui extemporalia hortamenta locum habebunt: quae si cum salute pugnaverint, tum quid faciam, deliberabo. A me illi salutem plurimam officiose. Vale.

EIDEM. 81

TAnta quidem, hodierna luce, admiratione correptus pene obstupui, cum cymbula convecti Hispanas adventantes naves vidimus, ut nedum, quid scribam, verum, unde initium faciam, prorsus ignorem. Sive enim ad ingentis magnitudinis navigia oculos convertam, quae recte dixerim oppida pelago innatantia; sive ad innumerum pene numerum bellicorum tormentorum, quibus copiose instructa sunt; seu ad militares ministros ipsis Argonautis cum maritimae rei prudentia, tum incredibili animi virtute compa-

 randos,

randos, ut taceam vestes auro obrusso fulgentes, ita rerum omnium copia atque vi opprimor, ut meridiana in luce caecutire videar, ac somniasse, quae vere spectasse numquam diffitebor. Do manus libens, atque abjectis armis, Antonii victoris deque me triumphantis opem fidemque demisse imploro. Epiniciis ipsis non invitus intercro. Io triumphe, Io triumphe, ut saepius aërem compleat, ipsemet efficiam. Sane quidem, quis nisi stipes truncusque, non summis laudibus in caelum efferat (ut ceteras taceam) navem Praetoriam Hispaniarum novo Monarchae transvehendo destinatam? Quis non demiretur Puppim tanta coloris suavitate, tantaque magnificentia atque elegantia architectatam, ut Regiarum aedium speciem formamque prae se ferat? Quis non suspiciat interiora cubicula ductilibus argenteis laminis contecta, aureisque identidem floribus distincta, parietes serico albo auro intertexto ornatos, ipsumque pavimentum serico stragulo obductum? Quis non collaudet classiarios milites opulentis pretiosisque vestibus indutos, reique tormentariae copiam, nobilitatem, splendorem? Quem denique non capiat nautarum comitas, affabilitas, humanitas? Dispeream, ni vel portisculi vilissimum ministerium acciperem, ut illa vectus in Hispaniam transducerer. Quis igitur non Hispanorum felicitatem praedicet tot tantisque divitiis opibusque circumfluentium, praesertim ubi tanto Rege tam magna virtutum omnium supellectile instructo exornatoque potientur? Felices Hispani, feliciorque obaesulus Antonius noster, qui hîc primores laetitiae fructus

prae-

praeguſtat. Quid de te, Benedicte, ſentiam, vel me tacente, intelligis. Neminem ſuae Patriae ſtudioſiorem amantioremque cognovi. Verum tibi intus canis, conceptamque laetitiam ita ſapienter comprimis, ut foras pueriliter effundi minime patiaris. Novi animi tui modeſtiam, aureoſque tuos mores. Quare, quin haec, quae curſim ac ſaltuatim ſcribillavi, aequi bonique conſulas, minime dubito. A me ſalutem plurimam praeceptori tuo, mellitiſſimoque Antonio Hiſpanorum propugnatori acerrimo. Si Joannem Ricçium etiam a me ſalutaveris officioſe, per mihi gratum facies. Vale.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 82

EN librum, quem deperiiſſe non temere arbitrabamur. Inter bibulae enim papyri ſtruem in officina ſcrutaria noſtri negligentiſſimi Janitoris, una cum tua elegantiſſima epiſtola offendi. Quam male conciliatus homo hic ſit, vel hinc facile noſcis. Nam ingens ſalarium auferre non contentus, vel libris, qui huc perferuntur amicorum indulgentia, januam obſtruit, tamquam acerrimis hujuſce Ephebei hoſtibus. Male ſit, quaeſo, nebuloni hujuſmodi, atque utinam ex hominum numero eliminetur! Interim, ut te quanto ocius moleſtia eriperem, nulla interpoſita mora ad te mittendum curavi. Epiſtolam tantum retinui, quam, ubi iterum legero, jam me librum aureum de Phyſica puerorum educatione

legisse putabo. Ita brevibus verbis τὰ πάντα ὀ-σιώδη complexus es. A me Crotoniensi Antisti-ti, totique familiae pene Pago frequentando non impari, nescio quonam fato Amatensi Genti sane quam propitio, salutem Pancraticam peramanter impertitor. Festinanti calamo facito ut ignoscas. Aes campanum jam crepuerat. Meis verbis Maximiliano e rusticatione reduci, & Galiano salutem dicito. Vale.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 83

QVantopere gavisus sum, ubi per litteras mihi significasti te isthuc salvum pervenisse, difficile dixerim. Haud enim temere veritus fueram, ne quid incommodi patereris, cum hiberno tempore tantum itineris suscepisses. Quare primum Deo O. M. gratias ago, uti par est, quod te mihi oculis ipsis cariorem sartum tectum praestiterit; ac deinde mihi gaudeo, tibique gratulor, quod isthic libentissime commoreris. Quidni? Caeli quippe salubritas, aërisque indemnitas saluti tuendae apprime sunt conducibilia. At vero, absque haec omnia forent, quos tibi Deus singulari beneficio excolendos scientiis omnibus, bonisque moribus imbuendos destinavit praestantissimos adolescentes equites juxta atque fumosis majorum imaginibus clarissimos, ii abunde sufficerent, quo beatam vitam traduceres. Vsque adeo enim, cum hic degerent, comitate, affabilitate, egregiisque ingenii dotibus reliquis, faci-

facile omnibus praecellebant aequalibus, ut, quid bene auspicata institutio liberalisque educatio valeant, apertissime ostenderint. Quocirca excelso prorsus animo atque alacri ad opus accingere. Subacto quidem in solo, diligenterque exercito semina virtutum sparges, fructum suo tempore nedum cum foenore, verum etiam ἑκατονπλασίονα redditura. A me illis ubi gratias egeris immortales verbis exquisitissimis, quod mei memoriam, tanto locorum spatio interjecto, minime deposuerint, salutem quoque communicato plurimam officiose; & quod caput est, etiam nomine omnium epheborum equitum, qui eos salutant singulatim amicissime. Neque Marchio Caesar Cajeta ipsos insalutatos relinquit, quin, ut suis verbis seorsum salvere juberem, mihi in mandatis dedit: quodque officium ipsis tibique ab Archinto libenter praesto, etiam Somalia adscribendum curavit. Tu interim vale, ac facito, ut, quem hic diligebas, nunc etiam ames. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. kalend. April. CIↃIↃCCLXIII.

P. S. Quod epistolam jam scriptam, die, tempore, ac loco signatam ad te mittere praeterito sabbato oblitus sim, vehementer dolui. At vero, ubi rem maturius perpendi, non fortuito id contigisse animadverti. Quae enim instabant Paschalia festa haud tibi tuisque Alumnis, uti par erat, fausta atque ab ovis elixis refertissima ab omnium bonorum largitore Deo exoptaveram. En modo non intempestive non mediocri animi mei voluptate fugitivum officium re-

 voco,

voco. Vsque adeo vere dicitur, quidquid obstat, non fere semper obesse. Iterum igitur salvere jubeto, quos ad humanitatem, civilitatemque omnem, Chiron alter, informas adolescentulos, Achillem ipsum Deo juvante superaturos. Rursus vale.

EIDEM. 84

TE isthic laetitiis omnibus exultare ac voluptatibus diffluere, laetor vehementer. Quidni? jamdudum tuae spectatae satis debebatur virtuti ista merces, dolebamque sane multum, quod non meritis honoribus afficereris. Namque satis tritum est atque omnium sermone celebratum effatum: *Virtus laudatur, & alget*. At vero, quod apud homines rudes civilitateque omni destitutos obtinet, id quidem, qui ad humanitatem informati sunt, defugiunt aversanturque. Sane quidem quem fugit, quo semper honore litteratos prosecuti sunt, quove studio litteras coluerunt foveruntque Pignatelli? Quis usque adeo peregrinus est & hospes in hac Vrbe, quin sciat quot quantique ex hac florentissima atque spectatissima gente Heroes, tamquam ex equo Trojano, prodierunt? Id si agerem, ac epistolare argumentum pateretur; elenchum prope infinitum hic adtexerem. Quae cum ita sint, haud equidem miratus sum, quod benigne exceptus merito cumuleris honore, quodque te venatum ducant una cum nobilissimis equitibus, quorum familiaritate & consuetudine quidnam praeclarius aut optabilius fingi potest? Crederis! mini-

minime obstupui, quod pontificali pene coena apud Francavillae Principem cohonestatus ambrosiae ipsi ac nectari haud invideris. Parva, mihi crede, haec atque exigua prae iis, quae Pignatelli litterarum litteratorumque praesentissimi Patroni ac Maecenates posthac dabunt. Haud quidem apud eos virtus laudatur & alget. Imo virtuti litatur, ac debiti persolvuntur honores. Quare macte animo esto, atque haud verere, ne tuae respondeant exspectationi. Crede mihi, illam longe plurimum vincent. Atque id eo magis in animum meum induco, quod te duce atque non poenitendo magistro politiores atque humaniores effecti, quo magis ad virtutis aditum procedent, eo litterarum cultores magis observabunt. Hinc in id toto pectore incumbe, ut quam colebant virtutem, acrius atque contentius colant, litterarumque studiis ita assuescant, ut illa non molestum ac grave onus; verum ludum jucundumque animi oblectamentum ipsa venatione suavius, ipsisque exquisitis Auguralibus epulis sapidius esse existiment. Id si effeceris, metam te attigisse putato. At inquies, numquidnam novi? Marchio Fraggiannius, vir jurisconsultissimus, mortem objit improvisam, quod malum hic nunc cum maxime grassatur. Caeli quippe intemperie per hosce dies aliquot usi sumus importunissima. Notus increbuit saevitie quanta maxima, & imber jam jam erupturus evanuit, non sine satorum pernicie: siccitate enim languescunt. Faxit Deus, ut nubes pluvant exspectatam pluviam! Illuc redeo. Fraggianniana munera varie distributa sunt. Marchio Caval-

cantius juri Regio tuendo, atque Annonae praefectus est. Dux Perrellius in Aulam S. Clarae adlectus est. Januarius Pallantius, qui Campaniae rebus cum gladio praeerat, Consiliarius renunciatus est, inque ejus locum subditus est Ferdinandus Leonius, mihi amicitia conjunctissimus, vir quantivis pretii. Visne plura? A me tuis praeclarissimis alumnis mei studiosissimis salutem athleticam impertitor officiosissime. Qui hic degunt Ephebi Equites omnes eos resalutant singillatim amicissime, neque te insalutatum relinquunt. Vale meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei XVII. kal. Maj. CIƆIƆCCLXIII.

P. S. Romae obiit diem supremum Cardinalis Spinellus angina strangulatus. Quinque tantum diebus decubuit. Ferdinandus ex ejus fratre filius etiam pessime habet, quippe qui stranguria laborat. Archintus, qui mihi scribenti adest, ait Romam virum nostrum medicum jam abjisse ejus accitu. Hic eques tibi salutem adscribit amicissime. Iterum vale.

EIDEM. 85

HVi! tu ruri tam negotiosus, quam in urbe? Anne, amabo te, Scipionem illum, Carthaginiensium terrorem, imperiique cetera praestantissimi exterminatorem imitandum suscepisti, de quo praedicat Cicero, numquam fuisse otiosum, nisi cum otiosus erat; numquam solum, nisi cum solus? Gratulor tibi, qui isthaec meditere; neque miror, quod hanc vitae rationem

nem retineas. Id quidem boni, si non aliud, pariunt humaniores litterae. Nobiscum peregrinantur, nobiscum rusticantur. Verum illud te etiam atque etiam oratum volo, ut mihi meaeque saluti parcas, ne negotiorum copia obrutus aliquid humanitus patiar. Vix enim uno absoluto problemate, si superis placet, en aliud ponitur impeditius, & quod caput est, ex tempore solvendum occurrit. Neque sphyngem domi habeo: & Davus sum, non Oedipus. Proh superûm atque hominum fidem! Qui testudineo gressu hactenus viam mensus sum, tamquam Cereris sacra gestarem, nunc grallatorio gradu illam vorem necesse est. At e diverticulo in viam, & quod instat, agamus. *Pisto* apud Plautum in Mercatore nullam aliam vim notionemque subjectam arbitror, quam *fidelis*, quae vox in nomen proprium villici evasit. Itaque Pistus, graece πιστὸς, idem valet ac Petrus, Paulus, Pamphilus. Id igitur nominis erat Villico, cui rastros coram in manum tradendos Lysimachus mandabat. Quem ad manum habeo Plautum, is commentario caret: unum consului cum notis Variorum; at nihil in illo deprehendi quoad Pistum. At, inquies, cur Pistus? Quod qui primum id nominis nactus fuerat, se hero suo fidelem praebuerat. Si quid melius succurrerit, deinceps dabo. Nunc isthac extemporali interpretatione contentus esto. Ceterum in Vrbe res friget, nihilque omnino novi est. Modo illud tamquam novum agnoscas, quod continentibus pluviis segetes procubuerint, grandines deciderint saxo similes, ita ut lapides pluvisse visum sit (Casertam versus id

acci-

accidit) damnaque multa satis, quae pene luxuriabant, illata sint, nosque domi servemus. At vero illud non parum erexit confirmavitque animos plebium ordinumque jacentes perculsosque, quod praesentissimus hujus Regni Patronus inclytus S. Januarius faustum omen portenderit, nosque bene sperare jusserit. Namque proxime exacto Saturni die in sepro ad Nilum magnificentissime instructo atque exornato coram Primoribus pene omnibus, exteris quamplurimis, qua Hispanis, qua Germanis, ac frequentissimo populo enixissime fervidas preces ad Deum effundente atque urceatim illacrymante, sanguis, qui illuc comportatus fuerat concretus ac saxo silice durior, e regione Capitis collocatus, post viginti, quae vocantur, minuta, statim tamquam recens fusus esset, ebullire atque colliquefieri occoepit. Quanta omnium gratulatio, quantaque gestientis populi laetitia subsecuta sit, tute conjectura facile assequi poteris. Plus enim vice simplici hujusmodi permiro spectaculo interfuisti. Ceteris secutis diebus stata hora idem contigit examussim. Quid igitur nobis non sperandum tanto auspice ac tanto Averrunco? Haud dubie in fines Thracios agentur, quae nobis impendere mala videbantur. Nunc ipsum cum scribo nuntiatur Principis S. Nicandri uxorem, feminam incomparabilem, hesterna die vix una elapsa noctis hora, Casertae diem obiisse supremum. Vix septimum diem decubuerat phlegmate correpta, quod pectus obsederat. Cadaver hac ipsa proxima nocte Neapolim transvectum est, quo hic animae innocentissimae parentetur.

Ejus

Ejus virum dolore externatum ferunt. Proh ancipitia hominum consilia! proh fallaces spes! neque amplissimi quique honores fatum ineluctabile remorantur. Hodie antequam quinta, more Hispano, elabatur, ad Coniclen pergemus sacras exercitationes obituri. Quam sanctum opus aggrediamur, te non fugit. Quare cetera negotia interquiescant oportet. Quid? jam caperata fronte subirasceris? jam ne de te tuaque salute conclamatum putas, quod una tantum hebdomade meis sale nullo condîtis litteris carendum tibi erit? Bona verba, quaeso. Absiste moveri. Si quid temporis, succisivis horis, subripere mihi licuerit, libenter epistolio quam brevissimo scribillando impertiar. Verumtamen illud tibi praedictum volo; nihil tibi exspectandum, quod terrenum sapiat, aut meras nugas apinasque oleat. Vel te isthic pene immenso locorum intervallo a me abjunctum dissitumque flagellorum fragore plagarumque crepitu concutiam ac perterrebo. Tonitrua ingentia maximo bombo per aërem personare tibi audire videberis. En alia res nova. Hodierna luce ad Armamentarium e regione Regiarum Triremium suspendetur Miles e maritimis, qui dum excubabat in Ptochotrophio, disploso sclopo occidit suum decurionem innocentissimum. Prehensum cum rogassent, cur tantum scelus patrasset? respondit, quod suspendio vitam finire avebat. Hodie planissime voti compos evadet. Jam primo mane carnifex furcam depanxerat. Visne plura? A me eruditissimo Principi Michaëli Pignatello, ejusque suavissimis filiis tuae curae

con-

concreditis plurimam salutem nuntiato officiosissime. Quos salvere vicissim jussisti Ephebos equites tuo tuorumque nomine, te tuosque impertiunt salute pugilica peramanter. Vale, meque mutuis apud Deum precibus adjuva. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. idus April. Ann. R. S. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 86

DOlui, laetatus sum; quod meae laudes tibi salivam moverint; quodque istis spectatissimis tuis alumnis pergratae acciderint. Hem! quid hominis es? Anne iterum ad Olynthi integram aetatem te rediisse putas, qui jam fabulam prope peregeris? Vin' tibi crepundia, chiramaxia, aliaque puerilia mittam oblectamenta? In pueros eosque magnis itineribus ad virtutis aditum progredientes laudes ubertim congerantur oportet. Id quamobrem? Ne senticetum atque salebras inibi esse credant, ubi perpetuum ver vernat, nihilque est, quod nôn alliciat pertrahatque. Laudes pueris vice calcarium funguntur: quo incitatius currant, viamque vorent libentius, efficiunt. At vero, cui bono calcar equo pulmonario atque ilia ducenti? Maturatur profecto illi mors, quae lentius advenisset. Tunc cupidus laudum, qui unice illas refugisti? Quae chartae tuis non scatent praeconiis? Astutus! nunc demum sentio, quo tuae spectant querelae. Vberiores expressurus laudes, argumentumque suppeditaturus epistolae, in id descendisti consilium. Percallide profecto, neque id pernego. Verum haud

haud ita prospere res cessit, quin clavus clavo truderetur. Cornicum quippe oculos confixi. At hactenus lusisse satis. Quod vero me benigne rogabas, qui una dictione tabularium aeque atque libraria cella, dithyrambico more coagmentatis compactisque verbis, exprimeretur, id me sollicitum habuit aliquantisper. Verum re mature expensa, ac non sine amicorum consilio, quorum ab ore, uti nosti, pendeo, existimavi non omnino improbandum vocabulum isthic sapienter procusum, scilicet *Grammatobibliotheca*. At vero, si id pateris, aliquantulum immutatum efferrem, nimirum *Bibliogrammatophilacium*, quo suavius concinniusque, ni fallor, evadat. Namque licet utraque clausula idem valeat, tamen posterior praeferenda videtur. Nescio quid grandius sonat, atque se per se magis commendat. Ceterum dicta indicta volo, remque in medium relinquo. Per me utrumvis seligas licebit. Illud vero te etiam atque etiam oratum volo, ut a me excellentissimo Michaëli Pignatello ubi gratias egeris quam exquisitis honorificisque verbis, salutem dicas plurimam officiosissime. Nomine quoque meo, quos ad humanitatem informas dociles juxta atque eximios adolescentulos jube salvere peramanter. Archintus, ceterique Regii Ephebi Equites tuos teque resalutant amicissime. Ex Aedibus Regii Ephebei pridie kal. Majas CIƆIƆCCLXIII.

P. S. Jam epistolam complicanti adfuit, uti solitus est, pro sua humanitate, noster communis amicus Franciscus Daniel, meque disertis ver-

verbis jussit te suo nomine salutare quamplurimum. Iterum vale.

EIDEM. 87

QVod tempus litteris hisce scribendis impendi, id omne de meridiatione decidi. Haud temere enim veritus sum, ne tibi, tuisque quodammodo offensioni forem. Quare eo prorsus tempore amico operam dandam officioque satisfaciendum censui, quo, si corpori inservissem, nullam impietatis notam subissem. Vide igitur, quanti te facio, licet non pro merito: dum enim ceteri, qui hîc una mecum peregrinantur, aliquantisper meridiantur, quo cibum concoquant; ego ingratiis somni, qui a prandio, hac praesertim tempestate, perjucundus est, vigilo, ne meis litteris, vel unius hebdomadis curriculo, careas omnino. Neque ejus me poenitet, neque muto factum. Quidquid enim amico datur, id quam rectissime impensum quamque utilissime collocatum existimetur oportet. Ecquid, amabo te, amico praestabilius, quid jucundius, quid tandem sanctius, secundum Deum, ac parentes, fingi aut excogitari potest? Quin imo, ut verum ingenue fatear, nulli penitus invideo, nisi qui supellectile amicorum eaque copiosa instructus est. Ceterum vel Croesi divitias Attalique decantatissimam opulentiam oculis spectarem irretortis. Sed de his hactenus. Numquid novi, inquies? Nuntiatum est, quod praeterito mercurii die in Coenobio Fratrum Minimorum, quod vulgo vocant ad Stellam, denatae feminae Principi S. Nicandri

candri justa parentaliorum sollemni pompa magnificoque apparatu persoluta fuerunt. Laudavit defunctam e Rostris P. Gerardus de Angelis. Debebatur profecto tantae matronae, cujus memoria numquam apud posteros abolescet, talis tantusque suarum laudum praeco. Nemo quidem ad istam eximiam feminam accessit, quin beneficiis ornaretur, aut indubia spe discesserit fore, ut illis tandem aliquando potiretur. Nos hîc, Deo juvante, non frustra tempus impendimus. Opus, quod aggressi sumus, perfectum iri speramus. Semen enim divini verbi in terram bonam, sedulo exercitam ac magno cum labore subactam, cadere videtur. Quare haud despero futurum, ut uberrimi collocatae operae impensique laboris fructus percipiantur. Illud vero me non mediocriter sollicitum habuit, quod, nescio quo casu, tuae ad me litterae hac hebdomade minime perlatae sint. Non semel rogavi eos, quibus epistolarum cura per orbem est, & nihil omnino litterarum abs te fuisse responderunt. Fortasse accidit, ut continentium imbrium caussa serius solito huc pervenerint, aut perierint. Quod hieme non raro contingit. Vno verbo, servo hebdomadario sedulo mandavi, ne hoc negligeret omnino. Quare te obsecro, ut, cum scripseris, de eo me facias certiorem, & an meae ad te allatae sint. Quid ulterius scribam, haud suppetit. Anxie tuas praestolabar, per quas de more mihi argumentum suppeditaretur. A me tuis alumnis, mihi oculis ipsis carioribus, eorumque egregio non minus, quam eruditissimo Parenti salutem

pluri-

plurimam communicato. Vale. Ex Aedibus Coniclêis XVII. kal. Jun. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 88

QVod praeterita hebdomade ad te minime scripserim, ne mirere, quaeso. Nivanum enim petivi, oppidulum ad CC. passus a municipio Frattensi dissitum, una cum novo Campaniae Praefecto, qui illic manere constituit. Ad sex dies eo loci moratus sum non mediocri animi mei voluptate. Quidni? Quid, amabo te, amico candido ac sincero amabilius, quid jucundius inveniri potest? His accedit, quod vetulam meam parentem jam praevalidam identidem invisi. Quanti illam merito facio, haud te fugit. Quod eam omnibus officiis prosequor, quod munusculis continentibus afficio, cum ceteris satisfaciam, mihi ipse numquam satisfacio. Tantum me illi debere intelligo, quantum vix aut ne vix quidem persolvi potest. Ceterum dolui, quod isthic pedibus labores, sanguinemque miseris, quo intolerando dolori occurreres. Patientia tantum malum qualicumque remedio cedere nescium levius facias oportet. Nisi quod adhuc unum restare vulgo autumant, nempe pecuniae minutionem. Nummosos homines isthoc morbo implicari plerumque existimatur. Tu plus scis, quid facto opus est. Quatuor Altarium festum, quominus de more magno confluentium populorum concursu celebraretur, pluvia impedimento fuit. Crederis! pene nullus abit dies, quin imbres decidant copiosi. Quare, ne ranae evadamus, magnopere timendum est.

Cete-

Ceterum fata haud ita talem passa sunt jacturam, ut non uberrimam segetem polliceantur. Nunc ipsum cum scribo, tanta desaevit tempestas non sine fulgetris ac ingentibus tonitruis, ut aqua urceatim decidere videatur. Qui isthic tempus procedit, & an vobiscum mitius agat, scribe quaeso. A me Excellentiss. Principi liberisque ejus dulcissimis salutem pugilicam. Vale. III. idus Jun.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 89

ABstineto querelarum, iramque effervescentem coërceas, te oro obtestorque. Tantulum ne morae tantam tibi bilem in nasum concivit, teque ceteroqui aequabilem juvenem ita impulit atque commovit, ut, supplosis pedibus, ringereris; mihique absenti nihilque tale merenti saevissima quaeque minitarere? O me miserum! paucarum dieculαrum nec opina mora, quanta de spe decidi, & quot quantisque privatus sum bonis! Vtinam praescissem te meas monstrosas lucubratiunculas usque adeo expetere! Nae ego temporius tuis votis satisfecissem. Quin, ne tabellario quidem exspectato, ingratiis continentis pluviae ingentisque frigoris, ipsemet pertulissem. Merito te amo, quod mea tanti facis, tuaque aestimatione, quae tenebris obruta perpetuo delituissent, clarissimo in lumine collocas. Vtinam plures hujusmodi litterarum fautores exsisterent! O quam bene cum Musarum amicis, Minervaeque asseclis

ageretur! Nemo non omnes ingenii industriaeque nervos intenderet, quo de litteraria Rep. bene pro virili mereretur. Hisce quidem gloriae igniculis excitati minime otio marcescerent. Quisque famae magis magisque studeret, bonique nominis cupiditate succensus, eo dumtaxat spectaret, unde Patriae utilitas, suis ornamentum, sibique gloria pararetur. Perge, quaeso, ita facere, atque succenseas amicis, ubi vel tantillum tuis flagrantissimis votis obsistunt. Namque ita efficies, ut nullus amplius desidiae inertiaeque locus relinquatur. En tua perterritus ira, quae haud dubie Achillea ira acrior est atque implacabilior, alterique Homero nobilius suppeditaret argumentum novi cudendi Poëmatis, ad te mitto nedum Aurelianensem epistolam, verum etiam illam, quam in Antonii Telesii Opera concinnavi. Vide, quaeso, quî tecum ago! Quae imprudens detinueram, cum foenore restituo. Nam, quî alias tuum hians atque inexplebile os obstruerem? Sed Jocorum satis. Brevi plura, serio, & coram. Michaëli Testae, atque mellito Campolongo, ἀληθεστάτως παμφίλοις, atque aurea morum probitate nulli secundis, a me salutem plurimam perquam officiose. O par beatum atque ipsi Pyladi Orestique invidendum! Vale meque devinctissimum tibi existimato.

EIDEM. 90

OMnia epigrammata Marci Mundii τȣ̃ μακαρίτου, qua nuptialia, qua funebria, tum tandem cujuscumque alius generis, qua fieri potuit

potuit diligentia, percurri. Quod in ea quaedam menda irrepserint, dolui. Illud vero me erexit; quod nondum editio erat absoluta. Quare consueto syllabo ad libri calcem apponendo illud curabitur, ut innotescant. Hinc eo consilio elenchum confeci, quem ad te statim mittendum curabo. Quaedam vero tamquam erratis accensenda notavi, quae tamen fieri potest, ut recto talo stare valeant. Idcirco isthaec stellula signavi. Ceterum tibi gratias ago, quod mihi illorum copiam in anteceffum feceris. Tantam profecto mihi eorum lectio jucunditatem peperit, quantam is experitur; qui in aurei saeculi scriptores legendos totus incumbit. Neque illud praetereundum, quod mea sententia, prima laus est in hujuscemodi epigrammatis: nimirum, quod aureus illorum auctor ita brevitatem sectatur, ut nullibi sensus obscuritate infuscetur. A me Marchioni Spiriteo τῷ πάνυ salutem plurimam dicito. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei non. Octob. CIↃIↃCCLXIII.

EIDEM. 91

MVltum te amo, quod oden, quam in Marcum Mundium τὸν μακαρίτην concinnavi, quam elegantissime, καὶ ἄνευ σφαλμάτων edendam curaveris. Nihil certe conducibilius Reip. litterariae praestari potest. Quod vero significabas mirum in modum placuisse Paulo nostro, quod ejus operarum diligentiam atque ἀκρίβειαν laudarim, sic habeas, me non pro merito ipsius dexteritatem juxta atque curam laudasse. Res porro

ipsa loquitur: quotquot enim ex ejus Typographia libri prodeunt, tanta se commendant munditie, elegantia, formarumque nitore atque errorum immunitate, ut jam Batavis editionibus minime videatur invidendum. A me illi salutem multam officiose. Cura ut valeas.

EIDEM. 92

QVantopere nativi soli amor ducat, atque vel invitos repugnantesque pertrahat, qui te vel obiter spectavit, id ei luce meridiana clarius patebit. Namque si quando res tempusve postulat, ut Porta Campana egressus patrios lares revisas, tamquam letheum ebiberis poculum, reditus omnino oblivisceris. Primum id fieri putabam, quod Aulico splendore praestrictus, Primores quosque colere, ambire, ac prensare facillimam arbitrabare viam, quo celerius ad honores evolares. Neque id temere erat. Quanti enim te faciant lectissimi Equites atque apud omnes gratiosi, haud ignorabam. Verum id me injuriâ suspicari animadverti, cum te post Regiae Aulae reditum ita isthic moras nectere amicorum epistolis certior factus sum, tamquam deposita Neapolis cogitatione, parentis in sinu marcescere decrevisses. Sane quidem, quod nunc ex aliorum sermonibus certus dico, vel paucis post tuum abitum diebus affirmare potuissem, ni tantum amicis tribuerem, tantique illos facerem, ut, vel leviter de illis suspicari, maximum piaculum existimem. Statim scriptum editaeque epistolae exempla per certum hominem tibi mittenda, te cura.

curaturum, ut tuto ad me perferrentur, promiseras sanćteque receperas. Verum vix Clementinos fines ingressus promissa praestare ita neglexisti, ut vel boni viri, nedum amici, officia deseruisse videaris. Vix semel mihi salutem adscripsisti, neutiquam facturus, nisi epistolii qualiscumque cupiditate incensus, amiculi meminisses. Tecum habeto, queso, tuum istum morem nescio quid Campani supercilii redolentem, neque posthac amiculos deméreri satagito, quos nihil prorsus commeritos insontesque ludibrio habere statuis, dignosque putas, quos impune aspernêris. Pergito, ut coepisti, urbeque abesto quam diutissime. Montana loca colat, qui ita humanitatem exsuit, ut feras inter innutritus videatur. Nunc demum intelligo, cur hominum conspectum fugitas teque in lustra condis, publicam lucem declinaturus. Quid? si hominum ultionem defugeris, haud tibi dabitur, ut caelestem iram devites. Nonne, vel te confitente, parum absuit, ut aquarum urceatim decidentium copia obrueretere, ni sanctissimi Antistitis comitatu, tamquam validissimo scuto protectus, incolumis evasisses? Cave, quaeso, in posterum ut ita te geras, ne revera graviore perculsus malo ceteris exemplum statuaris. A me parenti tuo optimo amantissimoque salutem plurimam annosque Pilios apprecator officiosissime. Amici omnes te salvere jubent nominatim. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postr. kal. Jan. CIↃIↃCCLXII.

P. S. A me tuo isti Antistiti vigilantissimo sapientissimoque, postquam salutem nuntiaveris

 plu-

plurimam, manum adorato perofficiose. iterum vale.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 93

QVod praeteritis diebus te jubente ad clarissimum Josephum Carullum scribere obfirmate detrectaverim, mecum gavisus sum vehementer. Hem! me vocante atque blande invitante, eo pertrahere impudenter conabare, proh qualem quantumque virum! ubi Mephitis sacra singulas in horas renovantur? Tanto enim tuae Aedes putore infestantur, ut nonnisi continentibus suffimentis, ac non mediocri turis Sabaei vi atque copia repurgandae videantur. Foetor quippe hedera arctius ipsis parietibus, vestibus, ipsique domesticae supellectili, qua affatim abundas, ahaesit. Praeterea, quod peracta funeratione fiebat, usurpes necesse est. Nimirum exverriae tibi sunt indicendae, domusque, quanta quanta est, scopis naviter permundanda. Alias, deinceps Aedes tuas amoenissimo in loco positas, marisque prospectu montiumque praestantissimas, tamquam triste Bidental, vitabimus. At inquies, num familiarica sella, quae jam usque ad summum os impleta, tantum non exundabat, ut ita aeternum maneret, pati debebam? Nonne, amabo te, periculum fuisset, ne tota urbs, nedum domus, exundante forasque erumpente κόπρῳ operiretur? Vt levissime dicam, saltem scaphis non sine praelongo conto utendum nobis foret. Haud ita pudorem

dorem abjeci, ut ista pernegem. Verum, quod interdiu factum est, nonne noctu peragi, nullo ultro citroque itantium incommodo, atque quam celerrime, duplicatis operis perfici poterat? Ita quidem non modo tibi, verum etiam urbis indemnitati consultum ivisses. At, quo, malum, ventrem exoneratum abissem? Quo? ad mare, quo quam proximo uteris fruerisque. Atque utinam tibi isthaec sententia sederet! utique in posterum Aedes tuas, ceteroqui caeli salubritate prospectuque eximias, tutius adiremus. A me Campolongo, Cortesio, Farinae, Magnonioque, quos nedum diligo, verum etiam amo, dicito salutem peramanter. Cajetanus Migliore te officiose salutat. Vale.

EIDEM. 94

HEri pervesperi cum e regiis molibus in altum jactis, quo me deambulatum contuleram, πόδα κατὰ πόδα redirem, mihique exterius iret latusque tegeret eruditissimus adolescens; forte fortuna mihi occurrerunt Andreas Ligorius, Cyrusque, proh quales animae! At ubi tam exspectatus contigit occursus? prope cupedinarium e regione Salientium. Vix tres, quatuorve passus, plus minus, ab illo aberamus. Mutuis de more persolutis officiis, vix illa vulgaria absolveramus. Numquid novi? unde, & quo? quid agitur? qui valetur? Ecce tibi Andreas derepente: qui mihi salivam movent libula illa! quam belle sapiunt, ubi adhuc calent non sine ubere salis aspergine! Amicule, crede mihi, vel sum-

mos digitos lamberes. Audin' quî sartago crepitat sisinnitque? Proh superûm atque hominum fidem! jam nidore conficior. Pauxillulum praestolamini, quaeso; jam huc adero. Nos, quid ageretur, nescii, sermones caedere perreximus. Cum ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον Andreas laetitiis omnibus gestiens catinum attritum eumque decrustatum adfert calidis libis refertissimum. Et, quod caput est, jam ambabus malis unum alterumque devoraverat. Quid facias illis, qui neque aequum bonumque, neque rectum malumque sciunt? Feras oportet, ne quid pejus contingat. Qua de re omnes rubore licet suffusi, quippe qui in medio foro omnibus spectaculo eramus, morem helluoni amico gesturi, confertis tamen humeris, tergoque turbae ultro citroque itanti obverso, festinanter libula frixa comedimus. Comedimus? Vix unum singuli summis labiis attigeramus, cum jam acervatum catinum nedum detumuisse; verum etiam corrasum tonsorisque pelvi mundiorem conspeximus. Proh quale barathrum perniciesque ciborum! vel lupinam famem multis parasangis antevertit. I nunc, atque illi condicito coenam. Certe actum de quovis esset, licet Satrapes fiet. Haec ad te scripsi, non quo amicissimi hominis famae quidquam detractum velim; sed ut Emmanueli, quem oculitus amo, argumentum ridendi ludendique praeberem. Turpe quidem est magistrum cum culpa redarguit ipsum. Amice amantissime, vel me tacente, intelligis, haec a me scripta esse tantum, ut tempus fallerem, tibique ad domesticas res, quam par est, attentiori, quoad in me situm est, levamento forem.

A me

A me Andreae Farinae, Campolongo, Ligorioque, mihi oculis ipsis carioribus, salutem plurimam nuntiato officiose. Cajetanus Migliore te salvere jubet plurimum. Vale.

EIDEM. 95

CRedideris! adhuc meae aures personant suavissimis hesternis sermonibus, inque meam mentem continenter recurrunt, quae mihi elegantiarum juxta atque leporum, charitum, venerumque penu instructissima poëmaria recitastis. Inter dormiendum, modo nuptialium Deorum chorus mihi adstare videbatur, modo ipsemet una cum Pronuba Junone sursum deorsum mihi videbar cursitare, ne quid omnino sponsae deesset; interdum tristissimam Nymphae parentem solari, a qua jam avellenda foret; quandoque Pontificem Maximum affectari videbar confareationem rite peragentem, sponsamque in viri manum sacraque transferentem. Quam bene congruunt diurna nocturnis! quam vere dicitur, dormientes ea passim somniare, quae quisque profitetur, quamque exercet artem! Ne ipse quidem Coëmptionalis ritus meis abfuit somniis. Jam mihi videbar videre libripendem una cum puberibus testibus iisque Quiritibus imaginaria aeris traditione nuptiale foedus jungentem, familiasque familiis nummaria ratione ita copulantem, ut jam ab una profectae gente viderentur. Praeclare profecto mecum ageretur, si in singulos dies hujusmodi virorum consortio, colloquiis, conspectuque frui concederetur. Ita quidem

dem vel illud tempus, quod necessariò quieti datur, vel nobis invitis conducibile non mediocriter nostris animis excolendis atque iterato subigendis experiremur. Deus bone! quot quantaque in remp. litterariam importantur bona per eruditos viros, eosque non perfunctorie in rebus philologicis versatos. Quocumque accedunt, litterata relinquunt vestigia, tantumque sapientiae proseminant studium ardoremque, ut mirabiles sui excitent amores. Quare id quod Divinus Plato tamquam ἀδύνατον desperavit, id exitu comprobatum esse laetor vehementer. Namque per homines sapientes litterisque perfecte imbutos idem efficitur; atque per illos perinde afficimur ac si ipsam sapientiam oculis ipsis intueremur. Praeterea, ut alia desint omnia, nullumque suppetat argumentum, quo res luce meridiana clarior probetur (res enim ipsa loquitur); vestra consuetudo, utinam convictus! eruditique sermones nullo non lepore conditi id evincerent quam facillime. Quare, amice amantissime, te rogo obtestorque, ut identidem (utinam in singulos dies!) tanto viro tamque praeclare de Musis merito stipatus me invisas, ejusque jucundissimo conspectu exhilares beesque. Quod autem serius exspectatione hoc epistolium jampridem rudi manu inchoatum accipias, ignoscas mihi, te obsecro. Ita enim sum, ut, quae inceperim, si forte imperfecta relinquo truncataque, absolvam pene numquam. A me Andreae Farinae, comitate, morum facilitate, doctrina, scientiis disciplinisque omnibus praestantissimo viro, salutem plurimam impertito diligenter. Vale, meque, ut

facis,

facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei id. April. CIƆIƆCCLXII.

EIDEM. 96

POmeridianis horis, uti nosti, ad Coniclea σὺν Θεῷ pergemus sacras de more exercitationes obituri. Bene sit Regi nostro, quem Deus diutissime sospitet, cujus expensis vel animabus consultum imus. Omnino igitur impediar, quominus, tuo lustrico recurrente die, tibi coram, uti prorsus factum oporteret, faustos comprecer annos quovis bono cumulatissimos. Quare si in antecessum implevero officia stato die praestanda, haud vereor, ne non aequi bonique consulas. Quid ni? Ignoras ne maturiore solutione nomina bis rescribi? His accedit, quod has litteras accipies, cum jam inierit festus dies Divo Michaëli sacer, undaque salutatorum jam confertim itare occoeperit. Hebraeorum quippe more festum vespere incoepisse, alteroque jam vertente desiisse, nemo est qui nesciat. Quocirca non est, cur mihi subirascare, licet velis, nodumque in scirpo quaeras, si tibi gratulari festinanter prima fronte visus sim. Exporrige ergo caperatam frontem, litterasque officiosissimi amici excipito, qua solitus es humanitate, mihique jam in Coniclêas Aedes magnis itineribus proficiscenti incolumitatem vicissim, ac veniam erratorum a Deo O. M. precator enixe. Proh quot quantisque σφάλμασι a calce ad caput obruor! At illud doleo maceror que non mediocriter, quod ad ceteras meas noxas tamquam cumulus accesserint, quae nudius tertius

tertius in Andream, Cyrumque sane quam impudenter effudi. Male sit Cupedinariis, libulis, atque fartoribus! Namque absque eo esset, benignius mitiusque mecum apud Deum ageretur. Qua de re, si quid liberius scripsi, famamque amicorum vel leviter laesi, muto factum, palinodiamque ad ravim usque cano. Et, si hoc haud satis esse visum fuerit, vel lingua ipsa, quae chartis illevi, emungam! Verum quid multa? Te deprecatore non sine amicissimi Emmanuelis eximia opera praesentique ope in spem ingredior fore, ut voti compos factus, pacatius tranquilliusque ad animum culpis (heu quot quantisque!) inquinatum expiandum fortiter accingar. Faxit Deus O. M. superique omnes, ut vitiis triumphatis victor ad vos spoliisque Acherontis onustus revertar! A me amicis omnibus singulatim salutem plurimam si communicaveris, per mihi gratum facies. Vale.

EIDEM. 97

VVlnus, quod jam obductum putaveram, recruduisse dolui vehementer. Jam exciderant memoria, quae imprudens adversus Ligorium, Cyrumque scripseram, atque nulla malefactorum conscientia, nullisque furiis exagitabar; cum hesterna die mihi tamquam agmine instructo occurrerunt, dum singulos anteactae vitae actus singulasque cogitationes Deo mihi praeferente facem diligentissime rimabar. Cum enim loca omnia animo lustrarem, quo ut plurimum me conferre consueveram, sive liberiore coelo

frui-

fruiturus, sive, uti non raro accidebat, novas res aucupaturus, cumque omnia tamquam in editissimo loco constitutus attente circumspectarem, en ubi ad Aream, quae ante Castrum Novum explicatur, pervenio, e vestigio obviam habui amicos, quos maledictis prosciderarn, indignabundo similes, atque me torve intuentes. Credideris! obrigui, totisque artubus contremiscere occoepi. Hui! hoc etiam mihi expiandum supererat, & securus tamquam solidatis rationibus quiescebam? me miserum! utinam obtorpuisset manus, cum calamum arripui, quo in benemerentissimos homines censoriam virgulam distringerem! Male sit cacodaemoni, cujus technis praecipue factum est, ut libulorum comestio in medio foro usque adeo probrosa mihi videretur, ut etiam publicis litterarum monumentis testandam, ac dicteriis scommatisque coërcendam existimarem. Quare illos a me etiam atque etiam obsecrato, ut mihi iterum veniam petenti, erratumque ingenue confitenti, ignoscant, noxamque omnem Atheniensium more ἀμνηστίᾳ obliterent expungantque. Quod si fecerint, uti facturos tua praesertim opera non despero, me sibi beneficio obstringent sempiterno. At te Dj perdant eradicentque, amicissime ceteroqui Emmanuel, qui nescio quo fato Ligorium odio odisti Vatiniano! Namque ut tibi risum cierem, teque plerumque subtristem exhilararem, orationis floribus, quoad in me situm fuit, convestivi, quod revera factum non fuit. Ecce novus me pungit scrupulus: dum prudens vito culpam, imprudens in aliam labor, eamque graviorem. Manum igitur de tabula; atque

que illud ob oculos ut habeam diligenter curabo: μηδὲν ἄγαν. A loquacitate quidem exulat sapientia. A me amicis omnibus salutem plurimam. Vale, meque, ut facis, ama.

EIDEM. 98

QVod vel neque hic quidem, quo me contuli hominum consuetudinem consortiumque aliquantisper declinaturus, a scribendo cessem, tibique ceteroqui aedium rimosarum amicisque eo convenientibus non mediocre periculum comminantium instaurationi sedulam operam navanti negotium facessam, teque importune interpellem, ne mirere, te rogo obtestorque. Namque hoc sollemne semper fuit iis., qui mundo valere jusso, tantum ad aeviternas res animum appulerunt. Ceteros quippe omnes ita caducis fluxisque affici autumant, quemadmodum se ab illis nedum pertrahi, verum nec etiam allici, aut potius titillari deprehendunt. De iis quidem loquuntur tanta animi quiete, atque ita ἀδιαφόρως, tamquam si de intermundiis Epicuri, aut de Lunicolis sermo institueretur. Nihil omnino ipsis continenter obversatur, nihil eorum animos afficit, nihil denique est, quod cogitent attentius, quam quod cum aeternali vita caelestique beatitate conjunctum esse videtur. Eo spectant, quae assidue ducunt suspiria, lacrymae, vota, fervidaeque preces. Omnino ipsis sordent, quae terram sapiunt, & tandem aliquando tamquam vestimenta obsolescent. Quare cave, ne meas hasce litteras tamquam in-

intem-

tempestive te adeuntes repellas, easque tuarum aedium aditu intercludas. Illud memento serioque attende, has haud fuisse conscriptas ab ardelione, cupidoque pecuniae; sed ab homine inimico lamnae abditae terris, nummique in arca suspirantis, & ab eo, quem, si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae. Τέτων ὄτως ὄντων, putasne illum Orthostatae substructione commotum iri? Erras toto caelo, si ita animum tuum induxeris. Vtinam omnium bonorum largitor Deus illam tibi mentem immitteret, ut huc pauxillulum venires! proh quanta, momento temporis, rerum commutatio consequeretur! tantum tibi caelestia curae forent, eaque te nedum invitarent, verum etiam raperent licet invitum repugnantemque. Tum quidem Parastatae, retractiones, balthei, διαζώματα, loriculae, caryatides, tophacei collis fultura, exulatum abirent, atque indignabundus statim exclamares: ἑκὰς ἑκὰς ἐςὲ βέβηλοι. Quare, si sapis, tantum cura, ne domus sit ruinosa, alioqui viatoribus periculum, urbique deformitas creabitur, &, quod caput est, multae arbitrio Aedilium obnoxius eris. Cetera Cajetano, communi amico, Architectonices scientissimo, permittito. A me amicos omnes salvere jube, eosque etiam atque etiam rogato, ut me mutuis apud Deum precibus adjuvare minime graventur. Illud vero moneto Emmanuelem, quod: πολλάκις τὰ μὴ καλὰ, καλὰ πέφανται. Haud enim ita horrida μετάνοια videtur, ut tantum Anachoretis reservandam existimemus. Vale, meque, ut facis, ama.

EI-

EIDEM. 99

HAc proxima nocte, tota quidem quanta fuit, omnino non vidi somnum oculis meis. Continenter enim animo obversabatur meo tuum spectrum tantum non moerore confectum, itaque me alloqui videbatur. Egone, qui te volens libensque aedibus meis excepi, amice atque peramanter tibi operam dicavi nedum meam; verum etiam omnium domesticorum, tuoque ab ore pependi, maximo me piaculo obstringi existimans, si vel latum unguem a te discederem; nunc id commerui, ut tuis litteris, maledictis, scommatis, dicteriisque ad nauseam refertis proscissus, omnibus ludibrium debeam, atque despicatui habear? Cumque tandem carpendi vellicandique argumentum deesset (proh pudor!) ut inexplebile cacoëthes quo quo pacto exsatiares, vel faedissime famem depulisti. Ne familiaricam quidem sellam, quam instaurandam permundandamque locaveram, ne urbis indemnitati vel tantillum officerem; intactam reliquisti. Eheu! quae in me non effudisti impudentissime? Tibi nunc ea singulatim objectarem oggereremque, ni pudore retinerer. Vel in caupona, nonnisi honoris praefatione, nominanda forent. Vix haec fatus, cum ubertim, ne dicam, urceatim flere occoepit. Tum enim vero obrigui, ac non temere timui, ne mihi in capillum involaret, meque discerperet. Amice amantissime, te oro obtestorque, ut illud caveas diligentia, qua fieri poterit, maxima, ne, quae somnians vidi, interdiu exitu comprobentur.

Quare

Quare, ne mirere, quaeso, si infrequens fuero, tuisque aedibus abstinuero per aliquot dies, aut potius menses: vera enim subest timoris caussa, quae tantum temporis longinquitate evanescet. Amicos igitur meos omnes tui studiosissimos meis verbis nedum salvere, verum etiam valere jubebis. Vale.

P. S. Si forte ἀκριβέστατος Campolongus in hanc epistolam insurrexerit, a me roges, te oro, ut sibi in memoriam revocet oden XXXI. lib. I. cujus pene in medio haec habent: *daret ut catenis fatale monstrum; quae generosius perire &c.* Jam enim mihi illum videor videre auribus arrectis in eo esse, ut in me censoriam virgulam distringat, atque plagosi magistri ad instar me tremebundum manum ferulae supponere jubeat imperiosus. Vt verum fatear, neminem hactenus vidi, qui aliena scripta eruditioribus atque magis lynceis oculis contemplaretur. A me illi salutem plurimam dicito, &, si quid forte abnorme exciderit, festinanti calamo ut adscribat, etiam atque etiam obsecrato. Iterum vale.

EIDEM. 100

Aisne? Vena, qua hactenus benigne usus es, ita exaruit, ut potius de sicco pumice aquam exprimas, quam a te vel unum Etruscum versiculum extundas? Quonam abiere propitiae olim faventesque Camoenae, quae tibi vocatae atque non vocatae aderant? Videsis, quaeso, te excute: iterum caedito pluteum, caput scabito,

neque parcito vivis unguibus: periclitare, amabo te, num iterum cum illis in gratiam redeas. Licet enim quandoque subiratae aufugiant aliòque avolent; tamen si iterum rite vocaveris, utque tibi ignoscant, enixe oraveris, fortasse exorabis. Femineus quidem furor, ut repente effervescit, atque ultima quaeque minatur, ut res omnino conclamata videatur; ita tamen statim paleae ignis ad instar restinguitur evanescitque. Accedit quod non agitur de laudibus humanis; sed de magni nominis Divo, quem pro lubitu, modo sistes Vlyssipone, modo Patavii, atque id nullis magicis artibus. Quo sane, quid mirabilius fingi potest, aut Venusini Vatis canonibus magis consentaneum? Quod si ad ternadenas gratias, decimasque pullarias animum paullisper adjeceris, ecquaenam non subolescet dicendi seges? Vt verum dicam, illud non mediocriter vereor, ne rerum copia inops efficiaris, tamquam si dubiae coenae assideres. Age, quaeso, calamum arripito, postquam calamario cultro recte exacueris, teque ad opus humeris tuis minime impar accingito. Cura ut valeas.

COMITI PHILIPPO GVIDO

Paulus Moccia S. D. 101

EN tuis jussibus, qua fieri potuit celeritate, &, quod caput est, ingratiis acerrimi capitis doloris, quo mire torquebar, obtemperavi. Obtemperavi autem? quin imo meis flagrantissimis votis cumulatissime praeter exspectationem satis-

ſatisfeci. Jamdudum enim illud impenſiſſime optaveram, ut, qualicumque oblata occaſione, meam erga talem tantumque virum (cui incorrupta fides, juſtitia, abſtinentia, caritaſque erga Patriam quando invenient parem?) meam, inquam, obſervantiam quo quo modo teſtarer. En igitur tibi, hoc qualecumque eſt, debeo, tibique uni me acceptum referre ingenue profiteor. Qua de re tibi, uti par eſt, gratias ago maximas, & quod me potiſſimum tua imperata facere volueris, & quod meam opellam induſtriamque illi dicaverim, apud quem jampridem enixe cupiveram, ut aliquod mei grati animi obſequiique monumentum exſtaret. Quod ſi vero tibi etiam probari hoc epigramma cognovero, tantum laetabor, quam qui maxime. Hugolinus Gannuſius Regius ephebus eques, praeclara ad virtutem indole adoleſcentulus, quique pro aetatis ingeniique modo magis magiſque in dies in ſtudio litterarum progreditur, tibi ſalutem plurimam adſcribit una cum Dominico Venuto φιλοπόνῳ adoleſcente graphidique prae ceteris deditiſſimo. Cajetanus Migliore te plurima ſalute impertit. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal. Maj. CIƆIƆCCLXIV.

Quum

Sive mercatorum fraudibus five curatorum annonae

Incuria feu quod exacto anno meffis pene nulla fuit

Regnum Neapolitanum

Summa rerum omnium inopia

Frumentique difficultate ac penuria tanta laboraret

Vt nedum diuturna caritas acrifque fames

Verum mors etiam ipfa pertimefcenda videretur

Quae jam hac illac qua data porta faeviter ruebat

Ac non paucos elanguefcentes demetere occoeperat

Quod

Marchio Bernardus Tanufius

Ferdinando IV & a confiliis & a fecretis

Divique Januarii cingulo infignitus

Vir prae ceteris ad publicam rem procurandam

Difficillimis perditiffimifq. temporibus

Proprie factus natufque

Ex tranfverfo incurrens provido inexfpectatoq. confilio

Magis magifque in dies ingravefcenti annonae

Malis

Malis adeo calamitatibusque furenter serpentibus
Extremaque omnia comminantibus
Tamquam ferro ignique ad tempus admotis
Sic frumento e longinquis regionibus advecto
Obviam mature eundum curarit
Futuraeque messis indemnitati consuluerit
In singulos quosque Pagos Vrbesque annona distributa
Ordo populusque Neapolitanus
Nec non accolae incolae inquilini exteri
Tali tantoque Viro
Patri Patriae Regnique conservatori
Grates persolvunt maximas
Habebuntque omni vita immortales
Prid. kal. Majas CIↃIↃCCLXIV.

FRANCISCO CARIGNANO

Novolensium Duci

Paulus Moccia S. D. 102

VBi hesterna die in aedibus Goysuetianis per filium tuum, Fratrem Felicem, Melitensem equitem eumque Commendatarium, accepi, te pene jam recte valere, morbumque, qui tibi pedes manusque acerrime corripuerat, jam remisisse, maximam cepi voluptatem. Dolebam equidem nec mediocriter, quod tu, qui musis scientiisque omnibus ita amicus es, ut praeclarissime de illis meritus omnium ore praediceris, morbo sic lecto decumberes, ut iis omnino bellum indicere cogereris. Quo quid miserius, quidve molestius litterato viro, continentique librorum omnium lectioni deditissimo contingere potest? Nae ego numquam te adivi, quin te in libros incumbentem offenderim. Numquam praeterea vespertinis te oris conveni, quo tibi familiariter te gerenti, animumque una cum spectatae fidei amicis, nec non tuis liberis, tui perstudiosis, tuoque ab ore pendentibus, relaxanti, officium facturus adessem, quin melior eruditiorque discesserim. Vix dici potest, quot quantisque leporibus juxta ac succo plenis sententiis dictisque tuos adspergis & tamquam exquisitis embammatis condis pro re nata sermones. Quae cum ita sint, qui non gaudeam, quin imo laetitiis omnibus gestiam, cum te jam morbum reliquisse audio? Cura.

Cura, quaeso, ut valeas pugiliter: nihil enim gratius omnibus facere poteris. Vt talium virorum reliquiae quam diutissime restent, quis non conceptis votis exoptet? A me tuis filiis omnibus, quos ad omnem humanitatem vel ab ipsa pueritia non sine immodicis expensis ac singulari diligentia informandos curasti, ac nominatim Fratri Felici de litteris insigniter merito, salutem plurimam dices, quam etiam Vincentio Ferrario, ac Nicolao Bellio, viris morum candore praestantissimis, meo nomine imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei v. id. Maj. CIϽIϽCCLXIV.

DEODATO TARGIANIO

Paulus Moccia S. D. 103

NE tuis quidem jussibus confirmatus, nec tua singulari erga me impulsus benevolentia, neque tandem morum tuorum suavitate allectus, jam omnino deliberaveram, mitterem ne ad te, quod concinnaveram epigramma. Quanti enim, multis nominibus, ac praesertim omnijugena eruditione, qua mirandum in modum prae ceteris praestas, sis faciendus, probe noram. Quantis porro occupationibus iisque gravissimis distineris, &, quod magis est, litterarum studiis haudquaquam intermissis, nedum valere jussis, quis, amabo, est, quem praetereat? Quae cum ita sint, quo tibi ore sisterem, quod αὐτοσχεδίως fuderam, licet in illum virum faciendum susceperim, qui nullis quamvis exquisitis perfectisque ad unguem praeconiis satis pro merito commendari

dari poterit? Miram diligentiam, animumque vere paternum, quo hoc Regnum impensissime prosequitur, ad posteritatem omnem publico litterarum monumento (utinam semper mansuro!) transmittendum curavi. Quod vero unum duntaxat exemplum ad te miserim, ne mirere. Vnum omnino e multis, quae typis mandanda curaveram, mihi superfuerat. Mirum quam praepropere omnia huc illuc avolarint. Atque hinc facile intelligi potuit, quanti ille merito fiat, quantoque ipsum vicissim Neapolitani omnes amore complectantur. Is enim est, ut probe tenes, qui publico tantum bono studet, cetera que omnia posteriora habenda existimat. Qui miremur igitur, quod ei, si non referenda, saltem habenda gratia, omnes grati esse ac videri connitantur? Cajetànus Migliore te plurimum salvere jubet officiose. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei non. Maj. CIↃIↃCCLXIV.

ANTONIO LEONIO

Paulus Moccia S. D. 104

HEsterna die, postquam abs te abii, qui mihi forte fortuna in Toletana via juxta aedes Perrellianas occurristi, domum recta reversus, statim tua jussa facere occoepi. Duo enim exempla epigrammatis, quod in Marchionem Bernardum Tanusium condideram, in fasciculum complicavi, quo ad te nulla interposita mora perferrentur. Quin & servo, homini satis diligenti certoque, tradidi. Verum nescio quonam nego-

negotiò nec opino impeditus fuit, quominus eadem hora ad te convolaret. At inquies: quorsum isthaec purgatio? Nonne te postridie mane illa missurum promiseras, itaque condixeramus? Sane quidem. At vero me illud magis magisque impulit, ut quam celerrime tuis imperatis parerem, scilicet quod inter loquendum jeceras, illo in epigrammate nescio quid dicacitatis inesse. Crede mihi, tantum abest, ut cuiquam obtrectare voluerim, ut potius culpam omnem, quoad fieri potuit, elevarim, caussis annonae caritatis dedita opera γενικῶς recensitis. Accedit huc, quod quas illic memoravi penuriae caussas, jam publicae Ephemerides, quae hic in singulas hebdomades bis excuduntur, uncialibus litteris diserte expresserant. Quare te etiam atque etiam rogo, ut illud attente legas, &, vera an falsa ad te detulerint, mihi quamprimum significes. Vere ut dicam, sollicitum me habuit dicacitatis quantulufcumque rumor. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei III. non. Maj. CIƆIƆCCLXIV.

CARMINO GERUNDAE

Paulus Moccia S. D. 105

EN fidem, quam tibi hesterna die obligaram, libero; sed serius tua opinione. Pluvium enim tempus imberque pene continens in caussa fuerunt, cur promissum adamussim minime praestiterim. His adde segnitiem meam cessationemque: nihil quidem tam gravate facio, quam exscribere ea, quae semel currenti

cala-

calamo effudi. Haud vereor, ne non hanc meam purgationem accipias, pro ea qua mirifice praestas humanitate. Quod si vero, quam hic complicavi epistolam, sapientissimo Melphitanorum Antistiti legendam tradideris, illud in antecessum moneas te rogo, hanc tumultuario opere confectam fuisse, angustiis scilicet temporis, in quas imperio amplissimi viri, cui repugnare nefas erat, conjectus sum. Neque id adscripsi eo consilio, ut laudes invito exprimam, neque ut laureolam in mustaceo quaeram; sed ut, quemadmodum res se habuit, ingenue tibi significarem. Praesuli tandem vigilantissimo bonoque christianae Reip. ingenuisque artibus promovendis nato a me salutem plurimam dicito; quam etiam pientissimo Orontio, priscae fidei viro, ejusque incomparabili conjugi, beneque moratis liberis omnibus, solidae pietatis virtutisque alumnis, meo nomine officiose ac diligenter imperties. Vale, meque mutuis apud Deum precibus adjuva. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. idus Jan. CIƆIƆCCLX.

EIDEM. 106

TVas litteras, quae mihi nonnisi a coena redditae fuerunt, statim tamquam lectissima Sicula dulciaria devoravi. Neque illud usurpandum censui: σπυδαῖα εἰς ἄυριον. Quid enim illis jucundius, quid suavius, quidve sapidius afferri poterat? Paschalibus officiis vicem Natalitiis faustis ominibus cum foenore reddebas. Quod enim tibi privatim persolveram officium, id mihi nedum tuo nomine, quod mihi quidem satis fuisset;

fuisset ; verum etiam totius Academiae verbis humanissime praestitisti. Quodque caput est, atque summi in beneficii loco ponendum, illius coetus nomine id peragis, cui Paroecus noster, vir omnijugena eruditione excultus, jure optimo praeest. Quare tibi tuisque omnibus sodalibus, ac praesertim Academici consessus προςάτῃ, gratias ago maximas, habeboque, quoad vivam, immortales. Interim ad te mitto exemplum epistolae, quam praeteritis diebus ad clarissimum Comitis Claromontii filium dedi, puerum pro aetatis ingeniique modo praeclare de interioribus litteris meritum. Eam si tua Stentorea voce coram Academicis legeris, tantum mihi gratum erit, quam quod maxime. Neque dubito, quin te libenter audiant, qui me tamquam anserem inter olores perstrepentem patienter auscultarunt, cum adversus Barbeyracium juramenti sanctitatem religionemque pessumdare ac labefactare irrito conatu audentem declamarem. Verum de his hactenus. Illud, quod, nescio quonam maledicendi pruritu & cacoëthe adductus, subdidisti, quoad scribendi modum, haud satis concoxi. At dabis, improbe, poenas. Italum scilicet sermonem selegisti, quo certius signum attingeres. Quibus enim frequentius uteris armis, ea adhibuisti, ne referientem, frustra ferire videreris. Verum neque ita latere tecto pugna discedes. Cum enim aliquantum praelusero armaque eventilavero, lusoriis armis positis, te ad decertatoria, quibus tu a teneris, uti ajunt, unguiculis assuevisti, audacter lacessam. Namque & ego quid Etrusce valeam, vel non sine periculo experiri decrevi.

crevi. Esto, vincar, tecum tamen certasse praedicabor. Te tamen securum nihilque tale cogitantem ad paria comparanda provocabo. Interim a me Academicis omnibus, ac praesertim congressus Patrono praestantissimo, ejusque fratribus eruditione insignibus, salutem plurimam una cum Paschali fausto omine imperties diligenter. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. idus Jan. CIƆIƆCCLXIV.

P. S. Duci Carignano, viro eruditissimo, ac priscae fidei, quorum hominum reliquias adhuc restare laetamur, ejusque liberis Musarum alumnis; salutem meo nomine nuntiabis officiosissime. Iterum vale.

EIDEM. 107

ITane obligatam fidem liberas, ut omnino te nedum promissi, verum etiam tui ipsius immemorem fuisse, non mediocri animi mei dolore compererim? Jam sortitio appetit ludentiumque fervet opus; tu autem in utramvis aurem dormis, tamquam res nihili ageretur! Anne jam tibi mente excidit, quod praeteritis diebus persancte promiseras? Nonne ita cum amicissimo Cosma te acturum recepisti, ut, sortitione instante, voti compos fierem? Quare expergiscere, quaeso, ac ita te excute, nescio quanam de caussa, residem lentumque, ut non contemnendi amici caussae indormisse minime videaris. Cosmam igitur, virum sane comem amicorumque perstudiosum fac quanto ocius convenias; &, quid

quid jam certi exploratique expiscatus sit, sciscitare diligenter. Novi enim hominis sedulitatem sollertiamque. Quod si te itineris labor retinet; adhibe quaeso industrium navumque Victorium, ejusque opera utere. Illo enim internuntio res facilius transfigetur. Te jubente nulla interposita mora Tiresiam futurorum praescium adibit, &, si quid certi est, renuntiabit. Quid quaeris? In id incumbe diligenter, nulla ut mora mihi officiat. Metus erit, ne increbrescente lusorum turba, sortitione excludar. Quantum jacturae Fiscus fecerit, haud te fugit. Utinam, qui Irus sum, Croesus evadam! A me Cosmae, Victorioque salutem. Vale.

EIDEM. 109

EN tibi mei supra quam credi potest studiosissimo, meaeque famae, si qua est, propugnatori acerrimo, volens libensque mitto, quas vehementer flagitabas, nugatorias inscriptiones ex tempore factas, quas casu potius, quam consilio servavi. Nihil omnino in iis offendes, quod lucernam oleat, nihilque elaboratum atque adamussim exactum; sed quidquid in buccam venit, chartis illevi pro re nata, amicorum voluntati morem gesturus. Praeterea hic invenies disjecti membra poëtae, resque nulla junctura atque ordine conglutinatas. Haud enim rebus; sed argumentis, quae ponebantur, operam navandam putavi. Quare te etiam atque etiam rogo obtestorque, ut ea tantum tempori fallendo destines, mihique, ubi illa cursim, aut saltuatim legeris,

legeris, remittas. Quae enim a grammatico viro eoque latinis graecisque litteris vix aut ne vix quidem perfunctorie imbuto scribuntur, haud cedro digna sunt; sed tantum piperis salisque cucullis destinentur oportet. Rides? Verum, qui aliàs districtas in me censorias virgulas plagosorum Aristarchorum declinem, manumque ferulae subducam? Supprime, quaeso, ista diligenter, meisque scapulis consulito. A me Melphitanorum Pontificem Christianae Reip. columen atque ornamentum salutato diligenter, neque insalutatam relinquito Marresianam familiam mihi oculis ipsis cariorem. Vale.

EIDEM. 109

VNciario ne foenore contentus eris, an sordidorum hominum more centesimas usuras exiges? Hoc quidem haud aequo animo patiar, cum tanti non sim, neque tantis instructus bonis, ut tuae inexplebili cupiditati satisfacturum non desperem. Vix enim unis acceptis litteris, jam alteras efflagitas; alterisque acceptis, etiam novis, &, quod caput est, verbosioribus miserrime inhias. Num mea nugamenta meraeque gerrae atque apinae, hujusmodi tibi famem opsonant, exquisitorum salgamorum ad instar, ut nonnisi immodica ciborum copia atque vi depellenda videatur? Prorsus quidem male mecum actum erit, si ita res se habeat. Solidos quippe annos, ne festis quidem, vel intercisis diebus demptis, desudem atque allaborem necesse est, ut ne fame pereas atque eneceris. Verum, qui infini-

infinito labori continentique conscribillandi studio curaeque sufficiam? Jam aetas ad senium vergit, nono lustro pene jam absoluto, vires jam effetae evaserunt, canitieque exornor vel ipsis scapularibus senibus, aut silicerniis invidenda. Accedit quod praepingue corpus atque obesum jam occoepit mole sua laborare, labascentibus fundamentis. Crura enim nimio, quo diffluo, humore intumuerunt. Postremo hisce omnibus, quibus urgeor, incommodis, tamquam colophonem addo, acerrimum, quo in dies divexor, capitis dolorem, ita ut pene jam ἀκέφαλος sim, atque stipiti truncoque simillimus. Quid? ne hisce quidem malis commotus, mei te miserescet, meamque a scribendo cessationem excusabis? Haud certe adducar, ut credam, te tanta morum feritate esse, tamque agresti animo, ut hominem ex homine exsuisse videaris. Quin immo, ex quo forte fortuna te novi, tuamque ad amicitiam mihi aditus patuit, πολιτικωτάτῳ amico auspice atque conciliatore, te semper justo humaniorem, tantaque comitate morumque facilitate praeditum deprehendi, ut nihil magis. Qua de re in spem ingredior fore, ut has, quas hactenus protuli, caussas admittendas existimes, mihique tot tantisque malis afflicto atque perculso nedum subirascaris, verum etiam pro tua, qua prae ceteris mirum in modum excellis humanitate, libenter ignoscas. Mellitissimo, atque σοφωτάτῳ Melphitanorum Antistiti meis verbis salutem plurimam impertitor; quam etiam meo nomine toti Marresianae selectissimae familiae diligenter nuntiabis. Vale, meque tui quam studiosissimum existimato.

MI-

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 110

EXimie licet te amem, tibique faustissima quaeque exoptem; haud tamen nunc me miseret tui, quin & magnopere ringor, cum te *εὐκαίρως κ̉ ἀκαίρως* tuam fortunam audio incusantem. Qua scates nummaria gaza ita tibi ea despicatui est atque pro nihilo, ut non bene cusos nummos asperosque, sed furno incoctas caepas congessisse videaris. Nam tertio quoque verbo suspiras, atque tamquam de te jam actum conclamatumque foret, oculos ita in terram defigis, tristi vultu ad lacrymandum *τεχνικῶς* composito, ut infra Iri fortunam te positum, Iroque pauperiorem esse indicare velle connitaris. Vae misero tibi! Risum moves, cum te jam homines ad commiserationem excitasse arbitraris. Beati quippe hominis opulentique conditio licet artificiose retorridique Aulici more prematur, sponte sua se se prodit, vel ipso invito ac reluctante. Age quaeso, ne te pudeat: quoties te amore impeditum quam occulte, putres patrantesque prodiderunt ocelli? Ne te demorer multis, omnia quam brevissima *ἀνακεφαλαιώτερα* complectar. Aetate integra formaque plusquam virili, tanta amicorum copia coleris (qua re quid praeclarius optatiusque fingi potest?) ut nemo hîc non tibi invideat. Propinquitate tanta muniris, singulari naturae munere, ut, qua fere semper circumfunderis familia, ea vel maximo exercitui comparando satis

esse

esse videatur. Rides? Adeat te quivis, qua lubet hora, vixque tuarum Aedium gradus scandere occoeperit, cum tanta illi ultro citroque adscendentium descendentiumque turba occurret, ut non privati domum se petiisse putet, sed in frequentissimum Orbis terrarum emporium mercatumque se contulisse, arbitretur oporteat. Quid, si familiarius exceptus, in superiores contignationes invitabitur? Medius fidius, ubi incolarum tamquam e lustris erepentium multitudinem viderit, totum Lucullanum collem, quantus quantus est, excavatis forasque eductis visceribus interius inhabitari existimabit. Quid vero, ubi inaudiet eos omnes tibi parere, tuaque in ditione arctius retineri, quam cujuslibet viri Principis obnoxios populos plèbeculamque? Adde his Aedes tuas nobilissimo aeque ac in amoenissimo Vrbis loco positas, ubi scilicet eximius voluptatum investigator Lucullus domicilium locaverat, maximamque anni partem transigebat quam libentissime. Nonne in praesenti quoquè isthuc homines qualescumque, ubi advesperascit, laborum diurnorum molestiam levaturi concedunt? Tu vero isthic, modo fenestris inhaerens, modo ad clathratos foros adsidens, ne messorum ritu vestitus ridearis, itantis turbae non sine barbitis, crotalis, lyris, tympanisque horasque fallentis spectaculo (quo quid jucundius optabiliusque?) uteris fruerisque, inque immodicos risus solutus cachinnaris. Quam male igitur fortunam tibi impensissime arridentem, aut potius famulantem, &, quod caput est, constanter, maledictis oneras exsecrarisque! Vtere, quaeso, ista benigna

N pro-

propitiaque, ne (quod Deus averruncet) adversariam trucemque experiaris. Vin' me audire? Oppedito sordidae argenti cupiditati, ludumque fortunae, aut potius forticulae, purum putumque commentum, stultulis ac maleferiatis relinquito. At enim centum minis ita rebus meis prospiciam, ut in posterum vel locupletissimi cujusque latifundiis minime macrescam. At nescis exigua esca voraces capi pisces, illicioque pictas aviculas irretiri? Heu! quot misere ad hunc scopulum impegerunt navesque fregerunt! Vtere igitur paratis corpore sano menteque sana, amicosque ad te ventitantes, quemque heri vespertinis horis excepisti Josephum Carullum, litterariae Reip. lumen atque ornamentum, memoriaque exprompta ad miraculum usque pollentem, in tuarum deliciarum partem advocato libenter. Tandem, in posterum ita te gerito, ut quid vere laetaris (quod tibi Deus perpetuum propriumque faxit) non quid tristari simulas, prae te feras. Si quid liberius scripsi, amicitiae adscribito benevolentiaeque, qua te prosequor pene singulari. Quid? Summussas, caput moves, mihique minaris? Quin & illud dicere mussitans videris: ridentem dicere verum quis prohibet? Ita habet, manusque do libens. Verum, qui clamantem, *cerasa majoris notae, cerasa majoris notae*, ridet vestitum eleganter tamquam ad forum perrecturum, flabelloque circumvolitantes muscas abigentem, ut prae nimio cachinnandi impetu pene totam concutiat domum, haud ita natura comparatus est, ut amicum, quam dictum perdere malit. Qui enim ita affectus est, ille niger est, illum.

illumque diligenter caveto. Sed jocorum satis. Nunc serio, quod reliquum est, transigamus. Quod calcis est nondum bene exasciatae in summo Balteo, statim corradi jubeto, ne adscensu descensuve imprudentes cespitemus. Amicule, satis pro imperio? Is sum: fer me. A me amicis omnibus salutem impertire plurimam. Vale.

EIDEM. III

QVod uno alterove die a scribendo cessaverim, ne mirere, te etiam atque etiam rogo obtestorque. Haud enim ita factum est, quod amor, quo te jure ac merito prosecutus sum, jam refrixerit, aut quod tua in me promerita vel tantillum obliteraverim (quo quid monstrosius excogitari potest?) sed quia nullum omnino epistolae qualiscumque concinnandae argumentum suppeteret. At inquies, hui quam frigida caussa! Quidquid in buccam, uti ajunt, si chartis illevisses, aeque mihi gratum jucundumque accidisset atque si sententiosam epistolam rebusque ponderosam misisses. Nonne, amabo te, vel quae jocans scriptis mandasti, ita cuncti suspeximus, tamquam e tripode pronuntiarentur? Nonne saepius lectae atque relectae litterae tuae tantum absuit, ut oscitanter exciperentur, ut potius, quo centies repeterentur, efflagitatum sit? Quot exempla sumpta? quot ortae contentiones, quo Α'ρχέτυπον reciperaretur? Haud te fugit, quanto mitis sapientia Carulli, quanto, inquam, opere postulaverit, ut omnium ad se exempla litterarum quam diligentissime mitterentur. Ipsemet

tuis ipsius oculis vidisti quam avide e manibus Campolongi eripuerit binas Vlyssiponenses epistolas, & quam celeriter occuluerit, metu, ne vis vi repelleretur. Quare desinas, quaeso, caussari, quod argumentum desit, quodque vereare, ne joculari scribendi genere amicitiae jura violes laedasque. Pene dixerim, si ita illam laeseris, vel trabali clavo figes. Jocare in posterum, quaeso, otiose, meque vel saevidictis protelato, nedum maledictis proscindito, modo me tuis litteris vel nullo argumento scriptis calamoque currenti oblectare perrexeris. Absit verbo invidentia, mihi sapiunt vel ambrosia suavius. Amice in paucis care, ut verum fatear, tanta in dicendo vales vi atque copia, ut vel immanis quisque atque ab omni humanitate alienus tibi vel invitus manus det, tuamque in sententiam pedibus eat, necesse est. Ita quidem rationibus tamquam turmatim instructis, sapientissimi providentissimique more imperatoris, quaelibet hostis adventantis atque internecinum praelium minantis consilia antevertis, utque vel iniquissimas pacis conditiones accipiat, quam facillime committis. Intermissum igitur scribendi officium, quoad fieri poterit, revocabo, atque tibi amicisque communibus, qui isthuc musis sacra peracturi conveniunt, morem ut geram, posthac cavebo diligentius. Illos igitur nominatim salutato atque officiose meis verbis. Vale.

E I.

EIDEM. 112

ERgo fastorum, nefastorumque dierum, festorum, profestorum, intercisorumque utilissima divisio atque sapientissimo consilio inducta, mihi prorsus inutilis evadet, ac fere numquam ab opere desistere, imo vel pauxillulum quiescere permittetur? Vix enim una scripta epistola est, cum jam alia scribenda emergit, sibique invicem, reciprocante accessu atque recessu, pene perpetua serie eodemque tenore indesinenter succedunt. Nudius tertius jam me omni defunctum labore atque rude donatum putabam, absoluto omnigeni argumenti epistolio non sine diligenti tuae secundae fortunae commemoratione: ecce tibi, novus subortus est atque inopinus amicorum questus (utinam non personatus!) quo tamquam inurbanus carpebar atque eruditae consuetudinis festivique vespertini Chori hostis perniciesque. Cui igitur bono (ajebant) longitudo itineris, furum periculum, continentes pluviae lubricaeque viae, ni epistolari excipimur coenà viresque procuramus? Salve & vale igitur, mellite Michaël, tibique habeto quantum quantum est deliciarum ad Lucullani collis radices. Haud istis ducimur, atque isthuc pertrahimur vel inviti: litteratos litterariae res oblectant: istae ut sint in promptu curato, atque tum te frequentes colemus; alias solitudine maceratus conficièris. Amice amantissime, quantopere me tui misereſcat, tuamque vicem doleam, tibi persuasum esse, nullus dubito. Quanti te merito faciam, ex-

 pertus

pertus nosti. Ceterum vel illud tibi etiam atque etiam videndum atque diligentissime cavendum, ne mihi tantum oneris imponatur, ut tandem succollando impar concidam jure ac merito ridendus. Postremo illud advertas velim perpetua scribendi prurigine ita effervescere ingenium, ut luxuriante praeter modum aestu huc illuc dilabatur, tandemque evanescat. Quare, si, ut identidem scribam, satis habueris, perpetuo litterarum commercio fruêris; sin quotidianis inhias litteris, haud temere vereor, ne citius opinione epistolare officium conquiescat. Vale.

EIDEM. 113

JAm fronte caperata ultima quaeque minaris. Altero quoque verbo ad nauseam usque illud usurpas. Ecquisnam fieri posse putasset amicorum amantissimum hominem, mihique oculis ipsis cariorem ita fidem proditurum, ut nedum infrequentiae, verum etiam deserti officii jure ac merito insimuletur? Vere igitur ajunt nihil tam difficile videri, quin contingat. Proh superùm atque hominum fidem! jam ad ipsum felicitatis fastigium pervenisse stulte credebam, tanti viri consuetudine cohonestatus, cum derepente in ipsissimum miseriarum barathrum me praecipitem actum animadverti. O fallaces spes! o ancipitia hominum consilia! At, malum, qui fieri potuit, ut mutato consilio, amici supra fidem amantissimi Aedes valere perpetuum jusserit? Anne male exceptus? Subuculane mutanda haud in promptu? diligentissima ne mea Soror, cui nihil antiquius,

quam

quam tanti amici cura, illa ne incuriosa comperta? Minime. Ad foros statim accurrit, ubi illum adventantem non sine magna fenestrarum motitatione inaudit. Amice, vin' me audire? oppido erras, neque dubitandum, quin te hypochondriacum virus ita susque deque ferat, ut in fictum hostem cataphracti militis ad instar irruere videaris. Depone, quaeso, quam amice foves suspicionem, tibique persuadeas velim, te apud me tanto esse in pretio, ut neque Attalicis conditionibus, neque Achaemeniis opibus dimovear, quo tuas Aedes tum natura amoenissimas, tum Domini, a quo insidentur, claritudine praestantissimas, valere jubeam. Neque ego is sum, qui amicitiam dissuam, nedum scindam tam facile, quam libenter tu sanguinem, incisa vena qualicumque de caussa, profundis. Utique superiore nocte tantum non obrigui, cum tua in domo ita ἀδιαφόρως mitti sanguinem vidi, ut vix in taberna laniena ad Toletanam viam quidquam simile contingat. Vix enim unius secta vena fuerat, vixque fasciola obligata, cum jam alia exserto nudatoque varicoso brachio, ut sua incideretur, oculis nictabat. Mirum certe fuit, quin cruore a calce ad caput perfusus domum redirem. Qui igitur cruentis spectaculis in dies oblectatur oculosque pascit, haud mirandum est, si ita amicitias aestimet spectetque, ut quavis de causa profundi posse videantur. Utere, quaeso, in posterum judicio tuo; ego vero neque bellici quidem tormenti ictu dimovebor, quo a mea sententia discedam. A me Campolongo, Cajetano, Farinae, Cortesio, Magnonioque ita salutem nun-

tiato, ut me illis tantum debere sentiant, quartum, si Nestoreos annos vixero, vix me persoluturum sperabo. Vale.

EIDEM. 114

JAm me tui memoriam deposuisse rebaris, nihilque amplius litterarum in posterum accepturum sperabas: ita me obfirmate in proposito manere animadverteras. Neque id te falso ad aliquod tempus autumasse aperte confiteor. Ita enim apud animum omnino despnderam; quandoquidem tam male ageretur cum illis, qui litteris fovendis promovendisque operam pro se quisque suam sedulo navarent. Res vero clarior est, quam ut probatione indigeat. Verum enim vero ne ita amicitiae jura violasse redarguerer, deserto inopinanter epistolari commercio, nulla praesertim probabili de caussa, en illud repeto volens libensque, tibique recipio me numquam commissurum, ut deinceps officium requiras meum. Vt etiam desit argumentum, vel illud comminiscar, vel scribam quidquid in buccam, ac veluti per lancem saturam. Obstrepant per me licebit importuni graculi atque cornicentur; nos nobismetipsis canentes, virtuti sophiaeque litabimus. Oppedant, blaterent, crocitentque, nos surda aure inconditos excipiemus clamores. Surdo, mihi crede, fabulas narrabunt. Namque hi maleferiati homines per malefacta ad laudem contendunt; atque si forte contigerit, ut sibi par pari referatur, meritasque subeant vices, Hydrae ritu vivaciores evadunt, atque ex ipsa ruina vires animum-

mumque sumunt. Quid multa? quod ceteri mortalium defugiunt aversanturque, id illi vel conceptis votis enixe exoptant, nimirum nisi si famosi evaserint, eorum nomen oblivione obruetur aeterna. At vero illis idem, quod flammis, usuveniet. Hae namque, ubi crepitabunt fragoreque proximos quosque excutient, libenter conspiciuntur, & nemo non ad illas se calefactum accedit; at simul ac restincto igne defervescent furorque remittet, ventorum vi hac illac dissipantur in tenuissimum cinerem redactae. Vt ut res erit, licet prospere processerit (quod non perraro accidit), numquam tamen id committendum est, unde infamia non temere erit pertimescenda. Sibi consulant ita alii famaeque serviant; ego vero numquam adducar, ut hujusmodi insistens viam ad gloriam dignitatemque me pervenire posse existimem. A me amicissimo Campolongo salutem plurimam impertitor, eamdemque Farinae amantissimo perofficiose nuntiabis. Vale.

EIDEM. 115

HEm! respice te tandem, aliquantisper tibi parce, atque domesticorum negotiorum fasce, quo non parum urgeris, iniquae mentis aselli ad instar excusso, in illud sedulo dumtaxat incumbito, ut, quoad vixeris, bene vivas, teque tibi reddas. Namque si te facilem ostenderis, querelisque omnibus locum reliqueris, haud temere verendum erit, ne tandem aliquando frequentia rerum nimioque onere obrutus, vitae te pigeat taedeatque. Quî enim, amabo

te,

te, feres modo inquilinos efflagitantes; ut statim sellae familiaricae, puteo immundo, fenestrae ventorum vi diffractae, pessulo cadivo, ac postremo pavimento subdiali perpluenti rimosoque consultum eatur? modo parentum tricas, nugas, litesque de lana caprina; modo cerebrosa nupturientium sororum vota, quae si suis rationibus consuluerint, ceterorum perniciem totiusque domus ruinam nihil omnino morantur? Quî, inquam, isthaec feres? Si autem vivendum miserrime est, etiam illud tibi consilium ineundum est, ut, tuis omnibus valere jussis, alio te conferas, quod reliquum est vitae, traducturus. Quod si ita deliberaveris, uti te haud dubie deliberaturum confido, me tibi socium adjungam. Haud enim minus angor curisque domesticis exedor. Vah lepida capitula! si quid laetitiae suboritur, forsque fortuna arridet, ita sibi placent, sibique gaudia vindicant, ut, ne quid foras erumpat depereatve, caveant diligenter. At si quid turbatum est domi, resque minus salvae esse videntur; nulla interposita mora, tamquam omnium vita, fama, bona, fortunaeque periclitentur, id nulli non communicandum existimant. Quippe haud illos fugit, communione non parum minui dolorem curasque edaces. Si, quid consilii capies, me certiorem feceris, sane quam mihi gratum accidet. Namque ipsemet jam eodem inito consilio, ubi aliquid convasavero, te vel Barbaras syrtes, ubi Maura semper aestuat unda, adeuntem sequar quam libenter. A me Campolongum ut plurimum salvere jubeas, te oro obtestorque.

Vti-

Vtinam & ipſe in noſtram ſententiam pedibus concedat! Vale.

EIDEM. 116

QVin domeſticae curae reique familiaris administratio negotium faceſſant animumque torqueant, nemo omnium fortaſſe erit, qui in dubium id revocandum arbitratur. Vt praeteream furum metum, technas ſervorum, inquilinorum fraudes continenteſque queſtus, reliquoſos debitores, aediumque ſumptuoſas inſtaurationes; quid excogitari poteſt moleſtius querulis petacibuſque parentibus, quid illis taetrius graviuſque, ſi ſibi demi ſuſpicentur, quod in alios propinquitate conjunctiſſimos largiare? quid fingetur maledicentius invida ſorore, ſi quam tibi prae ceteris eximiam praecipuamque habueris? Iratae leaenae rictus mitiores prout ea, quae illius rabies dabit. Quid fratre inveniri poteſt moleſtius, quidve improbius, ubi conſuetudine devincitur mala, ſi parce ſumptus ſuppeditaveris? Ceterum, amice in paucis care, ſi paulliſper attenderis, quid boni inde etiam proficiſcitur, fortaſſe iſthaec omnia leviora prae illo exiſtimabis. Et primum quidem queruli, ſed ſtudioſi parentes, nonne id ſedulo curant, ut ne quid tibi deſit? Si ſudore madens domum redis, ut ſubucula ac mantile ſit in promptu non ſine pelvi, quo ſtatim laves; ſi dormitum eundum eſt, ut lectus ſternatur; ſi prandendum, ſi coenandum, ut menſa cibis, ſi non exquiſitis, ſaltem diligenter paratis inſtruatur; ſi tandem amici excipiendi,

di, ut domus tota permundetur. Deinde si forte implicitus morbo (quod Deus avertat) decubueris, quid diligentius attentiusque Matre est? Haec interdiu, haec noctu sursum deorsum cursitat, nihil non agit, ipsa suis manibus cibos parat, praebet, utque comedas, studiose hortatur: tecum assidet, te intuetur, si quid forte nutans indicaveris, numquam defatigatur, tui memor, sui immemor, vel suos tibi addere annos minime refugit, valetudinem cum valetudine vel commutare parata. Quae omnia vel divitiis Croesi minime consequêris, ubi propinquitate destituaris. Et tandem, si quid humanitus contigerit, quid honestius, quid optatius, quidve praestabilius lacrymis tuorum? Nonne miserrima vita ducenda, si indefletus diem supremum obieris? Quid, quaeso te, feris bestiis, quidve gentibus immanitate barbaris differemus? Neque ultima laus est supremum vitae actum laudabiliter conclusisse. Quippe alias illorum histrionum similes deprehendemur, qui, ubi bene pene totam fabulam peregerunt, postremo turpiter deficiunt sibilisque exagitantur. Qua de re te oro obtestorque, ne iratus aliquando plus satis illud inceptes consilium, cujus posthac te jure ac merito poenitebit. Feras oportet, si ferri vis. Iniquius fers, graviora fiunt, quae alias levia forent. At enim, sunt queruli, petaces, putidi, difficiles, morosi. Quid? nonne quandoque morigeros, diligentes, attentos, gnavos, tuique studiosos experiris? Bona quidem commoditatesque si animadverteris, haud ita malis, si qua contigerint, afficieris. At quis tantos sumptus quotidianos feret?

ret? Quod in famulos ancillasque impensum oporteret, id tibi deductum existimato. Quae quidem omnia si tecum ipse attente reputaveris, minime illud constitues, quod ut perficeres superioribus litteris, te etiam atque etiam hortabar. Hui! tu Proteo mutabilior, ac Vertumnis quotquot sunt natus iniquis. Haudquaquam. Quippe curae posteriores plerumque sunt sapientiores. Quare mirandum non est, si, quae scripsi, recantare minime dubitaverim. Haec igitur aequi bonique facito, neque vereare, quaeso, si propositum mutaveris, ne tamquam inconstans insimuleris. Campolongum meis verbis plurimum saluta. Vale.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 117

SI me tamquam verbi immemorem ac reliquosum hominem accusaveris, jure tuo uteris. Is enim sum, qui veritati lito, etiamsi faba in me cudenda videatur. Verum, si tanti apud te sum, ut paucis audiri merear, haud scio an culpam omnem a me avertas. Ad quindecim dies, plus minus, in Municipio Frattae majoris mansi operam navaturus meae parenti letali implicitae morbo, quo tandem divina ope omnino emersit, ingratiis devexae ad senium aetatis. En cur factum est, ut fidem minime liberarim, ac invitus repugnansque in mora restituendi libri fuerim. Pro ea qua es humanitate, haud vereor, ne non excusationem hanc, ni fallor, firmo tibicine

bicine fultam admittas. Praeterea gratias tibi ago, quod mihi ſtatim Epicedium vel Batavis ipſis nitore ac munditie, ut cetera taceam, invidendum miſeris. Vbi enim te vidi ad Spiritus Sancti Portam, nondum me huc receperam a diſceſſione. Mihi gaudeo, tibi gratulor, quod non fruſtra operam tuam collocaveris. Vel maledicentiſſimi haud vituperant epicedium minime contemnendum. A me Maximilianum laudationis cedro linendae auctorem, Marchionemque Galianum, novum exquiſitarum laudum architectum, ſalvere plurimum jubebis. Vale.

BENEDICTO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 118

REvixi, ubi per tuum ſervum a pedibus inventam cognovi epiſtolam, de qua jam conclamatum fuiſſet, ſi in alienas manus incidiſſet. At vero poſtquam illam reſignavi, avideque perlegi, ſtatim expallui, itaque maledictorum ac ſcommatum turbine perculſus cohorrui, ut diu obtutu defixus in uno haeſerim. Jam enim novum malum mihi impendere videbatur, &, ne tergum novis plagis ſuccedaneum praebere cogerer, vehementer pertimeſcebam. Verum ſtatim ac Saticulanos ſales eſſe comperi ab Hiſpano ingenio quam alieniſſimos, animum recepi. Nonniſi triſtitia duce id factum eſſe ſtatui, & neſcio quo meo fato contigiſſe, ut ira in alium fortaſſe

taſſe

tasse evomenda, in me nihil tale merentem effunderetur. Ni enim fallor XII. tabularum caput his verbis concipiebatur: *si quis malum carmen occentassit, capital esto*. Quod congruatne meae epistolae, an non, prorsus ignoro. Jocans enim epistolae meae interspersi solidissima Stoicae disciplinae dogmata; neque egomet commentus sum. Quem enim praeterit celeberrimum Stoicorum dogma: *Sapienti nihil nisi culpam praestandam?* Nonne hinc recte consequitur externa bona nihil prae illa facienda esse? Nonne his positis recte colligitur, vestium curam animi ornamentis posthabendam? At per jocum in femoralia ferrugineum colorem imitantia deblateratum est? Quid? ridentem dicere verum quis prohibet? At per purum putum jocum: esto. Etiam ego per jocum iis, quae lusitando dicta fuerunt, veris solidisque argumentis obviam ivi. Quicumque igitur fuerit epistolae auctor, quae omnino Saticulanum nescio quid prae se fert, fateatur necesse est, neque leges violatas esse, neque legum ignoratione peccatum. Benedicte, qui mihi ipsis ocellis carior es, quem colam litteris etiam longo marium montiumque tractu atque intervallo dissitum, haud jam ut tibi quoquo modo assenter palpemque; sed ut gratum animum qeneficiorumque memorem, qua licet ratione, tibi tester ostendamque, Benedicte, inquam, ad te in hoc gravissimo judicio provoco, quo controversia omni, quae pura pura λογομαχία est, per te dirempta, sejuncti forsitan animi iterum coalescant. Quae mala non peperit capitis vertigo vel una? Vale.

JO-

JOSEPHO CARVLLO

Paulus Moccia S. D. 119

COmmodum hoc matutino litterarium ludum σὺν Θεῷ absolveram, cum mihi a communi amico Michaële Testa traditae sunt litterae Leonardi Cortesii, juvenis ad miraculum eruditi. Avidissime legi, atque ubi cognovi mihi in mandatis dari, quo ad te complicatum Phaleucium perferendum curarem, non potui, quin laetitia gestirem. Ita enim mecum: certe habet: captus est. Quî, malum, tanti pretii illicium defugiet? Imo hamum haud dubie vorabit, sequacique arundini, velit, nolit, parebit. Bono fac sis animo, Michaël, ubi mellita carmina legerit nullo infuscata pigmento, nulloque convestita colore, verum sua se munditie elegantiaque tacite commendantia, tantum aberit, ut flagrantissimis amici votis obsistat, ut potius ad tuas Aedes convolet quam celerrime. Adde his, Josephe praestantissime, ipsius tabellarii dignitatem: quanti pretii vir sit, expertus nosti. Cura igitur, ut amicis satisfacias quanto ocius; alias non temere verendum est, ne desiderio extabescant. Tanti te merito faciunt, atque te nedum diligunt, verum etiam amant. Vale, meque tui amantissimum existimato. Ex Aedibus Regii Ephebei postr. kal. Jun. CIↃIↃCCLXII.

A N-

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 120

NIhil est, cur vereare. Licet neque adhuc Cortesium viderim; nihilominus tamen jam typographicis formis excusa tua carmina existimo. Illa quidem commendavi non vulgariter Dominico Amato Cortesii amicissimo viro. Neque mirandum est, quod hactenus nihil certi hac de re ad te scripserim: res enim lentissime procedit: quanam de causa id fiat, fateor me juxta cum ignarissimis scire. Tandem aliquando delectus est Matalunensis Paedagogus non sine ingenti salario. Virum mihi amicum nec de facie tantum notum delegerunt. Novi enim eum apud Marchionem Galianum. At si quaesieris: cujas sit, & quid vocetur? ajo me prorsus nescire. Carulliana funebris oratio seorsum habita jam promulgata est. Mire arrisit, qua nervosa scribendi ratione, qua munditie atque elegantia. Quantum hac praesertim re Carullus polleat, haud te fugit. Ceterum nihil novi est omnino, quod chartis illinatur. Aestus quam maximos experimur. Balnea mihi nonnihil obfuerunt. Jam tertium diem dolore capitis excrucior non levi. Nunc ipsum cum scribo mihi dolet acerrime. Quare ignoscas mihi te oro, si saltuatim scripserim. A me Alumnos tuos mihi carissimos, eorumque Parentem optimum, ubi isthuc salvus redierit, salvere jube officiosissime. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XI. kal. Aug. CIↃIↃCCLXIII.

EIDEM. 121

REm acu tetigisti. Campaniae Praefectus, cui tantum debeo, quam cui maxime, in caussa fuit, cur ad te praeterita hebdomade nihil litterarum dederim. Quae vero ad me misisti carmina, quibus una cum tuis suavissimis alumnis Fraggiannium jam vita defunctum perbelle atque elegantissime canebas jam typis edita arbitror. Jam inde ab eo tempore, cum domi Marchionis Galiani Cortesius mihi occurrit, numquam illum vidi amplius. Verum id curabo; ut quamprimum sciam, quid illis factum sit. Nundinae, quae ante Regias aedes in singulos annos instituuntur, hoc anno per novum redemptorem & elegantius & magnificentius apparatae sunt. Quidquid scenarum positum est, recens depictum est & ornatius. Duo salientes fontes, qui mediam caveam occupant, ad vivum exprimunt & Maurorum ex Hispaniis expulsionem, & Andromedae per Perseum liberationem. Area insuper prope salientes myrto in triangulum disposita ornatur, ac introrsum hac illac excurrente quam argutissime. Lumina copiosiora quam antehac.. Nundinae igitur numquam non pene innumero Ordinum plebiumque concursu frequentantur. Accedit his spectaculum immanis leonis cicuris, ac canum partim muliebriter, partim viriliter indutorum, qui pene fabulam agunt mutam, quae tandem in festivissimas choreas desinit. Bipedes incedunt, atque ad numerum saltant. Leo ne amplius in nundinis monstretur regio jussu vetitum

tum eſt. Metus enim erat, ne vinculis diruptis damnum faceret, quod alibi accidiſſe nuntiatum eſt. Domino quidem dicto audiens erat, quod illum opio prius ſopiebat. Sane quidem, qui fera beſtia atque omnino immanis cicurari poteſt? Praeterea fabulae extemporales, ſive memoriter redditae adhuc ſteterunt. In ſumma omnia mire perplacent, jucundiſſimumque ſpectaculum exhibent. Heſterna die ad Sebethi aquas lavare occepi. Aqua eo erat tepore, ut incredibiliter arrideret. Verum ubi ter vel quater illic lavero, Pauſilypi cryptam petam. Maris enim aquae ſuccoſis mirum in modum proſunt corpuſque emungunt. Quod quidem contra fit, ubi quis aquis dulcibus abluitur. Humores enim nedum decedunt, verum excreſcunt quoque quam plurimum. Quod in meſſem alienam falcem immiſerim, atque non initiatus illotiſque manibus ad adyta Hygiae acceſſerim, ne mirere, quaeſo. Uſus enim morborumque ſeries, quibus ineunte adoleſcentia non parum conflictatus ſum, me plura docuerunt. A me excellentiſſimum virum Principem Michaëlem hujus ſaeculi ornamentum, ejuſque cariſſimos liberos plurimum ſalvere jubebis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei poſtr. idus Quintil. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 123

QVid novi scribam, haud omnino suppetit. Majore in Ecclesia Novendialia peraguntur, quo meritae D. Januario rependantur gratiae, jam nimbis remotis continentibusque imbribus coërcitis. Parum enim absuit, quin, quae Deus providentissimo consilio dissociata voluit elementa, iterum amice conjungerentur. Messis fortasse copiosa erit. Qui enim deciderunt imbres, saltem in nostra Campania, haud ita obfuerunt satis, ut illa corruperint. Prima instantis mensis Dominica die Rex noster Neptunia regna beabit. Cymba quam magnifice structa atque instructa, Primoribus Aulicis stipatus, ante retroque aliis navigiis, tum Praetoriis militibus, ac equitibus cubiculariis, tum Regio famulitio oneratis, comitantibus non sine lectissimis symphoniacis totum Pausilypi latus non semel sursum deorsum adnavigabit. Jam mente auguror quinam populorum concursus sit futurus. Hoc spectaculum plus vice simplici repetetur. Si tempus ac mare arriserint, vel beatissimis minime invidebimus. Vel Maronis, Actiique Sinceri Manes tanti Regis conspectu recreati respirabunt. Quam complicasti epistolam statim ad tuum germanum perferendam curavi. Quos amice salutasti, te tuosque resalutant officiosissime. Meo nomine eruditissimum Principem, ejusque incomparabiles filios, Musarum alumnos atque delicium, salvere jube peramanter. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. kal. Quint. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 124

QVod ratio, qua vocabulum bibliothecam juxta atque tabularium expressurum cudendum atque fingendum duxeram, eruditissimo isti Principi viro probata sit, vehementer laetatus sum. Quare te etiam atque etiam obtestor, ut illi a me gratias agas immortales. Nihil profecto mihi accidere poterat jucundius nihilque optabilius. Atque hinc potissimum mihi dignus invidia videris, quod apud tantum virum nedum domicilio ac communione mensae fruaris; verum etiam ejus sermone & consuetudine exhilareris. Macte igitur esto tanto bono, & fortunam ferre discito. Namque si Deus tuis arriserit laboribus eosque fortunaverit, hoc est, si quos ad humanitatem informas adolescentulos proprio quodam naturae munere ad omnia magna factos, ii pro tuae industriae atque navatae operae modulo in litteris profecerint, jam animo auguror futurum, ut tecum praeclarissime agatur. Acerrimo ingeniorum aestimatori operam tuam locasti. Quî factum sit, ut huc scribendo devenirem, ego quidem nescio. Illud tamen scio unum, me veritati litasse, neque id fecisse, ut auribus servirem. Haud enim te fugit quantopere ab omni assentatorum genere abhorream. Ita enim natura comparatus sum, ut quae sentio ingenue dicam. Quorsum haec? ne, quod omen Deus avertat, assentator audirem. Quare haud verendum tibi erat, quippe qui me probe nosti, ne blandis duplicis Vlyssei verbis a proposito avocarer.

Peli-

Peliden alterum, si recte rem putare volueris, me dices cedere nescium. Quiesce igitur, si sapis, atque in utramvis aurem dormito. Surdo verba faciet, aquamque cribro haurire conabitur. At haec fusius atque iracundius, quam volueram. Proximo lunae die, qui jam effluxit, sacris exercitationibus Conicleis coronidem imposuimus. Illinc, ne recta domum reverteremur, longiore itinere Arvum emortuale, omnes visum abivimus. Illud certe spectaculum omnino labefecit animum, quem jam aeviternarum rerum commentationes non parum perterrefecerant. Adhuc mihi ante oculos obversantur ossa craniaque carnibus enudata, tantum hiulco ore candidos dentes ostendentia, atque duo lignea cadavera, quae in vestibulo prostant, ad vivum efformata. Haec aeruscatorum vice funguntur, quippe quae manibus tenent duo glossocomia tamquam ab introeuntibus stipem postulatura. Ceterum non potui non suspicere miram Architecti sollertiam. Tot enim in dimensiones agrum totum dispescuit, quot singulis totius anni diebus respondeant. Hinc cadavera, quae anno ineunte infossa fuerunt, nonnisi anno vertente effodiuntur; quae tandem in ossuarias altissimas fossas specuum speciem praeseferentes jaciuntur numquam postac eruenda. Sapientissimum sane consilium, ac urbis indemnitati caelique salubritati quam conducibile. Vtinam prius illud inivissent, quot quantisque malis obviam itum fuisset! Verum praestat sero, quam numquam, uti vere ajunt. Heus tu, heus, inquies, quo, malum, excurristi, quo tuae te furiae praecipitem abegerunt?

 Siste,

Siſte tandem, ſiſte gradum, ac deſine dicenda tacendaque effutire. Ira eſt, imprudens feci, neſcio quonam aeſtu, communis boni ſtudio, abreptus. Harpocratem me dices, te indicente poſthac ne mutiam quidem. Silentio haud dubie nihil utilius. Numnam taciturnitas, aut Diplois, etiam ſiccos ſole referente dies, quidquam obfuit? Tritum adagium eſt notumque lippis ac tonſoribus. Quocirca tibi meritas ago gratias, quod tempeſtive me monueris. Deinceps, ne quid liberius chartis illinam, ſedulo cavebo. Tandem illud pergratum mihi fuit, quod fabulae per iſtos eximios Adoleſcentes equites peractae ſteterint, ac tota plaudente cavea exceptae atque ſpectatae ſint. Id exercitationis genus mirum quantum adoleſcentiae formandae prodeſt, &, quod caput eſt, una fidelia duos dealbas parietes. Nam illorum inſtitutioni ita proſpectum is, ut nihil ſupra; & animum occupationibus delaſſatum remittis aliquantiſper. Perge, quaeſo, ut coepiſti: me praede atque vade munere tuo defungêris laudabiliter. A me iſti viro Principi Procerum ornamento, ac litterarum litteratorumque praeſidio, ejuſque ſuaviſſimis liberis, quos nedum diligo, verum etiam amo, ſalutem dicito officioſiſſime. Archintus jam colligit ſarcinulas Patrios reviſurus Penates, teque tuoſque & ſalvere & valere jubet. Proh qualem quantumque adoleſcentem amittimus! Paternonius jam renunciabitur Succenturio cohortis Ruſcinonenſis. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei XII. kal. Jun. CIƆIƆCCLXIII.

P. S.

P. S. Lituras, precor, verbaque partim mutata, partim suppleta, adjecta, sublata, atque inscripta aequi bonique facito. Domesticae angustiae licet non gravissimae, cur ita fieret, in caussa fuerunt. Ne animo concidas, quaeso: jam ex illis divina ope emersimus. Iterum vale.

EIDEM. 125

QVod jam praevideram, accidisse revera atque exitu comprobatum esse, dolui vehementer. Ad paucos dies me rusticatum ivisse una cum Campaniae Praefecto scripsi jam, teque certiorem feci, statim ac mihi licuit huc reverso. Hoc in caussa fuit, cur de more meae tibi litterae minime redditae fuerint. Verum illud advertas velim, quod vix huc me recepi, cum nulla interposita mora meo ut officio satisfacerem diligenter curavi. Ni fallor, vel illud tibi significavi, quod die festo quatuor Altarium, cum jam populus confertus esset, totamque Aream, quae ante Castrum Novum explicatur, impleret, derepente accidit. Nimirum talis tantusque imber nec opinus decidit, ut supplicatio, quae jam ad duo Altaria processerat, interrupta constiterit, populusque huc illuc immensam pluviam declinaturus aufugerit. Quid vero die lustrico Regis nostri, quem Deus sospitet, factum fuerit, propterea scribere praetermisi, quod nihil novum, nihilque insolitum animadverti, quod scribi oporteret. Nisi te illud tamquam non vulgare percellit, quod primi quique Equites, & qui honorificis titulis insigniuntur, Aureis pene omnes

carru-

carrucis conveсti, magnoque famulorum Ephe-borumque ſtipati comitatu, ditiſſimas acuque pi-ctas veſtes gerentes, eam prae ſe tulerint ſpe-ciem, ut triumphanti duci Deliis foliis ornato, urbemque aeternam ingredienti quaſi adſimiles viderentur; libenter ſcripſiſſem, ni tu, qui hac in alma urbe natus es, iis ſpectaculis innutritus eſſes. Ceterum, ſi his, atque hujuſcemodi tenê-ris, te in poſterum hiſce narrandis vel argute te conficiam. Archintus jam profectus eſt, quanto meo cum dolore, tute conjectura aſſequi pote-ris. Magnum hîc ſui deſiderium reliquit, quod tantum temporis diuturnitate (quid non tempo-re fit levius?) fortaſſe lenietur. Te ſalvere atque valere juſſit. A me Principi Pignatello, hu-juſce ſaeculi ornamento, ejuſque auro contra non caris liberis, ſalutem impertire plurimam officio-ſe. Vale, meque ama. Ex Aedibus Regii Ephe-bei xv. kal. Quintil. ᴄɪↄɪↄᴄᴄʟxɪɪɪ.

P. S. Drama, quod nunc agitur in Regio Theatro, mirifice ſtetit. Editum aſſerunt a quo-dam Metaſtaſii diſcipulo. Armida illi nomen eſt. Pulchre quidem procedit, dictioque pu-ra putaque Etruſca eſt. Grex quoque ſtetit. Et quod caput eſt prima pſaltria, cui nomen Gabriel, tanta in ſtudia populum ordineſque ſcidit, ut non jam ſcenica res, ſed opes, fortu-nae, vita, regnum denique ipſum agi videatur. Vox illi quam clariſſima eſt, eamque ita modu-latur (muſica quippe apprime callet) ut luſci-niae cantum, ipſoſque cygnos (ſi unquam ceci-nerint) longe plurimum antecedere videatur.

His

His accedit quod forma haud illiberali praedita sororem quoque quam venustissimam circumfert non sine pulcherrima Cosmeta. Hui quot quantasque turbas dederunt! O tempora! o mores! quam rectius, si in haec tempora incidisset Romanae eloquentiae Princeps, exclamasset. Et tamen ita res habet. Virtus omnino friget, & scenicum vilissimum genus laudibus in caelum effertur. Consule quaeso boni isthaec. Jam dolore disrumpebar. Iterum vale.

EIDEM. 126

Binae ad te perlatae sunt litterae, at diverso tempore datae. Alteras quidem dederam XIII. kal. Mart. & has ad Fabricium meum, cui de elegantissima Etruscorum carminum versione gratulabar; alteras vero a. d. VII. kal. Mart. quibus me tibi purgabam, cur non semel ad te scribere intermisissem. Quiesce igitur, neque amplius sollicitère, quaeso: nihil omnino litterarum periit. Illud vero libenter fateor mihi pergratum fuisse, quod tantopere de re tam parvi momenti laboraveris. Non injucundas tibi illas accidere liquido cognovi. Quod vero tam diligenter amantissimi eruditissimique Fabricii cessationem excusares, nihil erat. Haud enim me fallit, quanti ab ipso fiam. Teneat, quaeso, quem instituit, cursum, metamque fac, te praesertim adjutore ac monitore, laudabiliter attingat. Nicolai Clenardi grammaticas institutiones eruditissimas juxta atque graecae linguae addiscendae accommodatissimas magno in pretio

fac

fac habeas. Quam igitur illarum emendarum occasionem significasti, ne committas, te oro, ut e manibus elabatur. Tui spectatissimi Principis procuratorem neque dum vidi umquam, neque de facie novi. Iterum igitur urge, ut coëmptos libros meoque in cubiculo jampridem residentes petat, & ad te quamprimum mittendos curet. A me excellentissimo Principi, ejusque liberis omnibus, ac nominatim Fabricio salutem plurimam. Vale.

BENEDICTO CLEMENTI DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 127

VBi hoc matutino calamum arripui, ut ad te scriberem, non mediocri timore correptus sum, manusque pene obtorpuit, veritus, ne ipsemet meo me gladio jugularem, & volens libensque arma suppeditarem, quibus ipse confoderer transfigererque. Haud enim me fugit, quanta diligentia meas epistolas custodis servasque illo in armariolo, quod ex Americano odoroque ligno conficiendum curasti. Verum mea in te observantia singularisque tua, qua me licet immerentem complecteris, benevolentia, omnia timoris repagula perfregit, impulitque, ut de more, quidquid in buccam venit, conscribillarem. Numquid novi, inquies? Vetera omnia, ac vulgi sermone celebrata. Ventralium officina friget: praeterita tantum recoquit. In Borussos omnium audacissimos debacchatur, illisque mala omnia pre-

precatur. Quod temerarium inceptum veluti obſtetricando foveant ac proſequantur, angitur animis furitque. Ego vero illud doleo, quod re veſtiaria prorſus deſtitutus, pannoſus obſituſque ſum, &, quod pejus eſt, pecunia rerum omnium domina ac Regina deficior. Nummuli enim quaſi transfugae a me defecerunt, aliena caſtra ſecuti. Faxit Deus, ut proxima ſortitione nummoſus evadam. Haec profecto victoria immane quantum Boruſſis triumphis antiſtaret! Ceterum illud me reficit recreatque, quod te tuumque bene nummatum (praefiſcini) praeceptorem recte valere ſciam. Quid enim gratius, quidve jucundius amico licet anguſtiis oppreſſo, adverſaque fortuna afflicto contingere poteſt? Quod igitur bene valeatis, cuticulamque ſedulo curetis, gaudeo; quod vero tempus fructuoſe impendatis, publicoque bono ſtudeatis, boni civis officio functi, triumpho. Quare etiam atque etiam vobis commendo apes, induſtria animalcula reipublicaeque utilia; utque illarum dominia, ſedes, diviſiones, Regiminis naturam, earumque in cicures, feraſque poſitiones inveſtigetis, vos oro obteſtorque. Crabrones, quaeſo, fucoſque, favorum peſtem perniciemque, perſequiminor. Hi vivere rapto, alienoſque depaſci labores, in deliciis habent. Verum illud vos monitos volo, ut Rempublicam apum, taeterrimum peſtilentiſſimumque librum turbulento ingenio non ſine cacodaemonis ope excogitatum, atque huc advectum, cane pejus & angue declinetis. Relinquite illum iis, qui ſtatim civitate donarunt, ſuumque loqui ſermonem docuerunt. Vix dici poteſt, quantum

novis

novis rebus ſtudeant, quantumque iis delectentur. Vtinam nova irritamenta malorum ſuos intra fines continerent! In dies in id operam dant, ut exteras nationes invadant in iiſque radices agant quam altiſſimas. At inquietis, ſatis pro imperio haec pronuncias, Ariſtarchique perſonam ſuſcipis tuopte ingenio, ac tamquam pro tuo jure. Ita quidem: atque audaciae notam minime deſugerem, ſi pernegare auſim. Verum meus in vos amor haud patitur, ne, quod ſentio, aperte dicam. At tanto parcere potuiſſem labori, cum iſta probe calleatis. Verum monita ſive tempeſtiva, ſive intempeſtiva ſint, numquam obſunt; imo ſi quid forte mente exciderat, in illam revocant, &, quominus in poſterum elabantur, impediunt. Manus igitur volentes libenteſque detis oportet. Ecquis veritati luce meridiana clariori reluctabitur? Pergite, ut coepiſtis, meque ſive εὐκαίρως ſive ἀκαίρως monentem ſi antea diligebatis, nunc, ni grave eſt, amate. Valete, bonoque publico ut inſerviatis, curate diligenter.

P. S. Haec non alio conſilio ſcripſi, quam ut me jam maledicendi finem feciſſe cognoſcatis. Increpationes enim ſale ipſo acriores tandem id effecerunt, ut dicteria, & quidquid eſt jocorum defugiam exſecrerque. At vero vos ſedulo cavete, ne mihi imprudenti aliudque agenti calcaria admoveatis, eaque mihi invito exprimatis, quae ſim non ſine corpuſculi maceratione defleturus. Iterum valete.

EI-

EIDEM. 128

FRactum potius illapsurum orbem credidissem, quam eam se mihi dari occasionem, ut in Turcum tuum ingenti mole formidandaque specie Molossum calamum exacuerem, maledictisque incesserem. Et tamen ita accidit, itaque res tulit. At inquies, quid brutum animans tantum commeruit, ut per te diris devoveatur, dignumque existimetur, ut in tenebricosa Tartara retrudatur? Numquid ovilia furtim transiluit, oves devoraturum? Numquid tanta est ingluvie, tamque insatiabili fame exagitatur, ut nedum catulos mordicus arreptos dilaniet ac discerptat; verum etiam in homines ipsos irruat ac feratur? Quandoque, inquies, sed perraro, quosdam ad me ventitantes nec opinos retro invasit, permodica vestium jactura, integro corpore intactoque. O quam belle lepideque taeterrimi Turci caussam agis! Quasi pro nihilo sit habendus metus, quo concutiuntur, quibus hujusmodi vere pertimescenda damna contingunt. Ludus igitur jocusque existimabitur, si quis sclopetarium tubum bene pulvere pyrio plumbeisque globulis infartum explodat, & adversarium forte fortuna minime humi prosternat. Quot quantosque legimus sola mortis periculique comminatione exanimatos? Imo si somniamus aliquid triste funestumque, vel ipsa timoris cogitatione expallescimus. Vide ergo, Benedicte, ne nimio ingentis Turci amore decipiare. Effere Turce atque δακρυχαρὲς cave, ne forte me imprudentem invadas: te

te enim quadrupedem constrictum tamdiu pulsabo, donec furvae Proserpinae te exanimem sistam. Vale, meque ut a Turci insidiis sartum tectumque praestes, curato diligenter.

EIDEM. 129

TAndem aliquando Martorellius vir ὁ πάνυ fidem liberavit. Ego vero vel hac ipsa vespera promissa praestitissem, tuisque votis satisfecissem, si, qui perferret mihi concredita scripta, adfuisset. Vix credibile est, quantum timoris omnibus incusserit tuus ingens Molossus nomine Turcus. Nemo est, qui non declinet tuas aedes tamquam triste bidental. Neque pecuniola, nedum promissa, verum etiam numerata, nostrae culinae mediastinum pellicere potui, ut isthuc veniret. Vide ergo quantopere metuitur tuus carissimus Turcus, ut prae ipsius timore ipsa pecunia, rerum omnium domina, negligatur! Sane quidem, quis non totis artubus contremiscat, cum ille sive totam viciniam horrendo complet latratu, sive ardentes intorquens oculos fenestrae inhaeret tamquam curiosius animadversurus, extraneus ne sit, anne domesticus hospes qui tuas aedes ingreditur? Cerberum igitur trifaucem domus tuae custodem, vel ad Tartara amandato; aut catenis ita constringito, ut nullum omnino ab illo periculum metuamus. Haec in caussa fuerunt, cur Martorelliana Apologetica serius accipias, quam par erat. Siste ea tuo φιλέλλην Patruo, atque auctoris nomine salutato perofficiose; quem si meis etiam verbis dili-

diligenter salutaveris, per mihi gratum facies. Joannem Riccium virum praeclare de Anglica lingua meritum a me salvere jubebis, ipsumque rogabis, ut ista eruditorum Hellenistarum ultro citroque scripta libenter accipiat. Vale, meque ama.

EIDEM. 130

VIx Conicleis aedibus relictis, octavo die jam praeterito, ubi huc perveni, nihil aliud mihi pensi fuit, quam ut ad te has, quales eae cumque sunt, litteras darem. Neque id pro nihilo habendum puto; non quod officium exaggerem meum, adeoque laudes abs te exprimam; sed quod non una mihi fuit exhaurienda difficultas. Primum theca atramentaria jam exaruerat, itaque spongia coaluerat glutinoso loliginis succo jam compacto coactoque, ut neque aqua affatim infusa, neque aceto molliri potuerit. Calami scriptorii ita punctim discesserant, ut trifidam Cerberi canis linguam exhiberent. Tandem papyri inopia me pene a proposito scribendi deterruerat; cum forte fortuna haec mihi charta occurrit potius piperi & caryophyllis involvendis apta, quam epistolis conscribendis. Vide quot difficultatibus praepeditus ab incepto non destiterim. Qua de re me excuses te rogo, si characteribus pene inusitatis inhaeserim, si bibulam chartam adhibuerim, tandem si lineas sursum deorsum procurrentes, ad instar paralysi laborantis, tremula manu duxerim. Quin imo, quae tua humanitas est, miraberis, quod ingra-

tiis tot tantarumque angustiarum, haec quoquo modo chartis illeverim. Accedit quod manus praesertim dextera continenti flagrorum tractatione, pugnorumque ingentium inflictu delassata vix calamum quamvis levissimum libere stringit ducitque. Brachium enim una cum lacerto tamquam frigore affectum continenter tremit ac subsultat. Quin hanc excusationem accipias, nullus dubito, praesertim cum haec expertus saepe noveris. Haec pauca cursim; coram plura. A me salutem Michaëli plurimam. Vale.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 131

PRaepropero Antonini adventu, ne turbere quaeso. Cupiditas enim, qua mirifice incensus sum, legendi libri, quem, paullo antequam sol umbilicum attingeret, te mihi commodaturum pollicitus es, id effecit. Neque mirum: quanti enim momenti educatio sit, tu qui jam paterfamilias es πολύτεκνος, quique mira prudentia ac non vulgari disciplina ceteris exemplo es, qui liberis sit imperandum, tu, inquam, probe nosti. Qua de re & illud spero fore, ut mecum mitius agas, si festinatione tanta, quod promisisti, efflagito. Namque & ego, nullis meis meritis, epheborum equitum educationi quodammodo praesum, utque vis insita virtutis doctrinâ magis magisque augescat mihi opera navanda est non indiligens. Hinc nullus lapis mihi non movendus nihilque intentatum relinquendum, quo illa

illa conquiram omnia ac naviter vestigem, quae tanto muneri pro dignitate sustinendo conducibilia existimantur. Quidnam vero, amabo te, laudato libro utilius, quid fructuosius, quidve praestabilius in publicum emitti poterat? Rem acu tetigisse videtur πολυθρύλλητος auctor, nihilque omnino posthabuisse eorum, quae ad solidam educationem desiderantur. Uno verbo: si pauca dempseris, omnia & scopum adsequuntur, & puerorum institutionem ita prorsus esse temperandam perspicue ostendunt. Qui haec scis, inquies; cum librum nondum legeris? Tute mihi dixisti, qui librum attente legeras. A me Marchioni Galiano viro ἀπαθεστάτῳ salutem dicito. Vale.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 132

MAle sit rusticationi, qua frustillatim utor! in caussa est, cur cessator in scribendo videar. En, cur scribere quandoque intermiserim. Jam enim chartam calamumque paraveram, quo ad te de more scriberem; en novus Campaniae Praefectus, cui tantum debeo, quam cui maxime, cum carruca praesto est, quo me rus avehat. Quî vi obsistas? Quî amico auro contra non caro morem non geras? En igitur, cur factum sit, ut neque scripserim, neque annulum una cum icone miserim. Faxit Deus, ut, quod patrandum exspectabatur prodigium, ubi illa acceperis, ingratiis morae, patretur. Quod ad Phaleucium spectat, id Cortesio ceterisque ejus amicis in

mandatis des, precor. Facilius voti compos fies. Perraro mihi occurrunt, qui solitudinem amo urbisque celebritatem dedita opera declino. Is enim sum, qui triumpho, si homines fefellerim. Postremo summopere laetatus sum, quod, qui aegrotarunt, convaluerint, &, quod caput est, nedum vires, verum etiam corpus receperint. Vnum doleo, quod mihi haud tantum suppetit, ut & soteria mittam. A me illis una cum lectissimis liberis salutem Athleticam nuntiato studiosissime. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal. Octob. CIϽIϽCCLXIII.

EIDEM. 133

QVod Lupiam perrexeris una cum tuis Alumnis, volupe mihi fuit. Atque, ut verum ingenue fatear, tuae felicitati non parum invidi. Vrbem dubio procul vidisti, quam merito Athenas alteras dixerim. Vt enim spectatissimam nobilitatem civium taceam, quem fugit, eo Musas omnes una cum μυσηγέτῃ Apolline concessisse? Illic omnigena vigent florentque litterarum studia. Nihil tam arduum est, quod Lycienses non multa cum laude aggrediantur, atque ad exitum feliciter perducant. Instar omnium esto eruditissimus Josephus Palmerius versatili vir ingenio, qui nuper de re militari ita scripsit, ut palmam omnibus retro actae aetatis auctoribus praeripuerit. Cordi igitur tibi sint Lycienses (ita impune dici posse Cl. Mazochius numismatum fide praestat) eosque vel meo nomine plurimum amato. Praeterea valde te amo, quod meam levi

vi calamo fusam descriptionem Regiarum nundinarum non ingratam tibi exstitisse amice significasti. Polyphemëis nondum promulgata est. Quae in Fraggiannium composita sunt carmina jam in eo sunt, ut publici juris fiant. Nihil tandem est, quod isthic de tenuitate messis queramini. Hic pertenuis omnino fuit. Stelliones isthic agros infestant; hîc cinices culicesque homines enecant. A me excellentissimo Principi Pignatello, ejusque filiis salutem de more plurimam impertire. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei III. kal. Sextil. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 134

JAm tua elegantissima carmina tuo jussu tradidi communi amico Leonardo Cortesio. Forte fortuna eum obvium habui domi Marchionis Galiani, quem de more visum ieram. Quo studio ea ipsi commendarim, tute conjectura adsequi poteris. Quanti te facio, probe calles. Neque enim nos inter nos heri aut nudius tertius novimus. Illud tamen ingenue fateor, me nunc omnino nescire, quid illis factum sit. Quanto enim locorum intervallo ab Leonardo abjungor, haud te fugit. Fere extrema urbis loca uterque incolimus. Verum de his, si quid novi, statim te certiorem faciam. Praeterea ingentes tibi tuisque alumnis, ac praesertim excellentissimo Principi Michaëli Pignatello gratias ago, quod lustrico meo recurrente die, per te mihi fausta omnia exoptaverint. Nae ego laetitiis omnibus exultavi, ubi talem tantumque virum optimeque

de litteris meritum, homuncionis memoriam fovere cognovi. Quare te rogo obtestorque, ut ipsi meo nomine seorsum ac exquisitis verbis grates persolvas immortales, eique insuper a me praestes, me numquam passurum, ut tanti beneficii memoria intercidat. A me alumnis tuis, quos ego, quoad mihi vita suppetet, colere atque observare non desinam, salutem plurimam nuntiato. Vbi ad Archintum nostrum scribam, illum tuo nomine salvere jubebo. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei Non. Sextil. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 135

POlyphemëis, opus vere laudabile atque omnigena eruditione refertum, jam publicam lucem adspexit, litteratorum cavea mirifice plaudente. Etrusca enim carmina amussitata diligentia condita eorumque paraphrases tantam ingenii vim doctrinamque prae se ferunt, ut nihil omnino sit, quod requiri amplius posse videatur. Quodque mirari subit, auctor ἀδιαφόρως animique quiete non vulgari laudes excipit: & tantum abest, ut efferatur, ut potius humanior comiorque evaserit. Editio Hollandica videtur: charta enim lectissima est: formae typographicae recentes ac minime detritae. In fronte operis prostat Polyphemus affabre incisus. Vno verbo, nihil usque adhuc magnificentius aeque ac limatius promulgatum est. Epicedium Fraggiannianum nondum editum est. Quanam de caussa res tamdiu procrastinata sit, nescio. Hîc nihil prorsus novi. Maximos calores experti sumus: nunc mite-

miſceſcere incoeperunt. Poſtremus Hoſtiliani Principis filius, qui inter Praetorianas cohortes meretur, propediem in Hiſpanias perget una cum Dominico Spinello Cariani Principis filio, illic militaturus. Rex noſter, quem Deus ſoſpitet, bene valet, ac in venatione mirificas progreſſiones facit. Hoc ad robur ſanitatemque prodeſt quamplurimum. Hîc caritate rerum pene omnium laboramus. Pretia in dies ingraveſcunt. Illud non parum inopiam ſublevabit, nempe frumentum indicum intempeſtivum, ſi pluvia in tempore deciderit. Alias periculum eſt, ne omnino exareſcat. A me excellentiſſimum Principem, quem fere ſemper in ore habeo, licet nondum de facie noverim, ejuſque incomparabiles liberos plurimum ſalvere jubebis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei id. Sextil. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 136

JAm quieviſti, credo, omnique depulſa ſuſpicione, quae te diu torſerat, animum collegiſti. Nam, amabo te, nullâ omnino cauſsâ, amicitiam longo temporis ſpatio conciliatam, nedum diſſuiſſe, verum etiam ſcidiſſe jam me, quî in animum tuum induxiſti? Illud perſuadeas tibi velim, me potius mortem depaciſci paratum eſſe, quam ſancta amicitiae jura vel tantillum violare. Haud equidem me Pyladem aut Oreſtem, Niſum aut Euryalum eſſe jactabundus praedico (quî enim ferendus forem, cum vix ſingulis aetatibus tale cernatur par amicorum?) Verum me prae amicitiae jure quidvis poſterius du-

cere ac ne hili quidem facere si dixero, haud falsi notam pertimescerem. Quamobrem illud te etiam atque etiam rogo obtestorque, ut animo nedum bono, verum sedato quoque sis, omnemque amoliare suspicionem, si quando illa tibi labascere amicitiae jura visa fuerint, quae ne ariete quidem admoto pauxillulum concuterentur. Quoad carmina spectat, illud rescivi, seriusquam oportuerat missa huc fuisse. Ita se se purgarunt ii, quibus Sylloge curae fuit, nihilque aliud prorsus caussati sunt. A me excellentissimo Principi liberisque ejus suavissimis salutem. Vale.

EIDEM. 137

OBlitus pene eram ad te scribere, de more, quidquid in buccam. En forte fortuna, dum thecam ductilem abaci educo, quam ad me misisti epistolam offendi. Pauxillulum fere temporis restabat antequam scholasticae exercitationes inirentur. Quare haec raptim & festinantius solito. Eo vel magis, quod jam non horridulo atque incomptulo scribendi genere; sed e meditullio latialis nitoris deprompto coli incipies. Mihi, ut verum fatear, minime salivam movebunt istae latinitatis deliciae. Vervecinae quippe carni assuetus, vitulinam licet tenuiorem difficile concoquo. Macte igitur tanta voluptate, tecumque totam, quantacumque est, habeto. Haec hactenus. Nudius tertiana die undecima hora jam pulsata more Italo, primo mane diem obiit supremum numquam satis laudatus R. Ap. Sedis Nuntius. Morbo pulmonario implicitus septem

ptem dies decubuit. Postera die vesperi ad Ecclesiam S. Mariae Angelorum Patrum Theatinorum efferetur praecedentibus quatercentis Fratribus ex quatuor Mendicantium Religionibus cereis polymyxis accensis. Sandapilae latera utrimque sex Episcopi stipabunt. Subsequetur tota ejus Aula major atrata, minor vero preriosiore veste induta, non sine auratis carrucis. An militaribus cohortibus locus sit, nondum certum scivi. Legatione primaria functus est. Proximo lunae die parentalia eidem sollemni pompa persolventur. A me tuis omnibus salutem properanter. Cajetanus Migliore te plurima salute impertit. Vale.

EIDEM. 138

Lectis tuis litteris, non potui, quin tibi subirascerer. Etenim mihi subimpudens (pace tua dixerim) videbaris, quippe qui in ipsis Natalitiis diebus, quos tibi jam faustissimos optaveram, quod litterarium officium semel defuerit, aegre gravatimque tuleras. Quare te rogo, ut posthac mitius mecum agas, quaeque viris forensibus concedi solent vacationes, iis me quoque frui aequo animo patiaris. Eo vel magis, quod hic nihil prorsus novi est. Hesterna die elata fuit pompa pene triumphali Principis Scaleae filia quinquennis variolorum morbo extincta. Quo morbo etiam e vivis sublatus est acerbo sane funere Saxoniae Dux annos XLII. natus. Ineunte hebdomade Rex noster, quem Deus sospitet, primulum ad S. Archangeli nemus perget apros sues sclopo enecturus. Tandem haud dici potest, quan-

quantam hîc concitaverit exspectationem anteloquium a Cafarellio, & Gabriele, die Natalitio Regis Nostri, Regio in Theatro canendum. Faxit Deus, ut exitus exspectationi respondeat! A me tuis omnibus salutem officiosissime. Vale.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 139

QVin caussidicus sis atque inter primos recensendus, jam nullus dubito, Iis enim dotibus praestas, quas apprime necessarias nemo non existimat illis, qui forum frequentant caussisque agendis operam navant. Sane quam πολύτροποι in primis sint necesse est; deinde a phaleratis verbis non imparati. Alias, quî uno eodemque die sexcentis clientibus se operam daturos constituerent? Hoc matutino cum te forte fortuna e regione Salientium Castri novi obvium habui, mihi persancte recepisti, te mihi uni pomeridianas horas omnes dicaturum. Quare de more pedem domo non extuli, teque usque ad quartam more Hispano horam praestolatus, tandem aedes tuas versus perrexi, num mihi occurreres, eamque pedetentim viam emensus sum, quam te plerumque insistere animadverti. Neque domi te offendi, neque uspiam, quamvis pene totam urbem perreptaverim. O vere omnium horarum hominem! Fidei datae omnino immemor, qui te primum prensaverit, ejus plusquàm nexu mancipioque evadis. Ne des, cave, posthac, fidem, si illam certo certius rupturus es.

Clien-

Clientibus verba dato, ut lubet; at amicos vide, quaeso, ne isthoc pacto ludificeris. Etiam, quod nollem, fictum negotium caussare; attamen fidem, quam numquam liberaturus es, obligare caveto. Ohe, inquies, jam satis est. Poenarum plusquam satis pro tantulo peccato. Posthac cautius me geram, fidemque diligentissime servabo. Minue iram amicoque ignosce libenter. Imo libentissime. Jam tua mellita responsa, quae efferbuerat ira, eam omnino cohibuerunt. Imo ut me omnino placatum esse tibi persuadeas, tibi fortunatissimos dies Natalitios opto, atque, ut Nestoreos annos superes, recens natum Christum Jesum obsecrare enixe non cessabo. Vale.

EIDEM. 140

CAelum terrae commisceri fluminaque relabi credidissem; te vero verbi immemorem esse, ac fidem datam violare potuisse, nullus mihi persuasisset. Tanti te semper feci, &, quod caput est, te semper fidelem novi. Nunc qui factum sit, ut promissum non praestiteris, vix aut ne vix quidem suspicari potero. Servus enim praesto erat: Marchionis Spiritei uxor domi servabat: tu pedem domo haud extulisti, quippe qui amicum praestolabaris, qui te tuumque germanum, qui parum belle habebat, inviseret. Ego vero, ne cessans viderer, dataeque fidei parum sollicitus, antequam sol ad vesperum inclinaret, me ad Testae communis amici aedes una cum Campolongo contuli. Usque ad noctis horam illic moras traxi ad foros adsidens oculisque circum-

cumſpectans, num quis tabellarius adventaret. Vbi illinc diſceſſi, cum redirem domum, attente obſervavi, num illum obviam haberem. Nullum omnino offendi. Atque domum reverſus, cum Janitorem ſcitatus eſſem, num quis me, cum abſui? Nemo omnium. En quî prorſus factum purgare non poteris. At, inquies, gravibus negotiis diſtrictus, reculam curarem ſcilicet. Fateor. Verum alias cave, ut ſancte promittas juratus. Quî, amabo, in magnis promiſſa ſervabis, cum in parvis perfidus redarguaris? Vale.

EIDEM. 141

QVî tibi in mentem venerit, meam fatigare exſpectationem eamque cupiditatem remorari, qua flagrabam quamprimum legendi aurea Marci Mundii opuſcula, te accurante, jam typis quam elegantiſſime edita, demiratus ſum. Sanctiſſime enim mihi receperas, cum te heſterna die conveni, te illa mihi quam celerrime miſſurum. Anne tibi parum videtur, vel paucarum horarum mora, illa me voluptate privare, qua jam perfuſus eſſem, tam eruditi tamque elaborati atque ad unguem perfecti operis lectione? Numquam, mihi crede, depoſuiſſem, ni a capite ad calcem lectis iis omnibus argumentis, quibus tamquam muſivo opere affabre compingitur, librum totum in ſuccum ac ſanguinem convertiſſem. Jam modo illi (heu nimium cito e vivis ſublato!) divinam Terentii Andriam recenti forma ornatam noſtriſque moribus ſervire libenter juſſam, Italice vertenti praeſto fuiſſem:

modo

modo cum latina, tum Etrusca carmina, pro re nata, eruditissima, si qua alia, pangenrem suspexissem; tandemque prosa oratione eloquentiae vim majestatemque prae se ferentem tantum non audissem. Quaeso igitur te etiam atque etiam, ut promissum quanto ocius praestes, ne & verbi immemor, & Dominici ejus filii insigniter de litteris meriti pietati tua negligentia morae fuisse videaris. Is enim haud lacrymis egregii doctissimique parentis mortem prosequi contentus, ut ejus opera immortalitate haud dubie digna apud posteros exstarent, te adjutore, diligentissime curavit. Vide, quaeso, ne illa non statim vulgata fuisse atque distributa, per te stetisse videatur. Quare fac, ut nulla interposita mora ad me illa mittas, meoque incensissimo, quo jam teneor, studio, quantum potest, satisfacias. A me Dominico Mundio tanti parentis filio studiosissimo juxta atque praeclarissimo salutem peramanter nuntiabis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei x. kal. Mart. CIↃIↃCCLXIV.

JOSEPHO CARULLO

Paulus Moccia S. D. 142

QVa fieri potuit celeritate, quas a me petisti litteras, descripsi. Fere nullum apud me est exemplum illarum, quas in singulas hebdomades exaro. Hinc te obsecro, ne mirere, quod non statim miserim, fidemque liberarim. His accedunt occupationes, quibus hîc distinemur, quae hujuscemodi sunt, ut quasi omne tempus,

pus, quodque scribendo accommodatius esset, sibi vindicent. Matutinas enim pomeridianasque horas scholis impendimus. Vix tantulum superest temporis, quantum corpori recreando animisque exhilarandis, sive deambulatiunculis, sive congressionibus cum amicis, nemo non tribuerit. Sed, quod caput erat, nescio cur ad ultimum reservarim. Istas ita fac legas, ut horas quo quo modo fallas, quodque temporis cum scitissimo fratris tui filio pene repuerascens insumeres, cum a negotiis, quibus fere numquam non distringeris, vacas, illud hisce meis litteris subitaria opera conscriptis attribuas. Pro ea qua me nihil tale merentem prosequeris benevolentia, non vereor, ne non eas aequi bonique consulas, neque omnia ad severissimum examen revocanda existimes. Plerumque enim nullo pene argumento quidquid in buccam venit, chartis properanter illevi. At inquies: non scripsisse satius fuisset. Cur, quaeso, culpam deprecer, cum declinare potuerim? Sane quidem. At, qui, amabo te, amicis illas nedum poscentibus, verum etiam efflagitantibus morem non gessissem? Amicitiae ne, qua nihil sanctius in terris est, nuntium remitterem? Minime omnium. Is enim ego sum, itaque sentio, amicitiam videlicet fovendam vel cum nostra quantacumque jactura potius, quam pati, ut pauxillulum laedatur. Quae cum ita sint, fere semper amicis parendum fuit, eaque scriptis committenda, quae numquam, absque eo foret, in vulgus exissent. Neque porro dubito, quin mihi in hac re libenter assentiare. Per te **enim, qui amicis demerendis unice natus videris**

ris atque omnium ore praedicaris, peccem in hanc partem, quantum libet, mihi licebit. A me Felici, germano tuo amantissimo, quique multorum mores populorum vidit & urbes, salutem plurimam nuntiabis; quam etiam Francisco Danieli, cujus in ore habitas, ni grave est, imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei kal. April. cIɔIɔCCLXIV.

CAJETANO MIGLIORE

Paulus Moccia S. D. 143

JAm accepi, quod mihi mittendum curasti clarissimi Philippi Mazochii μνημόσυνον, ac postridie mane, ubi per scholasticas exercitationes licebit, ipsemet Campaniae Praefecto prae manu dabo. Quin imo ei rem, qua de agitur, Romano more commendabo. Atque, mihi credas velim, currenti stimulos addam. Justitiae enim, uti probe nosti, acerrimus vindex juxta atque cultor est, &, quod magis est, integerrimus. Quam ob rem haud despero futurum, ut quamprimum amantissimi Philippi votis satisfiat, cujus nomen dumtaxat pro maxima est commendatione apud illum praesertim, qui ejus praestantissimum Patruum, quo uno litteraria Respublica pene stat vigetque, amore prosequitur singulari, atque colit observatque non vulgariter. Vix credas, altero illum quoque verbo honoris caussa nominat. Verum haec hactenus. Quod vero mearum epistolarum folia, antequam prelum experiantur, nedum sedulo, verum etiam libenter

ter recenses, multum te amo. Quid enim mihi exspectatius contingere poterat? Neque mihi omnino timendum est, ne tua desideretur diligentia, quippe qui ita quandoque illarum suavitate duceris, ut saepe animo vagatus pervidere videaris. Vtinam ita se se res haberet! Jam enim tibi, cui tantopere cor sapit ac palatum, quique mihi pene instar omnium es, satisfecissem. Ceterum, ut ut res sit, hoc tuo judicio, tamquam aliorum existimationis de me praerogativa utar libentissime. A me officiose resaluta Philippum, ejusque Patruum Alexium Symmachum Mazochium, virum dubio procul πολύγλωττον & πολυμαθέστατον, eique recipito persancte, me, quoad mihi vita suppetet, suum nexu mancipioque futurum. Quî enim beneficiis in me plena manu collatis, cum Aversano in Clericorum Collegio degerem, nedum referenda, verum etiam habenda gratia, respondeam? Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei idib. Maj. CIƆIƆCCLXIV.

P. S. Jam mandata exhausi, &, ni fallor, ita diligenter, ut res acta transactaque videatur. Proh qualis quantusque vir! Vix dimidium dixeram, intellexerat. Praeterea mihi praecepit ut suis verbis Philippum, ejusque Patruum, sibi multis capitibus carissimum, officiose salvere juberem. Te quoque valde salutat, gratiasque agit de tuis epigrammatis, quae ipsi Nivanum mittenda curasti. Iterum vale.

MI-

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 144

QVid? jam autumnus ingruit, aestate jam exacta, & Pausilypum minime petemus, quo nos lavatum abituros non semel constituimus? Quid deperire non iniquo animo patiemur tempestatem animis erigendis corporibusque reficiendis quam aptissimam? Perraro quidem apud nos accidit, ut sive frigus, sive calor sibi constet, atque in dies non decies mutetur. Quandoque mane calescimus, vespere ineunte vix est, ut aërem egelidis ventis frigefactum feramus. Nullus hîc vestium perpetuus constansque tenor ritusque. Villoso quidem indutus panno prodibit, quî paullo ante sericus totus incesserat. Quare utamur, quaeso, hac tam inopina caeli temperie, neque illam ἀδιαφόρως abire sinamus. Vbi Campolongum, Farinamque (proh quales animas!) videris, illis diem dicito, abitioneque condicta, quo statuto tempore adsint, fac edicas. At quî meticulosissimum Campolongum impulerimus, qui Neptuno bellum indixit? Ita ἀφροδίτῃ placitum si dixeritis, statim non repugnans assentietur. Vale.

EIDEM. 145

MErito te amo, gratiasque habeo immortales, quod mihi ad Andreae Farinae viri sine controversia eruditissimi amicitiam aditum patefecisti. Morum enim suavitate, comitate, facilitateque, qua mirifice non vulgaris doctrinae nulli non invidendos thesauros condit, ita in dies illi devincior, ut nihil supra. Cum ceteris longe plurimum multis capitibus antecellat primasque ferat, pene semper secundas partes agit, nulli non decedit, ceterorumque ineptias merasque nugas, pro ea qua pollet humanitate, libenter excipit, nec veris laudibus parcit. Vt verum ingenue fatear, ringor quandoque ac vehementer doleo, cum illi minime tribuantur, quae virtute praeditis, ac de litteraria republica optime meritis non sine piaculo negarentur. Verum illud me non parum recreat, animumque pene tristitia confectum erigit, quod probis viris, quibus nil carius, nihilque antiquius est publico bono, satis superque praemii est, si benefactorum conscientia sustententur. Macte igitur virtute esto, atque pergat, ut coepit: fortasse tempus erit, quo haud dedecori ducetur eruditis virtutem coluisse, utque litterae foverentur, operam eximiam navasse. A me illum saluta officiose. Vale.

EI-

EIDEM. 146

ACerrimus capitis dolor, quo fere totum diem divexatus sum, in caussa fuit, cur nihil litterarum ad te dederim. Vix aliquantisper remisit, calorque, quo pene aestuaveram, deferbuit, cum, quo d per affectas vires fieri potuit, partes meas implevi, officioque ne deessem, diligenter curavi. Vide, amice amantissime, quanti apud me jura amicitiae sunt! vel morbum caussari, mihi religio est. Satius enim est amicitiam custodire quam accuratissime atque πρὸς ὑπερβολὴν, quam ea committere, quae illius splendorem praestringere videantur. Quare illud tibi persuadeas velim, me tibi, qua studio, officiisque, qua opera, industria, atque fide numquam defuturum. Quin potius illud sedulo efficiam, ut tua apud me beneficia minime intercidisse existimentur. Quid? putasne me ita immemorem promeritorum esse, itaque ingrati animi vitio laborare, ut tui singularis erga me amoris tuaeque non vulgaris benevolentiae memoriam obliterari patiar? Vt cetera missa faciam, quis diligentiae tuae, quis studiosissimae voluntatis, quis tandem (pudet dicere, at dicam tamen) tui famulatus obliviscetur? Nunc, quaeso, patere, ut gratias tibi agam, habeamque maximas; posthac haud despero futurum, ut par pari referam, ac benefacta benefactis rependam. A me Campolongo, atque Farinae, viris amicissimis meique supra fidem studiosissimis salutem plurimam. Vale.

EIDEM. 147

ME ne ita pudorem abjeciſſe putas, ut audacibus facinoribus ad gloriam perveniri poſſe mihi perſuadeam, quae laudabiliter res ſive publicas, ſive privatas gerentibus ſemper patuit? Vix pauci, qui hujuſcemodi nefariam iniere viam, fortunam ſi non ſecundam, ſaltem minime adverſariam experti ſunt. Atque id neque conſtanter, neque cum laude. Namque poſtremo ſors tamquam pertaeſa facinoroſos viros vitiiſque omnibus inquinatos, eo pene in pretio haberi, quaſi bene de ſuis meriti eſſe viderentur, ita in medio reliquit omni prorſus auxilio deſtitutos, ut omnium contumeliis, dicteriis, ſcommatiſque impune paterent. Sane quidem, quae a culpa proficiſcuntur, haud fieri poteſt, ut diu ſub virtutis ſpecie latentia hominibus imponant, perennemque verae laudis famam conſequantur. Vernantium florum ritu evaneſcunt, ubi dira nec opina ingruit tempeſtas. Squalore gravique ruina non parum contriſtant viatorem, quae prius jucundo erant ſpectaculo. Ita tandem arbor infelix manebit, qui aurea carruca vectus omnium in ſe oculos convertebat. Satellitio ſtipatus ad patibulum rapietur, qui antea, ubi in forum prodibat, togatulos inter atque anteambulones incedebat. Vt igitur omnia in pauca contraham; licet nefariis quibuſque viris feliciores fuerimus, ſi non aliud, aeternum probroſi jacebimus. Quare illud te rogo, ut conſilium mutes, itaque apud te ſtatuas, nihil umquam

quam homini expetendum nisi cum virtute conjunctum. Ergo pauper ero, Iroque miserior? Quidni? Si vel transversum unguem a virtute honestoque discedendum sit. At plerique omnes ita se gerunt, resque illis ex sententia procedunt. Si vitiosum est atque ab honestate alienum, cave putes multitudine prave agentium rectum decorumque fieri. Haud in istos quadrat, quod virtutis asseclis congruit: εἷς ἐμοὶ μυρίοι. Quare cave multitudinem, ritu pecudum, sequaris. Profecto pessum ibis, inque praeceps agêris. Ea enim non quod rectum, sed quod lubet, studiose rimatur. At virtus diffidens plebi illum bene beateque victurum putat, qui prosperas secundasque sontium impiorumque res oculis spectabit irretortis. A me prudentem Andream Farinam, multorum mores hominum qui vidit & urbes, plurimum salvere jube, pariterque Campolongum, modo ne lateat, ut filium dicunt Thetidis sub lacrymosa funera Trojae. Hei vereor, ne Rhodani potrix aliquid nobis apportet mali! Vale.

EIDEM. 148

NEque defugiendi oneris caussa, neque quod Lucianae plagae jam pertaesus eram, hesterna die aedibus tuis abstinui; verum id contigit, eo quod diutius quam solebam in libraria officina moratus, non intellectam jam obrepsisse noctem animadverti. Quare, si ad te venissem, id haud dubie providebam futurum, ut, serius omnino, quam fere semper consueveram, domum

 redire

redire cogerer. Quod, haud te fugit, quanto ego opere declinaverim. Et posthac igitur veniam, & numquam committam, ut temere a proposito discessisse redarguar. Haud verere, quaeso, ac bono animo esto: ni molestiae fuero, te adibo, quoad vita exsuperavero mea. Te conveniam vespertinis matutinisque horis; ita tamen, ut mihi optio sit alterutrum exsequi. At vero illud te monitum volo perraro fore, ut ad te mane ventitem. Ita enim mihi dies dispositus est, ut recurrentibus stato ordine atque per orbem occupationibus, mane domi me contineam oporteat. Accedit quod istud tempus tamquam commodius sibi optavit Campolongus, cui ingentes calores, viaque licet aestuosa ac pulverulenta minime sunt impedimento, quominus aedes tuas meridiei omnino adversas frequentet. Communibus nostris amicis Farinae, & Campolongo salutem a me communicato pugilicam. Vale.

EIDEM. 149

CONquieveruntne irritati maris fundo ex imo exciti ingentes fluctus, quibus infames scopuli, alter a catena, alter a sale, quo licet modice vestitur, hesterna die albescebant? Desiitne dira fremere pelagus, horrendumque mugire, tamquam Tritonum sonitu ad ferale bellum vocaretur? Conspiciunturne mergi sursum deorsum volantes, quo piscibus vi tempestatis summas aquas tranantibus dextere potiantur? Si nondum ventos concidisse,

disse, agitatumque humorem saxis decidisse credidero, haud fallar. Quippe Neptunus etiamnum timet, ne in sententia maneam, Pausilypumque adhuc cogitem. Quare ne portu solvam, jussit aquas, & quantum est in mari Numinum, tum quiescere, cum me propositum mutasse certo certius comperiet. Mutavi, precor, dicito, voce vel stentorea vehementiore, meque Sebethum petiturum, quo lavem. Cura, ut isto munere quanto ocius fungaris; alias periculum erit, ne civitas plures dies mea caussa piscium caritate atque inopia prematur. Quis enim, nisi de sua vita actum velit, mari tam procelloso, piscatum perget? Neque cum frigora rigent, mare ita hiemasse memini. I nunc, ac pernega esse verum, quod vulgo dicitur, infelicibus, si mare petierint, undas defuturas. Ita prorsus agitur cum eo, qui egregio ingenio ad miserias natus est. Amicis a me salutem. Vale.

EIDEM. 150

ET tamen Pausilypum petebam, tantum ut viri medici imperium exsequerer. Aquam marinam obesis beneque habitis salubriorem fluviatili esse non semel mihi dixit. Ne igitur valetudinem, adeoque meorum commoda negligere viderer (nobis niti domum domesticaque omnia falso putant) navigationem paravi. En derepente omnia conversa: caelum visum est vel pice nigrius, ita nubibus iisque quam spissis obducebatur: mare ita insonuit, ut nedum tempestas ingruere, verum etiam caelum ipsum ruere

videretur. Jam nautae omnes cymbas, myoparones, navigiaque omnia ſubduxerant. Mare vix piſces continebat, quos jam ſedibus ſuis pulſos undarum fremitu impetuque litus petere cogebat. Vide nunc, quaeſo, quid me factum fuiſſet, ſi ingratiis Neptuni ſolviſſem! Quid, ſi non integer vitae ſceleriſque purus mari me commiſiſſem? Illud, ſalva fide, fatebor me illuc ire, non ut ventri indulgerem, meque exquiſitis piſcibus ingurgitarem, neque ut marinae aquae auxilio ſalſum ſuſcitarem humorem; ſed dumtaxat, quo excurrenti undique pinguedini, ſeque in dies latius, imo monſtroſius explicanti ſalitis lymphis frenos quodammodo injicerem, cadivamque nimio pondere alvum cohiberem. At quorſum tam putida oratio? Ingenue dicam, ut ita ſaltem dolorem, quo non parum angor, levem, animumque curis confectum erigam ſolerque. Nedum die, verum etiam ſcribendo aegritudo adimitur. Aequi igitur bonique conſule has ineptias: non leve ad moleſtias minuendas remedium eſſe deprehendi. Vale.

EIDEM. 151

EN iterum e balneolo antemeridiano ad te ſcribo. Credideris? licet aquis undique circumfluam, tanto exaeſtuo calore, ut pene totus a calce ad caput madeam ſudore. At nullibi tantum ſudoris exundat, quam in fronte. Quodque mire moleſtum eſt, quandoque me imprudente ita ſenſim ad ſummum naſum leneſluendo pervenit, ut tamquam abacturus muſcam accingar.

gar. At vix manum jacto, cum vel papyrus, vel quid aliud quod subest madefactum indicio mihi est, guttatim sudorem decidisse. Et tamen caloris ingratiis scribo, itaque scribo, ut me fere semper tui meminisse liquido perspicias. Is enim sum, ut gratissimus haberi cupiam. Neque me a proposito sententiaque deterret inanis illorum opinio, qui me omnia ad gloriam referre, omniaque cum mea ipsius utilitate metiri fortasse existimabunt. Namque, si hic error est, eo delector, neque mihi eripi patiar. Anne umquam fieri poterit, ut vitio alicui vertatur, quod beneficia memoria retinuerit immortali? Apagesis istas nugacissimas nugas merasque tricas. Vale.

EIDEM. 152

EN hoc epistolio hesternam jacturam compenso. Hebdomadarium enim pensum, quo per orbem fungimur, impedimento mihi fuit, quominus quotidiano satis officio facerem. Vix mihi ad paucas horas, sine quibus haud vita toleraretur, mihi, inquam, licuit esse otioso. Fere totum antemeridianum tempus sibi vindicat Palatinum officium; & qui omnem omnino cultum negligo, haud parvo tempore contentus sum, quo me comparem. Proh, quanti laboris est pulverulentas mundare vestes! merito negligentia plectitur, qui suas perire vestes patitur. Quid tibialia memorem? ita quandoque hiant, ut non modici serici jactura sarciantur atque interpolentur. Vixque uno defungor opere, cum aliud emer-

emergit : en recens collare assuendum se offert, ne quod jam sudore madet spurco colore nauseam pariat. Jam vero Mensa regia expeditus, vixque pransus, meridiatum abeo. Non multo interjecto intervallo, en scuticae adsonant, quo jam adventare carrucas admoneor. Lecto surgo, raptim vestes induo, ornatusque uti in magna festinatione licet, carrucam conscendo. Deambulatum concedimus. At quo? Ad viam novam, quae in mare imminet. Illic ubi sursum prorsum formicino gradu ambulavimus, domum redimus. En gelidi cucumeres scissi devorantur, quoque facilius concoquantur, non parum vini potatur. En iterum carrucas scandimus theatrum petituri. Illic spectando calescimus. Quid enim est absurdius, quam aestivis temporibus theatra patêre? Jam media nocte exacta revertimur. Coena multor innoxius. Dormitum pergo. Vix prae calore quiesco. Interim invida abiit dies, neque, quid profecerim, prorsus scio. Illud certe scio frustra tantum temporis effluxisse, neque amicis officia impensa. Quis igitur poterit me tamquam cessantem in scribendo accusare, cum mihi vix suppetat tempus, quo mihi prospiciam, salutisque rationem habeam? somno ciboque licet innoxii multamur. Vel necessariis naturae oneribus raptim satisfacimus. Quae cum ita sint, ignosce, quaeso, amiculo, si nolens repugnansque officio defuit. Posthac & frequentiores & fusiores accipies epistolas, famemque, qua urgeris, insatiabilem, spero, explebis. Interim hisce contentus esto, atque tamquam praegustatione utitor, ita tamen, ut ne promulside conficiaris.

Inte-

Integram enim famem ab ovis usque ad mala afferas volo. Farinam mellitissimum amicum eruditissimumque meis verbis plurimum salutato. Vale.

EIDEM. 153

AT neque ita indemnitati meae omnino consultum est. Si damnum sarcire in animo habes, cumulate sarcias oportet. Ni te praeterit, quod jura sanciunt, ita te geras necesse est, ut ἀριθμητικῶς, nedum γεωμετρικῶς satisfaciendum tibi esse existimes. Duo affluxerunt dies inanes prorsus, atque ab omni epistola vacui. Tum ergo abunde promissum te praestitisse arbitrator, cum, quid singulis diebus debetur, re exsolveris. At, inquies, reliqua, ubi potero, persolvam. Haud isthuc patiar; neque gravatim feras, rogo. Nihil quippe juxta exsecror odique atque reliquosos. Si, quod debes, rotunde inficiaberis, haud mihi aegre erit. Is ego sum: quod in nominibus est mihi perinde est atque prorsus abesset. Quare unica tibi restat via, qua debito extricêris, nimirum si reapse epistolam miseris, quodque interjacet spatii qualibet ratione impleveris. Alias quin inficiator sis, nihil moror. At enim, memento & illud contritum sermone omnium esse: *summum jus, summa injuria*. Verum id hercle est; sed ubi ex aequo bonoque agier oportet. Quid si lex aperte loquatur? Injurium profecto erit, si latum dumtaxat digitum ab illa discesseris. Centum furatus es, tantundem reddito. Si nummulus defuerit,

rit, fur eris. Quid tibi vis obloquar? jus, fas, justum, aequumque calles apprime. Itane tibi stat? Quoad potero deinceps enitar, ut meas impleam partes, numquamque efficiam, ut officium defuisse meum jure conquereris. Vale, Farinamque saluta a me officiose.

EIDEM. 154

HVi! tibi desunt argumenta scribendi, qui conventicula quaeque urbis percurris, novasque res ita aucuparis, ut nihil magis. Nihil hic novi contingit, quod te unum praesertim fugiat. Nemo enim in foro magno suspenditur, aut urbem jubetur percurrere asello insidens papyracea insignitus corona, quem non aut ipsemet spectes, aut non saltem, cur ita factum oportuit, sedulo anquiras. Nonne, cum Nundinae ante Regias aedes instituebantur, tu omnium primus ad immanem leonem visendum accurristi, canesque partim viriliter, partim muliebriter indutos, bipedes incedentes, atque ad numerum saltantes spectasti? Vel nudius tertiana die, tu qui pene ad annum a meis aedibus abfuisti, nescio quanam de causa, nonne odium omne, si quod forte conceperas, deposuisti, atque vix pransus ad me venisti, ut Charontis ferrugineam cymbam innumerum piscatorum numerum vehentem non sine tridentibus, fuscinis, aliisque halieuticis instrumentis intuereris? Quam attente urinatores modo hac modo illac caput aquis efferentes, metu ne fuscina impeterentur, aliosque aquam huc illuc spargentes, quo continenti asper-

gine

gine ficti piscis captio protraheretur, quam attente, inquam, adspexisti? Si ad solem occasum ludus productus fuisset, numquam medius fidius tibi oculi doluissent. Haec omnia cum tibi suppetant ad scribendum, te summa in rerum copia qui fame confici affirmabis? Et tandem, ut omnia desint, abunde conscribillandi argumentum sufficient mellitissimi Campolongi perspicilla numquam deponenda ne inopino quidem motu terram conquassante, aut Borusso imminente exercitu. Haec si attente tecum ipse perpenderis, haud conquerêris posthac, si sapies. Ita se rem habere si pernegem, amice amantissime, frontem perfricuisse putabor. Quare deinceps mutato consilio aliter me geram, ac ne cessans in scribendo jure ac merito videar, sedulo cavebo. Campolongum eruditissimae atque elegantissimae Polyphemeidos auctorem de vetere ingenuo scribendi genere praeclarissime meritum, atque acerrimum primaevae latinitatis jam jam periturae vindicem ac adsertorem, ejusque amicissimum Malarbium omnijugenae litteraturae cognitione excultissimum virum, ac Danielem amicorum glutinum atque litterarum cultorem praecipuum meo nomine plurimum salvere jubebis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei IV. idus August. CIↃIↃCCLXIII.

EI.

EIDEM. 155

ME tibi jam nuntium remisisse, teque omnino valere jussisse, si suspicaberis, haud temere te id facturum autumo. Persancte paucis ab hinc diebus tibi receperam, me numquam, quoad fieri posset, passurum, ut vel uno tantum die meis litteris careres. En nulla de causa, qua mei facti ratio probaretur, violataque amicitiae jura praetenderentur, jam tertium diem, epistolare commercium constitit interquievitque. Et quod magis mirabile est, neque de more morbum, vel aliquid aliud, quod forte impedimento mihi fuerit, caussatus sum. Haec, inquam, si ita tecum ipse reputaveris, minime, uti videtur, a signo aberrabis. Verum, si, cur ita factum oportuit, audieris, me tamquam in scribendo cessatorem haud insimulabis. Inopinanter nescio quo praepostero Orgitellianarum aquarum effectu, crus dextrum, quod gracilitate commendabatur, pene aliquantisper inferne intumuit. Id quantum mihi timoris pepererit, tuum judicium esto. Jam mihi videbar aqua intercute laborare, atque in singulas horas in tantum protendi tumore sensim augescente, ut aegre spiritum ducerem. Nunc digito tibias pertento, num tenuiter pressae inertes consistant non sine notis, an statim vividae subsulturae videantur. Iterum matellam inspicio, num satis lotii in ea sit. Vrinae enim inopia malum portendit. Quid multis? Nihil intentatum relinquo, ut quo quo modo mihi caveam, conclamatamque reciperem salutem. Quare me excu-

excuses te rogo, si te hesterna die non invisi, neque solitas litteras accepisti. Vbi detumuerit crus, statim veniam. Vale.

EIDEM. 156

ACcidit non raro, ut eorum potissimum, quae cupidius inhiavimus, satietas nos capiat, itaque aversemur, ut vel ipsa notitia ac cogitatione angamur. Ingenue verum fatebor, neque me pudet id prae me ferre. Superioribus annis, ubi sive loco, sive imperio illius, sub quo eram, vetabar ad theatra pergere, nihil omnino erat, quod avidius cupiebam, illisque invidebam, quibus ad scenicos ludos facilis aditus patebat. Vtque animo, si non oculis quo quo modo satisfacerem, illos dedita opera mihi obviam dari avebam, quos non infrequentes esse certis auctoribus compereram. Quid multis opus est? ubi in illos forte fortuna incideram, ab illorum ore pendebam, attenteque auribus bibebam modo saltationes ad vivum expressas, sive solitarias, sive bino, trino, quaternove numero ductas, seu tandem ab omnibus alterno accessu recessuque, interdum adversis, quandoque aversis corporibus examussim peractas; modo ritu salisubsulorum aëreos eosque ἀυτομάτες saltus. Quoad cantus suavitatem, falsas voculas, diuturnosque vocum ductus parum attentus. Numquam musica me delectarunt studia. Nunc ita ab iis alienus evasi, aut potius usque adeo mihi taedio molestiaeque sunt, ut quidvis paterer, nihilque non subirem laboris, dummodo theatralibus officiis

ciis impune vacare permitteretur. Quid ita? haud dubie ex eo quia ubi mutantur anni, ſtudia quoque mutentur oportet. Jam adoleſcentes odimus, quae pueruli dileximus. At ſi ad haec omnia temporis incommoda acceſſerint, tum quidem moleſtia immenſum excreſcet. Atque id ſuperiore noƈte contigit. Ita enim exaeſtuabamus prae non mediocri ſpeƈtatorum turba, quae neſcio quibus furiis exagitata illuc confluxerat, ut neque gelidis ſorbitionibus, neque frigidis cucumeribus recenſque e crypta eduƈtis calor, quo vexabamur, reſtingui potuerit. At vero illud inficiari nequeo non injucundum ſpeƈtaculum fuiſſe, cum pene ad numerum flabella in ſingulis ſoris movebantur. Quam ſimillimum id videbatur mari, cum undae leviter aura criſpatae albeſcunt, ac nautae barbam D. Joſephi appellant. At, inquies, quorſum iſthaec oratio vel Iliade prolixior? Ne mihi vel in theatro invideas. Amicis fruitor, qui ad te ventitant frequentes, tibique perſuade nihil prorſus eſſe, quod cum amico eoque candido ſinceroque comparari poſſit. Quid, ſi idem muſarum corculum fiet? Jovi de felicitate bellum inferes. Farinae, ac Campolongo a me ſalutem plurimam impertitor. Vale.

E I D E M. 157

NEſcio quonam id fato contingat, ut nedum in malum natura proni ſimus; verum etiam, cum illud quammaxime defugimus, tum vehe-

vehementius acriusque experiamur. Quod in vetitum ruamus, quid mirum? ita quidem ficti factique sumus. At vero, si a recto tamquam vim passi desciverimus, id qui fiat juxta cum ignarissimis scio. Fato ineluctabili si id accidere fatebimur, quînam impii notam effugero? Nutu quippe omnia divino, licet quam fortuita videantur, usuveniunt. Anne instinctu atque αὐτομάτῳ ductu in turpia quaeque atque indecora ferimur? Quanam re, amabo, bestiis praestabimus? Coeco ne tandem rationis impulsu, primaeva culpa labefactatae? Viderint, qui isthuc rodunt frenum: ne proverbio obnoxius merito fiam: Sutor non ultra crepidam: ἵππος ὑφ' ἅρματα. Verum, quod ad me attinet, illud scio, me hesterna die domum reversum eo consilio, ut cucumeribus abstinerem, ita illorum visu pertractum nedum allectum fuisse, ut sententiam mutaverim. Illinc sane is afflabatur odor, qui non modo sensum titillabat, verum etiam vel inertem, fastidiosum, oscitantemque permovisset. Vix enim unum prae ceteris, findere, cultro leniter descendente, incoepimus, cum crepitando sponteque sua dehiscendo anteambulonis ritu quid boni contineret, ostendere gestivit. Jam bifariam divisus, is fuit, qualem se futurum, fausto omine praedixerat. Rubere visus est juxta atque Sarrana vestis purpureo bis exsaturata colore. Pavimentum sanguine natare existimasses. Quid vero saporem memorem? Hyblaeum mel multis parasangis antecedebat. Quare nectar ambrosiamque vel fabulosa poëtarum commenta fuisse; vel si exstiterunt, sub cucumerum involucris occulta tectaque fuisse, vel deposito pignore conR tende-

tenderim. Sane quidem, quid cucumere dulcius, suavius, sapidius, jucundiusve fingi potest? vel experti novimus ipsas frigidas sorbitiones, sive lacte, sive Medicis malis, sive aliis quibusvis lectissimis rebus compositas prae gelidis cucumeribus desipere? Quid? quod illae potiones gignunt malorum, quod non raro accidit, istorum ope praesentissima pellitur extruditurque. Extruditur? imo in intimos viscerum recessus penetrantes, occultos quosque inveteratos acresque humores in posterum haud dubie nocituros rimantur, atque ingratiis tenacitatis, & licet adhaerescentes avellunt, avulsosque protrudunt. O permiram cucumerum vim atque ἐνέργειαν! O pharmacum vel καθαρτικοῖς anteferendum! Vtinam viris medicis, qui sibi tanto opere in aqua egelida plauserunt, isthuc in tempore innotuisset! Vtique cucumeribus conclamatae aegrorum saluti consultum ivissent. Bene sit iis, qui priores cucumeres severunt, quique illos nonnisi frigefactos manducandos esse docuerunt. Ita quidem malis hominum occurrerunt, sed non alio malo. Praestat enim morbum curari ita, ut nullo cruciatu torquearis. Quandoque vel sine medica ope diem obire supremum expedit. Vsqueadeo amarulenta interdum aegris propinant, ut absinthites dulcius sapiat. Amice, si quando (quod omen Deus avertat) aegrotaveris, aut Κακοςόμαχος fueris, cucumeres adhibeto, eosque optimae notae. Mediterraneos mandito; cave a maritimis. Qui enim in agris mari proximis proveniunt, licet magis rubescant, salsiores tamen sunt, obsuntque non parum. Haud scio an isti mihi fraudi fuerint. Tandem illud te

te rogo, ut isthaec nedum tecum contineas; verum etiam, amicis impertiare, quo cucumerum auxilio non solum pugiliter valeant; sed cornicis quoque annos adsequantur. A me Danieli, Campolongo, atque Farinae amicis quantivis pretii salutem gladiatoriam, & si illos σιχυοφίλυς effeceris, etiam ἀγερυσίαν nuntiato. Vale.

EIDEM. 158

INtermissam aut potius relictam scribendi consuetudinem revoco volens libensque. Tua quippe erga me benevolentia, tuusque amor dubio procul eximius, ut ita faciam, me vehementer nedum hortantur, verum etiam impellunt. Quae enim hactenus me torserat suspicio non mediocriter, omnino inexspectato tuo adventu depulsa est. Haud temere antehac veritus fueram, ne a me alienatus, nescio quanam mea culpa, alio animum tuum convertisses. Quod nunc me falso suspicatum esse, laetatus sum vehementer. Verum, ut, quod sentio, meo more ingenue fatear, ne in praesenti quidem penitus abscessit, qui me sollicitum habuit, timor. Quare, quas ad te nunc mitto litteras, peramanter quidem certe, sed haud prorsus metu omni vacuus scripsi. Illas igitur, quoad potui, quo forti animo erectoque se se tibi sisterent, cohortatus sum; illudque naviter praemonui, ne paverent, licet te subtristem offenderent. At vero, si te laetum hilaremque deprehenderent, eis mandavi, ut tibi amice prius atque officiose salutato lustricum apprecarentur diem quam faustissimum. Ridiculum, inquies.

Exacta vindemia, uti ajunt, infundibulum commodas. Et tamen si attenderis, illas omni prorsus culpa absolves. Jure enim impeditae fuerunt, quominus satis officio facerent. Neque vero te fugit, quippe qui a rebus forensibus non imparatus es, quod tamquam non effluxerit illud putatur tempus, quo quis juste detentus arguitur. Sed apage has juris ambages, ac Legulejorum subterfugia. Metus in caussa fuit, cur id non suo tempore confieret. Lapsus sum, erravi. Nunc veniam peto, quam impetraturum spero, si tuus suavissimus alumnus, quem a me salvere jubebis, deprecator accesserit. In posterum autem sedulo cavebo, ne in gratiam redeamus. Campolongo amicorum conciliatori atque glutino meis verbis salutem dicito officiose. Vale, meque tibi devinctiorem opinione tua existimato. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. kal. Jun. CIↃIↃCCLXIII.

EIDEM. 159

HEsterna die consulturus quaedam Basilii loca ab impio Barbeyracio impudenter atque per omne nefas impetita, me ad publicam S. Angeli ad Nilum Bibliothecam contuli, non mediocri itineris difficultate aegre obesum corpus movens, cum sudore a calce ad caput maderem. Vix librum, quem anxie quaerebam, aperueram, illumque avide legere occoeperam adsidens juxta Bibliothecae Custodem, virum amoeniore & interiore aeque ac severiore litteratura clarissimum, cum intervênit quidam sacerdos talari indutus veste mihi de facie notus, qui statim Nuntian-

tem

tem ſeduxit, cumque eo ſeorſum ſermones neſcio quos inſtituit. Salutantem amice reſalutavi. Praeterea, quod inſtitueram, diligenter facere perrexi. Verum ea me cura identidem angebat, cum ſcire percupide averem, quì vir ille, quem non tum primum noveram, vocaretur. Numquam tamen mihi ſuſpicio ſuborta eſt illum eſſe potuiſſe Dominicum Malarbium, quem in Regiis Nundinis primum cognovi. Ipſum enim tum alticinctum videram, baculumque geſtantem tamquam ii, qui aut ruſticatum pergunt, aut longùm ſunt iter ſuſcepturi. Hinc factum eſt, ut, poſtquam a Nuntiante digreſſus eſt, atque omnino abiit, cum ſciſcitatus eſſem, ecquiſnam is eſſet, Malarbium mihi melle Hymettio cariorem eſſe compererim. Quanto ego opere tum doluerim, tute qui me intus & in cute noſti, facile judicabis. Adhuc totis artubus contremiſco, illudquè vereor, ne forte inurbanus atque inofficioſus viſus ſim. Quare te etiam atque etiam rogo obteſtorque, ut, ubi per otium tibi licuerit, illum meo nomine adeas, remque omnem ad verbum atque ordine narres. Ipſum enim jure ac merito tanti facio*, quanti neminem. Quidni? Quae ceteri ſparſim oſtentant ornamenta, ea ſpectatiſſimus iſte Muſarum alumnus omnia prorſus confertim potitur tenetque. Abſit vero ut exiſtimes me iſthaec chartis illeviſſe, ut amico adblandirer, gratiamque, qua jure, quave injuria, aucuparer. Peream, ſi iſthaec animo reputarim. Nihil enim umquam aeque ac aſſentatores exſecratus ſum. Ex animi ſententia ſcripſi, & eo tantum conſilio, ut me quoquo modo purgarem. Vera enim amicitia ne-

dum crimine, verum etiam criminis suspicione careat oportet. Meis verbis amicum mihi oculis ipsis cariorem, quemque quoad vixero unice diligam, salutato officiosissime. Neque insalutatum relinquito Campolongum, quem semper magis ac magis colam atque observabo, cum in dies argumenta suppeditet, quibus de Litteraria Rep. meretur praeclarius. Ecquid ingeniosa Polyphemeide fingi potest argutius? Quid ornari luculentius? quid tandem concinnari ita aptum argumento, ut omnia sibi mirifice constent consentiantque? Quare merito invidendus videtur Marchio Berius multis capitibus clarus; at hoc capite clarissimus, quod tale tantumque opus ipsum immortalitati consecrarit. Tandem S. Laurentii Principem feminam a litteris non abhorrentem atque musis amicam, ejusque suavissimum filium, meo nomine plurimum salvere jubebis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei id. Sextil. cIↄIↄCCLXIII.

EIDEM. 160

VIn' tibi caput obtundam litteris pene nullo argumento fusis, atque tantum sonantia verba ostentantibus? Tibi morem geram volens libensque. Faxo equidem, ut litterarum copiâ tuae te poeniteat inexplebilis aviditatis. Nullum omnino diem abire sinam, quo non aliquid ad te litterarum mittam. Neque irascare, quaeso, si te intempestive oppresserint. Vix enim cubitum iveris, en Zetarius, nescio quis ostium pulsavit, illico surge, ipsummet te postulat, qui litteras tulit. E Regio enim famulitio homo est ru-

fo

so capillo. Alia autem die te prandentem interpellabunt. Hui! quî tabellarii odium atque improbitatem tuleris, si te offenderit jam oestro calentem Apollineoque correptum furore? Eo proculdubio progredieris, ut, quid facto opus sit, prorsus ignores. Iterum atque iterum apud animum tecum reputato, num tua cum valetudine bene agatur, si conditiones quasque, sive aequas, sive iniquas acceperis. At inquies, mihi melle hyblaeo dulcius (absit verbo jactantia) sapiunt tuae licet extemporales litterae. Esto. At nil carius valetudine, nihil jucundius somno, nihilque sapidius pollucibili prandio atque opipare instructo. Cogita ergo mature rem, atque quidquid deliberabis, fac ut quamprimum sciam. Interim a me salutato officiosissime istam primariam feminam Principem honestate, prudentia, morumque probitate nulli secundam, ejusque suavissimum atque scitissimum filium tuae curae fideique sapientissime concreditum. Vale, meque, ut facis, ama.

P. S. Vbi per otium licuerit, illud te rogo, ut Alumnum tuum huc tecum convehas aequalium Epheborum Equitum consuetudine fruiturum. Illum enim eximie diligunt, atque in sinu ferunt. Iis quippe dotibus animi praeditus est, ut jam inde a puero, quis deinceps futurus sit, aperte significet. Ex ipsa herbarum viriditate, qualis futura est messis fecunditas, apparet. Munuscula, quae illi praebeam, haud mihi suppetunt, quippe qui Sanctimonialium crates ferreosque clathros cane pejus & angue declino. Illa-

rum enim munera hamata sunt. Satius certe est iis carere. Aureo illum libello donabo, quique non Hollandica compactione, aut inaurato integumento, sed aureis praeceptis commendetur. Non deerunt non inelegantes icones. Istis pueri mirifice delectantur. Iterum vale.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 161

HVi! qui finis scribendi? Jam isthaec effutire te mihi videor videre, atque utraque manu ad aures admota, tamquam improviso fulgeratoris Numinis tonitru perculsus, illas obstruis, garrulitatem scriptoris misere vitaturus. Vtinam cera, Vlyssis instar, obstruas, aut gomphis infercias! Jam quidem te obsurdescente, assentatorum infinita illa colluvies, hominum generis pestis atque pernicies, tandem aliquando exhausta funditus interiret. Nonne, amabo te, tu me, ut, quidquid in buccam, chartis illinerem, hortabare? Nonne ipse, dum mea, qualia ea cumque sint, legebam, modo mussitans, modo stentorea voce, mihi identidem: belle! euge! σοφῶς! non sine manuum plausu occinebas? Medius fidius, toto caelo errat, qui fictis laudibus, iisque phaleratis verborum strophis convestitis facile fidem adhibet; atque imprudens tanti facit, tamquam si ex intimis veri candidique animi sensibus proficiscantur. Ita prorsus mecum actum est. Tua auctoritate confirmatus, qua apud omnes tantum vales, ut nemo magis, quot quan-

taque

taque stultulus effudi scriptisque commisi, quae potius igni addicenda forent, inque mare projicienda Adrianum. Qui aucupari laudes easque vel ab invitis exprimere videbar, en quantum derepente dedecoris opprobriique subivi, quot quantisque ludibrium debui! At te Dj perdant, adulatorum pessime; qui, ut insanabile irridendi cacoëthes expleres, tantam amiculo jacturam attulisti, ut jam de ejus fama, si qua fuit, actum esse videatur. Verum, dispeream, si ita tibi salse abierit. Meritas κολάκων poenas persolves. Et, si mihi Archilochi vis atque par scribendi ardor defuerit; haud tamen desperabo fore, ut continenti litterarum serie te, amicorum pestem virusque, ad suspendium adigam. Rides? ita ne, idoneus tibi videor, quem pro lubitu ludificeris? O tempora! o mores! Quis nunc non ultima quaeque pertimescat, caelumque ipsum confractum lapsurum, cum jam amicitiae nulli non colenda jura nedum laedi passim atque contemptui haberi; verum etiam rumpi ac labefactari animadvertat? Vtinam in illa fortunatissima Pyladis atque Orestis tempora incidissem! Vtique, quo nunc maceror dolore, caruissem. At quo me scribendi aestus abripuit, quove querendi cupiditati nimis indulgens progressus sum! fortasse, quae tantum vel levicula suspicio mihi jam moerore nescio quo confecto suggessit, haud ita se habebunt; & quas litteras repudiatum iri putavi, illas ambabus ulnis excipiet ac deosculabitur. Quare, amice mihi oculis ipsis carior, quod te, levi suspicione ductus, odio oderim Vatiniano; illud te obsecro etiam atque etiam, ut mihi i-

gno-

gnoscas, erratique veniam des libenter. Peccavi, lapsus sum, teque nihil tale merentem iis oneravi injuriis, quas in sceleſtiſſimum quemque omnibusque vitiis contaminatum hominem minime evomuiſſem. Ne verbulum quidem addam amplius, metu, ne nimia verboſitate iterum subirascare, meque licet ubertim flentem, veniamque demiſſe petentem naso suspendas adunco. Ah! quid dixi? en suspicio recurrit, meque licet invitum, ut tibi male velim, urget acriterque impellit. Abi in malam crucem, hominum pernicies, sacerrima suspicio, teque praecipitem in Erebum, unde erupiſti, confeſtim abjicito. Cave, scelesta, ne iterum erepas posthac. Namque te erumpere connitentem, ubi pro merito pultavero, Veritati amicitiae tutelari praesentiſſimae te siſtam plectendam. Audin', scelesta? Cave. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei XI. kal. Sextil. CIϽIϽCCLXII.

CARMINO GERVNDAE

Paulus Moccia S. D. 162

QVod mea extemporalis epiſtola, quam nudius tertiana die ad te scripsi, Cosmae communi amico non injucunda acciderit, per mihi gratum fuit. Quam emunctae naris vir sit, & quanto ipse opere de litteris iisque politioribus praesertim meritus sit, non raro expertus cognovi. Quare a me illi exquisitis verbis gratias age, ut primum commodum erit. Praeterea, ni grave tibi eſt, & illud ipsi a me dicito, me adhuc

huc ea in ſententia perſtare, nimirum ut diteſcam. Quare mei ne obliviſcatur, illudque, quoad fieri poterit, committat, ut ipſius ſplendidiſſima numerica face, qua mihi praelucere te hortante non detrectabit, obſcuriſſima reconditae ſortis hominibuſque inacceſſae veſtigia indâgem. Minime λοξίαν vatem ipſum exiſtimo. Pythiam ipſam Delphico Oraculo decantatiſſimam veritate longe plurimum antecellit. Quos enim effatur numeros, praeſertim in Caſſai officina, in qua tamquam in Cortina Phoebi ἐνθυσιασμῷ corripitur, vel ſacramento contenderim exitu comprobatum iri. Praeterita ſortitione id mihi contigit. Illum igitur etiam atque etiam ſac roges, ut meis rebus conſultum velit. A me illi ſalutem officioſiſſime, nec non Victorio optimae indolis ac magnae ſpei adoleſcentulo tuiſque alumnis cariſſimis nuntiabis. Vale.

EIDEM. 163

TAmquam antiqui hoſpitis ſenile guttur fregerim, amicitiaeque leges ſuſque deque habuerim, ita non paucis abhinc diebus meum conſpectum fugitas declinaſque. Alias jam vias, cum prodeambulatum exis pomeridianis horis, inſiſtere occoepiſti, & haud ſcio an caſu, vel conſilio. Me quidem fortunae ictibus punctim caeſimque impetitum, ac tantum non (σὺν Θεῷ) afflictum externatumque, veluti fulguritum devitas. Eſto. Ita meritum eſt meum. Num tibi par pari referre vicemque reddere mutuam cogito? Deus id avertat malum, fineſque in Thracios

cios agat extrudatque. Quin imo benefactis malefacta rependam volens libensque. Et quos jam sollemni pompa colimus Natalitios festos dies, & quem jam jam inituri sumus novum annum, quam faustissime tibi fluere, milliesque fortunatiorem in orbem redire ex animo opto, Deumque πάντων ἀγαθῶν Δωτῆρα enixe precor, ut haec mea fausta omina rata esse patiatur. Vide, quaeso, qui ulcisci, & quam severe consuesco! Idem faustum Natalitium omen a me Orontio Marresio priscae fidei viro, ejusque incomparabili uxori, & quantivis pretii liberis Josepho & Prospero officiose imperties. Quod officium si nostro πολυμαθεστάτῳ Paroeco, ejusque germanis omnibus peraeque de litteraria Rep. optime meritis, beneque morato Victorio praestiteris meo nomine, per mihi gratum facies. Multum te amo de exemplo epistolae Cossyrensis. Hui! Pharmacopolam virum urbanissimum pene oblitus eram! illum meis verbis plurimum saluta. Vale.

BENEDICTO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 164

COmmodum fere media prima noctis vigilia domum me recipiebam, cum juxta veteres Regias aedes obvium habui Joannem priscae fidei virum, qui me ad sesquihoram in Regio Ephebeo frustra exspectaverat. Mutuis de more officiis

officiis perfolutis, quod penes puerum ab janua litteras tuas ad me datas reliquerat, fignificavit. Jamque digreffi in diverfa abieramus, cum, ut gradum aliquantifper fifterem, amice rogavit. E veftigio fubftiti: en paucis indicavit, quod me ifthuc humane vocabas. Statim fubdidi: benigne. Sciebam quippe, quod proximo mercurii die huc tota Regia aula antemeridiano tempore pranfura commigraret. Iterum falute invicem officiofe dicta difceffimus. Domum reverfus, refignatas litteras ftatim a capite ad calcem percurri, quodque me ifthuc ad prandium arcefferes deprehendi. Rurfus dolui, quod tibi dicto audiens effe nequirem hebdomadario penfo, quo per orbem fungimur, impeditus. Quare ubi hebdomas haec exierit, me venturum Deo favente confido. Atque utinam celeriores properarent curfumque incitatiores maturarent, qui intercedunt dies! Celerius quippe ipfe coram exciperem, quae jamdudum meditata in me depromeres. Verum illud tibi praedico, ni verborum volubili fono perterrefactus manus dabo, me haud dubitare, quin tuae undeunde corrogatae rationes ad irritum fint recafurae. Adverfus enim facta, quae producuntur argumenta licet orationis flore conveftita, araneorum ritu difflata vanefcent. Πρωθύστερον aequi bonique facies, fpero. Ita enim omnino factum oportuit. Patruo tuo a me falutem optimam, amicis plurimam dicito. Archintus, Somaliaque te refalutant quam officiofiffime. Cura, ut valeas.

AN-

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 165

NOn ſemel atque iterum ad te nihil litterarum dedi, qui nullam fere hebdomadem abire ſiveram, quin ad te aliquid ſcriberem, licet nullo propoſito argumento. Prima quidem id fronte reprehendendum videtur; verum ſi me audies, excuſabis omnino me, neque objurgatione dignum exiſtimabis. Quod ſuperioribus diebus nihil ſcripſerim, in cauſa fuit nec opinus germani mei morbus, iſque graviſſimus. Pleuritide repente correptus ita ad ſeptimum diem laboravit, ut de ipſius ſalute conclamatum eſſe videretur. Nunc σὺν Θεῷ jam pene convaluit. Quod vero ne proximas quidem jam exaratas complicataſque acceperis, id effecit improviſus hic excitus tumultus. Parva lecticariorum ac bajulorum manus neſcio qua panis caritate uſi, quae jam inſtructa erat de more machina ante Regias aedes prima noctis vigilia, illam ex condicto diripuerunt. Magnus omnes pavor occupavit, uti fit nocturno tempore. Adde his, rumor incertus, qui ſubito omnia urbis loca pervaſit, paucorum hominum turbas mirum in modum exaggeravit. Verum ſtatim providentiſſimo conſilio, brevi temporis intervallo, tumultus omnis coërcitus eſt. Tres turbarum auctores per urbem perendino die virgis caeſi triremibus addicti fuere. Jam altera machina inſtructa eſt, quae craſtino die dato ſigno de more diripietur. Tunicatus

catus popellus, olim tumultuosissimum hominum genus novarumque rerum studiosissimum nunc quiescit, puberemque Regem, qui caelo delapsus videtur, eximie diligit. Imo indigne tulit vilissimum lecticariorum genus id ausum esse, quod ipsi ne in mentem quidem venerat. Vides igitur, qui factum sit, ut litteras ad te mittere intermiserim. Suspicionem, spero, prorsus depones, ubi binas litteras, sed diverso tempore datas acceperis. Polyphemeis una cum Mergilline adhuc apud me residet, &, mihi crede, jam situs piget. Nemo me adivit, qui illa tuo nomine peteret. Campolongus te salutat plurimum. A me officiose salvere jube Fabricium, meque apud illum excuses velim, quo pacto me tibi purgatum plane existimo. Ceteros alumnos tuos, eorumque parentem jucundissimum meis etiam verbis salutabis peramanter. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XIII. kal. Mart. CIƆIƆCCLXIV.

EIDEM. 166

HEm, istuc avide exspectabam, ut aliquantula mearum litterarum intermissione offensus, mihi par pari referres vicemque redderes. Tuae enim mihi de more litterae defuerunt. Carui quidem amici officiis, mutuique amoris ac benevolentiae fructibus, quibus mihi nihil est antiquius: at vero querelarum nihil omnino fuit. Nullas ad me epistolas mittis, quin unde unde argumentum corradas quoquomodo expostulandi. Agedum, sodes, purga te vicissim, vitilitigatorum cavillis semotis, ne cessator videare. Quod plu-

pluvium, aut frigidum tempus caufferis, nihil eft. Vernum omnino tempus fuit, brumali licet tempeftate. Vnum prorfus eft, quo te excufes, nimirum fi morbum obtenderis. Quid fi athletice valuifti? Tum enimvero manus des oportebit. Erubuifti: falva res eft. Qua de re pofthac, aut queri fac defînas, fi quando nihil ad te litterarum perfertur; aut diligenter cavebis, ne merito tuum officium defideretur. Nam qua fronte officium requires meum, qui in fcribendo ceffans redargueris? Ringêris, credo, ubi haec in te liberius dicta legeris. Per me, ringare, licebit: modo ne ad ingenium redeas. Quid, amabo te, querulo putidius, quidve moleftius? A me Fabricio adolefcenti praeclare de litteris merito, ceterifque tuis alumnis mufarum cultoribus, eorumque parentibus falutem plurimam. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VI. kal. Martias CIƆIƆCCLXIV.

EIDEM. 167

MAle fit meae ofcitantiae, meoque implacabili capitalique adverfus titulos indicefque odio. Hinc non raro factum eft, ut quandoque, licet a capite ad calcem librum perlegerim, interrogatus, ubinam impreffus effet, & cuinam nuncupatus, aut quem annum praeferret, mihi aqua haeferit. Hoc ipfum mihi contigit, cum nuperrime ad te fcripfi, ac properanter levique brachio latinam praeftantiffimi Fabricii verfionem laudavi. Pene enim verbum de verbo exprefferat, quae Hieronymus Epifcopus eleganter

ter Etrusco carmine cecinerat. Ne vivam, de Josepho Scotio alterius carminis auctore nihil omnino cogitavi. Hieronymum namque utriusque laudationis auctorem existimavi, in eumque, qua potui, eas contuli laudes; quas nunc, ut inter bonos bene agier oportet, etiam eruditissimo Scotio communicatas volo. Vtrumque carmen (vide quantum mihi sumo) mihi mirum in modum placuit. Cui quidem rei vel id argumento est, quod uni omnia tribuerim. Qua de re utrique gratulor, quod gemellum adsecuti ingenium, par sit utriusque elegantia, gemina scribendi granditas. Tantum igitur abest, ut alterutri esse fraudi voluerim, ut potius utriusque laudes, licet insciens imprudensque, aequa lance pensaverim. Verum de his hactenus. Hic magna rei frumentariae caritate laboramus, majoreque in posterum laborabimus, nisi Deus nos respexerit. Mirum quanto populorum concursu Novendialia D. Januario indicta frequentantur. Nullus enim dies abit, quin illuc confertim supplices confluant feminae ac puellae corollis spineis redimitae, passis crinibus, nudis pedibus, vultu ad moestitiam composito, oculisque ita in terram defixis, ut marmoreas diceres. Est tamen, cur maximopere laetemur. Nam plebecula, hic cum maxime, turbarum studiosissima, nunc quiescit, malumque, quo in praesenti urgemur, illi acceptum refert, a quo etiam bona cuncta proficiscuntur. Quare illius fidem opemque demississime obtestatur, ab eoque sperat fore, ut tot tantisque calamitatibus tandem aliquando eripiatur. In dies magna frumenti vis terra marique exspectatur,

 sed

sed nihil dum comparet. Mare praeter solitum hiemat, pluviisque fere continentibus obsidemur. Hispana navis septuaginta tormentis bellicis instructa, quam praestolabamur, jam portum occupavit. Plumbum, specularia vitra ingentis magnitudinis, atque effigies totius Regiae Hispanicae familiae advexit. Nudius tertiana die illud pro comperto Regia in aula nuntiatum est, nimirum Ferdinandum Columnam Hostiliani Principem, inter primores Hispanos magnates, omnibus impensis remissis, receptum, Marchionem Bernardum Tanusium D. Januarii cingulo, ac Francavillae Principem aurei velleris torque ab inclyto Hispaniarum novique orbis Monarcha ornatos fuisse. Nuntius omnibus quam gratissimus accidit. Vix credas, gratulatores aeque laeti sunt ac ii, quibus gratulantur. Ita quidem fere semper usuvenit, cum debita virtuti merces persolvitur. Vale. VII. idus Mart. CIↃIↃCCLXIV.

EIDEM. 168

QVod scribis non ingratum accidisse Josepho Scotio, quod proximis litteris ad te datis ingenue confessus fueram, ac pene palinodiam cecineram, tibi pro eo ac debeo gratias ago. Dolebam equidem me imprudentem inscientemque id attulisse mali, quod numquam mihi vel ebrio ceritove in mentem venisset. Hem! Me ne tamquam judicem sedere, ac pro meo jure sententiam dicere inter eam virorum bigam, quibus quando ingenuae artes, interioresque litterae invenient parem? Gavisus quoque sum non medio-

diocriter, quod mea qualiscumque Apologia Fabricio adolescenti insigniter de musis merito probata sit. Res enim ipsius quoque agebatur. Quod vero me rogas atque hortaris, ut quae nobis impendent jam, ac fortasse etiam prement mala, chartis illinam, atque ad posterorum memoriam transmittam, difficilem sane rem postulas. Qui, amabo te, tanto labori sufficiam, cui ferendo vel Hercules ipse, ab exantlatis aerumnis celeberrimus, impar esset? Quare ceteris & ingenio, & viribus industriae illustrioribus hanc lampadem trademus. Nunc accipe: nihil est desperatius conclàmatiusque praesenti rerum statu: nihil iis, quorum opera, majore odio. Ad epistolas autem quod spectat, illud consilium ineas te oro, quod tutius visum fuerit. Praestat quidem sero potius remitti, modo tutius ad me perferantur. Propediem Eboracensem Ducem exspectamus. Jam celeritate quanta maxima aedes Principis Colubrani ad oram Olympiam necessaria supellectile instruuntur, idque Rege jubente. Pro ea qua nunc premimur omnigenae annonae caritate, non ingratus scilicet tanti Principis adventus exsistet. Vah! quis tantam familiam alet? Vale. IX. kal. April. CIↃIↃCCLXIV.

EIDEM. *169*

TVa de meis epistolis cura mihi gratissima fuit. Illas quidem aliquo in pretio a te haberi liquido cognovi. Quod mihi non prorsus novum fuit, cum semper ea mihi indicia tuae erga me benevolentiae dederis, quae tantum ab

homine mei ſtudioſiſſimo exſpectari potuiſſent. Qua de re tibi gratias ago, habeoque, quoad vivam. Tantum illud ſcias velim, haud mihi ita nunc opus eſſe litteris, quas apud te ſedulo ſervas, ut nulla omnino mora interponi queat. Mittes igitur, & cum tibi commodum erit, & tuto perferri poſſe judicabis. Temere quidem iis committentur, qui & huc res cibarias, ac praeſertim frumentum advehunt. Nihil tam facile accidet, quam ut depereant. Plena nunc omnia inſidiarum, plena fraudum atque latronum. Qui in viatores incurrent, frumento nummiſque abreptis, ut leviſſime dicam, faſciculum litterarum flammis addicent. Quocirca illud conſilium capies, quod magis e re tibi eſſe videbitur. Vno verbo: ſerius, modo tutius. Quid aliud? etiam. Illud cave, ne vulgari tantum papyro involvantur: tum enim facile pluviis, ſi quae decident, corrumpentur. Tela cerata fac contegantur. Involucrum quippe eſt impervium aquis, lutoque, quo tam longo in itinere oblinerentur. Hîc fames in dies acrior evadit. Panis, qui olim venalis ubique locorum proſtabat, nunc ubi e furnis in publicum aſportatur non ſine peditum equitumque ſatellitio, non divenditur, ſed pene diripitur. Quodque antehac prae copia vileſcebat (cui non nota hujuſce urbis rerum omnium vilitas), nunc prae penuria, quantilibet, arbitrio propolarum, coëmitur. Atque utinam coëmi poſſet! Sunt hîc, qui pluſculos dies aſſa carne, aſſa pulte ſive viridi, ſive candida, vel aſſis piſcibus vitam tolerarunt. Sicco pane veſci, quod ad expianda peccata, Deumque vindicem leniendum

dum salutariter imperabatur, nunc in deliciis haberetur. At vero pro ea qua sunt sapientia, qui hoc Regnum ceteroqui florentissimum, consilio sane providentissimo moderantur, illud speramus fore, ut hisce malis, omnibus retro saeculis, inauditis, finis imponatur. In portu ad nonaginta frumenti medimni sunt, sed nondum expositi sunt. Cur ita factum sit, juxta cum ignarissimis scio. Quem in dies opperiebamur Eboracensem Ducem, absolutis esurialibus feriis adventaturum inaudivi. Vale.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 170

QVod mea epigrammata in Joannem Baptistam Jannusium ex tempore fusa libenter legeris, gratias tibi ago immortales. Nonnihil certe quidem illis pretii accedere haud dubito, si tibi, qui tantopere de litteris mereris, probentur. Verum, ne alienae laudis appetens videar, illud te moneo, ex tribus epigrammatis, quae ad te ab τῷ Πάνυ Marchione Spiriteo missa sunt, duo tantum mea esse, scilicet quae (*Ferdinando IV.* & *Amplissimum* &c.) initia praeferunt. Quare si forte errasti, quominus palinodiam canas, haud impedio. Is enim sum, qui Aesopeae cornicis instar in publicum prodire defugio. Ceterum & his supersedere poteram, quippe quod res tecum agatur, qui quantum distent aera lupinis probe nosti. Tandem, quis nunc est, qui nervosum scribendi genus, quo e-

ruditissimus vir utitur, se consequi posse confidat? Oratio sententiis, velit nolit, subservit, atque ita, ut sponte fluere videatur. Cave igitur, ne iniqua lance utaris; atque fac, ut sua laus utrique nostrum pro merito tribuatur. Mihi certe sat erit, si illa non improbaveris. Campolongus ac Bronzolius reduces jam e Massensi rusticatione te plurimum salvere jubent. Tuus germanus bene valet, &, quod caput est, & corpus & vires recepit. A me Parentem tuum virum incomparabilem saluta officiose. Vale.

JOSEPHO MAFFEJO.

Paulus Moccia S. D. 171

VBi te primum de facie cognovi domi Francisci Danielis, juvenis tecum amicitia conjunctissimi, mirum quantum meus erga te amor auctus est. Eum namque te examussim deprehendi, quem is saepenumero, cum de te tuaque eruditione sermo incideret, ad vivum expresserat. Mira prae ceteris morum suavitate praestabas, tantaque animi modestia, ut revera te virum de litteris qua humanioribus, qua severioribus non vulgariter meritum esse nullus omnino ambigendi locus relinqueretur. Siquidem studia litterarum, ubi ad ea recti cultus accedunt, id praecipue efficiunt. Illis unis ad civilitatem instituimur, utque hominum societate & communione digni simus ac videamur, earumdem ope obtinemus. Quare haud demiratus sum, quod, tot tantisque animi ingeniique bonis cum affa-

affatim polleres, ita de te demisse sentires, ac fere semper secundas agere partes dedita opera studeres. Ita enim, ubi res poscebat, caute loquebaris, ut potius amico varios sermones αὐτοσχεδίως injicienti subservire, &, quod magis est, ex illis proficere, quam aliquid e tuo instructissimo eruditionis penore expromere velle videreris. Hoc quidem quanti sit faciendum, is dijudicabit, qui ita vitam instituit, ut se numquam aliis anteponat, imo ceteros fallere in deliciis habeat. Macte tanta virtute esto, atque istis moribus aureo certe saeculo dignis. Ita profecto fiet, neque falsus sum vates, ut eo quam celerrime convoles nulla prensatione, nullisque omnino technis, quo boni omnes ac praecipue litterarum cultores te tandem aliquando pervenisse jure ac merito laetabuntur. Perge ista uti ratione, quam libet, atque hominum conspectum publicamque lucem fugere: mihi crede, vel invitus repugnansque ex umbra ad solem producêris. Quî, amabo te, splendentem virtutem ac nulli non in oculos suo fulgore incurrentem diutius occultabis? Franciscus Daniel tibi plurimam salutem adscribit. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. kal. Jun. CIↃIↃCCLXIV.

COMITI CONRADO MARAZANIO

Paulus Moccia S. D. 172

QVod mea, qualia ea cumque sint, libenter legeris, plurimum te amo. Quod vero & in me nihil tale merentem tot tantasque laudes

plena manu contuleris, coram frequenti lectissimorum equitum consessu, quot in eruditissimum quemque atque optime de litteris meritum quadrassent, id quidem tanti fuit, ut, qui tibi par pari referam, prorsus nesciam. Neque id mihi omnino novum contigit. Ex quo enim mihi aditum ad tuam amicitiam patere voluisti, nullum fere tempus fuit, quo non te mei meaeque quantulaecumque famae perstudiosum expertus sum. Quae cum ita se habeant, illud saepe mihi aegre fuit, quod nullum omnino grati animi meaeque erga te benevolentiae monumentum exstaret. En amicis obtemperaturus meas extemporales epistolas edo. Hanc statim arripui occasionem (qua quid εὐχαρότερον excogitari poterat!) utque tuo etiam nomine insignirentur, quoad potui, connisus sum. Haec igitur ad te scripsi, non quo hoc levidensi munere tuis beneficiis respondere posse confidam; sed, ut hac qualicumque bonae voluntatis significatione me tua in me promerita memoria retinere ostenderem immortali. Atque hoc si adsequar, te nimirum si id aequi bonique consulere cognovero, praeclarissime mecum actum existimabo. A me Comiti Antonio, germano tuo, viro cum morum probitate, tum pene effusa in egenos liberalitate insigni, salutem plurimam officiose imperties. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. IX. kal. Jun. CIↃIↃCCLXIV.

JA.

JANVARIO PARTITARIO

Paulus Moccia S. D. 173

LEctis tuis eruditissimis litteris, atque humanitatis officiique plenis, valde laetatus sum, atque eo vel magis, quod meum erga te studium, operam ac sedulitatem, immortalis memoriae viro Alexio Symmacho Mazochio, qui te eximie diligit, non ingrata accidisse significasti. Quin & ipsius nomine nedum mihi salutem, verum gratias quoque adscripsisti perhumaniter. Vtinam tanti sim apud amicum, penes quem Tutiani Seminarii arbitrium, atque administratio residet, ut meam commendationem tibi profuisse gaudeam. Multis enim capitibus id mihi optandum est; sed praesertim, ut praestantissimo nostro seni, totius litteraturae columini atque ornamento, cuique me tantum debere sentio, quantum vix aut ne vix quidem me praestaturum confido, quo quo modo gratificer. Haerent profecto mihi infixa animo haerebuntque perpetuum beneficia, quae in me tum potissimum contulit, cum Nicolao Spinello vigilantissimo juxta atque sanctissimo Aversanorum Antistiti a studiis operam navarem. Numquam enim illum visit (visebat quidem saepissime & libentissime) quin eidem me de meliore nota commendaret. Quae cum ita se habeant, quantae mihi sint curae tuae res, tuum judicium esto. Vix credas, qui indiligens mearum rerum perhibeor, tuum negotium ita me gesturum tibi pro-

promitto ac sancte recipio, ut nedum certo, verum etiam celeritate qua fieri poterit maxima, te voti compotem evasisse laetemur. Amantissimo Canonico meique studiosissimo ubi manum meo nomine officiose osculatus fueris, salutem plurimam peramanter nuntiabis, quam etiam Philippo ejus fratris filio, viro de politioribus aeque ac severioribus studiis praeclarissime merito imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei v. kal. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

BENEDICTO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 174

HEsterna die vix sacello pedem extuleram, quo divinarum rerum commentationi operam daturi convеneramus, cum Antoninus tristissimum mortis Joannis Geogheghani Trinitarii Ministri nuntium mihi pertulit. Vix credas, dolore tantum non externatus sum. Illum enim tantum diligebam, quam quem maxime. Mira quidem rerum omnium eruditione praeditus erat, linguarumque peritia tanta pollebat, ut illas non jam edidicisse; sed cum ipso nutricis lacte hausisse videretur. Vt cetera taceam, qua oris majestate, quaque pronuntiationis venustate tum Anglo, tum Hispano eoque puro puto idiomate utebatur! Vel ipsi tuo Patruo Hispani sermonis diligentissimo cultori ac vindici acerrimo salivam movebat. Atque ad haec omnia

omnia illud accedebat, quod virum insigniter de humanioribus ac severioribus litteris meritum magnopere commendabat, morum scilicet suavitas, affabilitas, humanitas, animique modestia non vulgaris. Quid vero hîc commemorem, quî Anglicae poëseως vim teneret? ἑνὶ λόγῳ: Joannem Dryden, ac Alexandrum Pope, Angli carminis moderatores & parentes, tantum non superasse putabatur. Atque argumento huic rei esse procul dubio poterunt permulta, quae jam in forulis servabat, ut tandem diligentius recensita typis ederentur. Non pauca quidem e Venusini vatis carminibus Anglice verterat, & complura suo ipsius marte, pro re nata, condiderat; quae ipsemet saepe legi, atque ipso mihi facem praeferente ex tempore Italice converti. Permira ubique dictionis vis, inusitatus mentis calor, &, quod caput est, nativi colores, salesque αὐτόχθονες. At quo progressus sum? Dolore enim percitus haud animum adverteram, me ad te scribere, qui illum nedum eximio prosequebaris amore; verum etiam nullum ferme diem abire sinebas, quin ipsius consuetudine, adeoque eruditis ejus sermonibus fruereris. Quem praeterea fugit, quanto in pretio apud tuum Patruum fuerit, qui ne latum quidem unguem illum ab se se discedere patiebatur? Quid tandem non expertus est, quo ejus dignitati ac valetudini prospectum iret? Quae cum ita sint, quanto tu quoque affectus sis dolore, mihi facile intellectu fuit. Nisi quod illud utrique nostrum levamento esse potest, quod eo implicabatur morbo, qui utpote letalis medicamentorum vim o-

mnem

mnem eluserat. Jamdudum enim de ejus salute viri medici desperarant. Quare illud fac cogites, eum amissum esse, qui diutius retineri nequibat; atque ita diem obiisse supremum, ut virtutum laude, quibus mirandum in modum enituit, non sine magno Hibernorum ornamento apud posteritatem omnem usque recens perennaturus existimetur. Haec (quae me quoque non parum erexerunt) si tecum ipse paullo attentius reputaveris, dolor, qui te ob tanti viri jacturam jure ac merito perculit, non mediocriter lenietur. A me Patruo tuo litteris litteratisque fovendis nato plurimam salutem dices, quam etiam meo nomine tuo praeceptori imperties. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Coniclêis x. kal. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

CARMINO GERVNDAE

Paulus Moccia S. D. 175

TAntum quod domum me recepi, paullo ante meridiem, cum puer ab janua nomine tuo salutatum me monuit, quo fidem hesterna die obligatam liberarem. Rotunde, quod sancte pollicitus fueram, mente exciderat. Quare statim ac licuit, & epigrammata exscripsi, & hoc quidquid litterarum chartis illevi. En igitur Martinale munusculum, quo te magis delectari affirmas, quam capis Nucerinis dedita opera saginatis, qui hoc praesertim tempore in deliciis habentur. Faxit Deus, ut tibi pro merito sapiant. Fastidiosissimi palati te esse non semel cogno-

cognovi. Nihil enim nisi Augusteam aetatem redolens legis, inque iis impallescis, ac tantum non immoreris. Fac igitur illa eo consilio legas, ut tempus fallas, quod non raro eruditi homines nugis litteratis impertiuntur. Ita enim prorsus fiet, ut non injucunda tibi contingant. A me Marchioni feminae non defunctorie litteris imbutae, ejusque incomparabili viro, lectissimisque liberis salutem dicito plurimam; quam etiam officiose imperties Cosmae viro optime de scientiis merito, quique meis rebus ita studet, quam qui maxime. Quo e vestigio ditescerem pro virili contendit. Vtinam mihi mens non laeva fuisset! Jam Attalicis opibus non inviderem. Vale.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 176

QVo nunc pacto hîc se res habeant, tibi exploratius esse mihi persuadeo, quam ut certior per me fias oporteat. Fama enim nostrarum calamitatum quo non pervenit quam celerrime? Vix quidem simile quidquam sive graecis, sive latinis litteris consignatum invenies. Verum pauculis abhinc diebus non parum civitas (utinam totum Regnum) respirasse visa est. Nam & farinâ, quae magno in foro quotidie venditur, atque pane copiosiore, qui in publicum comportatur, quodammodo grassanti fami ac in dies acrius saevienti, obviam itum est. Vtinam frumenti exportatione fuisset supersessum!

Nulla

Nulla omnino rerum caritas nos derepente oppressisset, licet praeterito anno nullam pene messem collegerimus. Hui! quantum frumenti superioribus fuerat annis compressum. Mihi credas velim, duobus Regnis iisque populosissimis satis superque fuissent. Verum, ut ut res se habuerit, nunc gratias Deo agamus oportet, quod opportune nos respexerit. Gratiae praeterea ingentes Catholico Regi acerrimo hujusce Regni patrono persolvendae sunt, qui, nostris malis tactus, providentissimo consilio nobis succurrerit. Ingentem enim frumenti vim, quoad mature fieri potuit, huc advehendam curavit. Postremo immane quantum prae ceteris Marchioni Bernardo Tanusio debemus, qui nihil non expertus est, quo calamitatibus quamprimum occurreretur, famique, revocata rerum copia, frenum injiceretur. Nunc etiam illud restat, ut morbis, qui jam crudeliter debacchantur, iter obstruatur. Atque non temere timetur, ne, augescente aestu, ingravescant. Mirum quot quantique e provinciis omnibus huc confluxerint. Nosocomia innumeram aegrotorum multitudinem haudquaquam capiunt. Faxit Deus, ut tot tantisque malis, quibus mirandum in modum conflictamur, ipso adjuvante, superstimus! Andriae Dux tam graviter aegrotat, ut de ejus salute jam medici desperarint. Pulmonario enim morbo atque aestuosissima febre divexari audivi. Hui! illud, quod primum omnium scriptum oportuerat, pene jam memoria, qua profecto haud firma utor, exciderat. Divus Januarius, quo uno, secundum Deum, hoc Regnum stat vigetque, sanguine suo in singulos

gulos

gulos quosque dies mirabiliter e regione capitis colliquefacto illud haud dubie portendere visus est, scilicet fore, ut brevi tantis calamitatibus erepti respiremus. Sane quidem segetes hîc ita luxuriant, ut messem uberrimam polliceantur. A me tuis omnibus, ac nominatim Fabricio salutem. Cajetanus Migliore, & Campolongus te salvere jubent officiose. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei IV. id. Maj. CIↃIↃCCLXIV.

EIDEM. 177

VObiscum praeclarissime omnium agi, lectis tuis proximis litteris, vel deposito pignore contenderim. Jam enim huc allatum fuerat haud rumore tantum nuntio; verum fama atque sermone eoque certo isthic hordeum fabasque jam maturuisse, secta, domum vehibus de more asportata, trita flagellis, sive equis quam celerrime in gyrum actis excussa, atque in horreum condita fuisse. Hac fama mirum quantum hîc exultavimus. Jam illud instare tempus videtur, quo caritati finis imponetur, atque ex omnigena rerum inopia emergemus. Verum quis illud in animum induxerit, vel isthic fabas colligi saccchareas, ac nectari ipsi, ambrosiaeque minime secundas? Et tamen ita se res habet. Scripseras enim apud vos sacris in claustris per Virgines Vestales hujusmodi leguminum genus percipi, & quod caput est, cum minime severint. O sanctas gentes quibus haec nascuntur in hortis! O vos nulli non invidendos, quibus licet esse tam beatis! Sol enim, quem citato cursu, immiss-

immissisque habenis isthic ferri experimini, hîc lentissime strigosos agit equos atque identidem resistentes. Vtinam suo tempore illa messis, quae nunc, prout se dant initia, uberrima omnia pollicetur, ita percipiatur! Probe nosti, quibus hîc quandoque tempestatibus urgemur, quibus vineae segetesque verberantur. Mirae scilicet magnitudinis grandines decidere mense Majo solent, saxis quam simillimae. Quare interdum lapides pluisse doluimus. Sed de his hactenus. Plangunculas, quas Lyciensium manu factas scribis, ac proinde mira arte elaboratas, nondum accepi, adeoque nec fabas, litterasque. Pater enim Testa Olivetanus, cui capsulam tradidisti, nondum advenit. Iis, quibus eas destinasti, statim reddendas curabo. Grati animi tui monumenta haud contemnenda sunt, imo cedro linenda. Quod vero mihi tui icunculam miseris eo consilio, ut mihi continenter obverseris, pene equidem doluissem, si id amicitia pateretur. Anne meo ex animo tuam effluxisse imaginem putes, cujus os mihi ante oculos, sive scribo, sive lego, aut prodeambulatum exeo, solet versari? Vt cetera desint, ingenii tui fetus, quibus me identidem beas, ne tui memoria intercidat, satis superque forent. Nihilominus tamen tibi, tuisque alumnis, pro eo ac debeo, gratias ago agamque maximas, ubi una cum fabis saccharo conditis imagunculas accepero. Isthuc, quaeso, leguminum genus fac mittas. Jam enim nos taedet lupinis vitam tolerasse. Vix dici potest, quae quantaque istorum copia hîc in dies consumitur. Panis adhuc percarus est, atque perrarus. Nunc variis in urbis

bis areis praepropere tabernae ſtruuntur. Superne tabulis declivibus conrectae, inferne aſſeribus rectis iiſque ſpatiolo invicem ſejunctis, quatenus caddichus panis extrudi poteſt, pretiumque accipi, undique verſum ſuſtinentur. Idque eo conſilio factum arbitror, ut venditorum fraudibus occurratur, atque multitudo, quae celeberrimas tritiſſimaſque urbis vias obſidebat, alio avertatur. Sane quidem foedum neſcio quid videbatur, Toletanam viam frequentiſſimam omnium tanta plebeculae turba confertim euntis infeſtari, ut ultro citroque itantibus numquam non periculum crearetur. Proximo Saturni die Rex noſter, quem Deus ſoſpitet, huc de more redibit. Pugiliter valet. Heſterna die miles eques ſclopetario ictu e medio ſuſtulit moroſum forte nautam, qui ad quemdam furnum acceſſerat panem empturus, cerebro diſperſo. Miſelli caput ipſum petivit. Vale. Poſtrid. idus April. CIƆIƆCCLXIV.

BENEDICTO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 178

QVos mihi dono miſiſti Hiſpanienſes botulos aprugna carne ſcitiſſime fartos, ſtatim ad vetulam meam parentem perferendos curavi. Sapidiſſimos eſſe atque guſtatu jucundiſſimos expertus iſthic cognovi. Verum illud non mediocriter vereor, ne vetulam nimium inflamment, atque hujuſcemodi illi calorem aeſtumque excitent, qui

nonnisi immodica vini licet asperi perpotatione sit restinguendus. Allium enim, piper rubrum, calidus crocus, aliaque aromata, quae ego non probe calleo, non parum caloris pariunt praesertim insuetis. O quoties aestus impatiens flammaeque clamabit: me miseram! quid tantum commerui, amantissime fili, ut tantam de me pene jam senio confecta poenam sumeres? Numquid, tamquam Medea altera in Jasonem iram impotentem effusura, talia mihi manu venefica concinnasti munuscula, quae ego in Vestalium claustris, non Thessalis carminibus, verum caelestibus cantilenis alternatim personantibus confecta stulte putaveram? Haeccine mihi miserrimae vetulae reddis pro dulciariis, pro nummulis, pro crustulis, atque, ut cetera missa faciam, pro pulte herbaria domestico ritu omnigena carne suilla meis ipsius manibus apparata? Sed quid isthuc rei est? jam, suavissime gnate, aestus, quo torquebar, deferbuit, novisque interius renovor viribus, ingratiis senescentis aetatis. Qua de re, quae furoris impetu aestuque impotentis irae abrepta effutii, en recanto. O nos ruricolas crassoque in aëre natas, quâ versamur in inscitia etiam rei cibariae, quantisque circumfundimur tenebris! Mala pharmaca putamus, quae natura ad nostras fractas accisasque vires reficiendas, ac, si fieri potest, etiam in pristinum statum restituendas, bono nostro condidit, hominesque rei culinariae mancipatos erudiit. Si scitissimi botuli, quibus ego pene jam juvenescens mirifice beor, ῥοδοδακτύλῳ Aurorae innotuissent, minime Tithonus in auras remotus obisset. A me igitur

igitur gratias Benedicto & salutem ; illudque meo nomine adscribe, me suis munusculis revirescentes annos, atque obrepentis senii fugam acceptam referre. Haec vetula. Vale.

EIDEM. 179

MEtu, ne hîc salutatorum turba enecareris, sapienter te isthuc contulisti. At vero neque ita tibi satis superque consuluisti. Namque officiosorum hominum impudentia eo processit, ut verbosis saltem litteris illorum caput obtundere studeant, quos praesentes prensationibus, ac totius corporis ὑποκύψει confecissent. Sed quid facias istis? ita nunc vivitur: danda certe quidem est aliqua venia officiosae isti salutantium nationi. Quare, si cum ceteris mitius agendum putaveris, quin mecum mitissime te geras, nullus dubito. Aliis enim in rebus, iisque gravioris momenti ingenium meum adhuc Atellanum solum redolens, ac Nicolopolitis insito quodam vitilitigandi ardore fere semper repugnans haud gravatim tulisti. Quid? Quod Nestoreos te superare annos, cornicisque aetatem vincere enixissime opto, lustrico tuo recurrente die, id te aegre laturum suspicer? Numquam id in animum inducam meum. Quid, si quod tibi vere comprecor, illud idem alterum tantum & non sine auctario, tuo praestantissimo Patruo apprecer? Tum enim vero manus des oportet. Ipse enim tibi oculis ipsis carior est: tu ipsum in sinu gestas: tuo ipse in ore habitat. Hem, Benedicte amantissime, quî te ad incitas redactum con-

consilii incertum effeci! Maledicito, sodes, iis, qui te importunis epistolis interpellant. Patere, quaeso, ni tui Patrui gloriam posthabere velis, ut hoc epistolio invita Minerva fuso ea tibi studia absens deferam, quae si adessem, neque majora, neque vehementiora delatum ire confiderem. Quidni? Semper enim, pro eo ac debui, te maximi feci, teque nedum dilexi, verum etiam amavi. A me Patruo tuo, quicum litterae qua amoeniores, qua severiores numquam in gratiam redierunt, quasque in praesenti tam impense colit, ut nihil magis, salutem plurimam communicato; quam, ni grave est, etiam Nicolopolitae dices meis verbis officiose. Caesar Cajeta myriadas tibi annorum ex animo optat, atque ipsi dolet, quod quas jam apparandas anguillas suo in fluviolo captas curaverat, loci distantia perterritus, ad te mittere nequierit. Vtinam ipsa in epistola complicari possent! Voti profecto compos fieret. Archintus ac Somalia te plurimum salvere jubent, tibique fausta omnia intimis sensibus apprecantur. Quod officium tibi praestat accuratissime Trinitarius Minister, volens libensque. Lituras tandem aequi bonique facias, te obsecro: tempus mihi prorsus defuit, quo epistolam in mundum, uti par erat, reciperem. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XI. kal. April. CIↃIↃCCLXIII.

EI-

EIDEM. 180

EN cl. Francisci Perezii Bayerii doctissimum aeque ac humanissimum epistolium, quod me tanto suffudit rubore, ut non mediocri temporis intervallo pene sensibus alienatus visus sim. Tot enim tantasque in me affatim congerit effunditque laudes, quot vix in Tullium, si ex inferis exsisteret, concinne quadrarent. At vero comprime, quaeso, humanissime Benedicte, subirascentis animi impetum, perturbatique stomachi fermentescentem rabiem refrena. Tantum enim abest, ut assentatoris notam integerrimo candidissimoque Canonico Toletanae Ecclesiae ornamento appingam, ut potius acerrimum illum ingeniorum aestimatorem ubique praedicarim. Verum illud tantum veritus sum, ne nimius amor, quo hîc me immerentem prosequebatur, ipsum transversum egerit, eaque de me senserit, quae aliter se habere, seposita φιλαυτία, & sentio, & aperte profiteor. Ceterum, ut ut res sit, ubi potui, hanc epistolam ad te mittendam curavi: hesterna die quominus mitterem episcopalis mensa in caussa fuit. Haud enim te fugit me Jovis quoque die ex condicto ad hujusmodi communionem cibariam non invitum convolare. A me salutem tuo Praeceptori impertio. Vale.

P. S. Si exemplum hîc complicatum iterum remiseris, gratum mihi facies: tanti enim viri monumentum auro contra mihi non carum est. Iterum vale.

EIDEM. 181

PEne intermissum litterarium officium revoco, calamumque jam sicco loliginis succo obductum iterum arripio, ut de more, quicquid in buccam venit, conscribillem. Hui! inquies, quid te tamdiu detinuit, ne quid chartis illineres, mutuumque amorem litteris foveres? Solusne hîc, Benedicte amantissime, peregrinaris, solusque hîc hospes es, qui nescias, quot quantaque brevissimo dierum perpaucorum curriculo acciderunt, quae neque Majores nostri spectarunt umquam, neque posteritas spectabit? Nonne tuis oculis, lacrymis ubertim madentibus, vidisti Regiam vacuefactam, Rege, Regina, Regiaque Prole orbatam? Nonne tu unus omnium ingratiis Praetoriorum militum circumfluentisque turbae conspexisti amantissimum Hispaniarum Monarcham animo invicto, lacrymisque manantibus cedere nescio, amantissimo Filio Regnum, deliciarum sedem ac domicilium, sponte concedentem, ejusque fidei committentem; desolatamque Reginam singultibus, nedum verbis, quae se coram peragebantur, confirmantem? Egomet hisce oculis te vidi carruca vectum una cum Emmanuele Roda Musarum alumno delicioque, Lucianam oram cerîti ad instar percurrentem, ut classem jam in procinctu, portuque solventem undiquerversum circumspectares, oculisque proficiscentes Dominos comitareris. Mente ne tibi effluxit, quod mihi pene dolore, quo interius cruciabar, confecto objectasti, quod fronte caperata tristitiam vultu,

vultu, oculis, incessuque ipso prae me ferebam? Nonne me jacentem afflictumque erexisti, utque bono animo essem hortatus es? Cur igitur me acriter accusas, quod immemor sim, officiumque deseruerim? Opportunum sane auxilium affers, si camino ignem addideris. Desine, quaeso, vulnus refricare, quod nulla omnino temporis diuturnitate obducetur: imo potius id curato diligenter, ut lenia excogites pharmaca, ne recrudescat. Haud despero futurum, ut (quae tua humanitas est) haec aequi bonique consulas, meque mihi reddas. A me salutem plurimam Hispanis rebus Romae Praefecto, viro omnijugena eruditione exculto atque subacto; quam etiam meis verbis Palafoxio optimo Hispano adolescentulo imperties. Joannem Riccium, Praeceptoremque tuum egomet officiose salutabo, illisque terque quaterque propinabo. Vbinam? inquies. Isthic: domi tuae: tuo maximo damno. Cura, ut pugiliter valeas, meque nedum diligas, verum etiam ames. Vale.

EIDEM. 182

QVod per jocum dixeram, atque a me aeque atque Bosphorum Thracium remotum putaveram, jam in foribus adesse sentio, atque ne exitu comprobetur, vehementer pertimesco. Phlegma quidem, quo jam quartum diem laboro, usque adeo ingravescit, atque in singulas horas augescit, ut periculum sit, ne suffôcer. Nam pituitosus humor postquam obsedit caput pectusque, per totum serpens manansque corpusculum

jam affectum debilitatumque, formicantis morbi instar me identidem convellit, convulsumque concidit atque prosternit. His accedit continens perpetuusque circa acusticum organum sonitus, strepitusque, ut artificialibus ignibus Neapolitano ritu confectis horrendumque crepantibus interesse videar. Hinc fit, ut lectio omnis mihi sit odiosa ac permolesta, librosque averser ac oderim; palatum ad omnem cibum licet Gallica manu paratum obsurduerit; tandemque somno, omnium malorum quieti, bellum indixerim. Quare cum humana omnia remedia ad irritum reciderint, nullaque appareat spes fore, ut tanto tamque periculoso morbo emergam; ad divina mihi remedia confugiendum est, animaeque consulendum. Arcessito igitur Guidaeo Myste, quoad potero, impeditas incertasque rationes expediam, atque extricabo. Nam, nisi solidatis rationibus usque ad quadrantem, quo ore ego misellus ante Judicis conspectum sistar? Quocirca te etiam atque etiam oro obtestorque, ut pro me ad Deum Opt. M. fervidas effundas preces, quo mihi jam jam ad aeviternam Patriam properanti mitis benignusque existat, inque caelestia domicilia recipiat. Neque tibi preces exsortes donorum abibunt: praeter enim quam quod par pari tibi referetur; etiam ubi supremas tabulas condidero, te minime praeteribo. Id enim tibi legabo, quod licet tenue ac levidense munus erit; tamen ita tibi gratum accidet, ut illud memoria retineas immortali. Praeceptori vero tuo, qui tibi oculis carior est, id relinquam, quod illi, cum Vicario munere fungetur,

usui

usui juxta atque ornamento futurum est. Interim una simul in isto vestro Hypogaeo me Deo, Deiparaeque Virgini commendate, enixeque precamini, ut volens libensque viam universae carnis ingrediar. Vtinam vestris precibus suas addat Riccius! proh quantum ponderis momentique illis accederet. Neque is ἄδωρος erit. Jam nunc heres esto omnium librorum, quotquot apud me sunt, ex Anglia huc advectorum. At jam manus deficit, viribus destituor, genua labant, caputque vertiginibus mirum in modum torquetur. Salve & vale.

EIDEM. 183

AQuam mihi adspersisti ac pene e faucibus orci eripuisti, ubi perjucundum nuntium attuleris epistolium meum Ἀπολογητικὸν aequi bonique consultum fuisse, atque hujuscemodi remedium irae effervescenti praebuisse, ut omnino restinxerit. Vt verum ingenue fatear, non temere verebar, ne dicacis nota inurerer, atque declinarer in posterum, tamquam qui foenum in cornu haberem. Amice in paucis care, haud te fugit, quanto ego opere ab hujusmodi maledicendi cacoëthe abhorream, cum malim meae potius famae, qualis ea cumque sit, jacturam facere, quam pati, ut alterius existimationi vel tantillum detrahatur. Rumperer enim potius, conceptamque suffocarem iram, quam illam, pro re nata, effunderem, ut acceptas injurias ulciscar. Ecquis enim in hac urbe usque adeo peregrinus est & hospes, quem praetereat quantis

ego obnoxius fuerim furentium hominum impetibus, queis vel validissimus murus tamquam Arietario capite percussus corruisset? Et tamen ego sereno vultu tranquilloque, imo fere semper ad risum composito, arma debacchantium retudi ac repressi, & numquam passus sum, ut animi aequabilitate dejicerer. Cum ita igitur natura comparatus sim, quî fieri poterat, ut in illos inveherer, linguamque exacuerem, per quos nulla umquam injuria affectus fueram; imo quandoque beneficiis ornatus? Quod igitur tibi persuasum jam est, fac ut illi pateat, qui, cum sit emunctissimae naris homo, difficile ad credendum adducitur, ni argumenta luce meridiana clariora, ipsiusque Matheseωs ἀξιώμασι evidentiora in medium proferantur. Non despero futurum, ut ita prorsus fiat. Ea enim eloquentia es qua naturali, qua arte comparata, ut animos, quocumque volueris, inclines flectasque. Si vero socium tibi adsciveris, qui tibi a praeceptore est, cum legum scientia, tum oratoriae artis facultate praestantissimum, vel Borussorum militum incursionibus sustinendis pares eritis; quin imo ante victoriam, triumphum impune canetis. Quod si caussae satis idoneae patrocinium minime defugeritis, nil erit, cur in posterum pertimescam. Sub tanta enim tutela in utramque mihi aurem dormire licebit; neque verebor, ne per Ferdinandum cornice loquaciorem virum e somno exciter. Loquatur, per me licet, perstrepatque: ipse enim auribus cera obductis Vlyssis instar Sirenum dolosos cantus declinabo. Temperet facetiis sermones, diluat-

diluatque vel melle Hyblaeo , ipſe Catone ſeverior riſum cohibebo . Excidat mihi radicitus lingua , ſi verbum addidero . Valeat igitur Siren iſta , omnium malorum jugis ſcaturigo . Ego , quantum in me ſitum erit , (modo ne mihi fraudi ſit fervidum vinum) veſtrum conſilium ſecutus , tamquam a ſilentiario admonitus , linguis animiſque favebo . In id tantum operam dabo , ut taciturni cognomen perpetuo ſilentio adipiſcar . Ita quidem fiet, ut nullo timore ipſe natura meticuloſiſſimus concutiar , aedibuſque tuis tranquillior , quam acceſſeram , diſcedam . Nae ego ſero ſapio : verum praeſtat ſemel reſipiſcere, quam ſemper deſipere . Vtinam florente jam adoleſcentia iſta mihi aurea monita praeſto fuiſſent ; profecto nunc jam nono luſtro peracto , caneſcente jam capite , minime hujuſcemodi anguſtiis urgerer . Hinc ne memoria effluant , quae me tempeſtive monuiſtis , in dies haec mecum ipſe repeto : Paule ſapito, atque ad ſanitatem redito : linguam cohibeto : Ferdinandum cane pejus & angue declinato : a vino abſtineto : Benedicti ejuſque praeceptoris aurea monita ne aſpernator : ejus πολυμαθέϛατον Patruum reveretor , coramque illo obmuteſcito : quae vero eloquitur , in animo condito , memoriaque immortali retineto : beneficiorum , quibus ab illo licet immerens cumularis , memor eſto ; utque Neſtoreos vivat annos , continenter Deum Opt. M. enixis precibus obſecrato . Faxit Deus, ut iſta omnino perficiam ! De felicitate vel beatiſſimo cuique bellum inferam . Verboſiorem epiſtolam aequi bonique facito ; alias λακωνικὸς ut ſim , pro
viril

virili connitar. Fluentem calamum quis cohibeat? Vale, meque, ut facis, ama.

EIDEM. 184

HOc unum ſupererat afflictis meis rebus, nempe tua matura nec opina profectio. Laudo tuum conſilium: ut enim aliquod dolori levamentum afferas, tantum ſuſcipis laboris. Caeli quidem mutatione graves quandoque curae fugantur, locorumque intercapedine, tamquam aggere interjecto, ne recurrant, praepedîtur. Verum illud etiam tibi cogitandum fuit, me hîc relinqui tamquam feram belluam media in cavea omnium telis impetendam, omnique prorſus ſpe deſtitutam, fore, ut furentium hoſtium impetus retundatur. Te enim unum intuebar, oculos in te unum conjiciebam, te unum ut meum *ἀλεξικακὸν* numen ſpectabam. At ita factum oportuit, ſapientiſſimi Patrui mandatis parendum fuit. Quis, niſi truncus ſit, id negaverit? Saltem me illi commendato, utque in ſuam fidem recipiat, etiam atque etiam rogato. Ita quidem quodammodo fluentem lacrymarum vim copiamque coërcebis, dejectum profligatumque meum animum eriges. Ne reſpuas, quaeſo, meas preces: mei miſelli te miſereſcat, obſecro. Nunc abeas licebit fauſto omine, ac pergito Romam Summi Paſtoris pedes adoraturus una cum mellitiſſimo tuo Praeceptore, ſuaviſſimo viae comite. Hiſpanarum rerum *Διοικήτην* neque dexteritate, ne-

neque 'scientiarum penore ulli secundum, salutato a me officiose ac diligenter, nec non Palafoxium acerrimo ingenio adolescentulum, Hispaniarum decus ac ornamentum. Vale.

EIDEM. 185

PRoh mala quanta gulae! proh quot quantosque perdidit sentina isthaec vitiorum! Haec opulentissimum pessumdedit Apicium, inque extremam rerum omnium inopiam redegit. Haec Epicuri obscuravit memoriam, utque lurconibus ac gumiis accenseretur, effecit. Haec, si licet magnis componere parva, meam, si qua est, famam labefactabit. Quid me misero fiet, ubi frugi parsimoniaeque studiosissimus tuus Patruus meum legerit epistolium, nihil nisi gulam crepans, cibariamque rem magnifice ostentans? Tamquam e silvis prorepens leo, diuturnae famis impatiens, ita in Ferdinandum nihil tale merentem invectus, lanienam omnem carnificinamque minor, dentibusque exsertis ringor. Quam stulte egerim, nunc demum intelligo, ubi restincto irae ardore, excandescens aestuansque animus meus conquievit. Merito stultitiae poenas luo: mihimetipsi culpa adscribenda est, quod subdolis interrogatiunculis lacessitus, recondita animi sensa patefecerim. Quid ni? nonne tacere praestitisset? ecquis, ut responsa darem, cogebat? Quin imo caperata tui sapientissimi Patrui fronte palam monebar, ut linguam cohiberem, ne versuti captiosique caussidici dictis, tam-

quam indagine irretirer. Vtinam mens mihi non laeva fuisset, numinique benigne monenti paruissem! Quot quantisque nunc eximerer angustiis! Verum, Benedicte, illud tibi juratus praesto recipioque, fore, ut (σὺν Θεῷ) Harpocrate ipso me taciturniorem experiare. At illud te oratum volo, ut, si quid liberius dictum mihi ira percito exciderit, libenter ignoscas. Haud enim te fugit, quae sit impotentis irae vis furorque. A me tuum Patruum saluta, utque mihi ad bonam frugem recepto veniam det, curato. Vale.

P. S. Ni grave est, opistographam paginam lege.

P. S. Nonnihil vereor, ne praeceptori tuo suspicio suborta sit, me heri vesperi tunicatum inter popellum forensemque turbam circulatori operam dare, simiamque varios affectantem gestus, modo in palum celerrime scandentem, modo derepente in circumforanei medici scapulas transilientem curiose spectare. Jovem lapidem juro, quod meditans nescio quid nugarum, pene a sensibus alienatus huc illuc circumferebar. Puerilia isthaec oblectamenta prorsus exsecror; seria tantum animo mecum ipse reputo, hisque unice delector. Quare rogo te, Benedicte, ut me isthac suspicione exsolvas, ne diutius angar animo sollicitерque. Dolerem profecto, si tam opportunam sibi occasionem me vellicandi carpendique oblatam esse gloriaretur. Nihil enim aeque metuo atque pii religiosique viri, praesertim si obstipo collo fuerit, maledicta. Quo enim occul-

tiora

tiora sunt, comite potissimum Sardonio risu, eo acrius pungunt altiusque inferunt vulnus. Utinam debilitatis cruribus in officina libraria considere coactus essem, neque in Aream, quae ante magnum Castrum explicatur, pervenissem! Ignosce mihi, quaeso, Benedicte, hosque meos questus aequi bonique facito. Iterum vale.

EIDEM. 186

EN promissum tucetum Bononiense, quod quantivis pretii sit, nihil tamen omnino est, si cum immodica tua liberalitate innumerisque, quibus a te ornor ònerorque in dies beneficiis, comparetur. Quare Deum O.M. enixe oro, ut mihi Nestoreos concedat annos, ut saltem aliqua ex parte tuis in me promeritis, quorum numquam apud me intercidet memoria, satisfaciam. Quod in praesenti mitto munusculum, levidense quidem est, sed magni faciendum, si, ea qua par est sedulitate, paretur. Lex Langobardorum est neutiquam negligenda, ut primum funiculis suspendatur, itaque demittatur in ollam albo vino nostrate plenam non sine aromatum copia, praesertim caryophyllorum, ut saltem ad sesquihoram concoquatur. Illud vero cavendum, ut non jam nudum, sed charta bibula involutum, ne pinguis humor effluat, in calida aqua innatet. Ubi excoctum fuerit, statim olla eximitur, ac spoliatur; deinde in culina suspenditur, quo frigescat commotaeque nimio calore partes conquiescant. Altero a coctione die in plagulas dissecatur, ac non sine voluptate manducatur. Nimia

tan-

tantum heluonum aviditas plerumque obest : si enim ante tempus lege praestitutum devoratur, scilicet antequam obduruerit, flaccidum ac sollicans deprehenditur instar ventriculi bovilli. Ista igitur facito, itaque exhaurito mandata culinaria, si gulae servire volueris. A me tuo praeceptori salutem. Vale, meque ama.

CARMINO GERUNDAE

Paulus Moccia S. D. 187

MItto ad te, quae nuper mihi in celerem horam commodasti exempla litterarum, quas otii fallendi caussa, atque ut amicorum voluntati velificarer, pene ex tempore exaraveram. Credideris! tamquam reliquosus debitor tuum consulto occursum declinabam. Verum hac vespera, cum Regias in altum jactas Moles peterem, quo liberiore caelo fruerer, nescio quonam meo fato contigit, ut te nec opinum mihi obvium habuerim. Incertus consilii, cum nullus fugae locus pateret, te amice salutavi, prope te sessum concessi, itaque tecum fabulatus sum, tamquam te diu quaesiverim. Sed, quod veritus fueram, reapse accidit. Vix enim uno alterove verbo prolato: amicule, amabo te, quae apud te sunt exempla, ni grave est, reddito quanto ocius. Nae ego statim tanto rubore suffusus sum, ut, quo me verterem, nescissem, ni opportunus proceri amici adventus mihi subvenisset. Quare, ne iterum tantum subeam mali, antequam cubitum irem, haec ad te non sine foenore perfe-

renda

renda curavi. A me vigilantissimo sapientissimoque Melphitanorum Antistiti, quem in oculis fero, salutem plurimam dicito; quod officium, ni grave est, meis verbis etiam praestabis amantissimo Orontio, ejusque uxori, suavissimisque natis. Vale, meque ama.

EIDEM. 188

QVod meas litteras, quales eae cumque sint, tanti facis, ut tibi antiquiores carioresque prae te feras esse tuis ipsius sacris concionibus, id mihi tam gratum accidit, quam quod maxime. Acriores quippe mihi stimulos addidisti, quo impensius in hujuscemodi studium incumberem, ac vehementius ad publicum bonum utilitatemque, quod in me situm est, animum appellerem. Tanti enim viri judicio confirmatus, quod nihili faciebam atque meras putasque nugas putabam, jam aliquo in pretio habere coepi. Neque illud posthabendum videbatur, quod feminae ingenita nobilitate spectandae politioribusque litteris non leviter imbutae non parum probarentur. Atque, ut, quod sentio, ingenue dicam, hoc mihi potissimum in caussa fuit, ut intermissum epistolare commercium revocarim. Meis enim ipsius viribus relictus jam animi pendebam incertusque haerebam, cui bono usuique esse possent, quas animi remittendi caussa epistolas conscripseram. Prorsus inutiles ducebam ac non pluris quam vilissima quaeque ejectamenta faciendas. Fere omnes nullo argumento fusae, nihil nisi sonantia ac volubilia verba, si quando pro re na-

ta adsurgerent, continere videbantur. Tuum vero judicium tanti apud me fuit, ut consilio, quod inieram, mutato, hoc genus scribendi minime deseruerim. Posthac igitur haud committam, ut merito cessator in scribendo audiam. Illud autem te in antecessum monitum volo, me non ita scripturum, ut te fame laborantem epistolari expleturum confidam (qui id fieri posset? Verum id facturum sedulo, ne fames ingravescat. Nimirum, ne illa conficiaris omnino, accurate cavebo. Interim hoc epistolium, quod multis abhinc diebus scripseram, sed nondum in mundum receperam, aequi bonique consulito, verbosiora alia ac fusiora deinceps accepturus. A me Marchioni ejusque incomparabili uxori, lectissimisque liberis salutem plurimam impertitor. Hoc idem officium si amicis omnibus ad Pharmacopolium nocturno tempore convenientibus meo nomine praestabis, per mihi gratum facies. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. id. Oct. CIↃIↃCCLXIII.

EIDEM. 189

AIsne? Vel me ludos facis, putidique assentatoris ritu mihi nihil tale merenti artificiose velificaris? Tanti igitur apud te sunt quaecumque a me rudi atque ineleganti orationis genere conscribillantur chartaeque illinuntur, ut potius tibi dentem excuti, quam illa e manibus eripi patiaris? Facilius profecto quispiam Aristotelêa opera in Vaticana Bibliotheca exscripserit, quam exemplum inficetarum mearum lucubratio-

num

num a te extundet. Vide, quaeso, ne mihi palpari videaris, mihique litterati viri personam imponas, quam, ubi in scenam prodiero, vix aut ne vix quidem pro dignitate sustinuerim. Vide, ne tamquam consummatae litteraturae virum temere vendites, qui quantum ubi ubi est politiorum litterarum vix a limine salutavit. Parce, amabo te, meae, si qua est, quae certe tenuissima est, famae, neque tanti aestimes, quae ne hili quidem facienda videntur; ac tantum digna sunt, ut piperi laridoque involvendo adhibeantur. Neque tamen usque adeo ingratus sum, ut nullam omnino tibi gratiam habendam existimem: quin imo pro certo exploratoque habeas, te rogo, me numquam passurum, ut tantae tamque singularis tuae erga me benevolentiae memoria intercidat. Quid? mihi videor videre te, ubi ista tamquam liberius dicta legeris, subirasci, fronteque caperata, non sine pedum supplosione, nescio quid mihi tamquam viro omnium ingratissimo, ac promeritorum immemori comminari. Me praeterea tamquam laudis justo cupidiorem redarguere, quod ea viro omnium amicissimo impudenter objectem, quae nonnisi ex animi sententia atque minime fucata ingenuitate proficiscuntur. Absiste moveri, atque iram paullisper deponito. Testor Deum superosque omnes, me haud aliter de me, meisque lucubrationibus sentire, easque invitum atque repugnantem tradere, metu, ne vulgentur, lucemque publicam, qua minime dignae sunt, intueantur. Quare ignoscas te obsecro justo timori, meque non temere contremiscentem potius solare atque confirma. Exporrige igitur

contractam frontem, hilaremque suscipe vultum, mihique, supplici atque vera profitenti veniam dato libenter. A me humanissimum atque sapientissimum Melphiensium Antistitem plurimum salvere jubebis; &, ni grave est, perofficiose salutem toti Marresianae familiae meis verbis imperties. Vale, meque, ut facis, ama.

MARCHIONI ANDREAE TONTULO

Paulus Moccia S. D. 190

QVae vocantur *Praejudicia*, ut scholarum dictionem usurpem, aut extrinsecus in nostrum animum sensim subrepere, aut intrinsecus per nosmetipsos fingi constat apud omnes. Quod vero semper falso innitantur fundamento, qui ante actae vitae tempora, & praesertim pueritiae tirocinia recolit, ut cetera praetermittam, haud difficili negotio internoscet. Quae omnia cum clarius pateant, quam ut rationibus in medium prolatis probentur; minime operosum videbitur statuere, quonam isthaec *praejudicia* latino vocabulo sint efferenda. Ni fallor, ipsum *praejudicium* non temere dici posset: *inane, aut leve mentis commentum: judicium prae ceteris tantum sibi constans: judicium communem sensum imperitia depravans: praeconceptae opinionis pravus amor*. En causas praejudiciorum. At si id ab effectibus arcessere velimus, haud inscite dicemus: *animum ad temere judicandum paratum: temerarium judicium: promptum animi judicium, sed*

Hinc

audax : mentem in judicando stulte confidentem. Hinc in proclivi erit colligere, quî dicendus sit homo, ut ajunt, *praejudicatus :* nimirum, *falsis imbutus opinionibus : praeconceptis qui facile morem gerit opinionibus : qui ut ratione, falsis ita ducitur opinionibus : cui tanti est temeraria opinio, ut a vero, velit, nolit, semper abhorreat : homo, qui falsis innutritus opinionibus, veritati, licet invitus, repugnat : vir implacabilis veritatis hostis : vir tantum ad temere judicandum propensus : judex tantum ad imperite judicandum peritus*. Vis ne plura? Quod si *praejudicium* italice vertendum sit, vel deposito pignore : *semplicità :* nuncuparem ; & *praejudicatum* verterem : *semplice*. Nam, qui ita comparatus est homo, aut facile credit : aut nullo utitur judicio, aut plerumque falso. Hinc doctissimus Franciscus Sylvius in Commentariis in Orationes Ciceronis inquit : quod latine dicitur : *imperitus*, barbare diceretur, *simplex ;* & quod latine dicitur, *imperitia*, pariter barbare diceretur, *simplicitas*. Quare Cicero saepenumero vocat *populum imperitum*, hoc est *simplicem :* pariter *temerarium*, quod eodem recidit. Nonne ejusdem auctoris paginae scatent his : *imperitae plebis motus : concitatae plebis motus : temerariae plebis turbae, aut seditiones?* quae omnia idem sonare nemo est, qui non videat. Amice doctissime, haec habui, quae tibi ex tempore significarem, nullius ductu, aut auspicio, cum nullum ad manus habeam Lexicon Antibarbarum, quo illud consulam. Neque, ut verum ingenue fatear, eo consilio scripsi, ut dictionibus a me effictis satis pingui miner-

va auctoritatem conciliarem; sed tantum ut tuis jussibus mihi auro contra non caris obtemperarem. Vale, meque ama.

P. S. Antequam epistolam complicarem, doctissimo communi nostro amico Felici Sabatellio legendam praebui, qui pro sua in me singulari benevolentia cum non improbarit effictas dictiones; in eam etiam descendit sententiam, ut praejudicium diceretur: *opinio male*, *perperam*, *aut prave praeconcepta*: quo non solum pravum judicium mentis; verum praecipua etiam illius caussa ac origo pateret. quod si ita etiam censueris, ego manibus pedibusque in illius sententiam concedam. Iterum vale.

EIDEM. 191

TAndem legi commentarium in duas inscriptiones L. Aurelii Commodi aetate positas. Multa enim obstiterunt, quominus prius lectionem jam avide inceptam absolverem. Illud vero prae ceteris, quod nec opino morbo implicitus plusculos dies decubuerim. Pituita quidem, quam fere contempseram, pectus obsedit. Quare, ut per morbum licuit, quo jam σὺν Θεῷ omnino emersi, totum percurri librum, nec defunctorie. Vere ut, quod sentio, dicam, nihil in eo deprehendi, quod nedum salivam moveret, verum quod saltem novitate lectorem oblectaret. Trita omnia ac de trivio sumpta. Credideris? Cum eo perveni, ubi auctor de gladiatoribus, eorumque origine se sermonem facturum profitebatur, ita frustratus

ſtratus ſum, tamquam qui totam noctem divitiis ſomnians, ubi mane expergiſcitur, domum araneis dumtaxat veſtitam offendit. Nihil prorſus novi: imo quae ceteri de Α'ρχαιολογίᾳ optime meriti in medium protulerant, quibus non pauca adhuc obſcura illuſtrarunt, ita refricat, atque ita ἀκαίρως ſuis male architectatis commentaris admetitur, ut vix illa intellexiſſe videatur. Vt cetera praeteream (ſexcenta enim afferri poſſent), quam inſulſe, quamque imperite voces, *Eſſedariis*, ac *Dimacheros* exponit? Jam Andabatas inducit, atque ab inferis revocat, poſtquam Cl. Alexius Mazochius vir tantum de litteris meritus, quam qui praeclariſſime, illos aut numquam extitiſſe, aut Dimacheros ſeu Eſſedarios eoſdem ac Andabatas fuiſſe ita demonſtravit, ut nihil fieri poſſit dilucidius. Quodque magis mirari ſubit, tertio quoque verbo tantum virum honorificentiſſime nominat, ejuſque aurea opera commemorat. Saltem in illud incubuiſſet, ut dictio argumento reſponderet. Philologica enim perſecutus, id penſi ducendum potiſſimum fuiſſet, ut compto politoque ſcribendi genere uteretur. Horridum autem eſt, incomptumque omnino, ac σολοίκοις ſcatet ubique. Liberius profecto, quod ſenſeram, aperui. At, amabo te, qui verum occulerem, praeſertim cum ad te ſcribam, qui ita natura comparatus es, ut aſſentatorum genus omne exſecreris? At de his hactenus, ac fuſius fortaſſe, quam par erat, praeſertim apud te. Qui enim totus ſapientia es, qui fieri poteſt, ut hiſce ineptiis capiaris? Muſaei poëma ſoluto verſu Etruſce translatum a Joanne Bapti-

sta Caracciolo. Viro τῷ πάνυ, qui nunc sapientissime Aversanam moderatur Ecclesiam, nondum inveni, licet sedulo quaesierim. Apud me quidem est, at ubinam resideat, nescio. Vbi invenero, nulla interposita mora ad te perferendum curabo. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei IV. Non. Maj. CIƆIƆCCLIV.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 192

CArullianos Senarios versus auream aetatem redolentes, seque facilitate juxta atque incomparabili scribendi genere commendantes legi, relegi, ac deosculatus sum. Quod usque adhuc vix fieri posse existimatum est, aut paucissimis identidem datum, id aureus Josephus aureique saeculi scriptor, facili negotio exhaurit. Nimirum eleganter aeque ac brevitate mirifica paucis versiculis vitam hominis, qualis quantique! ita complectitur, ut nihil omnino amplius requiri posse videatur. Quare & illud mihi videor vere dicturus suis Josephum τὸν πάνυ postremis officiis τῷ μακαρίτῃ Fraggiannio persolutis non exiguam ingentium beneficiorum partem compensasse, quae in ipsum jure ac merito defunctus heros largiter contulerat. Quo aeternum vivat, effecit. Vbi igitur illum videris, quod tibi saepissime summo tuo bono contingit, tum ipsi meo nomine gratulare, tum ingentes age gratias, quod mei nihil tale merentis meminerit. Illi tantum me debere sentio, quantum numquam persolverem si

ad

ad Nestoream aetatem pervenero. Atque, ut verum ingenue fatear, hinc fit, ut ejus conspectum defugiam. Qui enim fieri posset, ut pudorem, quo statim exaestuarem, tunc coram comprimerem? Illud tamen non committam, ut suorum in me promeritorum obliviscar. A me illi salutem plurimam dicito officiose. Vale.

P. S. En hic complicatam oden, ita ut imperasti, emendatam, cuique ad verbum appendi latinam translationem. Vbi otium tibi erit, ut Dominico Mundio tradas, te rogo. Illum meo nomine plurimum salvere jubeto. Iterum vale.

EMMANUELI RODAE

Hispaniarum apud Clem. XIII. Pontif. Maxim. Oratori

Paulus Moccia S. D. 193

NEscio quonam meo fato acciderit, ut, quas ad te statis anni temporibus iisque fere omnium gentium consensione mutuis officiis destinatis litteras dedi, eae vel ad te perlatae non sint, vel deperierint. Exactis Natalitiis infantuli Christi Jesu diebus neque huic officio defui. Atque illud dolui vehementer, quod cum mei nihil tale merentis saepe memineris apud eos, qui hinc te adiere, cum de me sermo incidisset, ipse officii immemor ingratusque audierim. Sane quidem, vix huc incolumis rediit Matthias Zarrillus, juvenis de re antiquaria insigniter meritus, cum

cum me tuo nomine salutavit. Idem multo ante mihi officium tuis verbis impertierat Martinus Pansanus, vir in Philologicis tam versatus, quam qui maxime. Vt tacitus praeteream, quas mihi salutationes adscribis per τὸν πάνυ Benedictum Clementem. Quae cum ita sint, illud mihi consilium capiendum censui, quo tuto voti compos evaderem. Ecce opportuna oblata est occasio. Propediem isthuc veniet Eques Antonius Somalia Capycius Placentinus, qui studiis omnibus hoc in Regio Ephebeo laudabiliter absolutis, jam impetrata venia, patrios lares revisit. Huic igitur ad te, virum qua amplissimis muneribus quae pro dignitate sustines, qua praeclara rerum omnium cognitione doctrinaque praestantissimum, meique supra fidem studiosissimum, epistolam tradidi, quam se suis ipsius manibus tibi praebiturum sancte recepit. Vere, ut dicam, ex parte conquievi, tamquam aliquantulum officii attigerim. Qui enim, amabo te, tua omnia erga me promerita, nedum referenda, verum etiam habenda gratia adaequabo? Vbi vero eam jam ad te perlatam esse cognovero, tum omnino quiescam. Ea scilicet, qua non parum torquebar, ingrati animi suspicio me pungere desinet. Quod si, quae me purgandi caussa scripsi, aequi bonique feceris, atque hanc qualemcumque meae voluntatis significationem non ingratam tibi exstitisse comperero, tum enimvero nihil amplius erit, quod vel conceptis votis exoptem. Summum enim me felicitatis apicem attigisse non temere existimabo. Tandem quaecumque detuleris officia bene morato Equiti Melitensi, qui tibi

bi hasce litteras reddet, ea omnia ita accipiam, tamquam in meipsum contuleris. Et nobilissimo genere ortus est, & litteras coluit impensissime. Sed de his hactenus. Meae extemporales epistolae, quas, pro ea qua es humanitate, non raro laudibus extulisti, jam maximam partem editae sunt. Amicis tandem obtemperandum fuit, ac praesertim eruditissimo Martino Pansano, cui plurimum debeo. Quare, ubi editio absolvitur, quod brevi futurum confido, eas nulla interposita mora ad te mittendas curabo. Quin illas nedum benigne excipias, verum etiam tuo patrocinio tuearis, nullus dubito. Te etiam impulsore, proh quali quantoque viro! in id consilii descendi. A me Sergium Sersalium, juvenem cum morum innocentia, tum eruditione non vulgari insignem, ni grave est, officiose salutabis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. IV. kal. Jun. CIƆIƆCCLXIIV.

EQVITI FRANCISCO VARGAS MACCIVCCA

Juri Regio tuendo Annonaeque Praefecto

Paulus Moccia S. D. 194

HVi! qui deceptus sum; & quam male inivi rationem, quo te adirem. Commendatione enim opus esse falso putaveram, amicorumque utendum opera, quo me tibi sisterem, tibique manum adorarem. Jamdudum, ut verum ingenue fatear, id pene conceptis votis opta-

optaram. Quid enim? Te quippe, quem nedum spectatissima prosapia insignem, verum etiam eximium litterarum cultorem, atque eruditione rerum cum profanarum, tum Ecclesiasticarum tanta pollere, quanta qui maxima, omnium sermone ac fama acceperam, te, inquam, propius nosse cupiebam. Atque id studium flagransque votum tum magis magisque exarsit, cum te juri Regio tuendo atque annonae Praefectum fuisse cognovi. Nihilo secius tamen nulla omnino affulgebat spes fore, ut meae incensissimae cupiditati satisfieret. En forte fortuna te in Aedibus Goysuetianis vidi, quo te contuleras, ut Isidorae, feminae egregiis quibusque dotibus praestantissimae, cujus lustricus dies recurrebat, fausta omnia precarere. Hic nullo admittente me tibi stiti, officiis omnibus, uti par erat, rite persolutis. Quî abs te exceptus sim, & qua me benevolentia sis complexus, difficile dictu est. Quid multis? Ita mecum egisti ac tanta comitate humanitateque, ut cum homine nedum tibi noto, verum etiam tibi amicitia conjunctissimo agere videreris. Tandem hisce amoris benevolentiaeque indiciis haud contentus, quibus sermonibus ac quanta eruditione conditis non me beasti? Verum his omnibus hesterna die cumulus accessit. Cum enim de more adiissem Josephum Carullum, virum insigniter de litteratura, quanta quanta est, meritum, is mihi, non mediocri animi mei voluptate, denarravit, quae de me honorifice, &, quod magis est, αὐτομάτως dixeras. Vere ut dicam, laetitiis omnibus gestii. Quae cum ita sint, ingratissimus omnium

mnium jure ac merito audissem, ni, quantum poterat, qualicumque observantiae significatione id pro virili cunctis testandum curassem. Qua de re hasce ad te qualescumque litteras dedi, quo tibi, si non aliud, hoc grati animi monumentum exhiberem. Has si benigne acceperis, quae tua humanitas est; illud tibi recipio, me sedulo curaturum, ut haec tua tam eximia tamque singularis erga me benevolentia, animique inductio ad me amandum, in dies magis magisque augescat. Cura, ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. kal. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 195

HAud omnino falleris, quod divinitus factum sit, ut iis calamitatibus urgeremur, quibus nullum prorsus finem impositum iri apparet. Quotidie enim huc frumentum comportatur, idque tanta copia, ut vix illud publica horrea capiant; & tamen rerum caritas acrius saevit, cibique in horas ingravescunt. Verum jam duo tresve dies sunt, cum laxior annona sensim facta videtur, panisque copiosior in publicum prodit. Idque providentissimo celerrimoque consilio Hispaniarum Regis acceptum referendum esse nemo est, qui dubitat. Vix credas, quae ceperit consilia, & quam mature, ut ruentis Regni rebus jam accisis afflictisque quam primum prospiceretur. Praeter enim frumentum huc missum, magno in foro in singulos dies 500. fari-

nae medimni suo aere, periculoque suo divenduntur. Et quod caput est, vilius prostat quam nostropte in solo collecta. Praeterea in singulas Paroecias 200. pittacia distribui jussit iis, quibus res angusta domi, conditioque honestior. Hoc enim hominum genus prae ceteris elanguescebat. Pittacii autem ope panis, isque melioris notae, graviorisque ponderis facilius comparatur. Vt taceam quotidianum panem militibus omnibus hic in stativis commorantibus suppeditandum. Ad 14. millia caddichorum in singulos dies opus sunt. Atque haec omnia jussu Catholici Regis pecuniaque sua praebentur. Vide, quaeso insuper, quo progressa est liberalissimi Parentis olim, atque praesentissimi modo nostri Patroni largitio ac magnificentia. Vel nauticos panes eosque copiosos huc mittendos curavit, quo celerius maturiusque nobis, quos jam jam fame absumendos putabat (nostin' famam crescere eundo?) suppetias ferret. O liberalitatem omnium saeculorum commemoratione praedicandam! O caritatem omnibus retro temporibus inauditam! Nullus omnino hic est, quin se illi vitam, spiritumque, quem ducit, acceptum referre libenter profiteatur. Omnia hic loca, fora scilicet, areae, viaeque illius laudibus personant. Illi uni secundum Deum grates persolvuntur, quodque incolumes salvique sint, illi dumtaxat se debere sponte prae se ferunt. Et quoniam ipsi praesenti gratias agere nequeunt, tanto locorum mariumque intervallo abjuncti, ejus amantissimo filio, quem hic tamquam pignus obsidemque suae benevolentiae paternique amoris reliquit, fausta omnia

omnia

mnia feliciaque apprecantur, utque quanto ocius ad robustiorem perveniat aetatem enixe concupiscunt. Parentem enim pietate, religione, liberalitate, amore, benevolentiaque in sibi subjectos populos, majestatique ejus devotos apprime refert ac repraesentat. Verum de his hactenus. Dolui non mediocriter, quod Polyphemeis ad te perlata sit ita male habita, ut illam legere nequiveris. Male sit procuratori, homini haud dubie incurioso ac imperito, cui antiquior cariorque ceterarum rerum nullius forte momenti sarcina fuit, quam decantatissima Polyphemi amorabunda lamentatio latinis Etruscisque versibus per Emmanuelem Campolongum elegantissime conscripta. Valeat, quaeso, tantus tamque implacabilis litterarum litteratorumque hostis, interque Lybica monstra amandetur. Posthac sedulo ipsemet curabo, ne quid hujusmodi contingat. Has ego mihi partes excipiam. Vale. VI. kal. Maj. CIƆIƆCCLXIV.

EIDEM. 196

PRaeterita hebdomade nescio quo casu ad te scribere oblitus fuerim. Eo prorsus consilio citius solito me domum receperam. Jam Conicleas absolvimus exercitationes non mediocri animorum corporumque emolumento. Omnes pro viribus profecimus. Cajetanus Migliore minus belle habuit. Hinc, ne malum, quod leve videbatur, ingravesceret, consultius visum fuit, ut domum suam discederet. Plusculos dies decubuit non sine febre: nunc jam convaluit, seque

ſeque ad nos recepit. Rhabarbaro utitur, quo langueſcenti ſtomacho medeatur. Te officioſe ſalutat. Hîc febres deſaeviunt in dies, ac non pauci moriuntur. Noſocomia omnia cum infirmis affluerent, illud conſilii tandem aliquando initum eſt, ut Ptochotrophîum, licet adhuc rude atque inchoatum tantum, aperiretur; eoque egeni omnes praeſertim cauſſarii adducerentur. Quo facto urbis viae, quae jacentium temere infirmorum pauperum copia ſternebantur (proh foedum juxta ac miſerabile viſu ſpectaculum!) jam aliqua ex parte immunes mundaeque conſpiciuntur. Cardinalis Antoninus Serſalius, cujus munificentia, hiſce praeſertim in anguſtiis, nullo temporis proceſſu aboleſcet, in Abbatia S. Antonii e regione Ptochotrophii, qua fieri potuit celeritate, aliud aperuit Noſocomium, quod ſaltem cc. infirmos caperet. Hoſce ſuo aere alit ſuſtentatque. Vix dici poteſt, quantum pecuniae in pauperes effuderit. Quin imo, quo immodicis expenſis ſufficeret, ingens aes alienum conflavit. O quam bene collocaretur pecunia, ſi ita ab omnibus Eccleſiae Praeſulibus effunderetur. Proh quot quantiſque malis obviam iretur! Meae extemporales epiſtolae jam maximam partem prelum expertae ſunt. Cura igitur, ut, quas apud te ſervas recens ſcriptas, mihi quamprimum remittas. Vix credas, quam feſtinent operae typographicae. Munuſculis enim nihil non vel ab invitis impetratur. Rex noſter, quem Deus ſoſpitet, adhuc Caſertae moratur. Altera jam vertente hebdomade huc rediturum affirmant. Illud vero neſcitur, utrum hîc de more ſit manſurus,

ſurus,

surus, an ad suburbanum Herculanense recta proficiscatur. Si qui in praesenti grassantur morbi, ceteroqui haud vulgo letales, remiserint, hîc haud dubie manebit. Drama, cui nomen *Nitteti*, pene stetit. Modos fecit Antonius Mazzone Bononiensis, vir musicorum scientissimus. Saltationes fere omnes placitae sunt. Scena ferme nova atque eleganter depicta. Comes Antonius Somalia Capycius eques Melitensis jam impetrata venia superiore nocte Placentiam profectus est. Hîc & morum probitate, atque impenso in litteras studio magnam sibi famam comparavit, adeoque ingens sui desiderium reliquit. Te tuosque peramanter salvere jubet. A me tuis alumnis, ac nominatim Fabricio, cujus iconem avide exspecto, salutem plurimam imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. kal. Jun. CIↃIↃCCLXIV.

JACOBO GRATO

Britanniae apud utriusque Siciliae Regem Oratori

Paulus Moccia S. D. 197

QVod libenter legeris, quae in πολυτρύλλητον Musaeum ex tempore fuderam, ut illius antiquitatem, unde dejectus fuerat, quoad fieri posset, vindicarem, ubi id per Cl. Idelphonsum Clementem de Arostegui tibi amicitia conjunctissimum cognovi, non potui, quin vehementer laetarer. Tali enim tantoque viro,

qui cum de graecis latinisque litteris, tum de severioribus studiis non vulgariter meritus est, quod mea, qualia ea cumque sint, non improbentur, id quanti sit aestimandum, his haud dubie intelliget, cui cor sapit ac palatum. Atque ut vere, quod sentio, dicam, cum id comperi, ita mihi placui, ut, quidquid adversarii obloquerentur, hili faciendum existimarim. Tu mihi jure ac merito instar omnium eras, tu mihi murus aheneus nullo arietis impetu subruendus. Neque me tua benevolentia ac praesenti tutela complexum esse contentus, quo tui erga me amoris signum aliquod ad mei honoris perpetuitatem exstaret, me quam opimo munere impertivisti. Celebratissimi enim Callimachi vatis carmina omnia graeco-latina operâ cl. Theodori Graevii Vltrajecti edita mihi mittenda liberaliter curasti. Atque ad haec omnia tamquam mantissam accedere voluisti diatribam Anglice conceptam, Londinensi in Academia habitam, vel quantivis pretii. Ea enim quam paucissimis paginis totum commentarium in Tabulas Heracleenses a Cl. Alexio Symmacho Mazochio conditum complectitur, eumque meritis laudibus exornat. Quae cum ita sint, quî fieri poterat, ut ingrati notam effugerem, ni, quod in me situm est, contendissem, ut tibi gratias agerem, quandoquidem par pari referre negabatur? Quare haec ad te scripsi, ut aliquod saltem meae erga te observantiae monumentum exsisteret. Quod si me non frustra id voluisse deprehendero, jam me tibi si non satisfecisse (quî tantum potero?)
ali-

aliquam tamen beneficiorum partem, quantulacumque sit, rependisse laetabor. Vale.

EMMANVELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 198

An' tandem? tui oblivione factum arbitraris, ut litteras ad te mittere de more intermiserim? Si ita res se haberet (quod numquam vellem) neque me apud te purgarem, neque ulli caussae locum esse ipsemet confiterer. Qui enim tantum crimen elevarem! Me ne illius memoriam deposuisse, cujus beneficia tum me aliqua ex parte adsecutum arbitrabor, cum memoria retinuero immortali? Apage, quaeso, suspicionem istam! Altius opinione tua haerent animo haerebuntque, quoad vivam, tua in me praeclara officia, eximiaque promerita. Variae, mihi crede, occupationes sibique reciproco quodam aestu succedentes, in caussa fuerunt, cur ad aliquot dies epistolare commercium constiterit. Hui! tanto tu opere distinebaris, ut, ne subsicivis quidem horis, operam amicis dare vetareris? Ita vero. Nescio quonam meo fato sic interdum distringor occupationibus, ut, quod corpori defatigato impartiendum est quietis, subripiatur oporteat. Quare te obsecro, ut hanc excusationem agnoscas teneasque. In posterum, ubi plus otii nactus fuero, & frequentiores, & uberiores litteras dabo. Visne amplius? Eo te redigam jam fastidientem, urgeboque multitudine epistolarum, donec ad caelum sublatis manibus

obe jam dixeris. A me Testae, Danieli, Bronzolioque suavissimis amicis, salutem officiose. Vale.

P. S. Ludovicum germanum tuum meis verbis salutabis plurimum. Iterum vale.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 199

QVam tibi mitto epigraphen, vix dici potest, quanto ego opere contenderim, ut chartis illinerem, licet *αὐτοσχεδίως* fuderim. Mirum quantum conatus sum, ut lacrymas jam jam erumpentes cohiberem. Animo enim occurrebant meo adolescentuli *τοῦ μακαρίτου* aurei mores, non vulgaris eruditio, studiaque cum amoena, tum severiora, quibus hîc tanta cûm laude operam navaverat. Accedebat his amicitia omnium litteratorum virorum, qua, hac in urbe cum esset, mirifice floruerat. Quanti porro illum faceret Alexius Symmachus Mazochius totius litterariae Reip. lumen ac ornamentum, nemo fere omnium est, qui nesciat. Quotidie enim illustris juvenis pomeridianis horis ad ipsius aedes ventitabat, seque ipsi, quoad fieri poterat, erudiendum tradebat. Sane quidem, quid conducibilius adolescenti esse poterat, quam tanti tamque eruditi viri, tantoque insuper christianarum virtutum penore praediti consuetudo? Quae cum ita sint, tu, qui illo tam familiariter utebaris, uniceque amabas, haud difficile intelligere poteris, quanto ego o-

pere

pere doluerim, cum tristissimus huc nuntius isque inexspectatus pervênit. Quod illum novissem, conquerebar. Tanto quippe dolore, quo jure ac merito ob tantam tanti adolescentis jacturam affectus sum, omnino vacassem. Epigramma igitur, quod animo sane quam perturbato contexui, ut tibi morem gererem, fac, ut per te concinnatum, in meliorem formam redigatur. A me tuis omnibus, ac nominatim scitissimae Vincentiae salutem. Vale.

D. O. M.

HEIC JACENT OSSA CINERESQVE

JOANNIS BAPTISTAE PVCCII

ADOLESCENTIS SVPRA AETATEM ERVDITI

SVPRA OMNIVM FIDEM MORATI

QVEM

INCITATO GRADV AD VIRTVTEM PROCEDENTEM

NEC NON GENEROSIS JAM NVPTIIS DESTINATVM

EHEV IMPORTVNA MORS

NIHIL MORATA ORIS DECOREM ANIMIQVE VIM

EX TRANSVERSO IRRVENS

E TERRIS SVSTVLIT

JOSEPHVS PVCCIVS V. J. D.

GERMANO DVLCISSIMO AC MAJORA MERITO

LACRYMABVNDVS MONVMENTVM P.

VIX. ANN. XX. MENS. I. D. V.

DENATVS X. KAL. APRIL. CIↃIↃCCLXIV.

CO-

COMITI JOSEPHO MARIAE VINCENTIO LASCARIS A CASTELLAR

Sardiniae apud utriusque Siciliae Regem Oratori

Paulus Moccia S. D. 200

Ex quo te primum apud Cl. Idelphonsum Clementem de Arostegui cognovi, tecumque ex tempore sermones serere mihi forte fortuna contigit; incredibile dictu est, quanto me opere tua, qua praestas, eruditio delectarit. Atque, ut cetera taceam, adhuc mihi tamquam recentia animo obversantur, quae a prandio, uti illic mos est sollemnis, αὐτοσχεδίως disseruisti de legibus, moribus, institutisque cum Anglicis, cum Batavis, apud quos populos pene ab ineunte adolescentia versatus fueras. Nihil profecto omnino fuit, quod sive regimen apud utramque nationem litteris armisque florentissimam spectabat, sive prudentem singulorum οἰκονομίαν, quod non & sapienter & sollertia non vulgari attigeris. Vel brevissimi temporis usura nulli non optatissima juxta atque fructuosissima accidit. Quod invidum sane tempus quam celerrime processerit, aut potius fugerit, omnes non immerito doluimus vehementer. Neque hic tantum stetit tua erga me benevolentia: etiam ulterius processit. Numquam tibi occurri (occurri enim quam saepissime) quin me benigne exciperes, aut comiter salutares. Quod vero te non

invisерim, jam in eo officium desiderari posse meum prima fronte videri poterit. Verum & ita venia non indignus videbor. Ne te gravissimis iisque frequentibus negotiis districtum intempestivo adventu interpellarem non temere veritus sum. Is enim sum, qui malo pudori plus nimio indulgens subrusticus videri, quam inportuno officio amicos enecare. Qua de re te etiam atque etiam rogo obtestorque, ut mihi ita natura comparato (quod tantum abest, ut oderim, ut potius mihi in eo non parum placeam) libenter ignoscas. Teque insuper obsecro, ut hoc qualecumque mei obsequii signum, bonaeque voluntatis, si non aliud, ingenuam significationem aequi bonique consulas. In omnem enim imminui occasionem, quo meum tibi gratum animum testificarer. Ecce nunc prae manibus est, neque elabi sinam. Editurus enim meas epistolas, in id pro virili incubui, ut tuo etiam amplissimo nomine ornatae in publicum prodirent. Qua tui generis claritate, qua tua praeclara doctrina ac non vulgari eruditione non parum ad illas dignitatis splendorisque accessurum confido. Cura ut valeas. Ex Aedibus Regii Ephebei id. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

JANVARIO CARBONI

Paulus Moccia S. D. 201

CVm te hesterna die, jam vesperascente caelo, ad veteres Regias aedes obvium habui, mihi non mediocriter doluit, quod te non par-

vi

vi momenti negotiis operam navatum properantem inofficiose detinuisse cognovi. Male sit officiorum neniis maleferiatorum hominum insulsitate ac negotioso otio inductis! Tantum profecto abest, ut hoc pacto societatem foveant arctiusque conjungant; ut potius illam jam constitutam optimisque moribus tamquam legibus munitam corrumpant penitusque labefactent. Quî, malum, amicitiam concilies, vel jam conciliatam tuearis, intempestivis officiis, atque urbanitate nedum molesta, verum etiam putida? Enecat amicum; si veritati litare velimus, qui illum sive litteris, sive coram, ἀκαίρως interpellat. At moribus serviendum est, itaque, quoad fieri potest, vivendum, ut vulgari consuetudini bellum indixisse minime videamur. Aliàs solitudinem petamus oportet, hominumque consortium, quo nihil jucundius, nihilque optabilius est, defugiamus. Quae cum ita se habeant, te oro obtestorque, deprecatore Francisco Daniele, qui tum mihi latus tegebat mecumque prodeambulatum exierat, ut mihi imprudenter, vel in ipso officio, inofficioso volens libens ignoscas. Namque in posterum sedulo cavebo, ne te, quem ex animi sententia plurimi facio pro ea qua ad miraculum usque excultus es eruditione, necnon incredibili morum suavitate, nisi prius captato tempore, vel urbis vias terentem adoriar. Quam vellem, ut mihi non occurrisses, ceteroqui numquam mihi non exspectatus! Ne vel tantillum morae tibi non parum obfuerit, adhuc valde metuo: Magna plerumque negotia momento temporis vertuntur. Quare illud te obsecro, ut

mihi

mihi quamprimum significes, an ad tempus eo, quo contendebas, perveneris, votique compos evaseris. Tum enimvero scrupulus, qui me non temere pupugit, omnino eximetur. Verum de his hactenus. Ad te mitto duo exempla epigrammatis, quod in τὸν πάνυ Bernardum Tanusium concinnavi, quo ad tuum germanum in praesenti Coenobii Castri Casalucii Abbatem quamprimum perferenda cures. Domi enim Ferdinandi Leonii Campaniae Praefecti cum illa a me petiisset, nescio cur mittere oblitus sim. Multum equidem illum amo, quippe qui ita de politioribus aeque ac severioribus studiis bene mereri contendit, ut se non sibi, sed litterariae Reipublicae bono natum esse eximiis praeclari sui ingenii fetibus luce meridiana clarius ostenderit. A me illi salutem plurimam, quam etiam meis verbis Campaniae Praefecto, castissimo justitiae custodi, officiose imperties. Franciscus Daniel te multum salvere jubet. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. non. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 202

HEri meridiatus jam, vix lectulo surrexeram, cum mihi abs te reddita fuit elegantissima Oratio a Cl. Benedicto Stay ab intimo Pontificio cubiculo & ab epistolis latinis in funere Friderici Augusti III. Poloniae Regis Quirinali in Sacello habita. Tanti viri fama com-

commotus statim illam a capite ad calcem devoravi. Quanta vero sim perfusus voluptate, difficile dictu est. Dictionem enim si spectes, ea dubio procul pura puta latina est, &, quod magis est, ita Augusteos auctores in sanguinem & succum convertisse videtur, ut tantum non illis antecellere existimetur. Quod si ad orationis contextum methodumque dicendi animum adjeceris, nihil cogitari potuisse concinnius, nihil gravius, nihil ad defuncti laudem praestabilius, nihilque tandem amplissimo ornatissimoque Orbis terrarum consessui aptius accommodatiusque statuas oportet. Ita praeterea laudationem orditur, orsamque prosequitur, ut nullum omnino in omni vita vel minimum actum exstitisse appareat, quod non publicam rem, & christianam Religionem unice spectarit. Jam vero, quî illum difficillimis turbulentissimisque in Reipublicae temporibus constantem, aequabilem, Religionis vindicem, injuriarum non dissolute immemorem, justi propositique tenacem, inque immaturo Hispaniarum Reginae, amantissimaeque uxoris fato tantum non atrocem efformat! Quam artificiose vota nuncupat, perennitatemque imperii fervidis Apostolici sanctissimi precibus exorandam auguratur! Mira omnia atque argumento quam aptissima. Neque id mirari subiit, cum mihi in mentem venerunt, quae paucis abhinc annis legeram ejusdem metro adstricta, Neutonianum scilicet, ac Cartesianum poëma. Opus sane arduum, impeditum, spinosum, atque nonnisi a divino ferme ingenio inceptandum. Et tamen ἐπιφανὴς Stay nedum illud aggressus est, verum

verum etiam maxima cum totius litterariae Reipublicae admiratione ad exitum feliciſſime perduxit. Quae cum ita ſint, tibi pro eo ac debeo gratias ago, quod tanto me munere impertiveris. Et, ſi tanti apud te ſum, illud te oro, ut, cum illi reſcripſeris, eidem meo nomine & gratulationem & ſalutem adſcribas. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. id. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

ANTONIO GENVENSI

Regio in Neapolitano Gymnaſio Oeconomices Anteceſſori

Paulus Moccia S. D. 203

HEſterna die, poſtquam e Simoniano Typographio diſceſſimus, ubi pene ad horam te varios de praeſentibus hujuſce Regni calamitatibus ſermones, pro re nata, ſerentem mirifica cum voluptate audivimus, unum mihi dumtaxat aegre fuit, meumque animum jam exhilaratum moleſtia affecit. Nimirum non mediocriter dolui, quod Paulus noſter, vir ceteroqui diligentiſſimus, epigramma quod *αὐτοσχεδίως* concinnaveram in *τὸν πάνυ* Marchionem Bernardum Tanuſium, tibi meo nomine vel non obtulerat, vel unum tantum illius exemplum praebuerat. Quî ſcis, inquies? Ipſemet propemodum mihi id dixiſti, cum mihi in aurem inſuſurraſti, quod illius ſaltem quatuor exempla optabas. Hem! tanti ne ego ſum, ut tua juſſa praeſtoler? Nonne id mihi ſedulo antevertendum fuit, ut nullus omnino

omnino locus tuis monitis relinqueretur? Quî, amabo, praeclarius mecum agi poterat, quam si illud epigramma, qualecumque sit, tuas in manus perveniret, adeoque tuo patrocinio sartum tectum praestaretur? En, quod conceptis votis mihi optandum fuisset, id nulla pene mea opera facis, quae tua humanitas est, ut cumulatissime consequar. Quod beneficium tale tantumque, cujus memoria numquam patiar ut apud me intercidat, haud in praesenti opus est, ut sive exaggerem, sive chartis illinam. Quî enim te, tuamque doctrinam, qua ad miraculum usque excoleris, tuaque opera dubio procul cedro linenda, quae quidem & innumera sunt, & celeriter omnium manibus teri ubique terrarum incoeperunt, quî, inquam, haec omnia, adeoque qualis quantusque vir sis, pro dignitate, supra epistolare scribendi genus adsurgens, oratione complectar? Haec atque alia eloquentissimorum Oratorum ingenia defatigatura nunc tacitus consulto praetermittam. Alias, qui finis esset scribendi? Qua de re tibi gratias ago, & quod meum epigramma legeris, & quod humanitate pene incredibili id curaveris, ut ad illud aliquid dignitatis pretiique accederet; cum petere amice volueris, quod sponte, ut levissime dicam, tibi jam oblatum oportuerat. Perge, quaeso, ita te gerere, ac continentibus beneficiis fac, ut ceteris incitamento sis, quo tua benignitate tamquam stimulis ad vivum adactis & studia litterarum prosequantur, & quae quisque pro sui ingenii modulo industriaequae viribus condit pangitque, in vulgus edere minime cohorrescat. Te duce

atque

atque hortatore, quid non audebit bene ac sapienter instituta juventus? Macte esto igitur hoc benevolo excelsoque animo, quo haud dubie te non tibi, tuisque, sed ceterorum bono natum aperte ostendis, ac me, ut facis, tueri atque amare perge. Cajetanus Migliore, qui te singulari prosequitur amore, ac plurimi facit, tibi salutem peramanter impertit. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. id. Maj. CIↃIↃCCLXIV.

VINCENTIO ARIANO

Paulus Moccia S. D. 204

NArro tibi: tuae inexspectatae juxta atque eruditissimae litterae, quae mihi hac vespera, statim ac me domum recepi, redditae sunt, incredibilem mihi voluptatem attulerunt. Haud enim contentus mihi tuum studium, operam, officiaque omnia detulisse, meum qualecumque elogium in τὸν πάνυ Marchionem Bernardum Tanusium αὐτοσχεδιαστὶ concinnatum laudibus in caelum effers. Vere ut dicam, non potui, quin maximopere gauderem. Volupe quippe mihi fuit, quod mea lucubratiuncula tibi probaretur, qui in philologicis ita versatus es, ut luculentissimo Cl. Jacobi Facciolati testimonio ornari merueris. Quod quanti sit faciendum, qui talem tantumque virum norit, is aperte intelliget. Quod vero tamquam auctarii loco addideras, atque ὁδοῦ πάρεργον, id me cumulate beavit. Namque illud Bernardo Cangiano Boviani Antistiti, viro de litteratura,

quanta

quanta quanta est, insigniter merito, non inficetum visum fuisse significasti. Quare te etiam atque etiam rogo obtestorque, ut illi meo nomine manum officiose osculeris, gratiasque rependas immortales. Laudes enim pergratae numquam non accidunt, at tum praesertim cum a laudato viro proficiscuntur. Sed de his hactenus. Legi quam attente, quae mihi misisti Etrusca carmina tum in πολυμαθέστατον Jacobum Facciolatum, tum in Mariam Rosam Arrighelli recens inter sacras Vestales virgines receptam, atque non potui, quin suspicerem. Mire enim sibi constabant, &, quod caput est, dictionis granditas argumenti nobilitatem adaequabat. Quare tum tibi gratulor tantam felicitatem, tum gratulor iis, quos jure ac merito laudibus ornandos suscepisti. Macte igitur esto tanta virtute, atque strenue perge, ut coepisti. Ita enim nedum tibi tuaeque patriae ornamento eris singulari; verum etiam Augustini Ariani parentis tui τοῦ μακαρίτου, viri de politioribus litteris, mathematicisque studiis praeclarissime meriti, cujus auro contra non cara opuscula jam jam in publicum emissurus es, famam ab interitu vindicabis. Illud igitur fac sedulo cures, ut, quantum potest, typis mandentur. Interest sane omnium quotquot matheseωn studiis tenentur, ut statim vulgata cunctorum manibus terantur. Quod si feceris, exspectationi, quam abhinc annum jam publice concitasti, abunde respondebis. Meis verbis eruditissimo Boviani Antistiti salutem plurimam dices officiose. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. id. Jun. CIↃIↃCCLXIV.

S E R.

SERGIO SERSALIO

Paulus Moccia S. D. 205

LEcta, licet cursim, tua eruditissima Dissertatione, pauca mutanda censui, praesertim in iis, quae proloquii vice fungebantur. Animi enim tui sensa potius, quam totidem verba secutus, nonnulla admiscui, quae clarius liquidiusque rem disceptandam, scopumque dicendi aperirent. Ceterum si aliter senseris, tuisque potius inhaerere volueris, nullus repugnabo. Quanti te faciam, nemo omnium omnino est, qui id ignoret. Dissertationem vero ipsam summopere probo: mirifice quidem sibi constat, atque ubique recto talo stare videtur. Macte igitur animo, atque perge, ut instituisti: rem certe acu tanges, ac Pelagianorum erroribus detectis labefactatisque, triumphum nulli non invidendum deportabis. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. x. kal. Octob. CIƆIƆCCLXII.

EIDEM. 206

ALteram eruditissimae Dissertationis partem attente legi, tibique ex animi sententia gratulor, quod iis rationum momentis novam Thomassini, ceteroqui doctissimi viri, opinionem refutaveris, ut omnino caussa ceciderit. Nullum quidem est ex omnibus argumentis, quae ad nauseam usque conglobat, quod non etiam contra ipsum

ipsum pugnare videatur. Tanti est novae sententiae pertinaciter studere: quidquid contra stat, tamquam leve quiddam, neque hili faciendum putamus. Macte igitur virtute esto, atque alacri animo ad majora, atque ampliora contendito. Quod si ita feceris, & praeclare de christiana Religione mereberis, & tibi, tuisque gloriam quam maximam comparabis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. XIV. kal. Novemb. CIϽIϽCCLXII.

PHILIPPO JUNTAE

Paulus Moccia S. D. 207

QVanto ego opere laetatus sim nudius tertiana die, cùm mihi forte fortuna occurristi e regione aedium Marchionis Tanusii, difficile dixerim. Te enim ipsum cum anxie quaererem, opportune mihi obviam venisti. Atque id tamquam bonum omen accepi fore, ut res mihi ex animi sententia procederet. Quas jam ad πολυμαθέςατον Raymundum Sangrium S. Severi Principem litteras scripseram mei grati animi signum aliquod tanto viro tamque bene de me merito exhibiturus, eas nulli omnino alii quam tibi tradere constitueram. Sane quidem, quem illi acceptiorem gratioremque te seligere poteram, quem is pro ea qua mirabiliter praestas in omni philologia eruditione, atque scientiarum disciplinarumque omnium, nec non Orientalium linguarum cognitione plurimi facit? His accedit quod tuo eruditissimo juxta atque elegantissimo

judicio confirmatus fui, quique me non parum momorderat timor, evanuit. Illas enim cum legisses, pro ea qua es humanitate, non improbasti. Ecce tibi, exitus meis votis respondit. Commodum hodie ad officinam librariam e regione Regii Theatri accessi, cum mihi abs te litterae redditae sunt, ex quibus meam qualemcumque epistolam non ingratam accidisse cognovi. Quin & illius nomine mihi exquisitis verbis gratias egisti. Amice amantissime, quî tibi par pari referam, nescio: illud vero scio, ac tibi sancte recipio, me id operam daturum diligenter, ne tanti tamque singularis beneficii memoria umquam intermoriatur. Interim hanc meae voluntatis significationem fac aequo bonoque animo accipias. Nihil profecto gratius facere poteris. A me S. Severi Principi, viro de litteris ingenuisque artibus insigniter merito salutem plurimam dices officiosissime; quam etiam meis verbis Sabino Lattarulio, viro eruditissimo, atque Orientalium linguarum peritissimo peramanter imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. id. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 208

EN ad te mitto epigraphen tertio refictam, utinam millies! Nihil enim curarum satis, ubi publici juris quid est faciendum. Eo prorsus consilio mitto, ut pro lubitu nedum corrigas, verum etiam a calce ad caput recudas. Quod vero

vero me Campanum hominem, Campanaque ſupellectile inſtructum Etruſcis accenſueris, quantum tibi debeam, lepidiſſimus Andreas, atque φιλόπονος Campolongus judicabunt. Penes hos nullo non conſentiente Etruſcae linguae jus imperiumque eſſe nemo ſanae mentis inficiabitur. A me illis annos Neſtoreos apprecator enixe. Vale.

P. S. Vbi Danieli epigraphen trades, a me rogato, ut ea utatur arbitratu ſuo, nulla amicitiae ratione habita. Vtinam flammis addicat! quam factum vellem! Iterum vale.

QVI
IN OMNI VITA EAQVE INTEGERRIME ACTA
MORTALITATIS VNICE MEMOR
ELEGANTI SACELLO
AERE SVO COMPARATO
PIENTISSIMO CONSILIO PROSPECTVM VOLVIT
HVNC IPSVM
QVOD AMPLISSIMIS MVNERIBVS FVNCTVS
JVS CASTISSIME PRO VIRILI DIXERIT
NAE IS TANTVMMODO MIRABITVR POSTHAC
QVI AETERNALIS VITAE COMMENTATIONEM
CVM INCORRVPTA JVSTITIA
AMICE CONJVRARE
NON SINE PESSIMO PVBLICO IGNORABIT

CAR.

CARMINO GERUNDAE

Paulus Moccia S. D. 209

VIx ad aream, quae ante D. Marci Paroeciam explicatur, perveneram, cum quod inter ambulandum conceperam distichon edidi: Vtinam id factum foret, cum ego tuum latus tegebam, tuisque eruditissimis inhiabam sermonibus sane quam attente, juguloque porrecto! Profecto te obstetricante felicius auras vitales captasset. Quale id cumque est aequi bonique, quaeso, consulito. Haud de integro illud cudere volui; quis sibi tantum sumat? sed quod pene invitis musis prodierat, quantum in me situm erat, refingendum curavi. Antistiti Melphitanorum quam emunctae naris, fastidiosique palati viro a me salutem plurimam, quam etiam optimo Orontio, ejusque incomparabili familiae imperties. Vale.

EIDEM. 210

EN exemplum epistolae ex tempore scriptae, currentique calamo fusae. Vide quanti te facio, ubi vel meas tibi ineptias concredo libenter, ne amicitiae desim. Verum te rogo, ne meas hasce, quales eae cumque sunt, lucubratiunculas efferas. Quae enim amico committuntur, juxta Pythagorae Scita, dimidio animae nostrae, palam facere, atque vulgare, pene piaculum esset. Illud unum adscribo, si, ut cetera,

ra, aequi bonique consulueris, per mihi gratum facies. Χαῖρε. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. XVIII. kal. Sextil. CIƆIƆCCLXIV.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 211

HEsterna die vix huc redii, cum mihi gratiae actae fuerunt ab omnibus ephebis equitibus, qui tui alumni consuetudine frui fuerant. Alius enim pueruli aureos mores praedicabat: alius comitati, ac facilitati primas deferendas contendebat: alius autem illius prudentiam tenella in aetatula non in postremis habendam existimabat. Ne te demorer pluribus. Omnes unanimiter consentiebant ea puerili in aetate apparere indicia virtutum, quae, qualis posthac futurus esset, apertissime ostendebant. Quare non potui quin laetitiis omnibus exultarem, ubi haec audivi, ac vicissim illis grates rependerem, quod ita se gesserint, itaque de bene morato puerulo judicaverint. Gratulor igitur tibi, quod id tibi non sine divino consilio contigit, ut tanti pueri, iisque dotibus praediti institutioni praeesses, & fortunatissimae Parenti, quod tanto filio tamque liberaliter educato fruatur. Vnum mihi doluit, quod scilicet abfuerim. Verum haud propterea merito redargui posse videor, cum contra pacta conventa, & improviso venissetis. Qua de re te rogo, ut me apud illam excuses, cum per me non steterit, quominus interfuerim. In posterum illud sedulo cures, te obsecro, ut consti-

ftituto tempore nos invisas. Interim, ut tantae feminae cum Lacaenis mulieribus comparandae, filiorumque supra fidem studiosissimae a me saluten plurimam, ejusque mihi carissimo nato, officiose dicas, te oro obtestorque. Campolongum ac Malarbium etiam meo nomine plurimum salutabis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei Idibus Aug. CIↃIↃCCLXIII.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 212

Mitto ad te epigramma, quod mei amici jussibus obtemperaturus, αὐτοσχεδίως fudi. In Marchionem Bernardum Tanusium illud contexui, qui hisce rerum omnium angustiis, quibus hoc Regnum tantum non pessumdatum est, unus prae ceteris omnem lapidem movendum, nihilque intentatum relinquendum putavit, quo illinc tandem aliquando emergeremus. Innumerum sane numerum frumenti, ceteraeque annonae huc comportandum curavit, idque ita dispescendum, ut aeque Neapolitanis atque vicinorum, dissitorumque pagorum incolis, & quod magis est, pretio non magno, divideretur. Ceterorum enim frumentum, uti fit, in rerum caritate, aut fructuum calamitate, pretium non habet. Adhuc hic farina, quae nomine VIvirorum divenditur, quatuor ducatis coëmitur. Quare haud mirabere, quod unum prae ceteris laudandum susceperim. Quid de eo sentias, amice, perscribas velim. Verum haec hactenus. Pergratum autem mihi

 fuit,

fuit, quod jam aliam plangunculam effingendam mandaveris. Crede mihi, jam conquievi. Quidni? quod enim distractum ac pene discerptum videbatur, jam coaluisse laetabor. Illud vero aegre mihi fuit, quod tum illam te missurum significasti, cum meam diatribam vicissim istuc perferendam curassem. Quî, malum, id fieri potest quamprimum, cum apud me non sit, & difficile me illam recuperaturum confidam? Per manus enim traditur, & vix emissam inaudio, cum jam in alterius potestatem devenisse nuntiatur. Perpetuo enim serviet, neque spes affulget fore, ut in libertatem vindicetur. At inquies, quî serviet, quae ingenua est? Liberali fac illam caussa manu afferas. Verum, quî, amabo te, praepotentium vi repugnabis? Visne, ut amicitiam scindam, quam vel diffuere piaculum existimarem? Ita vero me acturum cum illis tibi polliceor, ut quanto ocius, si fieri poterit, recipiam. Numquidnam novi? En ut occupavi, quae te rogaturum arbitrabar! Hîc panis nondum publice prostat. Postquam enim e furnis ad tabernas statis locis constitutas comportatur non sine militum satellitio, statim divenditur; atque plebis multitudo maximam partem domum revertitur inanis, speque defraudata. Vix credas, quanto tumultu, quantisque conviciis propolas asseribus tabernae munitos circumsistunt. Sunt qui scalis admotis panem praeripere student; alii humeros supponunt superincumbentes sustentaturi, quo facilius voti compotes evadant; alii denique ceterorum capitibus ita arcte junctis, ut tessellatum pavimentum diceres, suspenso

ſo gradu atque incredibili velocitate inſiſtentes ad cancellatam domum convolant. Quare id quod de Lada mira pedum pernicitate praedito litteris conſignatum eſt, nimirum quod ſupra cavum pulverem ita curſitarit, ut, arenis pendentibus, nulla indicia relinqueret veſtigiorum, miraculo eſſe deſierit. Rides? Ipſemet hiſce oculis vidi e foris aedium Dominici Amati, qui in viam Olympicam imminent. Et tamen magna frumenti vi, qua nunc potimur, id fieri poſſet, ut, annona levata, civitas tandem aliquando reſpiraret. Quid ergo obſtat, quominus fiat? prorſus neſcio. A me tuis omnibus ſalutem. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. non. Maj. CIↃIↃCCLXIV.

EIDEM. 213

SVrrentum nec opinanter ruſticatum abis, licet ad paucos dies, tamen ineunte menſe Novembri hujuſcemodi conſilium capis, &, quod caput eſt, turpiter mea cauſſa deſerta. En quod jam actum tranſactumque putabam, iterum inceptandum erit, utinam perinde feliciter! habent enim ſua ſidera cauſſae. At germani fratris amor, parentumque juſſa coëgerunt. Vix dici poteſt quantae illis curae eſt adverſa Dominicani alumni valetudo. At id omittamus: erga parentes pietas, ſingularis in fratrem benevolentia: ſinamus. Verum quî illud concoqui poteſt, quod tamquam non ſatis haberes peregre proficiſci, animoque obſequi, diſtricte mihi imperaſti, ut quidquid fauſtiſſimo Regis Catholici luſtrico recur-

currente die Regia in Aula conficeret, quam accuratissime litteris commendarem? Vah! lepidum caput. Dum tibi bene est, genioque indulges; ego ad abacum adsidens labore curisque confectus tabescam. Medius fidius haud stulte sapis. At faciamus me velle tibi dicto audientem esse. Quî, amabo te, tantum oneris succollare, remque si non pro dignitate, saltem rudi levique calamo adumbrare potis ero? Leviculum ne tibi negotium videtur vel qualitercumque chartis illinere regalem mensam eamque non quotidianam, verum lautius solito instructam? Vt varios ferculorum missus taceam, quibus plus vice simplici mensa oneratur: ea sapide, atque exquisite condita tantum odoris, ubi inferuntur per regios ephebos, undique afflant, ut nidore confectus extabesceres. O quot quantisque iisque beatis salivam movent! Jam vero, quis pro dignitate scripserit sollemnem manus adorationem? Hîc vel Romanae eloquentiae parenti aqua haereret. Praestringit mehercule oculos majestatis splendor, ubi Deo prognati Reges identidem immodicas opes, divitiasque, quibus diffluunt, Numenque, quo Deo tantum minores, terrena isthaec Regna moderantur, subjectis populis ostentant. Aureo pene dixerim throno contectus aureis taeniis undiquaque ornato, atque ubi definit villosus sericus pannus, fimbriis & lemniscis pendentibus munito, inibi stat pretiosissimis vestibus indutus, quarum orbiculi adamantes sunt non parvis scrupis pares, pileoque coopertus, quem pro sericis laqueis taeniolae adamantinae hamatili auro connexae constringunt. Quid pilei orbiculum, quidve baculum

lum memorem? Scintillantibus sudo caelo stellis quam simillima diceres. Atque, ut verum ingenue fatear, quam cetera sordent, ubi isthaec spectaveris! Hinc, quos suspicimus primores viros, si quando auratis carrucis vectos per urbem obvios habemus, illic contemneres. Aureum enim vellus, torques, cingulum coeruleum, Divique Januarii fascia, quae insignia sparsim in singulis conspicimus, si illic adesses, tibi amuleta puerorum collo suspensa viderentur. Ita quidem sole sursum emergente, suo lumine caelum collustraturo, quae noctu micuerant stellae, statim evanescunt. Et tu, jam jam discessurus vix mihi salute dicta, frigide, tamquam leve quippiam praescriberes, frigide, inquam, dixisti, fac, quaeso, ubi rediero, jam descripta inveniam, quae postera luce Regiis in aedibus in sollemni Regiae manus osculatione peragentur. At at nunc demum intelligo, quid te impulit, ut ita te mecum gereres. Nimirum, quae tu nullo negotio conficeres (eccui tuum divinum ac versatile ingenium, tuaque pene Tulliana eloquentia latet?) ea ceteros tecum neutiquam conferendos perinde facturos confidis. Pace tua dixerim, oppido erras. Quid? Stomachanti similis ista percurris, quasi ut auribus tuis servirem, tibique impudenter assentarer, haec scripserim? Moriar, ni ita sentiam, quae scriptis consigno. Quae enim metro adstricta, sive soluta oratione typis edidisti, nonne ita animos omnium admiratione perculerunt, ut nihil limatius, nihil argutius, nihilque sublimius fingi posse uno ore praedicarint? Haud diffiteor ista per te, quae tua mo-

modeſtia eſt, non ſine viſcerum perturbatione legi, atque ita gravatim ferre, ut nihil magis. Verum enim vero aequo animo id patiaris oportet; ſi quando ita verum dici neceſſe eſt, ut, ſi aliter fit, falſi notam vix declines. Haec qualiacumque ſunt aequi bonique facito, meliora atque limatiora accepturus. At, inquies, quid de Antigono, qui tamdiu e regione Theatri ac in frequentioribus urbis locis in vacuum pependit populi exſpectationem concitaturus? Cecidit, ac parum abfuit, quin cantores ſibilis exciperentur, praeter Pſaltriam, quae ſecundas agebat, quae a ſiparii ſubductione uſque ad ejuſdem deductionem maxima ſpectatorum voluptate recto talo ſtetit. At, inquies, ſaltatores tamquam ſuccenturiati, integris viribus pugnam reſtituerunt, ac quominus fabula omnino caderet impedierunt? Nihil minus. Credideris! ruſtica ſaltatio more accolarum ad Olympiam oram peracta non inficete, aliquantiſper ſpectatores jam moleſtia confectos demulſit. Atque haec de Theatro hactenus. Meum negotium non parvi momenti ne incurioſe tractes, caveto. Quid pluribus? Quaſcumque adverſarius feret conditiones accipias te rogo, propemodum dixerim etiam manifeſto iniquas. Vale.

EIDEM. 214

QVod pene jocans ſcripſeram, neque putaveram uſque adeo patere, ut fere ſemper ad verum accederet, jam manibus ipſis contrectaſſe, atque experientia ipſa comprobatum deprehendiſ-

ſe

se quantopere laetatus sim, difficile dixerim. Falso enim, vulgi opinione ductus, credideram firmum ac succiplenum corporis habitum nonnisi exquisitis epulis comparari. Quod contra accidere hesterna die domi tuae comperi. Adhuc animo haeret imago incomparabilis Michaëlis, qui longe a suis dissitus, omni pene pecuniaria ope destitutus, tantum paucorum nummulorum auxilio, quos sibi sacro quaeritat famulitio, ita victitat, licet parce & duriter, ut numquam non illi bene esse videatur. De facie si quis judicet, jam haud dubie. illis accenseat necesse est, qui in id unice incumbunt, ut cuticulam curent diligentissime. Roseus est illi color, vultusque ita nitidus, atque perpastus, ut nihil supra. Verum mirari desii, ubi in illas incidi Biblicas lectiones, quas ex Daniele horarium pensum absoluturi recitamus. Jam tribus pueris tantum virium, ac succi ex leguminibus accesserat, ut aliis, qui Regiis epulis nutriti fuerant, quando ad Regem de more adstiterunt, longe plurimum excelluerint. Quid ni? ut divinam taceam opem, quâ fovebantur; morum probitas, animique motus, si tempore edomentur, id pariant necesse est. Proh quanta virium jactura fit per illos, qui genio indulgentes libidinibus fraena relaxant? Quot morbis sponte sua implicantur, quibus ceteroqui omnino carerent? Atque ex vita licenter acta, macies atque febrium cohors terris incubuerunt. Amice in paucis care, aut potius unice, te etiam atque etiam rogo, ut illum pro virili cohorteris, ne initam vitae rationem deserat. Donec ipsi caro jurulenta licet perperam,

peram, sed suis ipsius manibus parata sapiet, me vade Hercule ipso robustior evadet. Neque ipsum a proposito deterreat, quaeso, praepostera, qua interdum usus est, aquae infusio. Periculo quippe suo edoctus tantam rei culinariae notitiam assequetur, quanta corpori tuendo, incolumique praestando sufficiet. Jam ediscet, quod ubi jurulenta caro paranda erit, prius suillus adeps non sine intrito allio liquescat necesse est, quam caro coquenda apponatur. Si vero assa placet, ita veru vertatur oportet, prunis pro modulo carnis suppositis, ut igneus calor sensim sine sensu carneos meatus pervadens illam paullatim excoctam reddat. Quod, qui acetabulum instrueretur, probe calleret, gavisus sum vehementer. Lotus quippe intubus, ubi aqua omnis defluxerit, antequam oleo acetoque perfundatur, sale aliquantisper maceretur necesse est. Rigidae quippe frondes prae frigore, teneriores evadunt. A pulte sive candida, sive viridi, quo scorpione cautius abstineat meo nomine moneto. Longum sane tempus apposcunt, curamque non vulgarem. Qui tempus supererit vacuum ei, qui totum mane genibus perreptando insumit? Eos semper cibos anquirat, quos momento temporis pararit. Laboriosae atque sumptuosae epulae beatis relinquuntur. Atque haec hactenus; cetera, si opus fuerit, scribam ubi majus otium nactus fuero. A me illi salutem dicito officiosissime. Oculitus enim illum amo neque immerito. Vale.

EI-

EIDEM. 215

HAud temere fuit, quod paucis abhinc diebus cum otiosi sermones caederemus, sermo eo deduceretur, ut opportune de Michaële nostro mentio incideret. Ea per te comperi, quae numquam alias scissem. Jam quibus parentibus ortus, cujas esset, quidve, quo tantum itineris devoraret potissimum impulit, non mediocri animi voluptate intellexi. Vtque aperte, quod sentio dicam, illud mirum in modum mihi volupe fuit, quod integra aetate adolescens, peregre abierit omni fere imparatus subsidio, quo patriis commodis, suorumque utilitati fratrum e quoad fieri posset, diligenter inserviret. Neque ipsi profecto laeva mens fuit: namque res ita sa se habent, eaque se dant initia, ut non frustr speretur, fore ut votorum compos evadat. Jam supplicem libellum, quem rudem, atque inchoatum acceperam, perfeci, atque hoc matutino quam diligenter perferendum curavi. Interim cetera Deo permittemus, quem, quidquid contra blateret impurus Epicuri grex, certo certius est ita rerum nostrarum satagere, ut nihil magis. A me Michaëli optimae indolis adolescenti salutem dicito plurimam, utque bono, fortique animo sit cohortare. Adversis quidem rebus recto stare talo, atque fortem, animosumque apparere, nedum difficile verum etiam arduum esse, ecquisnam ignorat? Vale, meque, ut facis, ama.

EI-

EIDEM. 216

QVi meas res, neque eas parvi momenti vel obiter curo, vel, quod saepius contingit, omnino negligo: nunc ceteris posthabitis, ita bene morati adolescentis negotium suscepi, ut id unum mihi pensi esse videatur. Vix enim superiore nocte domum redii, cum ea chartis sedulo consignavi, quae amicum meum vehementius impellerent, quo negotium acrius libentiusque perageret. Genus quippe apprime honestum, parentes optimos, familiam a forma juxta atque ab liberali educatione supra fidem commendatissimam, eamque frequentissimam, tandemque Michaëlem eximiis, quibus praeditus est, dotibus sic expinxi, ut ea vel efferato atque immisericordi lacrymas exprimerent, nedum ad misericordiam cierent. Vsqueadeo verum est haud casu, quae hîc fiunt, contingere; sed cuncta ita per hujus universitatis opificem, atque effectorem Deum temperari, ut, quidquid accidit, non de nihilo accidisse existimetur oporteat. Jam nec opinus dumtaxat occursus quot quantasque, spero, pariet commoditates! Praeterea cumulus felicitati accedet, si & tu, uti te non despero facturum, illum qua re, qua consilio juveris. Adolescentem optime institutum, atque exemplo tenellula in aetate perraro adversam fortunam fortiter sustinentem meis verbis plurimum salvere jubebis. Vale.

EIDEM. 217

JAm apud me in animo constitui, quid Michaëli nostro mittam, ubi Martinalia adventabunt. Capum coëmendum jubebo, eumque perpastum. In pervigilio; ut tenerior evadat, quo mactetur, haud mihi in postremis erit. Ipso in Martinalium die, jam fartum sedulo, uva passa, nucleis pineis, pipere, caryophyllis, suis ipsius extis, nostraribusque pastillis in furno munda in testa non sine jam liquato suillo adipe compositum, coquendum naviter curabo. En uno in ferculo non contemnendo hoc praesertim in tempore, quo maxima in aestimatione sunt, quippe quod capi hieme teneriores quam aestate deprehenduntur, plura per epitomen invenientur. Qui ipse adolescens frugalis est, paucisque contentus, si meridie farturam, ne refrigerata vilescat, comedet una cum pectore lacte ipso delicatiore; jam nocte appetente, quoad reliqua, pene laute coenabit. Neque avaritiae per te, spero, insimulabor, quod munusculum levidense mittam; quippe probe nosti extrema omnia vitio laborare. Si qui parce vixit, helluari incoeperit, jam de eo actum erit. Cruditate statim conficiatur necesse est. At si paullo lautius aliquando cuticulam curarit, vix est ut de salute periclitetur. Quare haud dubie me laudabis; quodque ita factum oportuit, tute confiteberis. A me illi vere frugi adolescenti, intraque naturae praescriptum, quae paucis est contenta, vitam tra-

traducenti salutem nuntiato Athleticam. Cura, ut valeas.

EIDEM. 217

AEtatem jam te non vidisse putabam, ubi inter agendum animo occurristi meo, & quandonam non occurris? Tanti te merito facio. Totum enim hesternum diem, quantus quantus fuit, licet te anxie quaererem, haud mihi obtigit, ut te obvium haberem. Non semel totam Olivetanam viam decurri, si forte tui Patroni, quem cuncti Moecenatem alterum demirantur, aedes petisses, officia de more persoluturus. Verum frustra. Hinc Toletanam ingressus viam non incuriose illam lustravi, jamque eam emensus fueram, cum pene mihi visus fuisti. Testudineum gradum, quo otiose utebar, acceleravi, jamque in eo eram, ut te assequerer, cum me pervidisse deprehendi. Mirum quanto ego tum opere dolui. Illinc ad Regias in altum jactas moles recta contendi. Illud vero cavi sedulo, ubi ad aream, quae ante Castrum novum explicatur, ut undiquaque licet ἐν παρόδῳ circumspectarem, si qua forte occurreres. Vbi, quo contenderam, perveni, prope Pharum lunae aemulam aliquantisper substiti. At vesperascente jam caelo, cumque acrius rigeret, domum redii. Neque dum spem abjeceram omnem te forte fortuna offendendi. Cum hujusmodi specula alerer, ecce tibi, ubi ad proceras populos perveni, iterum te visus sum prospicere. Anteibat quippe gradu quam concitato (quod gracillimis quam fami-

familiare eſt) qui te ad unguem referebat. Talari enim veſte indutus triangulari pileo caput tegebat. Nigram oſtentabat comam beneque pexam, & collare neſcio quid Romanum redolere videbatur. Quid plura? Pene junceus erat: ita curatura corpus attenuaſſe videbatur, ne pugil audiret. Properavi gradum, ut vix ilia ducerem: jam acceſſi, ac jam pene ſalutaveram, cum errore cognito ſpiritum compreſſi. Quare ſubiratus diſceſſi, domumque repetii tibi quam infenſiſſimus. Hem! te perdant Dii Deaeque omnes, qui ita quandoque e conſpectu abis, aut potius evaneſcis, ut lemuribus, atque larvis, &, ſi quid aliud imperitum vulgus commentum eſt, quam ſimillimus evadas. Namque quaſi neſcias, quî angar, quibuſque ſolliciter curis, in utramque aurem otioſus dormis. Refer paulliſper te ad me, & non obſcure dignoſces, an temere doleam. Num quaeſo, quidquam perfidia taetrius, monſtroſiuſque fingi poteſt? Quare te etiam atque etiam praeſtolor, quo, ſi quid novi accidit, per te certior fiam. Si negotiis impediris, quominus venias, egomet te conveniam, &, quo juſſeris, libens me conferam. Ad Mergillinem, vel ad colles Leucogaeos juſſeris, ibo. Vale.

EIDEM. 219

QVam desipiunt, qui usque adeo hujusce temporis mores caeco pene impetu sequuntur, ut quid antehac ac proinde patrum nostrorum tempestate in more positum fuit, scire negligant omnino; aut tamquam quid abnorme obsoletum rancidumque aspernentur. Quam stulte sapiunt, inquam, quasi si ipsis tantum nasum habere datum sit, ceteri fungorum ritu, nullo post se vestigio relicto, esse desierint. Hinc nihil istis carum, nihilque jucundum, nisi si Anglicum, sive Gallicum quid redoleat. Ne calantica quidem, aut flabellum recipitur, ni certo certius sit, quod peregrinis artibus confecta sint. Cibus desipit, imo ne libatur quidem, ni illum Gallus coquus pararit. Marcescant oportet in apothecis panni sive serici, sive lanei, qui non mare transmiserint. Quid dicam de ceteris? Vinum verna atque indigena tunicato popello turbaeque forensi epotandum relinquitur. Oleum, atque vel ipsum acetum, nisi e longinquis regionibus advehantur, nullius pretii sunt, mensaque ab his imparata, tamquam sordida vilesceret. Vel ipsae scopae nisi externae, contemnuntur. Quid, si ad theatra gradum faciens, saltationes commemorem? Psaltriae dumtaxat peregrinae laudantur, atque ritu peregrino vestitae. Tum vero perplacent, cum alticinctae in scenam prodeunt miro modo saltaturae. Quod si choreis mutatis, uti saepe fit, indigenam saltationem ad vivum exprimunt, vernaculis vestibus, redimiculis, ceterisque, quae

inco-

incolarum 'mores ferunt, adhibitis, statim ringuntur, theatrique redemptorem diris devovent exsecranturque. Vel ipsa Sabbatina saltatricularum praestantissima, quae Cassiopes natam imitans ad scopulum deserto in littore alligatam jam jam a marinis monstris devorandam, quae tantopere corporis positu atque ore pallidulo spectatores alliciebat, inque sui amorem vel invitos pertrahebat, qui frixit ceciditque, ubi Olympico more induta vernaculisque instrumentis pulsatis saltabat? Et tamen, si remotis arbitris res ageretur, aperte faterentur, se ista effutire, quo novis atque peregrinis rebus studere videantur; ceterum haud ipsos tantopere taedere vernarum, ut illas despicatui habeant. Experti saepe sunt, quam dulce quamque jucundum sit Olympicam puellam cereis teretibusque brachiis eamque torosam ad numerum saltantem spectare. Abeant, quaeso, in malam crucem recentium morum sectatores, ipsi quidem vel ipsis fungis insulsiores. Hoc quidem sapere est, dum, vere quod sapidum est, quaeritur; haud vero cum sapere falso arbitramur, quod revera desipit. Quorsum haec ad te scripserim, facile intelliges, si quod proxima nocte in theatro accidit, tecum ipse paullo attentius reputaveris. Vale.

RAYMUNDO SANGRIO

S. Severi Principi.

Paulus Moccia S. D. 220

TVa summa eruditio, impensumque in omne ingenuarum bonarumque genus artium studium, singularisque amor quo litterarum cultores eximie prosequeris, me multis nominibus tibi obstrictum impulerunt licet volentem libentemque, ut tibi haec qualiacumque meum gratum animum quoquo modo testantia scriberem. Qui enim quamcumque mihi occasionem offerri cupiebam, quo tibi meam observantiam significarem, quod nunc amicorum cohortationibus ac suasu mihi sit in promptu, laetatus sum vehementer. Emissurus quippe in publicum, quas identidem pro re nata conscripseram epistolas, quo meae erga te benevolentiae aliquod monumentum inter illas exstaret, qua potui, enisus sum. Alias, qui non tamquam ingratus traducerer, quippe qui nihil typis edidisti (multa enim eaque cum erudita, tum nulli adhuc peracta opuscula publici juris fecisti) quod non mihi tuis ipsius manibus Regiis in aedibus perliberaliter dono dederis. Qui vero domi tuae exceptus sum, quot quantisque inauditae benevolentiae indiciis, ut officiorum copia pene obrutus rubore suffunderer? Pene jam memoria exciderat, quod primum memorandum erat. Qua humanitate non mihi ea legenda praebuisti, quae jam in forulis ser-

servabas? Adhuc mihi salivam movet, quod jam pene adornaras militare Lexicon, quo aeque antiqua atque nupera in militiam invecta vocabula Italico puro puto sermone complectebaris. Opus profecto mihi visum est, cum omnijugena scatens eruditione, tum vero iis qui castra sequuntur dubio procul utilissimum. Vno quippe intuitu tum vetustas, tum recentes militares nomenclationes quam facillime proponebas. Quodque caput est, brevitate qua fieri poterat maxima, judicio tamen sane quam eleganti accuratoque nihil omnino reliquum faciebas, quod ad universam veteris, neotericaeque militiae scientiam cognitionemque spectaret. Nullus praeterea finis esset scribendi, si quae in Chymica physicaque observatu dignissima seposita habes, vel molli brachio persequerer. Ἐνὶ λόγῳ: tu privatis opibus ea es aggressus, quae vel Satrapen deterrerent. Quid mathematica commemorem? In iis tantum excellis, quam qui maxime. Quid? Nedum hîc quotquot de litteris meriti sunt te unum observant teque tamquam eorum patronum jure ac merito intuentur; verum etiam exterorum litteris coleris, amicitiaque Regum cum armis tum litteratura, quanta ea cumque sit, florentissimorum, ipse unus omnium dignaris. Nonne igitur, amabo te, in publicam exspectationem peccassem, omniumque vota frustratus ipse essem, ni, tuo quoque amplissimo nomine confisus, in publicum prodissem? Patere igitur, ut ego & cunctorum cupiditati, & meis erga te officiis qualicumque hac bonae voluntatis significatione satisfaciam. Namque, si haec, pro ea qua es hu-

manitate ac modestia, aequi bonique consulueris, haud scio an tuo patrocinio fultus, tuisque auspiciis veluti manu ductus, posthac σὺν Θεῷ ad majora atque ampliora contendam. Te enim facem praeferente, quis non se viae virtutis vel impeditissimae committet? Vale nostri saeculi decus ac ornamentum, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei III. Id.Jun.CIↃIↃCCLXIV.

MARCHIONI BERARDO GALIANO

Paulus Moccia S. D. 221

HOc matutino cum me domi continerem pridiani morbi reliquiis obviam iturus (numquam enim esurialium ciborum caussa κακοστομαχώτερος fueram) mirum quantum gavisus sum, quod me una cum mellitissimo Dominico Amato inviseris. Inviseris autem? Imo te viri medici personam suscepisse affirmabas, quippe qui bacillo innitereris, quod in aureum caput desinebat, comaque adscititia utereris hemicyclica, tuum vero socium hispanico focali ornatum ita se gerere, quod sectatoris officio fungeretur. O lepidum caput! O virum ceterorum bono natum, miseriisque, si quibus urgentur, levandis! Protei ritu quascumque te in formas vertis, quod, ne αἰνιγματωδῶς loquar, eodem recidit ac si te omnium horarum hominem commodumque praedicarim. Venatoris enim instar ea expiscaris illicia, quibus quisque maxime pertrahatur ac oblectetur. Quare si tibi infirmus adeundus sit,

ita

ita te accommodas, teque demittis, ut tui oblitus, aegroti naturam ingeniumque secteris. At vero si cum eruditis doctisque sermo habendus est, quod quotidie domi tuae, quo nedum totius urbis, verum etiam Italiae litterati omnes confluunt, tum tanta te eruditione commendas, quanta re quidem vera ab homine, cui immori tantum libris, atque impallescere chartis volupe est, exspectaretur. Quoties ego tuis colloquiis interfui, ac quot quantaque sapientiae praecepta hausi, quae mihi haerent in animo, haerebuntque perpetuum! Jam vero finis non sit, si quanta matheseωn cognitione praeditus es, hîc vel leviter attingere vellem. Hîc haud dubie passis velis secundisque ventis mea exspatiaretur oratio. Praeterea, quem praeterit, qua omnium laude, reique publicae commodo Vitruvii Pollionis Italicam versionem aggressus, quantoque sumptu prosecutus, tandem aliquando ad exitum adduxeris? Neque id perfecisse contentus, quo id promeritus es, ut inter Etruscos Academicos cooptareris; auctorem etiam sive suopte ingenio, sive temporum vitio plerumque σκοτεινὸν, pene perpetuis adnotationibus, iisque permira eruditione observationibusque tuo ipsius marte elaboratis plena manu refertis, majore, quoad fieri poterat, in lumine collocandum curasti. Quae cum ita sint, quis demirabitur, quod cum non semel atque iterum Herculanense effossum theatrum spectatum perrexeris, statim ichnographiam illius exarandam curaveris, illudque ligneum sic effinxeris, ut nulli non pateat orchestra, proscenium, pulpitum, locusque scenarum, quas versatiles fuis-

se

se ita e quibusdam signis ostendisti, ut nullus omnino dubitandi locus relinquatur? Praeterea, quam belle se se intuentibus offerunt loca senatoribus, equitibusque destinata, nec non popularia! Quid commemorem cuneos, scalas seu vias, διαζώματα seu retractiones, vomitaria, atque ostiola? Nihil non illic efformatum, nihil non ad vivum effictum. Et tamen neque dum quievisti. Jam Frontinum manibus terebas, multaque jam in unum congesseras tamquam per lancem saturam, quo illum Italice versum juxta atque illustratum publici juris faceres. Vrge precor tantum opus, quod mirifice profuturum quis dubitaverit? Illud vero te etiam atque etiam oratum volo, ut tuae valetudini, tuaeque elegantissimae familiae parcas. Ita quaeso publico bono fac studeas, ut ne tui tuorumque oblitus esse redarguaris. Quid profecto turpius fingi posset, quam si is, qui virum medicum pro re nata profitetur, suam ipsius salutem posthabuisse, idque non sine pessimo publico, convinceretur? In illud igitur tota mente fac incumbas, ne ita te gessisse, quod sane nollem, jure ac merito insimuleris. A me Dominico Amato, quem tanti facis, ut tui sectatorem unicum selegeris, quippe quem te eruditione, disciplinisque omnibus apprime referre posse intellexisti, a me, inquam, salutem plurimam nuntiabis, quam etiam Danieli tui perstudioso peramanter imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei Idibus April. CIↃIↃCCLXIV.

MI-

MICHAËLI SARCONIO

Paulus Moccia S. D. 222

HOdie vix a prandio meridiatum de more perrexeram, cum mihi redditae ſunt tuae litterae, quas ex compoſito avide exſpectabam. Vbi tamen illas legi, non omnino conquievi. Nam tantum mihi οὐδὲ πάρεργον ſignificaveras ad me venturum conſtituta hora amicum tuum, at μνημόσυνον nullum miſiſti, quemadmodum domi tuae conveneramus. Tandem a meridiatione, quae ſane perbrevis fuit, en aliae abs te litterae allatae, quibus illud nuntiabas, jam rem in aliud tempus rejectam, veterique more pronuntiatum fuiſſe: non liquet. At ego jam cum amico egeram, iſque in ſe negotium ſuſcepturum mihi ſancte receperat. Verum, uti par erat, ſtatim manum de tabula. De eo autem te multum amo, quod rem mihi ita aperiendam cenſueris, ut non parum inde me profeciſſe laetatus ſim. Licet enim aliud agens atque ἐν παρόδῳ mihi varia Secalis genera, nimirum ſecale hibernum, vel majus; verhum, vel minus, illudque, quod Germani *Mutterkorn*, ſcilicet ſecalis matrem, appellant, ceteraque hujuſcemodi ſignificaſti; quidve illis natura inſitum ſit, ita oſtendiſti, ut nihil fieri poſſe videatur argutius. Ad haec, an in cibum recipiantur, proſint ne, an obſint, quaenam effecta pariant, & an ſint confundenda cum iis, quae cornuto ſecali adſignantur, aperte demonſtraſti. Quanto autem opere decepti ſint viri cete-

ceteroqui doctissimi, qui secale e rebus cibariis prorsus eliminandum putaverant, qua brevitate, quibusque rationibus quamque ponderosis probasti! Et quod magis est, in lecto jacebas nescio quo morbo implicitus, qui te mire torserat. Neque praetereunda silentio tibi visa sunt, quae Plinius, ac Nonnius in hanc rem apposite litteris prodiderant. Primus enim haud inficiatur, secale ad arcendam famem utile esse, eique propterea far admisceri, quo ejus amaritudo mitigetur. Alter vero disertis verbis affirmat parari etiam panem ex secali, eumque septentrioni familiarissimum esse, licet id Graecis ignotum fuerit, nec Romanis in usu. Atque hinc haud mirabile videri, quod in Britannia, atque in ipsa Gallia, & seorsum, atque una cum frumento, pene partibus aequalibus, seratur. Qui igitur fides erit Hoffmanno, qui in secale tamquam veneno imbutum invehitur? Postremo veluti majorem fidem rei, qua de agebatur, facturus, mihi James, Nonnium, Mullerium ac Bauchinum, viros de medicina praeclarissime meritos mittendos curasti, quo ipsemet legerem, quae tu ceteroqui tam diserte tamque erudite litteris αὐτοσχεδίως scriptis, &, quod caput est, e lectulo, consignaveras. Tibi igitur gratias ago, tum quod mihi ad viri sane quam honesti amicitiam aditum aperueris; tum etiam, quod ea, quo ipsi morem gereres, ad me scripseris, quae mihi grata jucundaque acciderunt, utilitatemque non mediocrem attulerunt. Quin imo & illud addiderim nec temere, pene habendam esse gratiam rerum caritati, ac praesertim frumenti difficultati,

qua

qua hoc Regnum cetera florentissimum ita laboravit, ut nihil supra, cum tantum boni pepererit. Illud vero te etiam atque etiam oro obtestorque, ut valetudini parcas, ac litteras, quas impensissime colis ac labore improbo prosequeris, aliquantisper intermittas, acrius illas revocaturus, ubi omnino convalueris. Id abs te litteraria Resp. postulat, de qua tam praeclare meritus es, hominumque genus, cujus saluti studes; idque tuus amantissimus filius isque unicus, tuaque incomparabilis uxor efflagitant. Ita fac igitur, ut Reip., tibi, tuisque prospectum ivisse videaris. A me Marchioni Berardo Galiano, viro τῷ πάνυ, salutem dices. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. kal. Jun. CIϽIϽCCLXIV.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 223

QVam tibi mitto oden, vix ingratiis domesticorum malorum, Apolline ad ravim usque, licet non rite vocato, tandem aliquando extudi. His accedit quod Heros ὁ μακαρίτης Apollineis laudibus ornandus laudatorum ingenia ingenti rerum bene gestarum copia mirifice torquet. Nam unde initium ac finis inveniatur, id profecto opus, hic labor est. Quae cum ita sint, quid tirunculo atque musarum sacris vix aut ne vix quidem initiato, quid, inquam, negotii facesserint inficeta carmina atque invita minerva effusa, tute, qui jam stadium decurristi ac rude donatus es, facile judicabis. Illud tamen curavi, id-

idque extra jocum, ne tibi imparata omnino sisterentur. Quare amici emunctae naris illa judicio subjeci, quo paullisper lusoriis armis praeluderent, antequam te adirent gladiis versis decertatura. Hui, quam vereor, ne, vix inito certamine, non bene parmulam relinquant! Si latere tecto abscedere illis licebit, praeclare mecum actum existimabo. Ceterum, amoto ludo, illa concide, lancina, concerpe, muta, obline, dele, ignique tandem addicito, vel salsamentario mittito, utpote piperi involvendo cucullisque faciendis non inepta. A me Marchioni Galiano, ac Maximiliano Muraenae, viris auro contra non caris, meique studiosissimis, salutem impertitor plurimam officiosissime. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. IX. kal. Jun. CIƆIƆCCLXIII.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 224

LOcum Philonis Hebraei qua potui sedulitate recensui, atque correxi. Verum illud vereor, ne quod mendum, in illo describendo, irrepserit. Illud enim κολοσσιαῖα procul dubio κολοσσαῖα sine jota ante diphthongum scribendum est. Ceterum, an ita se res habeat, tute, qui ipsummet graecum Auctorem, quem penes me minime habeo, facile legere potes, tute inquam melius videre atque statuere poteris. Si qua alia correctione amplius opus est, haud efficiam, ut meum officium requiras. De tibialibus, quod vel

vel aliud agens adscribis, valde te amo: verum coram, quod reliquum est, nec epistolae committi potest, tribus tantum commutatis verbis, transigemus. A me Marchioni Spiriteo, cujus in ore pene habito, quemque tamquam alterum parentem colo atque observo, salutem plurimam impertitor, quam etiam tuo germano suavissimis moribus optimaque indole adolescenti meo nomine officiose nuntiabis. Vale.

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 225

OMnem prorsus culpam in Campolongum de ἀρχαιολογίᾳ dubio procul praeclarissime meritum, philologumque incomparabilem transferto, ac me vade atque praede congerito, quod promissis haud steterim, verbique immemor visus fuerim. Ipsius enim fere divinae Polyphemeidos dulcedine juxta atque non vulgari eruditione captus nihil aliud pensi duco. Vix primo mane e lectulo surgo, cum illam in manum sumptam numquam depono, nisi jam dies ad umbilicum pervenit. Vesperascente caelo post inambulatiunculam domum reversus, mutata subucula, en iterum Polyphemo modo ira exaestuanti, dirisque caelum, numinaque omnia lacessenti, modo tamquam ad bonam frugem redierit, superis grates persolventi, quod saxeum mellitissimae Galateae corculum emolliverint, ejusque vota ad bonos exitus duxerint, libentissime aures animumque ac-

accommodo. Credideris! nullus omnino mihi somnus vel nocte procedente obrepit: nulla omnino me saturitas capit: quin imo, quo ulterius progredior, nova incendor cupiditate, tamquam fames ambulando excitetur. Qua de re nullus dubito, quin cum eruditissimo aeque atque acerrimo litterarum Moecenate Marchione Berio praeclarissime actum sit, qui talem tantumque suarum laudum praeconem invenit. Haud illi dolendum, quod chartae siluerint, quod bene fecerit. Satis enim amplam laborum mercedem se jam tulisse, laetetur oportet. Nulla deinceps taciturnitas ejus in Remp. litterariam promeritis obstabit. Macte igitur esto tanta felicitate, ac litteras, quibus ipse ad miraculum excolitur, foveat posthac eodem quo coepit studio promoveatque. E diverticulo in viam. En cur factum est, ut ad duos tresve dies meis litteris carueris, fidemque datam nolens repugnansque violarim. Illud tamen tibi praesto ac recipio, numquam me facturum, ut cessator redarguar, simulac Polyphemeida absolvero. Jam enim in eo sum, ut voti planissime compos evadam. Vt verum ingenue fatear, jam ad calcem libri pervenissem, si heluari mihi volupe esset. Attentissime cum legerim, relego diligentius: metuo cruditatem, quam heluones minime pertimescunt. Fluvida enim isti ac prona alvo egerunt, quod neutiquam concoxerunt. A me Campolongum Polyphemeidos cedro linendae auctorem mihi amicissimum salute pugilica impertieris officiosissime, nec non Malarbium πολυμαθέστατον ac πολύγλωττον, commu-

mu-

munem amicum, salutem tandem etiam meo nomine dices plurimam Danieli, ac Andreae, Musarum alumnis lectissimis. Vale.

EIDEM. 226

ADhuc mihi ante oculos obversatur spectrum tui festivissimi alumni, qui heri pervesperi mecum colludebat tamquam cum paribus versaretur. Proh mirae institutionis virtus! O non poenitendi magistri singularis sapientia! etiam in tenella aetate se prodit vitae ad maturitatem perductae fructus. Haud hîc adsonant crepundia, perstrepuntque chiramaxia, aut in arundine longa equitatur, aedificantur casae, aut tandem plostello mures junguntur. Hîc nihil apparet, quod non perfectum virum ac subactae virtutis prae se ferat. Ludi, puerilia oblectamenta, nullo in pretio sunt, sordentque. Macte isthac virtute igitur esto, Michaël, qui facis, ut pueri senes evadant, eaque polleant prudentia, quam ceteri, nonnisi exacta aetate, adsequuntur. Non dissimilia etiam demiratus sum in Clarissimi Comitis Coppolae liberis, quos domi tuae primum cognovi. Proprio quodam naturae munere facti videbantur, ut humanitate, benevolentia, comitate, morum facilitate vel invitum repugnantemque in sui amorem pertraherent. Ad corporis bona animi dotes si accesserint, divinitatem proxime attingimus. Quare haud dubitarem illos Διογενεῖς appellare. Vere enim ab Jove sati videntur. Quare jure ac merito invidendus videtur eruditissimus aeque ac amicissimus Antonius,

qui tantos alumnos ad virtutem manu ducit. Quis scit an per illos heroum emortuum genus reviviscat? A me illis una cum τῷ πάνυ magistro, ac Campolongo quantivis pretii viro salutem plurimam nuntiato officiose. Vale. Postr. kal. Sept. CIƆIƆCCLXIII.

EIDEM. 227

QVod hesterna die nescio quanam de caussa ira excandueris, tuique vix compos visus sis, id, ut verum ingenue fatear, haud aequo animo tuli. Natura enim odi, qui vel levi caussa tragoedias excitat, atque iracundiae servit. Quem fugit, iram furorem brevem esse, hominemque tunc temporis de statu mentis deturbari? Hinc a belluis haudquaquam distat, cum ab illis tantum ratione atque oratione sejungamur. Quare si sapiens ille putandus est, qui sibi suisque perturbationibus animique aegritudinibus imperat; contra stultus est, qui illis obtemperat paretque. At inquies, posthac ne expostulare quidem licebit, iramque, si qua est, evomere? Dirumpar igitur oportebit, ac peream, si quid aegre mihi fuerit, animumque momorderit? De fama, capite, bonisque dimicabo, iramque mussitabo mecumque premam? Apage, quaeso, has ineptias, istasque de trivio sumptas rationes bardocucullis, ac morionibus oggerito. Ego sapio rem meam, meque ipsum in consilium adhibeo, si quid facto opus sit. Peream, si mutiam posthac. Verum illud cogites velim, te abs te abesse cum irasceris, tuique impos evadis. Paullisper

lisper exspecta, dum ira deferbuerit, & vocibus inconditis parces, & tibi tuaeque famae melius consules. Haud despero fore, ut, pro ea qua excellis humanitate animique modestia, haec aequi bonique facias; &, ubi resipueris, mihi gratias persolvas immortales. A me Campolongo salutem, Andreaeque Ligorio, Cajetanoque Antiquarum Balinearum instauratori optimo dices. Vale.

EIDEM. 228

TAndem eruditissimum atque numeris omnibus absolutum Polyphemeïdos opus ab τῷ πάνυ Campolongo per artes pene non ante vulgatas architectatum atque ad exitum felicissime perductum, legendo non negligenter, totum percurri. Male sit domesticis malis, quibus factum est, ne sitim, qua pene conficiebar, confestim expleverim! Quasi jam ad calcem perveneram, cum inopinanter domum accitus fui, quo utrique Parenti jam ad senium inclinato, gravique morbo laboranti operam navarem. Quî tam justa imperata recusassem? Statim accurri, insalutatis amicis omnibus, suppetias illis, qua fieri poterat, laturus. Hinc lectionem, quam avide inceptaveram, intermisi, posthac revocaturus, si illi convaluissent. Ita peculiari Dei beneficio prorsus accidit. Praeter omnium medicorum exspectationem in pristinum salutis statum cum foenore restituti sunt. Quare simul ac huc me recepi, intermissam Polyphemeida revocavi, tandemque absolvi. Haec ad te, cujus in ore Campolongus

habitat, quemque in ſinu geſtas, idcirco fuſius quam par fuiſſet, ſcribenda duxi, quia per te non fucata ſapientia praeditum, atque exquiſiti palati virum ex induſtria volui meum de laudato opere patefieri judicium. Hui! inquies, nimium tibi ſumis, qui iſthaec effutias! Tun' de tanto opere hiſcere audebis? tune vix de pedariis judicibus unus pro tribunali ſedens ſententiam feres? Tune ſanus es, qui ſomnians iſta deblateras? Vin' me audire? Comprime, quaeſo, vocem. Alias, *Anticyram naviga*, pueri, ſenes, puellae. que omnes inclamabunt, qua tu cunque inceſſeris. Ohe! jam ſatis eſt. Parce, precor, tandem ſcommatis ac ſaevidictis. Parum abfuit, quin protelarer. Haud me fugit, me tanti non eſſe, ut, quid Polyphemëis valeat, aeſtimem. Quî id adſequerer? Verum illud fidenter ſcripſi, neque id recantabo, me tanta perfuſum eſſe voluptate inter legendum, ut jovis epulis adſidere, nectariſque pocula ducere viſus ſim. Id per te teſtatum Campolongo volui. En quo conſilio ſcripſi, & cur tibi id negotii faceſſerim. Quare alias abſiſte moveri, iramque in naſum inſilientem fac coerceas retundaſque. Illud vero, vel depoſito pignore, contenderim non defuturos, qui pro merito tantum opus laudibus in caelum efferent, necnon honorificis de eo judiciis curabunt, ut totum litteratum Orbem pervadat. Atque ita quidem fiet, ut, qui homines fallere decreverat, nulli non innoteſcat, ac vel invitus obluctanſque volitet per ora virorum. Illum meo nomine ſaluta officioſiſſime, utque haec animi mei monu-

menta

menta, qualia ea cunque sunt, aequi bonique consulat, obtestare. Vale.

P. S. A me Marchionem Berium, quem facio plus quam oculos meos hosce, sive per teipsum, sive per ipsum Campolongum plurimum salvere jubebis. Iterum vale.

EIDEM. 229

HEbdomadarium pensum, quod per orbem peragimus, in caussa est, cur tibi in antecessum ea persolvam officia, quae postero die Divo Michaëli sacro, tibique lustrico, de more praestari oporteret. Neque te ita justi tenacem puto, qui id mihi vitio vertendum censeas, tamquam qui officio defuerim. Quin non despero fore, ut id mihi laudi esse patiaris, quippe qui probe calles leges nedum commendare, qui cito, quod debet, exsolvit; verum etiam illum bis persolvisse arbitrari. Quare nullus mihi dubitandi locus relinquitur, quin haec, qualia ea cunque officia sint, aequi bonique consulas, atque ita admittas tamquam praesens praesenti, ipse quoque unus ex ingenti salutatorum turba, praestiterim. Interim Deum Opt. M. oro, deprecatore Divo Michaële praesentique sequestro, ut te beneficiis omnibus ornatissimum quam diutissime incolumem tueatur. Ex Aedibus Regii Ephebei III. kal. Octob. CIↃIↃCCLXII.

GERARDO DE ANGELIS

Paulus Moccia S. D. 230

MArco Mundio τῷ μακαρίτῃ, viro praeclarissime de litteris merito, omnino me acceptum referre profiteor, quod ad tuam amicitiam mihi aditus patuerit. Domi enim illius te primum propius cognovi. Millies vero te audieram e Rostris concionantem. Atque jam inde nullam prorsus abire sivi occasionem, quin te quoquo modo colerem atque observarem. Hinc cum mihi negotium esset datum ab immortalis memoriae viro Nicolao Spinello Aversanorum Antistite, quo laudatorem in funus amplissimi Castropineani Ducis, utriusque Siciliae Regis exercitus imperatoris conquirerem, haud diu mihi deliberandum fuit, quem prae omnibus deligerem. Neque id mihi ἄδωρον fuit. Tua mihi praestantissima opuscula, cum soluta oratione, tum ἐμμέτρως conscripta, dono perliberaliter dedisti. Aurea profecto sunt, atque purissimam Italici sermonis aetatem adamussim prae se ferunt. Quod vero jam aliam illorum editionem eamque & elegantiorem, & auctiorem adornes, mirum quantum laetatus sum, ubi id per eruditissimum Cajetanum Migliore, nuperrime audivi. Cura, quaeso, ut quamprimum publicae satis exspectationi facias. Tuos enim fetus numeris omnibus absolutos nemo non suspicit ac deosculatur. Interim illud te obsecro, ut haec qualiacumque animi mei sensa aequi bonique consulas.

Mihi

Mihi credas velim, nihil est, quod mihi tui supra fidem studiosissimo gratius facere poteris. Cajetanus Migliore te plurima salute peramanter impertit. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei v. Id. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

JOSEPHO CARULLO

Paulus Moccia S. D. 231

NOn temere factum fuisse opinor, ut proximis meis litteris ad te datis, in tui amantissimi germani nomine, cui salutem nuntiaveram, rotunde erraverim. Quae enim illi optabam potius animo reputans, atque in eo totus cum essem, in eam sententiam nomen licet insciens imprudensque architectatus sum. Hinc Felici salutem adscripsi, cum ei nomen esset Michaëli. Ex quo quidem illum domi tuae cognovi [1], moribus aureis, comitate, atque animi modestia ejus ita captus fui, ut nihil omnino sit, quod non ipsi prospere feliciterque evenire vel conceptis votis exoptem. In omni summa, quem Felicem per errorem nominavi, eum felicitate omni cumulatissimum fore, ni animus vana praesagit, nedum spero, verum etiam confido. Is enim est, iisque dotibus praeditus est, ut, cum eo quin feliciter praeclareque agatur, minime sit dubitandum. Qua de re, amice amantissime, tantum abest, credo, ut mihi queraris, quod in nomine tui fratris turpiter erraverim, ut potius de errore mihi gratuleris oporteat. Tum enim hoc pacto, quid de illo sentirem, & quo illum

amore profequerer, vel me invito aperte intellexisti; tum bono omine, quod quam avide accipiendum sit, te, qui in philologicis versatissimus es, atque Augurale jus apprime calles, haud fugit, signum ad bene sperandum sustuli. Haec, pro ea qua es humanitate, fac aequi bonique consulas, meque, ut facis, amare pergas. A me Michaëli germano tuo, scitissimorum puerorum Petri, & Josephi tibi ὁμωνύμῳ parenti, postquam felicia faustaque omnia precatus fueris, salutem plurimam impertire officiose. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. XII. kal. Jul. CIƆIƆCCLXIV.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 232

QVod nomine tuorum alumnorum ac praesertim amantissimi Fabricii me isthuc invitaveris, non potui, quin in eo mihi maximopere placerem. Nam & isthuc arcessebar, ubi caeli salubritate atque omnium rerum copia, res mihi bene fuisset; &, quod caput est, hoc potissimum tempore, quo hic nos mors atris circumvolat alis. Morbi quidem adhuc magis magisque ingravescunt, & qui tantum plebeculam corripiebant, nunc nobilissimos quosque impetunt, licet non vulgo. Hercules Aragonius adhuc integra aetate juvenis ac honorarius cubicularius Regius gravissime aegrotat. Princeps Polycastri hesterna die jam in eo erat, ut animam efflaret. Pessime habet Marchionis S. Marci Praetoriae cohorti Praefecti uxor. E militaribus viris iis-

que

que muneribus insignitis non pauci letali morbo implicantur. Praeteritis diebus diem obiit supremum Franciscus Labanchius Triremium Dux XL annos natus, quo familiarissime usus fueram. Mira illum morum suavitas, ingenii vis non mediocris, atque incredibilis animi modestia non parum commendabant. Quae cum ita sint, cum gratus mihi tuus accidit invitatus, tum etiam opportunus. Ergo statim conducto cisio quam celerrime huc advolabis? Haudquaquam. Etenim nedum loci legibus, verum etiam domestico retineor amore. Cuinam non offensioni esset mea hinc profectio, hoc praesertim tempore? Eo vel magis, quod hic omnes non modo bene, verum etiam pugiliter valemus. Nihil enim nobis defuit vel in summa panis caritate; atque id incredibili Regis nostri, quem Deus sospitet, munificentia. His accedit meorum parentum amor. Haud te fugit, quanti eos pro eo ac debeo faciam. Vel ii nunc pancratica valetudine utuntur; licet decrepita sint aetate. Qua de re te etiam atque etiam rogo, ut a me tuis alumnis, quos plusquam oculos meos amo, gratias exquisitissimis verbis agas maximas, nec non liberalissimo eorum parenti, atque committas, ut mea haec excusatio aequi bonique consulatur. Jam ad te perlatum credo rude Orationis panegyricae exemplum. In mundum vero receptam, antequam iniens hebdomada exierit, accipies. Vide, quaeso, quibus amicis hic utaris! Tibi quam citissime dicto audientes sunt, tuaque mandata quam celerrime exhauriunt. Hodie quarta hora hispano more pulsata Rex una cum tota Regia

Aula

Aula e Casertano Praetorio recta ad Regium suburbanum Herculanense perget. Vbi enim Casoriam pervenient, sinistrorsum divertent, viamque terent, quae paludes, Barnamque secabit. Hisce enim temporibus cautio nulla satis habetur. Et Rex custoditur, & is vix pubes, &, quod magis est, hujusce Regni delicium ac ornamentum. Fingi non poterat amabilior, moribus suavioribus, ac caritate in sibi subjectos populos impensiore. Hîc seges uberrima est, frumentumque vetus in dies vilescit. Quod vero mare, aut longinquitas itineris corruperat (corrupit ad septem millia medimnorum) Rege jubente in mare projectum est. Hoc etiam restabat afflictis accisisque civitatis rebus. Cajetanus Migliore te officiose salutat. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. XVII. kal. Quinct. CIƆIƆCCLXIV.

JOANNI CARAFAE

Nojae Duci

Paulus Moccia S. D. 234

QVod mea qualia ea cumque sint nedum libentissime legere volueris, verum etiam diligentissime custodienda curaveris, ubi id accepi per eruditissimum Dominicum Amatum tuique amantissimum auditorem, non mediocriter gavisus sum. Quanta enim ceteros benevolentia complectereris, haud ignorabam; sed nondum id in me nihil tale ceteroqui merente expertus fueram. Quare, quin omnium quotquot sunt & fuerunt huma-

humaniſſimus habendus jure ac merito fores, nullus dubitavi. Qui in ignotum plena manu beneficia confers, qui te natura ad hominum genus tibi amore devinciendum proprie factum geras ſemper, quivis facile intelliget. Nemo prorſus te adit, quin tibi addictiſſimus diſcedat. Qua enim comitate ad te ventitantes excipis, quam incredibili humanitate! Quantum quantum eſt tuo in locupletiſſimo Muſaeo antiquorum cimeliorum, id omne ſingulatim oſtendis, ac ſtans pede in uno ac veluti aliud agens ea eruditionis omnigenae monumenta prodis, quae virum ad unguem perfectum inque antiquitate omni verſatiſſimum prae ſe ferunt. Nullum vero mea oratio inveniret prorſus finem, ſi quantum difficultatis laboriſque exhauſeris, quo almae hujuſce urbis ichnographiam exarares, hîc vel curſim admetiri mihi in animo eſſet. Vnum tamen non ſine piaculo praeterierim, te nimirum omnium in matheſeων ſtudiis eruditorum hominum qua noſtratium, qua exterorum unanimi conſenſione (nemo enim huc advenit, quin te unum prae cunctis rariſſima numiſmatum Cimeliorumque omnigenûm gaza ditiſſimum adeat) inter peritiſſimos quoſque accuratiſſimoſque geographos recenſeri. Quod quanti ſit faciendum in homine proſapiae claritate majorumque fumoſis imaginibus ſpectatiſſimo; is profecto dicet, qui virtutem colere vel a teneris, uti ajunt, unguiculis in deliciis habuerit. Atque hic tu haud dubie *αὐτότατος* eris, aut pene nullus omnino alius. Quanta enim cum animi alacritate, & quam ingenti cum laude ſtudia omnia, qua humaniora,

qua

qua severiora colueris perceperisque, nemo omnium est, qui nesciat. Qua de re, pro ea qua solitus es humanitate, & haec ingenii mei tenuia monumenta te quam libenter accepturum confido. Quid enim? Qui ceteris *αὐτομάτως* incitamento esse soles, quo ad virtutem comparandam alacriter accedant, tu ne hasce meas extemporales epistolas tuo patrocinio sartas tectas praestare detrectabis? Non vereor, ne non currenti calcaria admoveam. Ita igitur fac te geras; & tibi sancte recipio praestoque fore, ut in benevolum gratumque hominem tuique perstudiosum beneficia non temere contulisse laeteris. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. Id. Jun. CIƆIƆCCLXIV.

DOMINICO AMATO

Paulus Moccia S. D. 234

QVanto ego opere dolui, ubi audivi Paulum tuum filium natu minorem pene letaliter aegrotare, difficile dixerim. Vnice enim illum amo, quippe qui licet puerulus senile nescio quid vel ipso severiore vultu prae se fert: Neque falsus vates fui, ubi primum domi tuae illum vidi. Praecox enim jam se se prodebat ingenium, ac magna polliceri videbatur. Persaepe quid in ludo litterario profecisset ipsemet identidem expertus, jam progressiones pro tenellulae aetatis modo exspectationi respondebant. Quare cum illum prae ceteris liberis tuis dilexerim utpote mihi quoque cognominem, qui doluerim ob ejus

nec

nec opinam invaletudinem, tibi haud difficile erit intellectu. Quod vero illum non invisam, ne mirere precor. Ita enim hîc vivo, ut nedum mihi, verum etiam ceteris, quibuscum sum, mihi sit consulendum. Haud vero te fugit, non temere sparsum esse morbos, qui in praesenti grassantur, esse contagiosos. Hinc vel ipsi viri medici sibi cavent sedulo, eaque omnia adhibent diligentiâ quantâ maximâ, quae serpenti malo quoquo modo obsistant. Quid, amabo, me fiet (quod ômen Deus avertat) si quid hujusmodi contigerit? Regio hoc in Ephebeo dego, videlicet una cum multis iisque aetate integra inque morbos pronissima. Planta enim, quo tenerior, eo facilius vitiatur. Quam ob rem in id nobis diligentissime nunc cum maxime incumbendum est, ut nedum morbo, verum etiam morbi suspicione careamus. Aequo igitur animo fac patiare, si tuis aedibus, aliquantisper dum morbus remiserit, vel invitus repugnansque abstinuero. Nunc illud te rogo, ut animum, quem forte despondisti, pro virili erigas, tuoque exemplo desolatam moerore uxorem tuam confirmes. Qui enim praecipitanter irruunt nunc morbi, ac pene imprudentes insciosque opprimunt, plerumque etiam praecipitantius evanescunt. Nonne quamplurimos graviter aegrotasse audivimus, perpaucos vero eosque affecta valetudine decessisse? Bono igitur erectoque animo esto. Brevi Paulus amantissimus σὺν Θεῷ non sine foenore convalescet. A me illi, si per morbum licuerit, salutem officiose dicito, quam etiam ejus dulcissimae parenti

renti

renti imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. non. Jun. CIϽIϽCCLXIV.

DOMINICO CAVALLARIO

Paulus Moccia S. D. 235

TAndem non mediocri animi mei voluptate primum Canonicarum Institutionum tomum perlegi. Nihil in eo non summo labore collectum, artificiose dispositum, miraque arte ad propositum argumentum se se demittere jussum cum deprehenderim, jam florentissimam sacrarum legum aetatem reviviscentem mihi videre visus sum. Vetera quippe jura, media, nuperrimaque ita tractas, nimirum ita dilucide, ordinate, atque ornate, ut nulla omnino lectorem capiat satietas. Quin imo illum medias in res abreptum, nesciumque quo se vertat & argumenti utilitate, & artificioso elegantique scribendi genere captum, jam piget sive prima repetere altius, sive postrema legendo famem explere. Ita ubique pellicis mulcesque; ut, quod perraro contingit, timor, ne statim lectio desinat, non parum sollicitet. Quod quî fiat, is procul dubio intelliget, qui quanti sit divina prope laboriosaque rerum scribendarum junctura & compages, semperque sibi constans ordo, expertus novit. Praeterea sic Sacerdotio faves, ut Imperio nihil invidisse videaris. Vtramque enim potestatem ita mutuam sibi opem vicemque tradere ostendis, ut eodem collimare unice connitantur. Hinc Ecclesiae splendor incontaminatus ubique, jusque Pontificium in-

indemne intactumque; illinc vero Regia poteſtas ac majeſtas enitet nullibi infuſcanda. Quare tibi gratulor tanti operis felicitatem; gratulorque Reip. litterariae, quod ei poſt tot tantaſque editas Canonicas Inſtitutiones etiam methodo ac multiplici rerum omnium eruditione praeſtantes, omnium cordatorum hominum conſenſione, ac praeſertim Januarii Parrini, viri eruditiſsimi judicio non fruſtra operam tuam navaſſe exiſtimeris. In veteri ſane argumento centieſque repetito, methodo nova atque inaudita eaque pura puta dictione exornata uſus es. Macte eſto igitur tanta gloria tuis meritis quaeſita; atque majora & illuſtriora aggreſſus fac Remp. adeoque teipſum magis magiſque in poſterum illuſtres. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. XIV. kal. Jul. CIƆIƆCCLXIV.

NICOLAO FRONCILLO

Regio in Neap. Gymnaſio Chirurgiae Profeſſori

Paulus Moccia S. D. 236

NOn temere plerumque fit, ut beneficia beneficiis cumulentur, ſibique continenti perpetuaque ſerie ſuccedant. Licet enim homines hominum bono nati ſint; tamen molitor effectorque hujuſce univerſitatis Deus prae ceteris quoſdas ita quibuſdam utiles, commodos, ſalutareſque eſſe voluit, ut ad illos juvandos beneficiiſque ornandos unice facti eſſe videantur. Atqui

qui id nullo impellente, ſed ſponte, ac naturali quadam propenſione. Jam quantum Julio Froncillo germano tuo τῷ μακαρίτῃ debeam, haud opus eſt prolato. Ipſum a puero audivi, ipſoque duce atque auſpice Palladis ſacris initiari occoepi. Praeterea, quae in me contulit beneficia ſuaviſſimis moribus Jacobus alter tuus germanus natu minor? Me adverſus praepotentem vitilitigatorem ita tutatus eſt, ut, nullis omnino expenſis, cauſſam vicerim, triumphataque perfidia, me hominum exiſtimationi vindicarim. Poſtremo tibi viro de litteris ſcientiiſque omnibus praeclariſſime merito, quam nunc vivo vitam, ſecundum Deum, acceptam refero. Qui enim leviculo acus vulnere in ſummo medio manus digito eo deveneram, ut de me actum videretur, per te opportuna ſectione ſanitati reſtitutus fui. En, quî gradatim amplioribus ſemper beneficiis per vos identidem auctus, majoribus in dies arctioribuſque vinculis vobis obſtringor. Quare id mihi curandum ſedulo fuit, ut aliqua ex parte, ſi non omnino, quae poſſum, pro virili praeſtarem. Quî enim, amabo te, mutuam vicem reddam, tantaque erga me promerita rependam? Hanc igitur epiſtolam tamquam non vulgare meae benevolentiae obſervantiaeque monumentum bono fac animo accipias. Quod ſi deinceps majora poſſe aggredi mihi dabitur, quo etiam par pari referam, equis, uti ajunt, viriſque contendam. A me Jacobo, viro morum probitate, dexteritate in rebus agendis, ceteriſque animi dotibus inſigni, meique perſtudioſo, tuiſque ſuaviſſimis liberis ſalutem dicito plurimam officioſe. Vale.

Ex

Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. VI. kal. Maj. CIƆIƆCCLXIV.

MARCELLO CELENTANO

Paulus Moccia S. D. 237

MItto tibi elogium superioribus a me diebus in πολυμαθέϛατον Marchionem Bernardum Tanusium ex tempore contextum. Commodum hoc matutino illud tibi promiseram in aedibus Claromontanis, quo perrexeras, ut eruditissimo Comiti Petro Sancto-severinio, cujus lustricus optatissimus dies recurrebat, fausta omnia precarere. Vt verum ingenue fatear, tua mihi petitio pergrata accidit. Quidni? Te enim virum jurisconsultissimum, ac de litteris scientiisque omnibus insigniter meritum, hoc qualecumque meum epigramma aliquo in pretio habère, cur non laetitiis omnibus jure ac merito gestirem? Atque eo vel magis laetatus sum, ubi te illius exemplum ad Riariensium Ducem, virum in omni recto studio atque humanitate versatissimum, quamprimum missurum accepi. Quare tibi, pro eo ac debeo, gratias ago maximas; atque ut me tuo praesentissimo patrocinio in posterum tueatis, te etiam atque etiam vehementer rogo. Philippus de Januario Regius ephebus eques atque humanitate politus adolescens te plurimum salvere jubet. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. kal. Jul. CIƆIƆCCLXIV.

FRANCISCO ARETIO

Paulus Moccia S. D. 238

TVus nec opinus inexſpectatuſque huc adventus me maxima perfudit voluptate. Jam enim tuo ex ore certius accepi, quae de germano tuo primo natu Joſepho Targiae Dynaſte audieram, nimirum eum recte valere, atque ſcitiſsima puella auctum fuiſſe. Mirum quantum illi debeo. Me, quem ne de facie quidem novit, nedum diligit, verum etiam amat. Nullam fere amittit occaſionem, quin mihi re ejus eximium amorem teſtetur. Volupe praeterea mihi fuit, quod alter germanus tuus Bartholomaeus, qui hoc in Regio Ephebeo ad XIV. annos laudabiliter degit, tandemque Eccleſiae nomen dedit, firma utatur valetudine, ſtudiaque hic incepta acrius contentiuſque proſequatur. Credas mihi velim, qua morum probitate, qua non vulgari doctrina, eo brevi convolabit, unde & ſibi ſuiſque ſplendori, ac Siciliae univerſae ornamento erit ſingulari. Interim amice amantiſsime, atque ſcientiarum omnium cultor eximie, id cura diligenter, ſi me amas, ut, fraternis hic mandatis quam celerrime exhauſtis, domum tuam & adverſarii victor, & incolumis revertaris. A me tuis germanis, ac praeſertim Targiae Baroni mei ſupra fidem ſtudioſiſsimo ſalutem plurimam officioſe imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. kal. Jul. CIↃIↃCCLXIV.

EM.

EMMANUELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 239

QVod serius quam oportuit tuis eruditissimis litteris rescripserim, typographicae occupationes in caussa fuerunt. Vix credas, quam celerrime mearum epistolarum editio procedit. Hinc multa mutanda, plura recudenda, ac quamplurima resecanda occurrunt. Laetatus sum igitur, quod isthic bene valeatis, quodque nullo serpentium morborum metu percellamini. Isthic enim salubri in caelo, atque apricis in locis tanto populorum numero frequentatis, quantus satis est, ne deserta, ἔρημα, atque hominibus negata videantur, res bene cedat incolis necesse est. Curate igitur, ut pancratice valeatis, Deumque O. M. enixe obsecrate, ne malis, quae nostris capitibus impendent, opprimamur. Faxit Deus, ut morbis finis imponatur! Ni falsa narrant, jam mitescere incoeperunt. Qui me amice salutarunt, fac meo nomine officiose resalutes. Cajetanum Bronzolium tuum in rusticatione socium, mihique amicissimum, a me plurima salute impertire peramanter. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. VII. kal. Jul. CIϽIϽCCLXIV.

HORATIO BLANCARDO

Regio in Neap. Gymnasio Logices & Metaphysices Professori

Paulus Moccia S. D. 240

QVod nullam omnino elabi finis occasionem, quin mihi pro virili prospicias, meaeque utilitati ita inservias, tamquam tua ipsius res ageretur, id per mihi gratum accidit. Nemo enim mihi ex amicis occurrit, quin aut salutem mihi tuis verbis dicat, aut tuos de me sermones ordine denarret. Quare quod pene ὑπερβολικῶς dici videbatur, nunc expertus novi, ita se prorsus habere, nimirum habitare in ore amici, qui crebris ipsius sermonibus usurpatur. Neque id mirabile videbitur, si quis attenderit, te ita proprio quodam naturae munere factum fuisse, ut ceterorum bono natus jure ac merito praediceris. Cum enim & publico docendi munere, quod jampridem tanta cum laude sustines, ac laboriosissima medicinae professione, tuisque privatis numquam intermittendis studiis distinearis; nemo tamen, qualiscumque sit, te adit, quin benigne excipiatur, votique compos dimittatur. Nemo praeterea tua se commendatione egere significat (apud omnes fere hujusce civitatis proceres gratia polles plurimum) quin ipsemet tibi negotium libenter excipias, atque nulla non exhausta difficultate feliciter ad optatum exitum perducas. Hoc non semel meus dulcissimus parens

rens expertus est. Quis igitur jure miretur, quod, qua fieri potuit ratione, id studuerim, ut tibi hac extemporali epistola gratias agerem, caveremque in posterum sedulo, ne tot tantorúmque promeritorum memoria interiret? Quare te etiam atque etiam rogo obtestorque, ut patiare, tibi hoc pacto vel qualicumque grati animi significatione satisfieri. Namque haud dubitari potest, quin in magnis rebus bona voluntas, quantulacumque sit, laudanda videatur. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. IV. kal. Jul. CIↃIↃCCLXIV.

FRANCISCO ROGERIO

M. C. V. Judici

Paulus Moccia S. D. 241

CVm te hesterna die ad viam novam, quae proximo mari alluitur, obvium habui, θαυμαςὸν ὅσον laetatus sum. Quod jam e gravi morbo, quo periculosissime conflictatus fueras, convaluisses, pro certo exploratoque cognovi. Vix enim dici potest, quantae mihi sollicitudini fuerit tua nec opina adversa valetudo. Quid enim? Ex quo quidem te primum Nivani apud τὸν πάνυ Ferdinandum Leonium Campaniae Praefectum cognovi, tua morum suavitas, comitas, tuaque admirabilis eruditio eaque exprompta, qua illic variis, pro re nata, uti fit, injectis sermonibus nos beasti, ita me tibi devinxerunt, ut nihil tuae amicitiae anteferendum censuerim. Neque medius fidius deceptus sum, meaque me fefellit

HORATIO BLANCARDO

Regio in Neap. Gymnasio Logices
& Metaphysices Professori

Paulus Moccia S. D. 240

QVod nullam omnino elabi finis occasionem, quin mihi pro virili prospicias, meaeque utilitati ita inservias, tamquam tua ipsius res ageretur, id per mihi gratum accidit. Nemo enim mihi ex amicis occurrit, quin aut salutem mihi tuis verbis dicat, aut tuos de me sermones ordine denarret. Quare quod pene ὑπερβολικῶς dici videbatur, nunc expertus novi, ita se prorsus habere, nimirum habitare in ore amici, qui crebris ipsius sermonibus usurpatur. Neque id mirabile videbitur, si quis attenderit, te ita proprio quodam naturae munere factum fuisse, ut ceterorum bono natus jure ac merito praediceris. Cum enim & publico docendi munere, quod jampridem tanta cum laude sustines, ac laboriosissima medicinae professione, tuisque privatis numquam intermittendis studiis distinearis; nemo tamen, qualiscumque sit, te adit, quin benigne excipiatur, votique compos dimittatur. Nemo praeterea tua se commendatione egere significat (apud omnes fere hujusce civitatis proceres gratia polles plurimum) quin ipsemet tibi negotium libenter excipias, atque nulla non exhausta difficultate feliciter ad optatum exitum perducas. Hoc non semel meus dulcissimus pa-

rens

rens expertus est. Quis igitur jure miretur, quod, qua fieri potuit ratione, id studuerim, ut tibi hac extemporali epistola gratias agerem, caveremque in posterum sedulo, ne tot tantorumque promeritorum memoria interiret? Quare te etiam atque etiam rogo obtestorque, ut patiare, tibi hoc pacto vel qualicumque grati animi significatione satisfieri. Namque haud dubitari potest, quin in magnis rebus bona voluntas, quantulacumque sit, laudanda videatur. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. IV. kal. Jul. CIↃIↃCCLXIV.

FRANCISCO ROGERIO

M. C. V. Judici

Paulus Moccia S. D. 241

CVm te hesterna die ad viam novam, quae proximo mari alluitur, obvium habui, θαυμαστὸν ὅσον laetatus sum. Quod jam e gravi morbo, quo periculosissime conflictatus fueras, convaluisses, pro certo exploratoque cognovi. Vix enim dici potest, quantae mihi sollicitudini fuerit tua nec opina adversa valetudo. Quid enim? Ex quo quidem te primum Nivani apud τὸν πάνυ Ferdinandum Leonium Campaniae Praefectum cognovi, tua morum suavitas, comitas, tuaque admirabilis eruditio eaque exprompta, qua illic variis, pro re nata, uti fit, injectis sermonibus nos beasti, ita me tibi devinxerunt, ut nihil tuae amicitiae anteferendum censuerim. Neque medius fidius deceptus sum, meaque me fefellit

opinio. Numquam enim sive per urbem, sive Regiis in Aedibus tibi obviam veni, quin me non vulgaris benevolentiae signis, sive salutaveris, sive exceperis. Nullus praeterea te meorum amicorum adiit, quin mihi peramanter salutem nuntiandam curaveris. Cur igitur te αὐτομάτως ad me amandum propensum non redamem, ac me, qua potes, beneficiis officiisque cumulanti, si non mutuam vicem reddendo, saltem habenda gratia, pro virili satisfaciam? Utinam tanti ego sim, ut, par pari referens, tua singularia in me promerita compensem! Quoniam vero mihi tantum infra te posito id negatur; illud te etiam atque etiam oratum volo, ut hoc grati animi σημεῖον tenue quidem certe ac perexiguum, at sincerum candidumque, aequi bonique facias. Quod vero serius quam oportuerat, tibi de recepta salute gratuler, ignoscas mihi, te oro obtestorque. Id enim ne tempore fieret, qua loci non mediocre διάστημα, qua ferme continens perpetuumque meae nunc vitae officium, in caussa fuerunt. Interim cura, ut valeas, teque publico bono natum quam diutissime incolumem serves. Qui enim eam vitae rationem inierunt, ut Reip. momentosis gravibusque negotiis quam diligenter sapientique consilio gerendis ceteros juvare studeant, atque beneficiis sibi obstringere quamplurimos, ii quidem ut saluti parcant, sibique consulant accuratissime, nedum oportet, verum etiam necesse est. In ipsos quidem Respublica, qua per eos capessitur parte, tota recumbit. Iterum Vale, meque tibi addictissimum, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. xv. kal. Quinct. CIƆIƆCCLXIV.

NICOLAO PICINNO

Paulus Moccia S. D. 242

IMperiales institutiones, quas mihi dono dedisti, legi libentissime. Maximo enim me opere delectarunt, quod metro adstrictae ita feliciter juxta ac perspicue decurrerent, ut memoriae juvandae non parum profuturae viderentur. Hoc quidem prosa, & versus interest, quod prima rem oculis proponit, alter vero numeroso verborum flexu jucundoque sono animum titillat. Quare labor, qui solutam orationem necessario comitatur, hinc aut omnino exulat, aut ita minuitur, ut prorsus evanescat. Atque hoc carminibus pene qualibuscumque adsequimur (viden mirabilem poëseως vim) quid si ea aurea sint, se seque eleganti scribendi genere commendent? Tum enim vero immane quantum prosae antistabit *μέτρον*. Quamobrem tantum tibi litteraria debet resp., quantum pretii utilissimis ceteroqui Justinianeis institutis tuo ingeniosissimo labore accessit. Gratulor igitur tibi, quod eo tua direxeris consilia, unde certo certius & ad te gloriam, & ad remp. emolumentum sane quam ingens redundaturum existimares. Macte esto tanto bono, ac pergito ita in publicum consulere. Crede mihi, numquam non sibimetipsi proderit, qui ad ceteros juvandos unice spectat. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei v. non. Jul. CIↃIↃCCLXIV.

FRANCISCO CAPASSO

Paulus Moccia S. D. 243

Maximas tibi ago gratias, habeboque, quoad anima exsuperavero mea, immortales, quod mihi Nicolai Capassi Patrui tui τοῦ μακαρίτου, cui interiores politioresque litterae earum ab interitu vindicationem unice debent, aurea eruditaque opera cum soluta oratione, tum ἐμμέτρως scripta, perbenigne dono miseris. Jam illud effecisti, ut flagrantissimae meae cupiditati satis omnino fecerim. Conjuncte enim atque ordine legi incredibili animi voluptate, quae membratim percurreram, ac plerumque in celerem horam commodata. Nunc, quae tua humanitas est, jam mea plusquam aere libraque sunt. Utinam felicissime incoeptam vernaculo lepidissimo sermone Iliados versionem ad exitum perductam numeris omnibus absolvisset! Jam nihil prorsus esset, quod Graecis invidendum videretur. Heroes enim antiquitate venerandos nostropte in solo natos nostram linguam non invitos repugnantesque loqui suspiceremus. Praeterea, vix dici potest, qui laetatus sim, ubi legi ejusdem vitam a te elegantissime conscriptam. Parum abfuit, ut mihi plauderem, quod me olim Aversano in Clericorum Collegio, cum humaniores litteras docerem, audieris. E duobus exemplis mihi dono datis, jam unum statim Comiti Carolo Rezonico adolescenti humanitate perpolito, qui hoc in Regio Ephebeo ad biennium laudabiliter degit,

git, mittendum curavi. Tibi grates persolvit ingentes, atque ipsemet hoc officium praestitisset, ni tibi gratius id futurum consideret, quod per me tecum impleretur. Quare te etiam atque etiam vehementer rogo, ut id aequi bonique consulas, atque committas, ut eruditissimum juxta atque gratissimum adolescentem sua opinio fefellisse minime videatur. Tibi officiosissime salutem plurimam nuntiat. Joannem Baptistam, germanum tuum, juvenem & morum suavitate, & multiplici scientiarum cognitione praeclarum, meis verbis salvere peramanter jubebis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei v. non. Quinctil. CIƆIƆCCLXIV.

BENEDICTO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 244

NIhil prorsus tuae invideo felicitati, intempestivaeque rusticationi; cum mihi divino quodam beneficio contigerit hic esse beato, non semel lectis atque relectis τῶ πάνυ Canonici Hieronymi Serai, πολυτρυλλήτω viri medici Francisci Serai germani, litteris, mihi Hyblaeo melle sapidioribus, imo vel ipso tuo Hispanico Vino, quod majores a loco *de Sicois* appellandum censuerunt. En uti totum diem dispono: ubi primo mane e lectulo surgo, Deo Opt. M. gratiis persolutis, quod vitam me vivere siverit, quodque sine labe experrectus sim, statim arripio mei seduli probique

bique monitoris epiſtolam, eamque non depono, niſi a capite ad calcem legerim, quaeque in ea inculcantur, diligenter attenteque perpenderim. Proh quot quantaque in illa deprehendo in dies, quae primitus cortice tenus, ac leviter veluti ſummis labiis delibaveram. Plus enim latet in receſſu, quam in fronte apparebat. His rite peractis ad abacum aſſideo aliquid per otium lecturus, ſive chartis illiturus; ſive graeca praecepta meos auditores Volones edoceo. Vbi ſeſquihorae ſpatium ita traductum eſt, in pomarium deſcendo ita cycladatus, uti domi ſolitus ſum non ſine pileo ex palea raſili panno ſerico Florentino affabre contecto, quo fervidos ſolis radios arceam propulſemque. Illic non ſine ſtrepitu, laborioſaque corporis exercitatione ligneis pilis ludo, &, ſi fortuna arridet, aliquid pecuniolae corrado, quod non raro contingit. Ingratiis enim obeſi praepinguiſque corporis, tanta curſus celeritate utor, ut cum gracillimis quibuſque de pedum pernicitate contendam. Amice in paucis care, quantum virium effeto meo corpori, ſuoque pondere in dies ingraveſcenti acceſſerit, haud facile verbis expreſſero. Surſum rurſum curſitatio, continens demiſſio, ſtudium flagrans vincendi, ingentes clamores contentioneſque mirum quantum craſſum ſpiſſumque humorem, qui cutem obſidet, extrudunt, vegetioremque ſanguinem micantioremque faciunt, tandemque tamquam Gallica ſalgama famem obſonant irritantque. Hinc me in meum cubiculum recipio, mutataque ſubucula, deterſoque ſudore, quo madeo, faciem nedum lavo, verum

etiam

etiam manibus ambabus junctis, volisque in cymbulae speciem conformatis exceptam aquam in vultum jactans proluor, identidemque fugientem animam reciproco anhelitu tamquam pedo revoco recipioque. Interea temporis jam sole ad umbilicum accedente, nola titinnit, atque ad mensam invitat. Hic tuum judicium esto, quam libenter ad hujusmodi locum ventito, inanis latrantisque stomachi stimulis adactus. A prandio gratiis Deo de more actis, statim meridiatum concedo. Post non diutinam meridiationem, canonico horario penso absoluto, meisque sive ex voto, sive sponte susceptis precibus peractis; iterum ad mensulam accedo, cumque musis otior, tempusque fallo. Verum non raro libros tantisper sepono, inque manus sumo oculis ipsis mihi cariorem epistolam, attenteque perlustro. Hui! quot hinc mihi suboriuntur bona, & quot quantisque cumulor beneficiis! Deinde ut animum aliquantulum remittam, accedo ad meam fenestram, quae ad occidentem vergit, meumque pensilem hortulum contemplor, vitemque jam pampinis ornatam inspicio, racemosque jam jam se se explicare, membraque distincte ostentare incipientes considero. Atque ut verum fatear ingenue, plus in ea cultura temporis insumerem; ni adversis fenestris impedirer, inconditisque importuni aurigae clamoribus, qui modo strigosos equos destringens, modo ligneis pilis lusitans, meas aures obtundit. Verum id non iniquo animo fero, cum me, measque omnes cogitationes ad numquam desituras poenas converto, easque me non semel promeruisse animadverto. Quidquid

quid enim temporale est, pro nihilo habendum, si cum aeviternis rebus comparetur. Vide quaeso, quantum brevi temporis intercapedine profecerim! postremo ad Vestiarium accedo, cyclade deposita, non vulgari veste indutus juxta ecclesiasticos canones comparata, meae Paroeciae templum ingredior hujusce universitatis molitorem architectumque Deum cerealibus speciebus absconditum cernuo vultu adoraturus, veniamque erratorum expetiturus. Vbi haec perfeci christi-fidelis officio functus, πόδα κατὰ πόδα ad Ventralium officinam selectissimorum virorum probitate morum, rerumque historicarum cognitione spectatissimorum conventu celeberrimam adeo non mediocri animi mei voluptate. En habes, quî hic vitam transigo, quidque rerum agam. Illud pene oblitus fueram ad te scribere, quod saepe in dies suavissima chelys symphonia recreor reficiorque, quam artificiose pulsat Rezonicus noster Musis, Apollinique cum primis carus acceptusque. Quin imo dum haec scribo, ad meam mensulam adstans, musica papyro nigellulis notis signata sibi proposita, ad numerum modulatur. Heus quis pulsat ostium? satis pro imperio quisquis es? Apertis foribus, en mihi occurrit servus a pedibus a meo Antistite missus. hinc statim manum e tabula sustuli, quaeque apud animum statueram ad te perscribere invitus repugnansque incidi. A me igitur Patruo tuo viro supra fidem doctissimo, Musarumque delicio atque ornamento salutem plurimam impertito. Vale, meque, ut facis, ama.

P. S.

P. S. Cum jam epiſtolam complicarem, en Rezonicus noſter me etiam atque etiam rogavit, ut tuo eruditiſsimo Patruo, tibique ſalutem adſcriberem, quod vos aequi bonique conſulturos non deſperat. Etiam atque etiam vale.

JOSEPHO PIGNATELLO

Paulus Moccia S. D. 245

BEne ſit nec opinis tui eruditiſſimi praeceptoris occupationibus, quandoquidem tantum mihi boni praeter exſpectationem pepererunt. In cauſſa ſcilicet fuerunt, cur tuas litteras acciperem, quibus mirifice delectatus ſum. Legi eas libenter. At non potui, quin laetitiis omnibus geſtirem, ubi tuum praematurum officium animadverti. Jam enim meo luſtrico die appetente, mihi fauſta omnia etiam tuorum germanorum nomine precabare. Tibi igitur gratias ago, quod te mecum ita perhumaniter geſſeris, quodque in anteceſſum ſolveris, quod neutiquam debebas. Legi praeterea tuam elegantiſſimam praefationem, ac maximopere probavi. Vix credas, vehementer laetatus ſum, quod primulos tuae induſtriae fructus matri tuae optimae praeclariſſimaeque dicandos cenſueris. Nihil, mihi crede, facere potuiſti illi gratius, tuaeque famae conducibilius. Cum enim parentibus tantum debeamus, quantum vix perſolvi poteſt; omnem occaſionem captemus oportet, quo ipſis quoquo modo ſatisfacere connitamur. Gratulor igitur tibi, quod tale inieris conſilium, quo gratus erga tuam incom-

comparabilem parentem videreris. Gratulor tuae parenti, quod hujusmodi filium nacta sit, qui ceteris jure ac merito exemplo sit, qui se erga parentes gerant oporteat. Tandem gratulor tuo praeceptori, quod talem tantumque suae eruditae atque ad unguem perfectae Orationis praeconem invenerit. Jam vero, uti mihi in mandatis dabas, illam Cajetano Migliore tradidi, quo typis ederetur. Litterae tuae solito serius huc perlatae sunt, Jovis nempe die, cum jam advesperasceret. Cujusnam id culpa contigerit, nescio. Et tamen ingratiis angustiarum temporis jam omnia excusa sunt, & quam emendatissima. Id mirae Cajetani amantissimi dexteritati debetur. Vix dici potest, quantum viae voraverit, quantumque laboris tulerit, ut mandata examussim exhauriret. Te tuosque omnes nec non praeceptorem nominatim plurimum salvere jubet. Praeteritis diebus obiit Polycastrensium Comes. Parentatum illi fuit in Aede Jesu novi. Ex epigrammatis, septem condidit cl. Salvator Grimaldus. Mire eruditis omnibus placuerunt. Heri elata fuit magnifico funere pientissima Marchionis S. Marci Praetorianis cohortibus Praefecti uxor. Morbi serpunt, ni fallor, in dies acrius. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei a. d. IX. kal. Jun. CIↃIↃCCLXIV.

M I-

MICHAËLI TESTAE

Paulus Moccia S. D. 246

QVod bonum faustumque sit, jam rusticatum ivisti; videlicet animum continentibus occupationibus delassatum aliquantisper relaxaturus; nec tamen, quos in urbe relinquis, pauxillulum quiescere atque a scribendo cessare patieris? Jam nihil aliud tuis omnibus a parvulo ad maximum natu in mandatis dedisti, quam, ut me, cum primum viderent, enixe rogarent, quo te litteris iisque frequentibus colerem, &, quod caput est, te tantum non moerore confectum solarer. Qua fronte isthuc feceris, demiror. Nisi eo consilio egeris, ne tibi laetitiis omnibus (praefiscini) gestienti invideretur. Namque, quod, ut ad te scribam, me rogas, id quidem a tua in me prorsus singulari benevolentia proficisci quî pernegem? At vero quî te purgabis, cum te tristem, quippe qui ab urbe atque a tuis peramoenis aedibus avulsus fueris, simulas? Nonne liberiore caelo ad pauculos dies frui jucundius est ac gratius, quam continenti urbis strepitu inconditisque turbae sursum deorsum diu noctuque itantis clamoribus obtundi? Nonne matutina inambulatiuncula, qua isthic pro lubitu uti poteris, pluris est, quam si centies urbem non sine praecipitum carrucarum periculo perreptaveris? Quare utare fruare, te obsecro, qua es conditione, nosque urbanos etiam ingratiis autumnalis rusticationis miserator quoad fieri poterit. Potius tibi

bi salivam moveant, qui ad Massam Lubrensem rusticatum abierunt. Jure utuntur suo, potantque cuppa magistra. Pugiliter valere, remque ipsis e sententia procedere nuntiarunt. Propediem se redituros pollicentur, teque salvere jubent nominatim. A me clarissimo Patri Capycio viro ad miraculum erudito, Reipublicaeque litterariae ornamento singulari, cuique tandem tantum debeo, quam cui maxime, salutem plurimam impertitor. Plurimum quoque meo nomine puerulum Principem tuum alumnum, ejusque incomparabiles parentes salutabis officiosissime. Tui omnes ad unum una cum amicissimo Daniele te salvere jubent. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VI. Id. Octob. CIↃIↃCCLXIII.

P. S. Quod isthic caupo decoxerit, ne doleas, te obsecro. Quotidie opipare instructa mensa exciperis, neque Jovis pollucto convivio invides. Male quidem nobiscum agetur, quos si cupido rusticandi incesserit, cauponas adeamus oportet. Iterum vale.

EIDEM.

ALiud ex alio me impedivit, quominus promissa praestarem. Atque potissimum acerrimus capitis dolor in caussa fuit, cur ad biduum tua domo abfuerim. Neque, nunc cum scribo, omnino remisit. Verum hoc, me praedicente, mihi accidit. Κακοστόμαχος quippe aliquot diebus fui, neque cibum de more concoque-

quebam. E Massa Lubrensi ubi redii, quam; quanta quanta est, pedibus lustravi, ingratiis declivium locorum, quae natura non hominibus, verum Caprino generi condidisse videtur, me totum inertiae desidiaeque dedi. En, cur stomacho laborem, capiteque non incolumi utar. Inambulatiunculis contentus, vel tuas aedes peto, vel me ad Ventralium officinam e regione Salientium Castri novi confero, novas res aucupaturus. Numquid novi? nihil omnino. Vel ipse Borussius Rex, qui semper novis rebus inhiat, modo friget. Quid vero agit Campolongus? Quî valet Bronzolius? Hic minus belle habet. Hinc pharmacis, atque sanguinis missione usus est. Ille de more febri aestuat, quam ne ingentes quidem pluviae, quae nunc urceatim decidunt, restincturae videntur. Tui omnes Athletice valent teque salutant. Idem tibi praestant officium peramanter amici omnes, etiam ficti. Quî illos internoveris? A me infantulo Principi, ejusque parentibus salutem. Vale.

EIDEM. 248

JAm hujuscemodi tempus appetit, ut intermissum litterarum officium perdifficile excusari possit. Ni, quod omen Deus avertat, morbum caussari cogamur. Nemo enim non, appropinquantibus Nataliciis festis diebus, illos, quoad per ipsum fieri potest, amicis faustos fortunatosque apprecatur. Vetustissimus profecto mos est atque ubique receptus, ut, quae ex infantuli Jesu, generis hominum Σωτῆρος, nativitate percipi-

 tur

tur laetitia, eam ipsam mutuis litterarum officiis testemur, atque πρὸς ἀλλήλυς exoptemus. Quare puerum Christum, quem anniversaria recurrentis festi pompa tamquam recens natum prosequimur ac veneramur, ita obsecro, ut te bonis omnibus qua fluxis caducisque, qua numquam desituris exornet augeatque cumulatissime. Vtinam ne falsus sim vates! Hoc idem officium a me praestabis tuo alumno, ejusque incomparabilibus parentibus, eosque salute plurima etiam impertieris peramanter. Meis verbis quoque Campolongo viro de politioribus litteris immortaliter merito Natalitiam faustitatem, salutemque pugilicam officiose nuntiabis. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Ephebei XIV. kal. Jan. CIↃIↃCCLXIII.

P. S. Idem faustum felixque omen Natalitium meis verbis tuis amantissimis Parentibus, familiaeque universae imperties. iterum vale.

EIDEM. 249

QVod hac vespera ad aedes tuas venire nequeam, dolui vehementer. Illa quidem gaudii usura fraudor, quo me tandem aliquando perfundi posse sperabam. Nimirum illius jucundissimo conspectu dignatus fuissem, in quam charites, lepores, venustates, elegantiaeque omnes unanimes concessisse videntur. Male sit vinculis, quibus ita constringor, ut, velim, nolim, illa feram oporteat. At inquies: ne succenseas: hodie haud tu quidem ad patibulum rapieris; verum

rum aureis carrucis vectus prodeambulatum exibis nobilissimorum epheborum corona stipatus, &, quod caput est, deinde theatrum petes divinam Gabrielem ita vocem vibrissantem auditurus, ut lusciniis ipsis minime secunda judicetur. Ita quidem: quî diffitebor? At primariae feminae colloquiis, jocis, leporibusque carendum mihi est, prae quibus nedum theatri deliciae, verum vel ipsae Mygdoniae opes vilescunt. Haec cursim, ut, quo nunc maceror dolore, intelligeres; cetera coram, vel cum plus otii nactus fuero. Jam mihi exeundum est, atque aurigae instant, aeique campanum crepat. A me tuae Herae, mei studiosissimae, quam minus bellè habuisse dolui, at nunc convaluisse laetor, salutem pugilicam nuntia peramanter. Vale.

CANONICO DOMINICO PLANESIO

Paulus Moccia S. D. 250

NVnc enimvero omnino statui typis edere quam adversus Barbeyracium exacto anno adornaram Dissertationem. Namque tuis acceptis litteris jam illud cognovi, te non semel atque iterum illam legisse. Quo quidem quid a me optari poterat gratius, quidve praestantius? Te igitur duce atque auspice, minime publicam lucem defugiam. Quem enim fallit, quanta tu polleas rerum omnium cognitione? Jam enim Philosophiam atque Matheses docere aggressus, ita te gessisti, ut cunctis te palmam praeripuisse publicis editis experimentis ostenderis. Deinde ad

Theologica studia profitenda cum jubente Nicolao Spinello τῷ μακαρίτῃ gradum fecisses, quanta cum laude, quantaque omnium approbatione tantum muneris sustinuisti? Quid jus qua Imperiale, qua Pontificium commemorem? Res enim ipsa loquitur, nulloque emendicato indiges praeconio. Tua quidem plana expeditaque methodus verae cognoscendae Religionis Romae quam eleganter excusa tuum immortalitati nomen commendavit. Opus quippe fuit ingeniosissimum atque multiplici rerum plerumque adhuc intactarum eruditione supra fidem praestantissimum. Quae cum ita sint, tuone ego judicio elegantissimo juxta atque eruditissimo diffidam? Propemodum dixerim, te mihi omnium instar jure ac merito sine controversia haberi. Quare tibi gratiis, pro eo ac debeo, persolutis, illud te vehementer rogo, ut tuo etiam patrocinio illam sartam tectam tuearis. A me Canonico Francisco Trajectino salutem. Vale.

CANONICO FRANCISCO TRAJECTINO

Paulus Moccia S. D. 251

JAm accepi epigramma, quod ad te praeteritis diebus mittendum curaveram, quo illud recenseres, supremaque manu imposita numeris omnibus absolveres. Quod vero non inficetum tibi visum fuisse amice significas, per mihi gratum accidit. Quanta enim cum laude philologica studia isto in florentissimo Aversano Clericorum Collegio profitearis, nemo est, qui nesciat. Nihil

hil profecto publici juris fecisti (permulta quidem fuerunt) quod non ambabus , uti dicitur , ulnis exceptum fuerit. Nulla hic promulgata est Sylloge (promulgantur in dies quamplurimae) sive nuptiarum, sive funerum caussa , quin in ea tua elegantissima carmina inter cetera mirifice enituerint. Quare tibi gratias ago , quod tuam operam vel meis inficetis versibus dicaveris , atque habiturum in posterum polliceor. Atque mihi credas velim, me numquam passurum, ut nostra amicitia , jam inde a condiscipulatu inita , aut locorum distantia , aut temporis vicissitudine , interrumpatur . A me Canonico Dominico Planesio, viro de interioribus aeque atque sacratioribus studiis insigniter merito salutem officiose dices , quam etiam πολυμαθεστάτῳ Archidiacono Michaëli Angelo Patricellio meo nomine peramanter nuntiabis. Vale.

MARCHIONI JOSEPHO DURFORTIO

Galliae apud utriusque Siciliae Regem
Oratori

Paulus Moccia S. D. 252

QVominus ipsemet usque adhuc te adirem , pudor obstitit. Neque Benedicti Clementis , neque ejus amantissimi Patrui tibi amicissimi tuique supra fidem studiosissimi monita id effecere , ut me tibi omnium quot quot sunt ac fuerunt humanissimo , acerrimoque litterarum lite-

teratorumque vindici ac patrono sisterem. Atque ut ista deessent, me non parum impellere debuissent, quae sponte contulisti beneficia in τὰς πάνυ viros, Marchionem Berardum Galianum, ac Dominicum Amatum, quibuscum mihi maxima intercedit familiaritas; & tamen a proposito quo utor vivendi haudquaquam deductus mea in sententia homines fallendi obstinatius obfirmatiusque perstiti. Nunc vero res eo loci pervenit, ut propositi tenax si diutius sim, hominem ex homine exsuisse, nedum pudorem abjecisse existimer. Ipsemet Benedictus Clemente adolescens, qua morum suavitate animique modestia, qua singulari doctrina ac eruditione perinsignis tibique carissimus, se suis ipsius manibus quam ad te darem epistolam tibi traditurum sancte recepit; atque mihi insuper praestitit, te, pro ea qua es humanitate, eam aequi bonique facturum. Quae cum ita sint, en tibi volens libens, &, quod caput est, omni prorsus vacuus timore, hasce scribo litteras, quo illas in tutelam, meque in tuam fidem commissum, tuo praestantissimo patrocinio, tuique amplissimi nominis splendore tuearis. Proh quantum dignitatis accedet mihi meisque lucubratiunculis, si quod temporis fallendi gratia, aut pro re nata exaravi, id tibi non ingratum accidisse cognovero! Praeterea & me, & illustrem Benedictum, qui me nihil tale merentem tanti facit, ut suam ipsius utilitatem e mea unice metiatur, nihilque ad me attineat, quod non ad se quoque pertinere arbitretur, tibi beneficii memoria plusquam nexu mancipioque obstringes sempiterna. Vale. Ex Aedibus

dibus Regii Ephebei a. d. xv. kal. Quinctil. CIƆIƆCCLXIV.

MARCO ANTONIO COLUMNAE

Allianensium Principi

Paulus Moccia S. D. 253

GRaecam προσῳδίαν a me viginti abhinc annis adornatam, improboque sane labore ad exitum perductam, de consilio atque impulsu τῦ πάνυ Dominici Migliaccii, cum diligenter quaesierim, nondum inveni. Illius enim exemplum in mundum receptum, itaque digestum, ut jam typis edi posse videretur, cum eidem Migliaccio tradidissem, se illud amisisse mihi persancte affirmavit. Id quidem accidere potuit, cum, mutatis mense Majo aedibus, uti hic mos est, alio habitatum concessit. Πρώτυπον autem, quod penes me remanserat, praeteritis annis Francisco Pepe, juveni mihi amicissimo, ac de litteris optime merito commodavi, atque illud quoque periit. Nam cum is in morbum letalem implicitus esset, multis illum visentibus cum ejus domus numquam non multitudine frequentaretur, tum nihil tam facile fuit, quam ut amitteretur. En qui & ἀρχέτυπον & ἀπόγραφον dilapsum est. At inquies, cur non statim illam vulgasti? Cl. Alexii Symmachi Mazochii (quo tu familiarissime uteris, & quo non litterato viro?) atque Francisci Galluppi Patricii Tropeensis monita in caussa fuerunt, ne id illico fieret.

Ii enim cum meam recens concinnatam Prosodiam legissent probassentque, & illud me etiam atque etiam hortati sunt, nimirum ut eam graecis quoque φράσεσιν augerem. Verum, quae me nec opinum oppresserunt occupationes, quominus opus tantum non perfectum promulgarem, mihi impedimento fuerunt. Aulicam enim vitam nolens repugnansque vivere occoepi. Nicolao Spinello Aversanorum Antistiti, quem tu propinquitate contingebas, a studiis operam navavi. Quare te etiam atque etiam rogo, ut me excuses, ni promissis steterim. Quod enim a me aberat, quodque penes me haud esse nesciebam, incogitans pollicitus sum. Nulli tamen labori curaeque deinceps parcam, quo tibi, pro eo ac debeo, satisfaciam. Nicolaus Gorga hujusce Regii Ephebei moderator, tui perstudiosus, quique te in sinu gestat, tibi plurimam salutem adscribit; quam si meo nomine Patri Paulo tuorum praestantissimorum liberorum educatori eximio impertiveris, per mihi gratum facies. Talem enim tantumque virum nedum diligo, verum etiam amo. Vale. VIII. kal. Aug. CIϽIϽCCLXIV.

NICOLAO GORGA

Regii Ephebei Moderatori

Paulus Moccia S. D. 254

NE te penitus fugiat, quid hodierna luce actum sit, haec breviter accipe. Eruditomusicae relaxationi initium fecere non modicae duorum

duorum puerorum adversus ludum litterarium querelae latine conceptae; sed quas haud multo post in laudes converterunt nec opino advenientis magistri conspectu perterrefacti. Hinc duae redditae memoriter sunt compositiones, altera quidem prosa oratione, altera vero metro adstricta, haud invita minerva concinnatae. Haec omnia excepit Drama musicis modis compactum, cui nomen: *Judicium a Salomone factum*. Cantus non injucundus auribus accidit. Nam primae notae viri musici arcessiti sunt. Inter hos primas sine controversia ferebat Babius. Vbi ad primae partis finem ventum est, ut remissioni musicorum locus esset: en iterum puelli litterariae palaestrae inviti laudatores in scenam prodiere, qui, ubi pauca in litterarum sophiaeque laudem pronuntiarunt, recitatum est carmen Bucolicum Etrusce compositum non ineleganter, quod alter eorumdem verborum fidus interpres latine vertit, fortasse feliciore vena & amoeniore. His recitatis, paucula alia in scientiarum ludique litterarii commendationem addiderunt, finemque dicendi non sine laude fecerunt. Hinc altera Salomonici judicii pars per musicos cantari occoepit, quae ad finem usque magna auditorii non infrequentis voluptate excepta est. Haec habui, quae tibi referrem; cetera fusius per Salvatorem Puccium, priscae fidei virum, comperies. Numquam vidi illum laetiorem attentioremque. Devorabat dicta, nedum audiebat. Vale.

BE-

BENEDICTO LATILLAE

Myrae Archiepiscopo

FERDINANDO IV.

A confessionibus, ejusdemque Praeceptori

Paulus Moccia S. D. 255

TVa singularis erga me benevolentia mihi acutissimos addidit stimulos, ut, quoad fieri posset, tua me eximia beneficia immortali retinere memoria publice testarer. Etenim primum sponte mihi ad tuam amicitiam aditum patefecisti, & non vulgaris amoris notis me, quem subrusticus pudor impediebat, quo te adirem, perbenigne invitasti. Deinde nulla omnino se se obtulit occasio, quo me juvares, quin fide, opera, studio, atque auctoritate mihi vehementer profueris. Quid multa? Nullum prorsus lapidem tibi non movendum arbitratus es, nihilque intentatum relinquendum, quo me, quod in te situm erat, beneficiis augeres, meisque rationibus prospiceres. Testis mihi sit unus omnium locupletissimus Comes Antonius Cantellius Regius Ephebus eques ab ascopera nec non Constantiniano Ordine insignitus, adolescens aureis moribus spectatissimus. Is enim, quippe qui ad te matutinis ac vespertinis horis ventitat, tecumque prodeambulatum exit, teque jure ac merito tamquam parentem alterum colit observatque

(tan-

(tantum se tibi debere fatetur ac prae se fert) is, inquam, quid de me sentias, & quam honorifice loquaris, quamque denique te sollicitum meae rationes habeant, mihi amice narravit. Nonne igitur remissi solutique hominis fuisset, non qualemcumque arripere occasionem, quo erga te, talem tantumque virum, tamque praeterea de litteraria rep. meritum, quam qui maxime, gratus, si non aliud, memorque, qua observantia officiisque, qua beneficiorum commemoratione perhiberer? Qua de re hanc statim captavi occasionem, neque e manibus elabi passus sum. Meas namque epistolas tuo etiam nomine ornatas adeoque tua munitas tutela in publicum emittere volui. Nec temere id egi. Nimirum id operam dedi sedulo, ut, quod apud homines quodammodo remuneratio videri poterat, id tibi incitamento foret, quo me majoribus amplioribusque in posterum beneficiis cumulares. Is enim es, qui, si tecum officiis certetur, haud aequo animo vinci patiaris. Accipias igitur te etiam atque etiam rogo hanc qualemcumque memoris mei animi significationem; mihique, quod facis, bene velle ex animo perge. A me Comiti Antonio Cantellio, adolescenti praeclara ad virtutem indole, atque incredibili morum suavitate praedito meique perstudioso, salutem plurimam nuntiabis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. non. Quinct. CIƆIƆCCLXIV.

A N-

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 256

JAm mihi, non mediocri animi mei voluptate, redditae sunt epistolae, atque planguncuIae, &, quod caput est, ita elegantes mundaeque, tamquam capiti gnavi bajuli impositae huc asportatae fuissent. Vere ut dicam, incredibiliter laetatus sum. Pertimueram enim, nec temere, ne, prout nunc sunt tempora, deperissent. Omnes vias latronibus obsideri, nihilque tutum ab insidiis maleferiatorum hominum esse, qui famem caussati, nihil sibi non licere autumant, huc nuntiatum est. Sparsere praeteritis diebus mulos, qui Melphi profecti erant, de more huc agendi, omnino excussos fuisse, abactosque. Quare Deo statim, uti par erat, gratias egi, ubi per nostrum puerum ab janua exspectatissima mihi capsula reddita fuit. Vix credas, funiculis incisis, at jam resignatis (ceram quippe hispanicam avulsam offendi) mirum quantum odoris inde afflatum est. Fabae enim, quae imam capsulam, in singulos cucullos distributae, obsidebant, pene sic, ut illico educerentur, efflagitabant. Libenter parui, eduxi, ac statim unam ori admotam ubi gustavi, suavissimi boli jucunditas totos sensus pervasit. Vno verbo: revixi, hoc praesertim tempore, quo hic lupinis iisque tristibus (prae nimia vendendi festinatione, vix finunt ut sale aquaque macerati amaritiem deponant) palatum assuefeceramus. Quare multum

te

te amo , & quod sacchareas mihi fabas miseris, & tempore mittendas curaveris. Tibine soli, an potius tuis omnibus alumnis per me gratiae persolvantur oportet, quibus dono datae sunt ab industriis Virginibus Vestalibus, quae isthic maximo cum reip. commodo, postquam animorum officiis defunctae sunt, corporibus curandis minime supersedendum existimant? Vt taceam affabre elaboratas icunculas, quae regia in pinacotheca cum dignitate collocarentur. Ars enim naturae cedere nescia videtur. Imagines vero, quae SS. Christophorum, & Cajetanum exhibebant, Cajetano nostro tradidi. Is mihi recepit, se statim curaturum, ut ad Christophorum Fortium sua cognominis effigies perferatur. Interim tibi Cajetanus gratias agit, tibique, ut officiose suo nomine salutem adscriberem, me etiam atque etiam rogavit. Ad meam iconem quod spectat, ubi illam vidi, erratum meum deprehendi. E gladio enim, qui in imo apparebat, Paulum Apostolum esse cognovi, quem Andream, cursim lectis tuis proximis litteris, esse putaveram. Vt verum fatear, pene refrixi. Te te mihi adesse optabam, tuique imaginem praestolabar. Quare aut fac mittas, quae Andream exhibeat, aut, quam Paulum referentem misisti, tibi remittam. Quid enim hic pars moror altera? Quid aliud? etiam. Decantatissimum, mihique carissimum Fabricium deinceps mittes, quem licet in ore ac in sinu gestem; tamen, ut continenter mihi ante oculos obversetur, meo in musaeo perbelle effictum collocabo. Cuinam, amabo te, vel felicissimo salivam non movero, si una cum tanto socio, &
con-

contubernali mihi musis operam navare licuerit? Is quidem qua moribus supra fidem atque aetatem spectatis, qua praeclaro ad virtutem impetu, mihi licet currenti stimulos admovebit. Age age, amice amantissime, me quamprimum fac exspectatissimis iconibus exhilares, beesque. Nihil enim mihi gratius, nihil jucundius, nihilque praestantius mittere poteris. A me tuis omnibus salutem, faustumque Paschale omen. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XI. kal. Maj. CIↃIↃCCLXIV.

EMMANVELI CAMPOLONGO

Paulus Moccia S. D. 257

HOdierna luce Saturno sacra mihi redditae sunt tuae litterae, quas ubi legi, quod athletice valeretis, laetatus sum vehementer. Quod vero ingratiis impeditissimi itineris, quod magnam partem per confragosa ac declivia loca, viam praemonstrantibus lixis & calonibus, conficere cogebamini, litteras qua Latiali puritate, qua Atticis salibus conditas ad me miseris, ita gavisus sum, ut nihil supra. Ac ne quid omnino requireretur, quo undiquaque perfectae viderentur, sapidissimis ac purissimis versibus adspersisti. Hui! quot quantaque momento temporis expedivisti! Bajulis opera danda fuit, mercesque persolvenda: sarcinulae componendae: domus quam celerrime instruenda lectis: culina non in postremis relinquenda: vires paullisper colligendae: & tamen dicto citius eam conscripsisti e-

pi-

pistolam, qua absentis amiculi moeror omnino levaretur! Gratias tibi ago, quod scripseris, habeoque immortales, quod ita scripseris, ut me beaveris. Gratulor autem Bronzolio, quod certo ictu venatur; verum illud dolui, quod ita aviculas ferit, ut lancinatae frustillatim dissiliant. Namque ni caverit posthac, periculum erit, ne rei aviariae caritate urgeamur. Quod vero me istuc arcessitis ad paucos dies rusticatum, vobis, uti par est, gratias ago. Quibus vinculis constringor, probe calletis. Praetereà jam instat nostra Dialis rusticatio, quam si posthaberem, magno piaculo obstringerer. Tum enim cum maxime vigilantia oculisque lynceis praesto simus oportet. Quandoquidem igitur haud fieri potest, ut vobis morem geram, illud vos oro, ut ita cuticulam curetis, ut huc gladiatoria sagina valentes redeatis. Quos amice salutastis, vos resalutant officiosissime. Testa, communis amicus, jam rusticatum perrexit ad Summani montis radices. Vbi primum potero, Gallicae tuae matronae, feminae moribus spectatissimis, tuo nomine salutem communicabo. Vale.

P. S. Quam hic complicatam accipis epistolam multis abhinc diebus scriptam non statim misi, quia, qui huc proficiscerentur, nesciebam. His accedit quod tuae litterae serius opinione ad me perlatae sunt. Quare si quae in illa amice monemini, intempestiva videntur, ne mirere. Illam enim tempestive scripseram. O me vero funginum, ac cucurbitini capitis! Jam pene oblitus eram adscribere salutem mellitissimo Bronzolio.

lio. A me illi igitur salutem pugilicam peramanter nuntiato. Iterum vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. Idus Octob. CIↃIↃCCLXII.

EIDEM. 258

ARtolaganos, pastillos, globulos sacchareos, amygdalinum panem e saccharo & melle confectum modo cylindrum, modo prisma, quandoque cubum exhibentem, & interdum quadram, crustula, piperata frusta, ceteraque dulciaria salgama diligenter paranda curasti. Quid multis? Ea omnia coëmisti, quae ruri cum esses corpori, cuticulaeque molliter curandis inservire ad nauseam usque videbantur. Quid, quaeso te, animo fiet, quo nihil melius, nihil praestabilius, nihilque pretiosius in nobis est, quoque uno tantum a belluis distinguimur? Anne mente excidit potius Platona Stipare Menandro, ritu Chrysippi, ceterosque in unum cogere libros, quos tot tantisque impendiis comparasti, quosque manu diurna nocturnaque, nulla somni cibique ratione habita, versare sollemne statumque habuisti? His profecto sociis fastidia quaecumque illic emergent, facile vinces. Quid, amabo, te fiet, si pluviis continentibus impeditus, domi servare cogêris? Plerumque quae amoeniora loca sunt, tunc temporis faciem sumunt horridiorem tristioremque. Namque iis ceteris carent auxiliis quibus urbs scatet, nimirum Xystis, Caffai domibus, populique frequentia, qui ingratiis viarum oblimatarum, fluviorumque e tectis in ipsas vias decidentium, sursum deorsum cursitans totam urbem

bem perreptat. Haec pluvio tempore si fenestrae inhaerens, aut ad foros adsidens adspexeris, cum in urbe manetur, jam quis neget, quin animum vel occupationibus fatigatum, vel alia quavis re torpentem, non parum allevent recreentque? At his omnibus, qui rusticatur, omnino destituitur. Si forte, ubi imber ingruit, tonat, fulguratve, fenestram aperueris, jam jam imminentibus nubibus, (quam prope impendeant montanis in locis haud te fugit) obrui videris. Neque, si quid accidit, vel Stentor sis, jubilare quidquam proderit. Qui suppetias ferat, nemo unus erit. Quod contra fit in urbe. Vel si exiliter quiritaveris, totam ciebis civitatem, periculumque erit ne multitudine opprimaris. Quare jam tibi socios comitesque rusticationis para, quos in auxilium advocabis, ubi nubes aut caelum, aut animum obtexerint. Quae te monitum amice volui, examussim Cajetano ordine narrato, ne forte, si quid contra usuvenerit, se non praemonitum fuisse caussetur. Haec si rusticationem comitentur, jam animo auguror futurum, ut illa felix faustaque evadat. Nam ita corpus curabitur, ut animus haud neglectui habeatur. Cura ut valeas. A me Cajetano salutem Pancraticam nuntiato. Iterum vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postr. kal. Octobres CIƆIƆCCLXIII.

BERNARDINO VERDE

Paulus Moccia S. D. 259

TE advocati Fisci dignitate auctum esse, nae ego tantopere laetatus sum, quanto & ipsemet opere dolui, quod communis amicus Canonicus Ambrosius Scaramutius pene immaturo fato e vivis sublatus fuerit. Pro qualem virum amisimus! Adhuc mihi ante oculos obversantur ejus in me beneficia, antequam huc arcesserer. Adhuc recentia apud me sunt ipsius αὐτόματα officia, non vulgaris benevolentiae argumentum. Persancte igitur tibi, qui illo semper familiarissime usus es, recipio, me numquam commissurum, ut ejus erga me promerita intermoriantur. Qua potero, ut gratus videar & existimer, contendam. Tu interim honore tibi a Card. Antonino Sersalio, acerrimo ingeniorum aestimatore, delato ita fac fruare, ut decessoris tui, tibi amicissimi munus & pro dignitate sustineas, & te illum audisse, ejusque aedes selecto Academicorum consessu celebres frequentasse glorieris. Quid enim? Hoc certe quidem pacto tibi non parum honoris ornamentique paries, ac demortui cl. viri memoriam perennabis. Tandem, mihi credas velim, cumulum dubio procul tuae existimationi addes, si ita te gesseris, ut & Franciscum Verde, gentilem tuum, Canonicum, & Vicarium Neapolitanum Capitularem & Generalem, Vici Aequensis Episcopum, virum omnium saeculorum praedicatione dignissimum, & Nico-

laum

laum Verde patruum tuum Canonicum & Aversani Clericorum Collegii Rectorem, ad vivum exprimas. Crede mihi, affatim domi tuae exempla tibi ad imitandum suppeditabunt. Atque hic postremus & ipse de scientiis disciplinisque omnibus meritus fuit, ac te nedum filii loco habuit; verum etiam iis te litterarum studiis excolendum curavit, quibus ad amplissimos quosque dignitatis gradus sustinendos idoneus compararèris. Neque illum spes frustrata est. Concitatam enim de te exspectationem longe plurimum vicisti. A me Josepho germano tuo, ac Francisco Pepe, viris de interioribus litteris ac de philosophicis studiis optime meritis, mihique amicissimis, salutem plurimam imperties, quam etiam meo nomine Canonico Thomae Taglialatelae, viro πολυμαθεστάτῳ, officiose nuntiabis. Cajetanus Migliore te peramanter salvere jubet. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei IV. id. Quinct. CIƆIƆCCLXIV.

FABRICIO PIGNATELLO

Paulus Moccia S. D. 260

QVod majores nostri sapienti, sane consilio induxerunt, ut, sive Natalitiis, sive lustricis diebus recurrentibus, fausta invicem ex animo precaremur; id vel ex eo capite laudandum mihi videtur, quod quandoque viri & nobilitate & virtute insignes haec officia ceteris infra se positis libenter persolvant. Quo quidem, meo judicio, nihil utilius, nihilque praestantius

excogitari potest. Hoc enim pacto hominum societas mirifice fovetur. En, vix meus appetere incoeperat lustricus dies, cum Josephus germanus tuus natu minor, ante tempus amicissime mihi ea praestitit officia, quae me ab hisce prorsus neniis natura abhorrentem mirabiliter delectarunt. Jam nunc tuis nec opinis opprimor litteris eximii amoris benevolentiaeque notis affatim refertis. Valde te amo, praestantissime Fabrici, tibique gratias ago maximas, quod mei memoriam retineas, quodque me beneficiis ornare numquam desistas. Vix enim, quae tua humanitas est, officio satisfeceras, cum mihi amice significas, jam in promptu praestoque esse planguncluas, quas mihi benigne promiseras. At quas? quae te mihi oculis ipsis cariorem, tuumque eruditissimum praeceptorem ad vivum referent. Credas mihi velim, nihil umquam me avidius exspectasse commemini. Numquidnam novi? Saevientium in singulos dies morborum metu percellimur. Et, quod pejus est, oculi, quocumque incurrunt, mortis imagine contristantur. Nunc tandem illud consilii initum est, ut pannosis egenis squaloreque confectis, quibus praecipua malorum origo adsignanda est, quamprimum prospiciatur. Jam unum in locum cogentur, nimirum in stativa prope D. Magdalenae pontem, ubi, qua lavacris novisque vestibus (quas enim gerunt in unum congestae coacervataeque comburentur) qua diligentiore procuratione id effectum iri speratur, nimirum ut peregrini sanitati restituti suos quisque lares repetant numquam posthacredituri; nostrates vero in Ptochotrophium reclusi

clusi operi addicantur. Hinc Regis jussu quinque primariae matronae eo consilio & matutinis & pomeridianis horis urbem obeunt stipem quaesiturae. Nostra Paroecia aliaeque tres finitimae obtigerunt Palacioli Principi, Feminae incomparabili. Ingens quippe pecunia confiat necesse est, quo tantum opus perficiatur. Innumerus enim numerus pauperum huc quotidie confluit. Nudius tertius maximo omnium moerore diem obiit supremum Marchio Hyppolitus, Regius Consiliarius XXXV annos natus. En qui familia quae a patre incoeperat, in filio desiit. Dominicus Sangrius exercitus imperator minus belle habuit, atque etiamnum lectulo detinetur. Vincentius Vulcanus, qui jam in eo fuit, ut animam efflaret, meliuscule habere coepit. Credideris? Hic nostri sermones nihil nisi morbos mortemque crepant; &, quod caput est, pene malis sensim sine sensu assuescimus. A me tuo incomparabili parenti, tuisque germanis, ac τῷ πάνυ praeceptori salutem plurimam dicito. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. kal. Jul. CIƆIƆCCLXIV.

P. S. Postridie nonas Junias ann. 1764. Gerardus Francionius oppidi Siciniani natus annos XIV. menses X. dies V. strangulavit Honuphrium Francione ejus patruelem natum annos III. ac in cibum paratum manducavit una cum Josepho Caruccio ejusque familia. Hic cauponariam faciebat in oppido Terrae novae. V. idus ejusdem mensis idem immanissimus adolescens fauces elisit Vincentio Bajonius puero pariter trimo Terrae novae, crudumque ac incoctum devoravit. III.

idus ejusdem calcibus animam ademit Josepho Juliano Sicinianensi vix quinquenni, cumque e secto corpore cor, hepar, pulmonem ceteraque eduxisset, ea omnia inhumaniter mandit. Taeterrimus hic hominum generis hostis jam captus est, omniaque ad unum fassus est. Rogatus, cur tantum sceleris patrarit? Se se impotenti fame adactum fuisse malitiose respondit. Vix aut ne vix quidem Graecis Latinisque litteris quiddam simile consignatum reperietur. Et tamen quod rudi currentique calamo scripsi, ita verum est, ut in dubium revocari nequeat. Totius inauditi facti narrationem a Salernitanae Provinciae Praeside missam ipsemet legi. Παρέκβατιν hanc aequi bonique fac consulas. Digna quippe res est, quae posteritati commendetur. Iterum vale.

P. S. Heri vesperi decessit Vincentius Vulcanus. Tertium vale.

MICHAELI ANGELO LONGANO

Paulus Moccia S. D. 261

QVem mihi praeteritis diebus nuntiasti ἀστπατμὸν nomine Vincentii Caraccioli, juvenis matheseων studiis supra fidem deditissimi, is mihi gratus jucundusque exstitit. Quid enim? Is quasi satis haud habuerit me de meliore nota commendasse Joanni Baptistae Caracciolo Aver-

sano-

ſanorum Antiſtiti, ejus patruo, viro de ingenuis artibus ſcientiiſque omnibus inſigniter merito; nullam omnino abire patitur εὐχαρίαν, quin me beneficiis obſtrictum ſibi arctius devinciat. Numquam enim non mihi occurrit (occurrit perſaepe Regiis in aedibus) quin me amice excipiat, benigne ſalutet, ſuamque mihi operam, ſtudium, opem, fidemque perliberaliter polliceatur. Qua de re tibi gratulor, quod hujuſmodi auditorem nactus ſis, qui nedum tuae exſpectationi, pene divino quo pollet ingenio, reſpondebit; verum etiam te benevolentia, quoad vixerit, complectetur ſingulari. Is enim eſt, qui humanitate cum humaniſsimo quoque certare ſibi laudi ducit, atque in eo ſibi placet quamplurimum. Bene ſit igitur Caracciolis, qui ita plerique omnes natura comparati ſunt, ut hominibus demerendis juvandiſque nati eſse videantur. A me illum plurimum ſalvere jubebis. Vale.

ANDREAE FARINAE

Paulus Moccia S. D. 262

QVod litterarium officium per duas hebdomades intermiſſum revocaris, doleam ne, an gaudeam; prorſus ignoro. Non parum enim laetabar, quod tua ceſſatione in cauſſa fueris, cur tuorum alumnorum ſuaviſsimis juxta atque elegantiſsimis litteris bearer. Ceſſa, ſodes, quandoque a ſcribendo, quo mihi jacturam tanto cum foenore ſarcias. Crede mihi, haudquaquam deſes piger-

pigerque traduceris, modo tui alumni mihi oculis ipsis cariores tuas partes expleant. Quod vero scribis, tibi aegre fuisse, quod tuam orationem panegyricam laudibus extulisse contentus, illam omnino intactam reliquerim, nihilque in ea immutarim, id tibi tuaeque exquisitae fac diligentiae adscribas. Quae enim scribis, ita scribis, ut ne putidis quidem fastidiosisque Aristarchis locum dubitationis relinquas. Praeterea multum te, Fabriciumque amo de sacchareis fabis, ac potissimum de elegantissimis imagunculis. Illas nondum accepi. Quo tuto ad me perferantur curabo. Jam uni e servis diligentissimo negotium dedi; qui cum percontatum ivisset, proxima ineunte hebdomade allatum iri renuntiavit. Hîc in dies majore concutimur augescentium morborum timore. Quamplurimi jam urbe excesserunt, quo melius tutiusque saluti prospicerent. Liberiore namque caelo frui nunc consultissimum est. Forum pene orbum litigantium turba est, licet justitium indictum non sit. Theatra omnia constiterunt. Nundinae jam apparatae instructaeque ne aperiantur, districte vetitum est. Quo vero uno intuitu cernas, quot in singulos dies SS. Viatico muniti sint, quotque obierint, elenchum diligentissimum ad te mitto. Illud autem advertas volo, qui in illo describuntur, eos tantum ad singulas Paroecias pertinere. Nam, qui in Nosocomiis moriuntur, seorsum notantur. Vide in quae nec opina mala conjecti sumus! & quod pejus est, nulla adhuc spes affulget fore, ut mitescant. Quotidie magis magisque saeviunt. Vix credas, nullum adhuc remedium inventum est,

quo

quo serpentibus morbis tuto obviam eatur. Hesterna die magnifico funere elati fuere Fragniti Dux, atque Abbas Rufinus Romanae Sedis Neapoli Auditor. Prior aqua intercute, alter morbo nunc ingruente e vivis sublatus est. En paucis interjectis mensibus S. Sedis Nuntius, ejusdemque Auditor interierunt. Vterque hîc magnum sui desiderium reliquit. In locum demortui Consiliarii Hippolyti suffectus est Januarius Carissimus, vir de Jurisprudentia praeclarissime meritus. Judex lectus est Salvator Gentile, Telesiae Episcopi germanus. Promotio cunctis arrisit. Hoc mane ingenti omnium bonorum moerore fato concessit Comes Vigolinus Praetoriarum cohortium Succenturio. A me Fabricium ejusque germanos omnes nec non incomparabiles parentes plurimum salvere jubebis. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei Non. Jul. CIƆIƆCCLXIV.

P. S. Emmanuel Campolongus, qui me hoc matutino visit, ut tibi salutem adscriberem, me etiam atque etiam rogavit. Te igitur salvere jubet peramanter. Iterum vale.

ANTONIO PAGNANO

Paulus Moccia S. D. 263

QVod me *μάντιν ἀγαθῶν*, &, quod caput est, minime λογὸν praedices, in eo eximium, quo me nihil tale merentem prosequeris, amorem agnosco; quod vero id haud locupletissimo ac nulli non conspicuo promeritorum tuorum in litte-

litterariam remp. ac praesertim erga istud florentissimum adolescentium collegium penori adscribas, amice tuam accuso ἀπάθειαν. Cui enim vel peregrino ac hospiti in isthac urbe Aversana, bonarum artium Domicilio, insignia merita latent, quibus mirifice nites ? Si cetera desint, ea vel jucundissimae, doctissimaeque in Infantulum Christum Jesum recens natum anniversariae a te editae cantilenae satis superque evincerent. Qua re nedum vatis (praefiscini) munus refugio ; verum etiam & illud praenuntio fore, ut haud longo interjecto temporis spatio, magis opimo sacerdotio auctus a vigilantissimo nostro Antistite, acerrimo ingeniorum aestimatore Nicolao Spinello, ad amplissimos quosque dignitatis gradus provehare. Neque illud addo: utinam ne falsus sim vates! Nam alias ab illo non abluderem, qui, ubi feminam uterum gestantem vidit, vaticinaretur futurum, ut marem, femellamve pariat. Macte igitur animo esto; ac perge ut coepisti: haud enim dubie & tuis emolumento, nostro Municipio honori, ac universae Aversanorum Dioecesi eris lumini ac ornamento. Canonicis Patricellio, ac Trajectino a me salutem plurimam; quam etiam Michaëli Sanfelicio, Aquavellae Duci, viro de politioribus aeque ac de mathematicis studiis insigniter merito, meis verbis diligenter imperties. Vale, meque, ut facis, ama. Ex Aedibus Regii Neap. Ephebei prid. kal. April. CIƆIƆCCLVII.

FRAN.

FRANCISCO DANIELI

Paulus Moccia S. D. 264

MOrtis nuntius τοῦ πάνυ Comitis Francisci Algarotti mihi tristissimus accidit. Tanti enim viri opera omnia, dubio procul cedro linenda, legeram sane quam attente, eaque ita mihi diurna nocturnaque manu versanda putavi, ut in succum ac sanguinem, si fieri posset, converterem. Mirus est ubique, qua novo selectoque scribendi genere, novaque rerum methodo compendiariaque, qua rebus ipsis καινῶς tractatis, elegantique forma ornatis. Quare non potui, ubi tuas legi litteras, quin maximopere dolerem. Refecisti vero me, doloreque perculsum non parum erexisti, ubi mihi licet obiter significasti, illum, LII. annos natum, ita diem Pisis obiisse supremum, ut, summi imperatoris accitu, e vita tamquam e statione discesserit. En, quae mors falso putatur, immortalitas est cum fluxa caducaque vita non sine ingenti foenore commutata. Quae cum ita sint, qui demiremur, quod desitura bona fugaciaque animo excelso invictoque ita reliquerit, ut amicis illa studiosissime dispertienda supremis tabulis caverit? Hoc enim pacto se gerunt, qui hinc tamquam e diversorio, haud vero veluti e domicilio discedunt. Minime quidem illa animi aequabilitate deturbantur, qua in omni vita usi sunt, cum ex his corporis compagibus, in quibus includimur, jam jam emittendi, ad caelestium animorum domicilium sunt evola-

volaturi. Quin imo qua hic premebantur terrenarum rerum necessitate exsoluti, jam ea despiciunt, quae antehac magnifecerant. Hinc incredibilis in amicos liberalitas, hinc benefactorum praesens grataque memoria. Quaeque utenda fruenda acceperant, aliis libenter tradunt, eodem prorsus pacto illis deinceps usuris fruituris. Quod contra fit, ubi animus rebus fluxis tamquam non desituris stulte adhaerescit. Atque hinc statim perturbatio, amicorum neglectus, supremarumque tabularum injuriosa incuria. Quare, qui, accepto tristissimo nuntio, ob tanti viri tam insigniter de litteris meriti jacturam, pene ingemui, cum eo perveni, ubi ejus testamentum ordine narrabas, non potui, quin, dolore valere jusso, animum ad laetitiam transferrem. Quippe illum amisisse videbamur, qui ita natus erat, ut tandem hinc migraret oporteret; verum ita migrasse, ut in illud unum, quoad vixit, omnia consilia, cogitationesque omnes direxisse non temere judicaremus. Gratias igitur tibi ago, quod me tanta de jactura, quam litteraria passa est Resp. certiorem faciendum putaveris; quodque eodem tempore ea mihi suppeditaveris consolationis argumenta, quibus animus licet afflictus perculsusque non mediocriter levaretur. A me Joanni Adimaro, viro cum prosapiae vetustate, tum litteratura omni, qua mirifice excolitur, aureisque moribus insigni, communi amico, salutem plurimam si impertiveris, per mihi gratum facies. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei Non. Quinct. CIƆIƆCCLXIV.

AGNEL.

AGNELLO PAGNANO

Paulus Moccia S. D. 265

EN anniversaria huc reditione, mense potissimum Quinctili, nescio quonam fato, meis parentibus, devexa jam ad senium aetate, gravi damnosoque, tuis de more afficior beneficiis iisque singularibus. Sane quidem, potest ne quidquam cogitari valetudine vitaque ipsa jucundius praestabiliusque? Et tamen tu medica tua ope hanc plus vice simplici meis restituisti. Restituisti autem? Imo cum foenore amissis viribus receptis, juvenescere visi sunt. Idem prorsus mihi contigit, cum, vix adolescentia inita, Aversano in Clericorum Collegio, immoderato studiorum usu, gravi pectoris dolore correptus, in eum incoepi implicari morbum, unde nulla omnino emergendi spes affulgebat. Per tuum autem parentem τὸν μακαρίτην Antonium Pagnanum, qua Latinis Graecisque litteris nec non Etruscis, qua medica arte praestantissimum, ac τῷ πάνυ Francisco Boncorio Regio Archiatro amicitia a primis temporibus amicissimum, id effectum praeter omnium exspectationem fuit, ut diuturna curatione e morbo pene insanabili evaserim. Ne enim tabescerem, metus erat. Neque hic beneficiorum finis. Quotiescumque praeterea me visebat (visebat enim saepissime) ipsius eruditis doctisque detinebar sermonibus. Hui! quot quantaque argute perbelleque excogitabat, quo aegris consuleret. Vix quidquam novi accidebat (quem fugit quot in dies singulos enascuntur malorum genera

genera ?) cum in illud commentando, semper opportuna, quoad fieri poterat, extunderet medicamenta. Ita quippe utilitati inserviebat, ut ab aegrotorum bono (quod unice optare videbatur) ne latum quidem unguem discederet. Atque hinc procul dubio factum est, ut, quae suis ipsius laboribus peperit bona, in filiis auctiora perennare laetemur. Neque tibi tuisque rem sane praeclaram reliquisse contentus, ipsemet te ad virtutem, atque ad Hygiae sacra veluti manu duxit. Macte esto igitur tantis tui tam insignis parentis bonis, iisque ita utere, ut te ceterorum etiam commodo emolumentoque natum esse memineris. Namque ita si feceris, Patris tui, cujus animi corporisque imaginem refers, memoria apud tuos populares renovata, quo ejus manibus bene precentur, eos magis magisque incitabis. A me Laurentio Perottae, viro de medicina optime merito, salutem dices. Vale.

CAJETANO MIGLIORE

Paulus Moccia S. D. 266

QVod mea excusatio per Josephum Mariam Fagonium J. C. virum mihi amicissimum non minus quam praeclarissime de interioribus litteris meritum aequi bonique consulta fuerit, laetatus sum vehementer. Haec quippe res me non paucalis diebus sollicitum habuit; & merito adeo. Prima quidem fronte ejus imperata, quae mihi semper auro contra non cara fuerunt, in postremis habuisse videbar. Quid enim minus in amici gratiam facere potuissem, quam Hexasticon

chon ex tempore fundere, quo in eruditam Συλλόγην reciperetur? Et tamen res ita se se habuit, ut ipsi morem gerere nequierim. Primum enim omne sibi tempus, quod nobis a domesticis curis superest, vindicant, quas jam typis committo epistolas. Modo digeram oportet, quod imprimendum est: modo impressum secundis curis recudo: modo tandem in illud omni cogitatione curaque incumbo, ne qua scilicet menda in illas irrepant. Deinde nec opinus mei parentis morbus accessit. En quî factum est, ut amici amantissimi jussa neglexerim. Quare tibi gratias ago, quod ita rem cum ipso transegeris, ut nedum satis apud eum purgatus, verum etiam omni prorsus culpa vacuus visus sim. Quod vero mihi grates persolvis ob laudes in tuum eruditum epigramma collatas, in eo humanitatem tuam agnosco. Quasi id tibi non jure ac merito deberetur, pro ea qua es modestia, e laudatore tuis non inficetis carminibus pretium dignitatemque arcessis. At pace tua dixerim: oppido falleris. Quantaecumque enim laudes infra tuum meritum sunt. Quocirca fac sumas superbiam tuis quaesitam meritis. Mihi crede, tantum abest, ut tua virtus pro dignitate commendetur, ut potius timendum sit, ne culpa ingenii deteratur. Tandem pergratum mihi accidit, quod Bernardinus Verde Fisci patronus, communis amicus, meam qualemcumque epistolam aequi bonique fecerit. Valde enim enim eum merito amo. A condiscipulatu me egregie dilexit, ac, pro re nata, quantum in se fuit, me beneficiis ornandum curavit. A me illi salutem plurimam dices, quam

etiam

etiam meo nomine Paſchali Napodano, ac Joſepho Mariae Fagonio, viris de philologia inſigniter meritis, officioſe imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei XI. kal. Sextil. CIϽIϽCCLXIV.

NICOLAO GORGA

Regii Ephebei Moderatori

Paulus Moccia S. D. 267

JAm cumulus tuis erga me beneficiis acceſſit, atque haud ſcio an auctarium illis longe plurimum antecellat. Hoc quidem certe unum conceptis votis optaram, inque id ſolum curas omnes cogitationeſque defixeram, nimirum ut mihi ea offerretur occaſio, qua Allianenſium Principi, viro cum de Rep. litteraria, tum de me optime merito, ſatis quo quo modo facere viderer. Id per me & libenter, & pro virili effectum eſt. Illius enim ampliſſimum nomen quo meis in litteris exſtaret, curavi diligenter. Verum, quod mea qualiſcumque epiſtola per eum aequi bonique conſulta ſit, tibi uni, qui apud illum, pro omnijúgena ſcientiarum diſciplinarumque cognitione qua mirifice excoleris, & gratia & auctoritate plurimum vales, acceptum refero. Quare, pro eo ac debeo, tibi gratias ago maximas, habeboque, quoad vivam, immortales. A' me illi, ejuſque ſuaviſsimis juxta atque humanitate omni perpolitis liberis ſalutem dices officioſiſsime; quam etiam Joſepho, germano tuo, viro juriſprudentiſsimo, meis verbis imperties. Cura ut valeas. *L. V.*

LVDOVICO ECHABVRO

Paulus Moccia S. D. 268

QVas nuperrime dedisti litteras elegantissimas aeque atque humanitatis plenissimas ad τὸν πάνυ Thomam Fasanum, forte fortuna cum legerim, eas suspexi atque deosculatus sum. Mihi quidem summopere volupe fuit, quod ita isthic humaniores interioresque litteras colere perrexeris, ut non parum in illis profecisse videreris. Quid enim? Fundamentis hic jactis quod tantum immolitus esses aedificium itaque affabre ornandum exasciandumque curasses, non potui mihi temperare, quin vehementer laetarer. Crede mihi, quod te in logicis, geometricisque studiis erudissem, gavisus sum. Jam enim maturitatem adsecuta videbatur seges, quae hic viriditate futuram copiosam messem ostentabat. Sane quidem numquam te non ita, cum apud nos esses, gessisti, quin maximam tuae in litteris progressionis spem injeceris. Id porro jam exitu comprobatum esse, tuique amantissimi parentis, meique supra fidem studiosissimi consilia feliciter successisse gratulor. Illud tamen unum nunc restat, ut, quod peracri studio inceptasti, perficias diligenter. Quod si ita feceris, haud despero futurum, ut concitatam superes exspectationem. A me parenti tuo, viro aureis moribus praestantissimo, ac Josepho germano tuo Regio ephebo equiti, adolescenti suavissimo, salutem plurimam dices. Franciscus Giglius, ac Thomas Fasanus,

viri de litteris insigniter meriti, te salutant peramanter. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei prid. Id. Quinct. CIƆIƆCCLXIV.

BENEDICTO CLEMENTI

DE AROSTEGVI

Paulus Moccia S. D. 269

LEctis tuis eruditissimis litteris atque humanitatis officiis supra fidem refertis, pene revixi. Adhuc enim sollicitum me habebat, angebatque non mediocriter illa cura, qua nonnisi homines natura meticulosi, aut nescio quonam ipsorum fato suspicaces exeduntur, nimirum ne quam ad te superioribus diebus dederam epistolam, amplissimo Galliarum Oratori sistendam, ea ingrata importunaque accidisset. At vero nunc omnem prorsus depuli suspicionem, animoque conquievi. Eam enim nedum aequi bonique consultam fuisse; verum etiam tanti viri tamque bene de litteris meriti laudes promeruisse amice significasti. Vere ut dicam, pene gaudio exultavi. Quo enim rimula ad tanti viri amicitiam mihi pateret, percupiebam. Quare tibi gratias ago, habeoque, quoad vivam. Qui, amabo te, fieri poterit, ut tanti beneficii memoriam interire patiar? Aegre vero mihi fuit, quod tantopere doleres mellitissimi Michaëlis Angeli abitione. Erecto fortique animo sis velim; atque illud fac cogites, amicos haud amitti, cum eos honoribus auctos alio commigrare conspicamur. Illorum enim

nim gloria decusque ad nos majorem partem redundat. Quid, si honores adsecuti sunt nostra ope nostrisque studiis? Tua, tuique beneficentissimi Patrui ope eo pervenit, unde statim ad summos dignitatis gradus convolabit. Quiescas igitur, ac, si quid tibi ejus discessio dolet, fac tibi potissimum adscribas. Te enim adnitente voti compos factus est. Quare aut benefacere desine; aut dolori modum impone, ne amicorum bono moerere videaris. A me Patruo tuo, viro σοφωτάτῳ, meique studiosissimo, salutem plurimam imperties. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei kal. Aug. CIƆIƆCCLXIV.

CANONICO JOSEPHO SPARANO

Paulus Moccia S. D. 270

HEri pervesperi cum te conveni una cum Antonio Sersalio, juvene morum suavitate spectatissimo, miram voluptatem percepi. Te enim eum esse omnino expertus cognovi, quem te mihi ad vivum effinxerant. Uno verbo: ceterorum bono te natum cum inaudissem, revera ipsemet sensi. Vix dimidium Antonius dixerat, intellexisti, negotiumque jam in te libenter suscepisti. Jam tibi, tamquam beneficio affectus sim, gratias ago, habeboque in omni vita immortales. Is quippe sum, qui bona voluntate aeque afficior ac ipsismet beneficiis. Verum non parum rubore suffusus abs te discessi, cum tibi peregrinari in hac urbe ac pene hospes esse visus sim. Cum enim inter loquendum de Convi-

ctu paucis abhinc annis ab τῷ πάνυ Card. Antonino Serſalio in Vicanorum adoleſcentium commodum aperto ſermo incidiſſet, id mihi prorſus novum accidit. Jam quidem neſcire viſus ſum, quot quantaſque impenſas liberaliſſimus Purpuratus ſubiſſet, quo Collegium illud iis omnibus inſtrueret, quae tum ad animum virtutibus ſcientiiſque omnibus excolendum, tum ad corpus procurandum, atque ad eleganter habitandum pertinerent. Atque illud prae ceteris mirabundus excepi, nimirum quod ipſemet ſtudioſiſſimus bene moratae Vicanae pubis Cardinalis moderatoris vice fungens ſaepe ſaepius Convictum viſeret, obiret, ſtudiorumque rationem ſevere repoſceret. Me ſane piguit, quod tamdiu tanta tanti gaudii uſura caruiſſem. Cum enim Averſano in Clericorum Collegio tirocinia adoleſcentiae poſuiſſem, haud ignorabam, quanti ſit Paſtorem ipſum ovibus adeſſe, oviliaque per ſe ſe luſtrare. Qua de re tibi, pro eo ac debeo, grates perſolvo, quod tanta me nec opinum laetitia impertiveris, quodque effeceris, ut, haec qualia ea cumque ſint, raptim chartis illinerem. Aegre quidem mihi fuiſſet, ſi, jam omnibus mearum epiſtolarum paginis in mundum receptis, id comperiſſem. Aequo animo haec nunc accipe; fortaſſe poſthac hoc idem argumentum fuſius atque ornatius perſequar. Antonius Serſalius tibi ſalutem dicit officioſe. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei VII. Idus Aug. CIƆIƆCCLXIV.

FA.

FABRICIO SPINELLO

Tharsiae Principi

Paulus Moccia S. D. 271

EN, quas ab Nicolao Spinello Aversanorum Antistite, Patruo tuo, jure ac merito auspicatus sum epistolas, nunc eas tuo amplissimo nomine insignitas volens libens concludo. Te enim ille, dum in vivis agebat, mirifice dilexit, teque unum prae ceteris in sinu gestavit. Iis profecto animi dotibus enitebas tenera licet in aetate, ut nemo unus omnium fuerit, quin tuum praecox ingenium admiraretur. Atque id potissimum in caussa fuit, cur is tuis rationibus pro virili prospectum voluerit. Tuas enim res ita gessit, tamquam suae ipsius agerentur. Quibus praeterea gaudiis non exultavit, quibusve laetitiis non gestiit (cujus rei ipsemet testis oculatus fui) cum te primum Mariae Antoniae Spinellae, spectatissimae puellae, gentilistuae, propinquitateque conjunctae maritum, ac deinde liberis exspectatissimis auctum conspicatus est! Familiae nimirum jam jam desiturae decus nedum constitutum, verum etiam perennitate donatum fuisse laetabatur. Quibus te non monitis praeceptisque (licet currenti stimulos adderet) magis magisque inflammavit, quo amplissimi atque de Rep. litteraria praeclarissime meriti, demortui inquam Tharsiae Principis famam gloriamque posteritati auctiorem cumulatioremque commendares? Quoties egomet

 illum

illum audivi te etiam atque etiam cohortantem, ut acceptam multiplici selectorum librorum copia refertissimam Bibliothecam deinceps aliis atque aliis voluminibus ampliorem redderes, nullique omnino sumptui parceres? Quae te examussim exhausisse, nemo non vehementer gavisus est. Qua de re patere, quaeso, ut tuo nomine iis litteris coronidem imponam, quas eo potissimum consilio edere animum induxi, ut, quoad fieri poterat, illius manibus memoriaeque aeternae hoc qualecumque officium praestarem. Quod si feceris, me tantum laboris non frustra suscepisse laetabor. A me Antonio Spinello Scaleae Principi, ejusque incomparabilibus liberis, nimirum Vincentio Misuracae Marchioni, ac Francisco Mariae minori natu, quos ad litteras colendas proprio quodam naturae munere factos citra assentationem dixerim, salutem plurimam imparties officiose. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei postrid. non. Sextil. CIƆIƆCCLXIV.

FINIS.

VINDICIAE D. BASILII

ADVERSVS BARBEYRACIVM

QVOAD JVSJVRANDVM.

ILLVSTRISSIMO VIRO

CANON. JOSEPHO SPARANO

Paulus Moccia

QVandoquidem publici juris fit dissertatio, quam exacto anno tuis in aedibus selectissimorum virorum consessu celebratissimis recitavi; aequum profecto rationique consentaneum videbatur, ut ea tibi potissimum inscriberetur, tuoque sub nomine publice appareret. Te quidem duce atque auspice ad illam pro mei ingenii viribus concinnandam aggressus sum; teque etiam me veluti manu ducente eamdem ad exitum perduxi. Quare, qui pene fidenter illam coram florentissima doctissimorum hominum corona legi; idem ego tuo nixus patrocinio, tuamque in tutelam commis-

ſus, in publicum prodire non coborreſcam. Quem enim fugit, qua tu ornaris doctrina, quantoque ſcientiarum diſciplinarumque omnium penu inſtrueris? Ni tua modeſtia probiberer, mibique que certo certius eſſet, tibi nibil ingratius nibilque inſuavius accidere, quam tuarum laudum acroama; bîc ſane longam illarum enumerationem adtexerem. Illud tamen unum non ſine ingenti piaculo praeterierim, nimirum bîc neminem exſtare, qui litteras colat impenſius, promoveatque acrius vebementiuſque. Quocirca optimo ſane conſilio Cardinalis Antoninus Serſalius, cujus augendae Religionis flagrans ſtudium, atque incredibilis in nuperrime apertum Convictum pro Vicanorum adoleſcentium commodo liberalitas, ex quo jam animo auguror futurum, ut tamquam ex equo Trojano praeſtantiſſimi prodeant Divini Verbi praecones, atque acerrimi Evangelicae doctrinae propagatores (tot enim tantiſque ſcientiarum ac ſacratioris prae-

ſertim

ſertim eruditionis praeſidiis, tanto Purpurato nedum adnitente atque urgente; verum etiam facem illis prae ferente ornantur) nulla umquam diuturni temporis longinquitate obliterabitur, Te potiſſimum Archiepiſcopali Academiae praeeſſe voluit, tuaeque fidei omnia commendavit. Quae cum ita ſint, te oro obteſtorque, ut hanc Diatribam domi tuae conceptam, teque obſtetricante in lucem editam, eo quo ſolitus es ſtudio litteras fovere, ſartam tectam tuearis. Hoc ſi feceris, quo majora ac laborioſiora in poſterum aggrediar etiam tuo ductu auſpicioque, haud dubie committes. Vale. Ex Aedibus Regii Ephebei v. *kal. Sextil.* CIƆIƆCCLXIV.

Vindi-

VINDICIAE D. BASILII
ADVERSUS BARBEYRACIUM
QUOAD JUSJURANDUM.

Barbeyracianas diriſſimas calumnias per omne nefas adverſus D. Baſilium impudentiſſime architectatas atque confictas, quoad fieri poterit, Deo juvante diluturus, ut illi morem geram, cujus imperium detrectare temerarium foret; neſcio quonam modo factum ſit, ut ipſe ſuccenturiatus pugnam, quam ceteri mei commilitones viriliter ſuſtinuerunt, hoſte pene ad internecionem interfecto, redintegrarem, dumtaxat belli reliquias perſecuturus. Quare ingrati animi notam vix, aut ne vix quidem effugerem, ſi praeclare mecum actum fuiſſe negavero, quippe qui hoſtem invadam jam debilitatum ac pene profligatum, quemque, vix inito certamine, ignominioſe terga daturum confidam. Sane quidem tot tantiſque cladibus acceptis, adverſo ſemper Marte pugnis pugnatis, quid illi amplius ſpei reliquum ſit, vix eſt, ut intelligi poſſe videatur. Nihilo ſecius tamen non temere verendum mihi eſt, ne, quod fortiſſimos Imperatores in rerum omnium diſcrimen adductos feciſſe aliquando accepimus, ad idem faciendum audaciſſimus noſter hoſtis aggrediatur. Nimirum ad deſpe-

ſperationem confugiet, quippe quem rei militaris peritum haud fugit, victis quandoque ſalutem affulgere, ſi ſalutem omnino deſperarint. Quod me falſo ſuſpicatum eſſe putaveram, ita prorſus contigiſſe non mediocri animi mei dolore deprehendi. Cum enim perditiſſimus omnium quotquot e tenebris erebi eruperunt Eccleſiae hoſtes, ſuos conatus ad irritum recidiſſe animadvertiſſet, fruſtra hac atque illac religione oppugnata, tandem ariete admoto ipſa ejus fundamenta ſubruenda ſuſcepit. Proh nefas! ad ipſum jusjurandum, quo nihil melius, nihilque ſanctius hominibus datum eſt, labefactandum omnes ingenii induſtriaeque vires intendit. Et, quod caput eſt, ut facilius, quo contendebat, perveniret, votique compos evaderet, qua jure, quave injuria ſuam in ſententiam Divum Baſilium pertrahere, ac veluti obtorto collo rapere eſt conatus, alieni exercitus ſanguine, ſuis vero copiis integris atque intactis non incruentam victoriam reportaturus. Illum enim aſſeruiſſe deblaterat jusjurandum haud ita tantum boni, tantumque Religionis in ſe complecti, ut non potius damnari dirisque omnibus devoveri, quam oporteat commendari. Quod vero illud damnaverit, uſque adeo patere aſſeverat, ut illo omnibus interdicere minime ſit veritus, atque eo uti magnum piaculum eſſe pronuntiarit. Quae an ita ſe habeant, & quî tam acri Religionis hoſti tot ac tam nefaria evomendi anſam praebuerint, antequam oſtendere aggrediar, pauca de ipſomet jurejurando ἐν παρόδῳ ac primoribus labiis delibanda non abs re eſſe exiſtimavi. Quae dum brevitate qua fieri poterit ma-

maxima exsequi contendam, ut mihi dicenti aures attentas patientesque commodetis, vos etiam atque etiam oro obtestorque. Quae & quanta in universum hominum genus mala ac damna pleno pronoque alveo profluxerunt primaeva e labe, atque contagioso primorum parentum peccato, nemo omnino est, quin expertus noscat teneatque. Quae quidem si hic per summa capita, atque levi tantum calamo perstringere vellem, nullum omnino finem mea inveniret oratio. Illud tamen silentio praeteriri nequit, nimirum homines, qui, si ita perdurassent, numquam a virtutis tramite deflexissent, semperque rationi nullo prorsus perturbationum genere conflictatae paruissent, usque adeo imbecilles atque infirmos evasisse, ut nihil supra. Hinc, ut cetera incommoda tacitus praetermittam, fides, quae nulla Ballistarum, atque catapultarum impressione ne pauxillulum quidem nutasset, pene corruisse visa est. Qua de re ne mala, quae isto e fonte fluebant, in dies excrescerent immensum, latiusque manarent, atque maximo cum Reipublicae detrimento, nullis legum frenis injectis, liberius excurrerent, illud omnino cavendum censuerunt, ut hominum perfidia tamquam firmissimis vinculis constricta, sic jurejurando coërceretur. Quod numquam profecto factum fuisset, ni fides, quâ unâ ratio omnis societatis stat vigetque, haberi despicatui per summum scelus occoepisset. Quocirca ab jurejurando promissis, pactis conventis, ac cujuscumque generis contractibus firmitatem vimque pene omnem arcesserunt. Neque profecto de ulla re severius judicarunt,

quam

quam de jurejurando, si quando per impios consceleratosque homines rumperetur. Ecquisnam, amabo, est, qui Romanarum antiquitatum ritus vel a limine salutavit, quem praetereat, eo etiam consilio Censores institutos fuisse, ut jurisjurandi sanctitatem religionemque sartam tectam tuerentur, deque eo in violatores districte judicia exercerent? Et quod magis mirari subit, eo processit quorumdam religionis studium, ut illud indemne custodiendum censuerint, licet illicitis conventionibus omnique jure vetitis adjiceretur. Qua sacra, qua profana Historia non pauca suppeditat exempla, quibus isthaec confirmentur, si id ageremus. Nunc, ut, quod instat, quoad fieri poterit, pro dignitate transigatur, illud primum disquiram, nimirum quid sit jusjurandum, & quotuplex, ut, ejus natura agnita, & breviter ob oculos proposita, quanti sit faciendum, & quo modo nos illo uti oporteat, dignoscatur. Aliter, qui perspectum nobis erit, quam injurius, & quam impius adversus tam sanctum tamque religiosum hominum obligandorum vinculum Barbeyracius exstiterit? Est igitur jusjurandum: *invocatio tacita, vel expressa Numinis, tamquam primae & infallibilis veritatis, in testem alicujus rei.* Ordinatur quippe juramentum ad confirmationem eorum, in quibus humanae probationes, quibus fides facienda nititur, desiderantur. Quare quasi pro jure introductum est, ut, quod cum invocatione divini testimonii affirmatur, pro vero habeatur. Praeterea juramentum varie dividitur. Aliud enim est assertorium, quo videlicet aliquid praesens, aut praeteritum asseritur ita se habere:
sub

ſub quo etiam continetur illud, quo aliquid ſimili modo negamus. Aliud autem eſt promiſſorium, quo aliquid futurum praeſtitum iri pollicemur. Et huc etiam revocatur comminatorium. Rurſus juramentum aliud eſt ſimplex, exſecratorium alterum. Simplex idcirco vocatur, quod puram putam Dei teſtationem complectitur. Et varie profertur, uti videre eſt apud Auguſtinum *ſerm.* 28. *de Verbis Apoſtoli*. Exſecratorium vero eſt, ſive imprecatorium, quo Deus non ſolum invocatur uti teſtis, ſed ut ſibi & ſuis vindex, ni ſua dicta factis reſponderint. Jam porro, quae in juramentis, eadem & in perjuriis varietas reperietur. Perjurium quidem aliud non eſt, quam juramentum falſum, ſive, ut Magiſter definit, mendacium juramento vallatum. Poſtremo, ut omnia uno verbo contraham, perjuri illi habentur, qui trium conditionum juramenti comitum, nullam omnino rationem ducendam arbitrantur. Quae cum ita ſe habeant, juramentum licitum eſſe ſecundum ſe atque ex genere ſuo, tum etiam ex fine facile contra Barbeyracium oſtendetur. Et, quod caput eſt, ſuo ipſius illum gladio jugulabimus. Et primum ex origine, quia juramentum jam ex eo ortum eſt, quod omnes id imbiberant, ac pro explorato compertoque habebant, penes Deum eſſe *ἀσφάλειαν*, nimirum infallibilitatem, eumdemque hujuſmodi eſſe, qui neque fallere, neque falli poteſt, omnigenaque rerum omnium cognitione notitiaque pollere. Hinc Lucianus: *ἀνθρώπους μὲν γὰρ ἴσως ἐξαπατῆσαι ῥᾴδιον, Θεὸν δὲ διαλαθεῖν ἀδύνατον*: *Homines quidem fortaſſe decipere facile ſit, Deum*

 autem

autem fallere impossibile. Quam ob rem illud mihi vere dicturus videor, nempe apud quascumque gentes juramentum invaluit, apud easdem Dei cognitionem pro modulo cultus viguisse. Hinc Athei, & Deistae jurare prorsus nequeunt. Athei enim Deum dari inficiantur, quod pugnat cum juramento. Quis igitur perneget eos juramento obstringi non posse? Quod eodem modo videre est in Deistis, qui divinam providentiam e medio tollunt, cunctaque fortuito rerum eventui adsignant, proindeque Deum in malos animadvertere diffitentur. Quonam ergo pacto Deum testabitur vindicem veritatis, qui illum vindicem perfidiae ac mendacii inficiatur? Nolim vero hìc intelligi me loqui de actus externi δυνάμει, sive uti ajunt, possibilitate. Ecquis enim dubitet Atheum, & Deistam verba jurantis recitare posse? Sermo hìc mihi est de juramenti veri possibilitate, ubi ad actum externum accedit etiam internus, qui in Atheo & Deista temerarius existimandus est. Haud enim ideo permoventur ad jurandum, quia jurant se verum dicere velle. Frustra igitur exigeretur ab istis juramentum, cum, ubi juraverint, perinde sit ac si non jurassent. Patet itaque Atheismo & Deismo omnem omnino juramenti usum eliminari. Ex fine vero juramentum licitum esse compertum est, cum nulla alia de caussa inductum sit, quam ad fulciendam veritatem, litesque, quae perpetuum exarsissent, extinguendas finiendasque, quemadmodum ad *Hebraeos 6.* Apostolus testatur. Ceterum perversa hominum natura pronâque in malum voluntate accidit, ut meliora viderent ac probarent, dete-

riora

riora vero sequerentur. Quanti juramentum faciendum esset haud ignorantes, illud tamen susque deque habuerunt, atque per summum nefas proculcarunt. Hinc malo ipsis cessit, quod ad bonum comparatum erat. Neque id mirabile est, cum etiam naturalibus in rebus idem quotidie cernamus, scilicet in igne, pharmaco, & sexcentis hujusmodi. Quin imo ingenti animi dolore in spiritualibus quoque eadem accidere animadvertimus, nimirum in ipso Christi corpore, quod qui indigne sumit, judicium sibi manducat. Licet enim juramentum per se bonum sit; nihilo secius tamen noxium evadit ac peccato vertitur iis, qui nulla necessitate, supraque laudatis conditionibus neglectis, illo utuntur. Hanc vero jurandi temeritatem facilitatemque haudquaquam ferendam damnant exsecranturque sexcentis in locis Sacrae Scripturae, & praesertim apud Ecclesiasticum *cap. 23. Jurationi non assuescat os tuum: multi enim casus in illa*. Et rursus: *Vir multum jurans implebitur iniquitate*. Quod vero jurare non illicitum sit, imo commendabile ac sacro eloquio centies inculcatum, id ex ipsis sacris Bibliis luce meridiana clarius apparet. Ait enim Moyses *Deuteron. cap. 6. Dominum Deum tuum timebis, & per nomen ejus jurabis*. Quod & repetitur in *Deuteronom. Psalm.* 14. *Qui jurat proximo suo, & non decipit*, habitaturus dicitur *in tabernaculo Domini*. Et *Psalm.* 23. *Qui non jurat in dolo proximo suo, accipiet benedictionem a Domino*. His accedit, quod passim legimus viros sanctos veteris testamenti in gravibus caussis nomen Dei aperte vel tacite interposuisse, hac, vel

 simili

simili forma : *Vivit Dominus : Vivit anima tua : Per salutem Regis.* Jeremias tandem etiam conditiones diserte expressit in omni juramento observatu necessarias , dum ait *cap.* 4. *Et jurabis, vivit Dominus , & in veritate , & in judicio , & in justitia.* De quibus conditionibus Hieronymus in Commentario inquit : *animadvertendum , quod jusjurandum has habet comites , veritatem , judicium, ac justitiam. Si ista defuerint , nequaquam erit juramentum , sed perjurium.* Porro etiam novi testamenti tempore licitum fuisse juramentum ex eodem Jeremiae testimonio ostenditur. Pertinet enim ea prophetica sententia ad populum novi testamenti , quemadmodum declarat id, quod proxime sequitur : *Et benedicent eum gentes , ipsumque laudabunt.* Manifestius autem eo spectat illud Isaiae *cap.* 65. *Et qui jurat in terra , jurabit in Deo amen.* Praeterea id probatur exemplis Sanctorum novi testamenti , ac praesertim Apostoli Pauli *ad Romanos* 1. *Testis est mihi Deus.* 1. *ad Corinth.* 15. *per vestram gloriam* . 2. *ad Corinth.* 1. *testem Deum invoco in animam meam.* Ad *Gal.* 1. *Ecce coram Deo , quia non mentior.* Quod item videre est 2. *ad Corinth.* 22. Ad *Philipp.* 1. 1. *ad Thessalon.* 2. Denique *ad Hebraeos 6.* ait : *Homines per majorem se jurant , & omnis controversiae eorum finis , ad confirmationem , est juramentum.* Ex quibus patet consuetudinem confirmandi res dubias testimonio divino, licitam , probabilem , & rectae rationi esse consentaneam. Nunc jam tempus est, ut ad SS. Patres gradum faciam, illud observaturus , num eorum doctrina sacrarum Scripturarum oraculo consona semper exstiterit.

Sinite,

Sinite, quaeso vos, agmen inter hoc ducat Basilius ab impio Barbeyracio immerito impetitus, ipseque nobis facem praelaturus, ceteris omnibus tamquam antesignanus praecedat. Is *epist.* 188. *ad Amphilochium & canonica* 1. qua pluribus Amphilochii quaestionibus ad canones pertinentibus respondet, ac nonnulla Scripturae loca ejusdem Episcopi rogatu explicat, *Canone* x. sic habet: *Qui jurant se ordinationem non accepturos, ejurantes, ne cogantur pejerare*. Et paucis interpositis: *Considerandae autem sunt & species jurisjurandi, & verba, & animus, quo juraverunt, & singillatim quae verbis addita fuerunt*. Quo quid disertius, quid dilucidius, quid tandem validius proferri potest ad juramenti sanctitatem incolumem praestandam? Namque & juramentum non improbat, & quid faciendum est, quo caute juretur, proponit: quo igitur juramentum, si non conceditur uti? Quare illud miror nuperum SS. Patrum calumniatorem, ac maleferiatum Sycophantam ea tantum in medium protulisse Basilii loca, quae saeculi corruptelam spectantia, tantum nimiam jurandi facilitatem coërcebant. Haud enim juramenti usum, sed ejusdem abusum acriter insectatur. Hinc *epist.* 83. *can.* 2. *ad eumdem Amphilochium*, de Bianore Presbytero, an in clerum admitti posset propter jusjurandum, respondit suscipi posse servatis regulis ab ipso propositis; ac tandem subjicit: *Postulante ab eo pietate tua, ut poenitentiam agat ob facilem, & promptum ad jusjurandum animum*. *Epist.* 85. Ne rustici ob vectigalia jurare cogantur districte monet his verbis: *Ubi enim homines in perjuriis exercitati*

citati fuerint, non amplius solvere properant, sed fraudis instrumentum, ac dilationis ansam sibi inventum esse jusjurandum existimant. Quibus e locis cernere est Divum Basilium haud in jurantes, sed in facile juramento utentes invectum fuisse; quod clarius ex responsionibus ad objecta deinceps patebit. Basilio comites adjungo Augustinum, Chrysostomum, ac Hieronymum. Augustinus *serm.* 28. *de verbis Apostoli*, allatis utriusque testamenti exemplis, atque etiam allato exemplo suo ait, *tum licitum esse jurare, cum id fit caute, ac tantum necessitate id postulante.* Alias semper periculum erit, ne perjurii crimine obstringamur, mandatoque divino obluctemur: *non perjurabis*. Eadem centies repetit variis in locis, nimirum libro de mendacio cap. 15. Epist. 89. & 154. de sermone Domini in monte. Lib. 1. cap. 17. in expositione epist. ad Gal. circa illud cap. 1. *Ecce coram Deo quia non mentior*. Chrysostomum idem omnino sensisse, neque alia omnia censuisse facillime demostrabitur ex commentariis ejus in Epistolas Paulinas, ubicumque Apostolum juramento se obstrinxisse supra ostendimus. Itemque in illam adjurationem 1. ad Timoth. *6. Praecipio tibi coram Deo* &c. & Homilia 9. in Acta Apostolorum. Tandem agmen claudet Hieronymus, qui tantum abfuit, ut quidquam jurantibus obloqueretur, ut potius, qui jurandum esset, commentario in supra laudata Jeremiae verba aperte docuerit. Praeterea si volupe fuerit nostra afferta Conciliorum auctoritate confirmare, en in promptu sunt Ephesini Patres, qui Sacramento adegerunt Nestorium, qui jam suorum dogmatum palinodiam cecinerat;

&

& pariter Patres Constantienses, quis diris devoverunt articulum, qui sequitur Joannis Wiclefi: *Ilicita sunt juramenta quae sunt ad roborandos humanos contractus & commercia civilia*. Ad ultimum in hoc eodem Concilio jurarunt pro confirnando foedere a viris Principibus patrato ad labefactandum radicitusque evellendum schisma, quo tum mirandum in modum universa divexabatur Ecclesia.

Age jam objectis, qua fieri poterit brevitate, satisfaciamus. Et primo iis respondendum est, quae e sacris libris depromuntur, eamque speciem prae se ferunt, qua juramenti usum omnino interdictum esse apparet. Matthaei 5. ita Dominus praecipit: *Audistis, quia dictum est antiquis, non perjurabis: reddes autem Domino juramenta tua. Ego autem dico vobis non jurare omnino, neque per caelum, quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum ejus: neque per Hierosolymam, quia civitas est magni Regis*. Et paucis interjectis: *quod autem bis abundantius est, a malo est*. Jacobi 3. *Ante omnia, Fratres mei, nolite jurare, neque per caelum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non*. Haec & similia loca Patres ita intellexisse videntur, quasi omnino vetitum interdictumque juramentum christianis fuerit, ac numquam permittendum. Ab illo primum incipiamus, quem sibi favere Barbeyracius existimat, nimirum Basilio. Is enim epistola 22. sic habet: *Non oportet Christianum animo evagari*: & paucis interpositis: *neque jurare, neque mentiri*. Epist. 45. *Siquidem animas, quae ad*

 Deum

Deum confugiebant, juramentis horrendis obstrinxisti, cum tamen nominatim quidquid his voculis est, & non est, diabolo attribuatur. Epist. 107. de Gregorio ait: *Juramentum fugiebat pura illa anima, & digna spiritus sancti consortio, contenta his vocibus: ita & non propter praeceptum Domini qui dixit: At ego dico vobis, ne juretis omnino.* Epist. 200. *Qui jurejurando ad alterius maleficium praeoccupatus est, is suae in jurando temeritatis poenitentiam ostendat, non autem per caussam petatis improbitatem suam confirmet. Neque enim Herodi jusjurandum observasse profuit, qui videlicet ne pejeraret, prophetam occidit. Omnino igitur jusjurandum probibitum est &c.* Hoc in loco Barbeyracius victoriam canit, itaque sibi plaudit tamquam de juratione res omnino conclamata esset. Parum certe abfuit, quin εὕρηκα, εὕρηκα, gaudio exultans laetitiisque omnibus gestiens exclamaret. Basilio addemus Chrysostomum, cujus sententia frequenter populo Christi-fideli inculcanda est *Homil.* 15. *in Genesim: Christianus*, inquit, *juramenta modis omnibus fugiat, audiens sententiam Christi &c. neque igitur alicui in re justa, neque injusta jurare licet.* Quid his verbis apertius produci potest? Nullus mihi profecto finis esset dicendi, si huc omnia congerere vellem, quae in eandem sententiam ceteri Graeci PP. omnes litteris consignatum reliquerunt, scilicet Athanasius, Origenes, atque Epiphanius, Theophilactus, Oecumenius, Euthymius. Graecis Patribus consonant Latini, nimirum Cyprianus tractatu de Mortalitate, Lactantius *cap.* 14. Epitomes, Hieronymus in *Matth.* 5. Hilarius *cap.* 4. in eundem

dem Matthaeum, Ambrosius in illud *Psalm.*118. *juravi & statui &c.*

Ad primum objectum quod attinet, nempe ad sententiam Domini a Jacobo repetitam αὐτολεξεὶ, sic repono a quibusdam haec verba ita exponi, ut jurare perinde sit accipiendum ac pejerare, quod non raro in S. Scripturis occurrit. Neque illud quidquam incommodat, quod, si ita res se haberet, Dominus nihil antiquis superaddidisse videretur, quibus dictum erat: *non perjurabis*. Dominus enim prohibet omne perjurium etiam per creaturas. Cum mox subjiciat: *neque per caelum*, *neque per terram &c.* Idque propterea tanto ipsum opere interdixisse, quod judaeis ex pharisaica doctrina persuasum erat, eum non devinciri juramento, qui per creaturas (quibusdam exceptis) jurasset, uti patet *Matth.*23. Verum haec responsio haud sufficere videtur: tum quia Dominus absolute concludit: *sit sermo vester est est non non*; tum, quia studiose mutat verbum perjurii in juramentum. Quare haud dubie ostendit se juramentum intelligere, prout a perjurio distinguitur. Alioquin ita dictum oportuisset: *non pejerare omnino*. Hinc alii respondent consilium esse, non praeceptum, ne juremus, uti sentire videtur D. Bernardus *serm. 65. in Cantica*. At vero laudata verba praecepti vim complecti illinc apparet, quod Dominus aliquid districte vetare voluerit, quod Scribae & Pharisaei tamquam licitum docebant, sicut & in aliis ejusdem capitis observare licebit. Sane quidem, quis sibi id persuaserit, Sanctos Ecclesiae Doctores, Apostolumque Paulum usque adeo mente captos fuisse

fuisse, ut, quid Dominus praeceperit, quidve vetuerit, perviderint? Eo ne illos insaniae dementiaeque devenisse dicemus, ut illi morem gerere detrectarint jubenti, cujus sanctam legem, ac salutaria praecepta ceteris insinuanda inculcandaque susceperant, ingratiis impendentis mortis ac dirissimorum suppliciorum? Apage, quaeso, istas ineptias, suumque Sanctis vindicemus honorem. Quare rectius Augustinus, qui in hunc Matthaei locum commentans tum *lib. 1. de sermone Domini in monte*, tum *lib. 1. de mendacio cap. 15.* docet hoc sensu praecepisse Dominum non jurare omnino, ne quisquam quasi bonum appetat juramentum, & assiduitate jurandi ad perjurium per consuetudinem delabatur. *Quapropter*, inquit, *qui intelligit non in bonis, sed in necessariis jurationem habendam, refrenet se quantum potest: ut non ea utatur nisi necessitate, cum videt homines pigros ad credendum, quod eis utile est credere, nisi juratione firmetur*. Hactenus ille. His concinit Hierocles; qui illud apprime jubet non solum sancte jurare, sed & a juramento abstinere: *sic enim semper illud servabimus, si non admodum juramenta usurpemus. Ex frequentia enim jurandi facile in perjurium delabimur*. Quintilianus: *in totum jurare, nisi ubi necesse sit, gravi viro parum convenit*. Isocrates juramenta duplici ex capite usurpanda dicit, vel ut infamiam fugias, vel ut amicos e magno periculo eruas. Paulus electionis vas juravit, sed non in re modica, sed in negotiis maximi momenti, ad Deum proximique salutem pertinentibus. In pollicitationibus autem, & pactionibus, de quibus proprie Chri-

stus

ſtus agebat, quaenam gravis juſtaque cauſſa obtendetur? Quamobrem ſenſus praecepti Dominici eſt: non jurandum omnino, quantum in nobis eſt, niſi nos juſta neceſſitas aliqua (ſub qua evidentem utilitatem fac intelligas) ad jurandum compulerit. Triplex autem ratio eſt hujus generalis prohibitionis: prima ob vitandum periculum perjurii: ſecunda ob reverentiam divini nominis: tertia ob mutuam chriſtianorum fidem inter ſe, quae jure ac merito tanta eſſe deberet, ut quiſque proximo ſuo etiam injurato crederet. Propterea vero ſubdidit Dominus: *neque per creaturas*, *neque per caelum*, ne quis putaret ſaltem per creaturas ſibi impune licere, aut falſo, aut temere jurare: cujuſmodi juramento ſe non teneri judaei (qui ceteroqui a Deo nominando ſibi miſere religioſe temperabant) perſuaſum habuiſſe videntur. Cum igitur prohibitio generalis prima fronte videatur, neque in ſe continere exceptionem illam, quam omnino comprehendit; haud mirandum eſt Veteres paſſim ita loqui, quaſi ſentiant juramentum abſolute & ſimpliciter vetitum interdictumque fuiſſe. Id enimvero eodem prorſus ſenſu accipiendum eſt ac Chriſti Domini verba modo laudata. Nam in hujuſcemodi ſententiis ob oculos habuerunt pravam inveteratamque popelli conſuetudinem, qua vel temere, vel ob res nullius aut parvi omnino momenti, ſive in contractibus, ſive in aliis quibuſcumque negotiis juramento per fas atque nefas utebantur. Huc ſpectaſſe Ghryſoſtomum ſuis in Homiliis certo certius eſt, neque prorſus in dubium revocandum. Hic prae ceteris Patribus

bus in juramentum invehitur, eaque eloquitur, quae, nisi contrarium e ceteris ejusdem locis pateret, juramentum funditus tollerent ac labefactarent. Quis crederet? eo progressus est, cum in populi mores omnium scelerum colluvione ac potissimum perjurii criminibus contaminatos inveheretur, ut rem Diabolicam appellarit. Ex hactenus dictis, quid Barbeyracio Basilii loca objectanti respondendum sit, manifesto apparet. Pravam enim, quae inoluerat, consuetudinem jurandi notaturus eo processit, ut juramentum omnino damnare videretur. Quod in ceteris Patribus videre est. Hieronymus ita caelibatum adversus Helvidium propugnat, ut matrimonium pene diris devoveat, ac exsecretur. Atque huc facit, quod ad rem notat Joannes Morinus in *exercit. Bibl. lib.* 1. *exerc.* 4. *cap.* 4. §. 7. *Meminerit praeterea lector, consuetudinem esse S. Hieronymo non infrequentem, de quacumque re loquitur, sive suam, sive aliorum sententiam explicet,* σημαντικῶς *admodum loqui, &* ἐμφατικῶς, *nec aliquando quid ipse approbet, aut reprobet, satis exprimere, itaut interdum propter verborum vim, &* ὑπερβολὴν *ea sentire videatur, quae tamen constanter negat, aut certis tantum circumscriptionibus adbibitis fateatur.* Quid igitur impedimento est, quominus idem de Basilio affirmetur? Ad illud vero, in quo Barbeyracius triumphare videtur, nimirum locum epistolae ducentesimae, ubi postquam verba fecit de Herodis perjurio, sic concludit: *omino igitur juramentum probibitum est*, quod & in *Psalmi* 14. explicatione pene iisdem verbis inculcat, primum respondeo, licet ita senserit S. Pater, non inde con-

conficiendum, universae Ecclesiae auctoritatem unius Patris opinioni postponendam, apud quam jusjurandum numquam non magno in honore fuit, ac summopere probatum. Quemadmodum in caussa S. Cypriani circa rebaptizandos adversus S. Stephanum Papam, qui contrariam opponebat traditionem, factitatum esse accepimus. Secundo respondeo S. Basilium interpretatum esse verba Christi Domini aeque ac illa ceteri Patres acceperant. Hi enim illuc potissimum spectantes, nempe ut corruptela, quae altas radices egerat, omnino evelleretur, more medicorum, qui letale ac desperatum vulnus curaturi, ferro utuntur & igni, jurandi prohibitione juramentorum facilitatem quacumque de caussa etiam levissima, non sine divini nominis irreverentia, cohibere studuerunt. Neque aliud omnino Christi Domini consilium fuit, cum omnino jurari vetuit, ut doctissimus Calmetus observat. Pharisaeos nimirum dedocere voluit, qui pro lubitu illa Decalogi verba interpretantes: ***non accipies nomen Dei tui in vanum***, docebant impune jurari posse, quotiescumque per caelum, aut terram, aut per quascumque alias creaturas juraretur, ac insuper licite juramentum adhiberi, quacumque de caussa etiam levissima, dummodo contrarium aut luce meridiana clarius non appareret, aut vero impossibile, aut manifesto illicitum foret. His tandem & illud addi potest, quod ad rem ait Sotus *de justitia & jure lib. 8. art. 2.* Nimirum quemadmodum Christus Dominus improbaturus juramentorum abusum, qui apud Judaeos irrepserat, haud pensi duxit exprimere, quando jurare licitum fo-

ret;

ret; ita & SS. Patres illius vestigiis inhaerentes, dumtaxat ad depravatos populorum mores corrigendos intentos, satis habuisse consuetudinem jurandi refrenare; quando vero jurare licuisset, silentio praetermisisse, quippe quos haud fugiebat, usum juramanti gravissimis de caussis numquam improbatum fuisse, uti supra animadvertimus. Praeterea neque hili faciendum est, quod ulterius Barbeyracius opponit, nimirum juramentum tamquam malum prohibitum fuisse illis verbis: *quod bis amplius est, a malo est*. Namque Christus Dominus non dixit: *quod bis amplius est, malum est*; alioquin, quod intrinsece malum est, tamquam legem servandam proposuisset, quo quid scelestius fingi potest? Sed dixit: *a malo est*, scilicet a principio malo, quod est vel contemptus, vel irreverentia divini nominis; vel a contumacia tui proximi, qui tibi nisi jurato non accredit. Itaque, inquit D. Augustinus, *non dixit, quod autem bis amplius est, malum est; sed a malo est illius, cujus infirmitate jurare cogeris*. Atque hinc suo ipsius pondere corruit male architectatum Barbeyracii Sophisma. Vti in Veteri testamento judaeis dictum fuit: *non pejerabis*; ita & in Novo nobis dictum est: *nolite jurare omnino*. Quod si igitur perjurium absolute vetatur, cur non & absolute juramentum prohibitum affirmabimus? Bona verba quaeso: absiste moveri, nupere scripturarum interpres phlegetontaeo spiritu afflate. Hem bone vir, ita Stoicorum ritu omnia susque deque habebis, ut, quae pugnantia inter se sunt, amice conjurare, velint nolint, compellas? Prius caelum terrae miscebitur, quam per-

perjurium cum juramento conjungetur. Vſque adeo ne inepris, ut uno eodemque pacto juramentum atque perjurium veritum eſſe arbitreris? Anne te, qui tantum tibi in ſacris rebus ſumis, praeterit perjurium ita intrinſece malum eſſe, ut nullis rerum circumſtantiis fieri poſſit, ut ſuam innatam malitiam deponat? Quod ſecus accidit in juramento, quod cum ſua natura actus religionis ſit, quo Deus teſtis veritatis invocatur; quod dumtaxat prohibetur, ne perjurii crimine devinciamur. Atque id tum contingit, cum leviſſimis de cauſſis, nullaque urgente neceſſitate, juramus. Quis crederet? Neque ita quidem illud pervicimus, ut omnino conticeſceret. Vſque adeo verum eſt multiloquium abundare in ore ſtultorum. En muſſitando ſubmurmurat. Quidnam, malum, diſcriminis inter veterem novamque legem intercederet, ſi res ita ſe haberet? En cuneus, ni fallor, diffindendae difficultati non importunus. Diſcrimen Evangelicam inter atque antiquam legem intercedit, non jam quoad praecepta moralia, quae Decalogus complectitur; ſed praecipue quoad praecepta caeremonialia, & aliquo modo etiam quoad judicialia. Nam ad prima quod attinet, praecepta nimirum moralia, ne latum quidem unguem vel tranſverſum digitum inter ſe ſe differunt. Sane quidem Chriſtus Dominus non venerat novam legem edocturus; ſed verum genuinumque illius legis ſenſum explanaturus, quam Deus hominibus ac praeſertim Judaeis tradiderat. Attente legenti caput V. Matthaei id aperte patebit.

Quod ſi vero novum dicitur praeceptum amandi

INDEX EPISTOLARVM PAVLI MOCCIAE.

Gg

Anto-

ERRATA.

impartiminor	pag. 79.	impertiminor
exſpreſſas	p. 101.	expreſſas
laetaris	p. 111.	laeteris
exultas	p. 111.	exſultes
laniſtitium	p. 114.	laniſtatura
obaeſum	p. 145.	obeſum
obaeſulus	p. 146.	obeſus
oris	p. 182.	horis
eſt	p. 196.	ſit
diſcerptat	p. 223.	diſcerpat
his	p. 322.	is
ne ſubſicivis quidem horis	p. 323.	vel ſubſicivis horis
cum Batavis	p. 327.	tum Batavis
animo	p. 336.	animo eſto
qui	p. 373.	ut
quoſdas	p. 383.	quoſdam
Franciſco	p. 389.	Caeſari
Sipare	p. 416.	ſtipare
Bajonius	p. 421.	Bajonio
mihique que	p. 442.	mihique
conſignatum	p. 456.	conſignata
quod dumtaxat	p. 463.	dumtaxat

S.R.M.

S. R. M.

PAolo, e Nicola di Simone pubblici Stampatori supplicando espongono alla M. V. qualmente desiderano di stampare un' Opera intitolata: *Pauli Mocciae Epistolae*. Pertanto supplicano la M. V. di commetterne la revisione a chi meglio le parerà, e l' avranno a grazia ut Deus.

Adm. Rev. & U. J. D. D. Antonius Genuensis in hac Regia Studiorum Universitate Professor Primarius revideat, & in scriptis referat. Datum Neapoli die 2. Junii 1764.

NICOL. DE ROSA EP. PUTEOL. C. M.

S. R. M.

HO attentamente letto l' Opera intitolata: *Pauli Mocciae Epistolae*; nella quale non che mi sia rincontrato in cosa alcuna di pregiudizio ai Regj dritti, o al buon costume; ch'anzi dappertutto non ho veduto respirare, che rispetto e onestà. Ella è oltre di ciò scritta con tanta nettezza e limpidezza di stilo Latino, e ci ha tanto lume dell' antica Latina sapienza, che gliene si deve aver grado, rinnovando fra noi col suo esempio il secolo felice delle belle arti, per servire di ornamento alla felicità del Vostro

Vostro Augusto Regno. Stimo perciò che se ne voglia permettere l' edizione, dove altrimenti non sembrasse alla sublime mente della M. V.

Di V. M.

Casa 20. di Giugno 1764.

Umiliss. Vassallo e Regio Cattedratico
Antonio Genovesi.

Die 6. mensis Septembris 1764. Neapoli.

Viso Rescripto Suae Regalis Majestatis sub die primo currentis mensis, & anni, ac relatione Reverendi U. J. D. D. Antonii Genovese, de Commissione Reverendi Regii Cappellani Majoris, ordine praefatae Regalis Majestatis.

Regalis Camera S. Clarae providet, decernit, atque mandat, quod imprimatur cum inserta forma praesentis supplicis libelli, ac approbationis dicti Rev. Revisoris; verum in publicatione servetur Regia Pragmatica. Hoc suum.

GAETA. DE FIORI. PERRELLI.

Ill. Marchio Citus Praef. S. R. C. tempore subscriptionis impeditus, & Ill. Caput Aulae Vargas Macciucca non interfuit.

Registr. fol. 116.
Carulli.

Athanasius.

EMI-

EMINENTISSIMO SIGNORE.

PAolo, e Nicola di Simone pubblici Stampatori, supplicando espongono all' E. V. qualmente desiderano di stampare un' Opera intitolata: *Pauli Mocciae Epistolae*. Pertanto supplicano V. E. di commetterne la revisione a chi meglio le parerà, e l' avranno a grazia ut Deus.

Adm. Rev. D. Julius Laurentius Selvaggius S. Th. Professor, & Acad. Sacrae Archiep. Socius revideat, & in scriptis referat. Datum Neap. die 14. *Maji* 1764.

PHILIPPVS EPISCOP. ALLIPHAN. V. G.

Joseph Sparanus Can. Dep.

QVas jussu tuo, Em. Princeps, recensendas accepi *Pauli Mocciae Epistolas*, *ac Divi Basilii adversus Barbeyracium quoad jusjurandum Vindicias*, sermonis elegantia, & multiplici argumentorum genere illectus non potui, quin iterum atque iterum avide percurrerem. In iis autem nihil ad Fidei, Ethicesque Christianae placita non exactum offendi; ac pro certo habeo Epistolas non mediocri philologis voluptati, Vindicias maximo Religioni emolumento futuras.

turas. Vtraque igitur digniſſima exiſtimo, quae in publicam lucem emittantur; dummodo & tibi probentur, Eminentiſſime Princeps. Ita cenſeo. Neapoli Idibus Septemb. CIↃIↃCCLXIV.

Eminentiae Tuae

Humillimus, devotiſſimus, addictiſſimus famulus
Julius Laurentius Selvaggius.

Attenta relatione domini Reviſoris imprimatur. Datum Neapoli hac die 12. *Septembris* 1764.

PHILIPPVS EPISC. ALLIPHAN. V. G.

Joſep[illegible] Sparanus Can. Dep.

